

ՀՀ ԳԱԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱՆ

ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ
ՍԱՏԵՆԱՇԱՐ
66

ARCH. MESROB ASHJIAN
BOOK SERIES
66

ԵՐԵՎԱՆ 2011

ՀՏԴ 01:23/28
ԳՄԴ 91.9:86+86.37
Մ 648

Կազմող՝ ԱՐՄԻՆԵ ՀԱԿՈՒՅԱՆ

Մ 648 Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյան /Մատենագիտություն. - Եր.:
ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ.; Հայաստանի ազգային գրադարան.,
2011.- 216 էջ:

Նշանավոր հոգևորական և հասարակական գործիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կենսամատենագիտությունն ընդգրկում է նրա հեղինակած, խմբագրած, հովանավորած գրքերի, իր մասին մամուլում տպագրված հոդվածների մատենագիտական ցանկը՝ հայերեն և օտար լեզուներով:

Գիրքը մի բանալի է, որով հնարավոր է հաղորդակցվել Մ. Արք. Աշճյանի բազմակողմանի գործունեությանը: Նյութերը դասավորված են ենթաբաժիններով, այբբենական կարգով: Վերջում տրված է անվանացանկ:

Կենսամատենագիտությունը տպագրվում է Մեսրոպ
արք. Աշճյանի ծննդյան 70-ամյակի կապակցությամբ

ԳՄԴ 91.9:86+86.37

ISBN 99930-65-13-7

© ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
© ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՊԱՐՏ ՀԱՅՆ

Կան մարդիկ, ում հոգու աշխարհագրությունը ամենևին չի աղերսվում իրենց երկրի պատմական այս կամ այն ժամանակաշրջանի ֆիզիկական քարտեզի հետ, որովհետև ընդգրկում է հոգևոր հայրենիքը, կան մարդիկ, ում հոգու ժամանակագրությունը ամենևին չի սահմանափակվում իրենց ապրած ժամանակների շրջանակներով, որովհետև նրանք ժամանակը դիտում են գոյության տիեզերական ամբողջության մեջ: Նրանք Աստծո ընտրյալներն են, նրանք, ում վիճակված է մաս կազմելու սեփական ժողովրդի գոյության պատմական խաչը կրող ծանր ու մեծապատիվ երեւելիների շարքում: Այդ նրանք են, որ աշխարհ են գալիս անհրաժեշտաբար, կամոքն Աստծո, որպեսզի նորովի ներկայացնեն աշխարհին իրենց նախնիների հարուստ ու շքեղ հոգևոր անցյալը, որպեսզի վերհանեն պատմության խորքերում ամբարված հոգևոր, գիտական-ստեղծագործական գանձերը, վերափնաստավորեն ներկան և մշակույթի, գիտության, գրականության, վերջապես մագաղաթի ու գրքի շնորհիվ հայոց հոգևոր բարձունքները դարձնեն մատչելի ուխտավորների համար: Այդպիսի մի մեծություն է մեզ համար Մեսրոպ Արք. Աշճյանը: Ինչպես հոգեհարազատ է մեզ գրականության բանաձևումը ըստ Դանիել Վարուժանի ազգային հիմքի վրա համամարդկային գաղափարները արտահայտելու խորհրդով, այնպես էլ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հարցազրույցներից մեկում գոյության, կենսակերպի բնորոշումն է հոգեհարազատ՝ «պիտի հետ գնանք մեր արմատներուն, անցյալին խարսխվելով կերտենք նոր հայը, որը հավատարիմ պիտի ըլլա իր պատմությանը, ոգիին»:

Հանրագիտարանային մտքի տեր հոգևորական, մտավորական, գիտնական, մանկավարժ, գրող, հրատարակիչ, տեսաֆիլմերի հեղինակ, հասարակական գործիչ և այլն, և այլն: Զթվարկենք գրքերի և հոդվածների այն պատկառելի քանակը, որոնք հեղինակել է Մեսրոպ Աշճյանը, չնշենք քանակն այն գրքերի, որոնք լույս աշխարհ են եկել նրա մեկենասությամբ, դրանք դրված են ի ցույց հանրության, կազմում են մի ամբողջ գրադարան: Ի վերջո չգնա-

հատենք նրա ներդրումը մեր հայաստանյաց մշակութա-գրահրատարակչական կյանքում, որովհետև անգնահատելի է այն: Եվ չհիշատակենք նրա լայնածավալ և խորախորհուրդ գործունեության բոլոր հանգրվանները, որովհետև մինևույն է, ոչինչ են թվերը, որովհետև նման գործունեությունը արժեւորվում է ներքին բովանդակությամբ և ոգով:

Մեսրոպ Աշճյանը մեկն է այն եզակիներից, ով պատրաստակամ եղավ Հայրենիքի և հայաստանցու հետ բաժանելու ողբերգական և դժվարին օրերի դառնությունները, կիսելու վիշտը, տոնելու հաղթանակը և Աստվածային աղոթքով և այդ աղոթքի խորհուրդն առարկայացնող գործով նեցուկ լինելու նրանց: Ոչ ճառասացությամբ, այլ գործով փաստելու հավատքի ուժը - այնպես, ինչպես ճգնավորի աղոթատեղիի քարն է մաշվում ծնկներից, ինչպես ժայռափոր եկեղեցի արարելու նվիրումն ու ուժն են, ինչպես հայրենյաց մշակի ու ծառայի տիրական ամրութունը:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանն իր ուսուցչապետերի, հոգևոր հայրերի դավանանքին հավատարիմ ևս մեկ անգամ փաստում է վերուստ հաստատ այն ճշմարտությունը, որ բանիվը գերադասելի է հացիվից, որ միաբանվել է պետք միայն կերտելու և արարելու նպատակով, որովհետև դա է մարդու, ազգի, ժողովրդի գոյության, բարու, վեհի և գեղեցիկի հավերժացման անքննելի միջոցը:

Խորհդանշական է, որ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսի անձնական նախաձեռնությամբ այսօր նոր կերպարանք և իմաստավորում է ստացել Սուղնու Ս. Գևորգ վանքը: Խորհդանշական է, որովհետև ճիշտ նույն կերպ, նրա շնորհիվ, ի սփյուռս աշխարհի շատ ու շատ հայերի մտապատկերում մարմին է ստանում նաև Հայրենիքը որպես սրբազան ուխտատուն տեսնելու, նրանով կյանքն իմաստավորելու հրամայականը:

Եվս մեկ անգամ անդրադառնալով Աշճյանի վաստակին և քաղաքացիական կեցվածքին, ուզում են նշել, որ Հայաստանի Ազգային գրադարանի սեփականությունն են դարձել բազմաթիվ հրատարակություններ գերազանցապես Մեսրոպ Արք. Աշճյանի շնորհիվ:

Անհնարին է մտածել, ապա նաև գրիչ շարժել մի մարդու մասին, որի հոյակերտ կերպարանքը փնտրում ես ամեն քայլափոխի՝

հավատալով, որ կգտնես նրան, և գտնում ես, նրա հետ ես, երբ փակում ես աչքերդ և տեսնում ազգային արժեքների հավաքական աստղաբույլը, ովքեր պսակում են մեր հերոսական եկեղեցու դասականների փառանգը, ուն հոգևոր-մշակութային-գիտական էությանը են ձևավորվել բազմաթիվ անհատներ, կյանքի կոչվել հայրենամարտի գաղափարներ, դաստիարակվել մարդասիրության սկզբունքներ:

Նա իր երկրային կյանքն ապրեց նշխարի նման բաժին հասցնելով կարիքավորին, և մենք նրա ներկայությունը վայելելուն արժանացանք:

Աշճյանին երկրպագողների համար նա իմաստալից ապրելու լավագույն օրինակ է, որով պետք է տոգորվել և գոտեպնդվել ամեն օր:

Երկրային կյանք, որը շատ էր երկնային: Մանկան նման պարզ և ծերունու նման իմաստուն աշճյանական ոգին այսուհետ հավերժ սավառնելու է հայոց երկնքում՝ իր բարի հայացքով ուժ ու խաղաղություն անձրևելով իր շատ սիրելի և իրեն շատ սիրող հարազատ ժողովրդին:

Հավերժ փառք Մեծ ու Հպարտ Հային...

ԴԱՎԻԹ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Հայաստանի Ազգային գրադարանի տնօրեն

ՊԱՏԱՌԻԿՆԵՐ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՅԱՆԻ ՄՏՔԵՐԻՑ

* * *

«Մահը մեր կեանքի ընկերն է, մեր ծնունդէն իսկ մեզի կը միանայ, և իզուր չէ, որ կ'ըսեն՝ օրօրոցի մօտ արդէն դագաղ կայ: Մահը մերն է, մենք մահինը, այնպէս չէ՞: Այո, բայց քայլ մըն է, որ մենք առանձին կ'առնենք: Այսինքն՝ մենք շատ բան ընկերութեան մէջ միասնաբար կ'ապրինք, կը զգանք, կը վայելենք, կը տառապինք:»

**Պ. ՄԵՎԱԿ «ԱՆԿԵՂԾ ԿԱՍԾ» գրքի առաջաբանից.-
Ե., 2002 թ.- էջ 5**

* * *

«Պարզապէս, պիտի ուզէի, որ այն ոգին, որ հայրենիքի մէջ կայ, ըլլայ առկայծ, ըլլայ անշէջ եւ հայրենիքի ժողովուրդը ինք եւս զգայ, որ ինքն ալ տարագիր է, տակաւին գերի է, Արարատ սուրբ լեռնէն սկսած, որ սահմանի միւս կողմը Երևանին կը նայի յաւետ կարօտով: Նույնպէս կարօտով կը նային մեր Վանն ու Վարագը, Տարօնի դաշտը, Խարբերդի ոսկեղէն դաշտը, Մարութայ Սուրբ Աստուածածինը, Վարագա Ս. Նշանը, մեր դարաւոր սրբությունները, մեր հայրերուն գերեզմանները, այս բոլորը կարօտ են մեր ժողովրդին եւ հայրենի ժողովուրդը ինքը, պիտի ըլլայ հիմքը, խարիսխը ամբողջական եւ Միացեալ Հայաստանին»:

«Հանդիպումներ» գրքից.- Նիւ Յորք, 1993 թ. - էջ 297-298

* * *

«Մեր ժողովուրդը այն ժողովուրդն է, որ թերևս թիւ չունի, բայց որակ ունի: Եւ կմաղթեմ, որ այս դժուար տարիները շուտ անցնին եւ մենք հզօր պետութիւն դառնանք այս շրջապատին մէջ:

Եւ Աստուած կը լսէ»:

«Հետադարձ հայեացք» գրքից.-Նիւ Յորք, 1998.- էջ 425

* * *

Հայ ժողովուրդը հոգեբանությամբ կարծես պատրաստ էր քրիստոնեությունն իբրև ազգային կրոն ընդունելուն, որովհետև այն ամենեն ավելի կհամապատասխաներ իր նկարագրին: Եվ եթե հայը քրիստոնեացավ, չպետք է մոռանանք, որ քրիստոնեությունն ալ իր հերթին հայացավ:

Գրակ. թերթ. - 2001. - 1-15 մայիսի.- էջ 2

* * *

Դարեր շարունակ Հայ եկեղեցու աստվածաշնորհ առաքելությունն է եղել հոգևոր ավանդապահությամբ, կրթությամբ և գթասրտությամբ անաղարտ պահել հայ տոհմիկ կերպարը և ազգային արժեքները: Ծանր, բայց հերոսական է եղել հայ ժողովրդի ճակատագիրը, սակայն երբ իրական է դարձել հայ պետության վերածնունդը, պետականացման հիմնական նեցուկը եղած եկեղեցին և մտավորականությունը իրենց կարելին են անում՝ ամրապնդելու այն:

**Հայոց եկեղեցի և պատմություն:
Գիտական նյութեր.- Ե., 2000.-էջ 3**

* * *

Ես մաղթում եմ, որ այս 1700-ամյակը լինի այնպես ոգեշնչող, հեղափոխիչ տոնակատարություն, որ շնչի մոր հայը, հայության մեր իդեալը, այն մարդը, որով պիտի Հայկ Նահապետն էլ հպարտանար, Տրդատ թագավորն էլ հպարտանար, Գրիգոր Նարեկացին էլ հպարտանար, Խրիմյան Հայրիկն էլ հպարտանար...

Միիր.- 2001.- թ. 12.- էջ 3

* * *

Եթե գիտնանք վաղուան պատասխանը՝ 1700-ը կը տօնակատարենք ճիշտ ոգիով եւ մեր հայրերուն հաւատարմութեան մէջեն եւ արժանի կ'ըլլանք մեր ազգային մկրտութեամբ մեր ստացած շնորհներուն:

Ասպարէզ.- Գլենդել, 1997.- 8 մարտի.- էջ 18

* * *

Իմ կյանքս պատմությունն է տղու մը, որը տասներեք տարեկանին հորմէ որբ մնաց, մորը շունչին տակ երկրի կարոտը ապրեցավ, Սփյուռքի համեստ պայմաններու մեջ ինքզինք Աստօն և հայ եկեղեցվո նվիրեց, իր ազգեն ու եկեղեցիեն զատ ուրիշ սեր չունեցավ, այսօր երջանիկ է իր կյանքին համար և հազար անգամ փառք կուտա Աստօն, որ հայ ծնած է:

Գրակ. թերթ.- 2001.- 1-15 մայիսի.- էջ 7

* * *

Մեր ազգին համար, մեր եկեղեցիին համար ամեն մէկ հայ անուն է, դիմագիծ է, կեանք է, ապագայ է, թանկագին է: Ամեն մէկը՝ անփոխարինելի արժեք է»:

Գրակ. թերթ.- 2002.- 26 հուլիսի.- էջ 4

* * *

Շատեր գոհ չեն ալ, որ մենք քրիստոնէութեան պետական կրօն հռչակման տարեդարձը կը տօնենք: Անոնք՝ եկեղեցի-պետութիւն յստակ բաժանման սկզբունքներէն կը մեկնին, մոռանալով, որ այդ յղացքը անկլօսաքսըն սկզբունք է, եւ իսլամի ծովուն մէջ ապրող եւ ի՛ր իսկ աւանդութիւնները ունեցող Հայ եկեղեցւոյ համար այդքան ալ ընդունելի գաղափար մը չէ:

Գրակ. թերթ.- 2002.- 26 հուլիսի.- էջ 4

* * *

Սրտագին մաղթանքս է, սակայն, որ 1700 ամեակը ըլլայ, ամեն բանէ առաջ, Հայ եկեղեցւոյ ինքնաքննութեան, ինքնավերլուծման առիթ:

Գրակ. թերթ.- 2002.- 26 հուլիսի.- էջ 4

ԽՈՍՔԵՐ՝ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇԵՅԱՆԻՆ

ՄԵՍՐՈՊԱՇՈՒՆՉ ՁՕՆ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇԾԵԱՆԻՆ

Կ'ըսեն թէ Աստուած, լեզու մը յատուկ ստեղծել ուզեց սոսկ աղօթելու:

Կ'ըսեն թէ Աստուած Մեսրոպի ձեռքով աւանդ մը դրկեց հայ ժողովրդին`

Գիրերը հայոց, որ Իրեն համար աղօթքներ հիւսեն, Իր փառքը երգեն...

Ու կը հաւատանք ամենայն սրտով, եւ ոչ մէկ պատճառ չհաւատալու:

Դուն սորվեցուցիր Մեսրոպեան Լեզու` հայ մանուկներուն
Յայր Մերը երգել,

Դուն սորվեցուցիր հայ գեղջուկներուն ընդվզիլ գիտնալ
ստրկութեան դէմ,

Դուն դարձար բառեր Վարդանի բերնին, մահը նախընտրել
քան օտարութիւն,

Դուն հայու սրտին մէջ տակաւ մեծցող` դարձար հոգին մեր,
հայ ազատ հոգին:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐ. ՔՅՆՅ. ԹԱՇԾԵԱՆ

**ԽՕՍՔ Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻ ԱՌ
Տ. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԵԱՆԻՆ**

Արցախը՝ վեհ, իւր լերանց պէս միշտ անսասան,
Ձաւակների երգ ու զէնքով՝ անյաղթ ու կուռ,
Մեծ Մեսրոպից մինչ Մեսրոպը մեր Սրբազան
Արցախա տան խօսքն է հնչում աստուածալուր...

ՎԱՐԴԱՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

* * *

Աստուծոյ եւ եկեղեցւոյ ներգործութիւնը Ձեր մէջ Դուք յաջողեցաք ապրիլ եւ իմաստաւորել նաեւ հայութեան ու հայրենիքի զգացումներուն զօրեղ առկայութեանը եւ գործունեութեանը մէջէն: Ձեզի համար Ձեր արեան մէջ շաղախուած զգացիք մեր հայրենիքը, մանաւանդ անոր անկախութեան գաղափարը: Եւ երբ տեսաք գաղափարին մարմնառումը անկախ Հանրապետութեան վերստեղծումով, անսակարկ կերպով Ձեր սպասը բերիք հայրենիքի զօրացման եւ զարգացման նուիրական մարզին մէջ:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա.

* * *

«Հայ եկեղեցու բարեպաշտ սպասավորներից մեկը՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը Հայ առաքելական եկեղեցուն իր բարեպաշտ ծառայության 35-ամյակը առիթ է դարձրել հանգանակություն կազմակերպելու և այդ հանգանակությունը եկեղեցաշինություն դարձնելու»:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Ազգ.- 2000.- 10 հոկտ.- էջ 6

* * *

Մեսրոպ Սրբազանը եղաւ ու մնաց հաւատաւոր ու յանձնառու եկեղեցական: Եկեղեցական դառնալը իրեն համար նշանակեց նոր մարդ դառնալ՝ բառին վաւերական հասկացողութեամբ: Եկեղեցականութիւնը ըմբռնեց էապէս որպէս կոչում: Այս հասկացողութեամբ

ու հաւատքով ինքզինք իրագործեց: Այս ոգիով ու տեսիլքով իր առաքելութիւնը կենսագործեց Անթիլիասեն մինչեւ Հալէպ, Նոր Զուղա ու Միացեալ Նահանգներ: Եկեղեցական կոչումը իրեն համար դարձաւ ամենօրեայ տազնապ, կենդանի ապրում, ծառայութեան կիրք, եկեղեցիին ու ազգին համար ըլլալու գիտակից ու ամբողջական յանձնառութիւն: Իր կեանքի բոլոր հանգրուաններուն մէջ Քրիստոսի Աւետարանին ճշմարիտ քարոզիչ եւ Լուսաւորչի հաւատքին աննկուն տարածիչը ըլլալու իր ուխտը երբեք ստուեր չտեսաւ:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՐԱՄ Ա.

* * *

Պատմական Հայաստանի սահմաններուն այնքան մոտիկ, ու այդ հայրենիքի աւանդութիւններով շնչող, այդ հայրենիքի ազատագրական պայքարի յուշերով ապրող, այդ հայրենիքի ազատութեան մեծագոյն նուիրեալներէն շատերուն ծնունդ տուող կամ գործունէութեան օրրան հանդիսացող ժողովուրդի ծոցին մէջ՝ Մեսրոպ Սրբազան կը գտնէր իր բնածին հակումներուն եւ ձգտումներուն հարազատ հունաւորումը:

ԽԱԺԱԿ Ծ. ՎՐԴ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

**ՀԱՅՐ ՄԵՍՐՈՊԻՆ
ՈՐ ԸՆԿԱԼԱԻ ԶԿԱՐԳՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ**

Մեսրոպայ ձեռամբ հարազատ սրբբոյս,
Ետ որդւոցս Հայկայ՝ Տէր զոգեղէն լոյս,
Սա ինքն եղիցի գրնացիւք ուղիղ
Րաբունւոյդ՝ մենտոր ի կենաց շաւիղ,
Որ զիւր լոյս-ամուն քեզ ինքն յանձն էառ,
Պահել մարթասցես դու զայն մըշտավառ:
Քեզ՝ նըւիրելոյդ սուրբ ծառայութեան
Զայս մաղթե սրտիւ

ԵՂՈՒՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ 1961 թ.

***Մրտագին Աղօթք Առ Աստուած
ի վերայ առողջութեան Ծառայի Յիսուսի Արքեպիսկոպոս
Մեսրոպ Մրբազան Աշճեանի***

...Նա երկու հայր ունի-երկու պատգամ,
Տէր մէկը, Դու, միւսը ժողովուրդն է հայոց
երկու խաչուած հայրեր հազար անգամ
հազար անգամ խաբուած, դաւաճանուած՝
եւ իր ցեղի կողմից, պարզ է, նաեւ այլոց:

Տէր, պահպանիր նրան՝ լոյսիդ շաղը վրան,
Անապական սիրուդ ցնցուղներով օծիր,
Ծաղկեցրու հոգին ծաղիկներով նռան,
Եւ պարուրիր խունկով անուշաբոյր
Մեսրոպ Քո Ծառայի նուիրունը անծիր:
Տէր, պահպանիր նրան՝
Մեր ողջ լոյսը վրան:

ՌԱԶՄԻԿ ՂԱՎՈՅԱՆ 1995 թ.

* * *

Ազնիվ մտավորական, գրող, բարերար, հրատարակիչ - ահա ոչ լրիվ, բայց խոսուն այն մակդիրները, որով ամեն հայ հպարտութեամբ բնութագրում է Ձեզ: Եվ որքա՛ն կշահեր հայ իրականությունը, եթե ամեն մի հայ աշխարհական, թե հոգևորական, իր կարողությունների չափով իբրև օրինակ վերցնէր Ձեզ, առաջնորդվէր Ձեր կերպարով:

**«Էջմիածին» ամսագրի խմբագրություն
Էջմիածին.- 2001 թ., 2-3.- էջ 117**

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԱՆ (ԱՎԱԶԱՆԻ ԱՆՈՒՆԸ` ԶՐԱՅՐ)

(Կյանքի և գործունեության համառոտ տարեգրություն)

1941 թ., հունվար 3-ին - Բեյրութում ծնվեց Զրայր Աշճյանը:

1948-1957 թթ. - սովորել է Ս.Նշան ազգային վարժարանում:

1957 թ. - ընդունվել է Դպրեվանք:

1961 թ., մայիս 28-ին - ձեռնադրվել է կուսակրոն արեղա:

1962-1964 թթ. - մեկնել է Շվեյցարիա, այնուհետև` Զյուրիխի
յին Ամերիկա` Աստվածաբանական ուսում ստանալու նպատակով:

1964-1965 թթ. - վարել է Դպրեվանքի փոխտեսուչի պաշտոնը:

1965-1966 թթ. - աշխատել է ուսուցիչ Զալեպի Քարեն Եփփե
ճեմարանում: Միաժամանակ եղել է քարոզիչ` Ս.Գրիգոր Լուսավորիչ
եկեղեցում:

1966-1970 թթ. - վարել է Մարտիկյան Ազգային Վարժարանի և
Դպրեվանքի զույգ տեսչությունները:

1971-1973 թթ. - Փրինսթոնի համալսարանում պաշտպանել է
«Ներսես Լամբրոնացի» թեմայով ավարտաճառը` ստանալով «Մա-
գիստրոս Աստվածաբանության» տիտղոսը: Դոկտորական ատենա-
խոսությունը կրում է «Զայաստանյայց եկեղեցու պատարագը ըստ
Լամբրոնացու» վերնագիրը:

1973 թ. հոկտեմբերի 18-ին ստացել է ծայրագույն Վարդա-
պետի աստիճան:

1977-1998 թթ. - Կիլիկյան Աթոռի ԱՄՆ-ի արևելյան շրջանի և
Կանադայի առաջնորդ:

1995 թ. - նշանակվել է Քրիստոնեությունը Զայաստանում պե-
տական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-քար-
տուղար:

1997-2002 թթ. - կազմակերպել և ղեկավարել է մի շարք
ուխտագնացություններ:

2001 թ. հոկտեմբերի 24-ին Ազգային գրադարանի կողմից
շնորհվել է «Զակոբ Մեղապարտ»-ի անվան հուշամեդալ:

2001 թ. դեկտեմբերի 5-ին ստացել է ԶԶ ԳԱԱ պատվավոր դոկ-
տորի աստիճան:

2002 թ. հունիսի 16-21-ը կայացած Զայ գրողների համահայ-
կական խորհրդաժողովում շնորհվել է ոսկե մեդալ:

Ղեկավարել է «Սուրբ Գևորգ» բարեսիրական գրասենյակը:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ ՀԵՂԻՆԱԿԱԾ ԳՐՔԵՐԸ

1. ԱՐԱԳԱՅԱՍ Սուրբ Սարգիս /հմբ՝ Վ. Դեւրիկյան.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 148 էջ, լուսանկ.

Բովանդ.՝ Աղօթք Սրբոյն Սարգիսի Ջորավարին եւ որդւոյն; Երկու խօսք; Արագահաս Սուրբ Սարգիս: Վկայաբանութիւնը; Նշխարներու ամփոփումը. Գագի եւ Ուշիի; Ս. Սարգիս եկեղեցիներու կառուցումը; Սուրբ Սարգիսը հայ պատմագրութեան մէջ; Առաջաւորաց պահքը եւ Ս.Սարգիսի տօնը; Ս. Սարգիսի տօնի եւ Առաջաւորաց պահքի դիցաբանական ակունքները; Ս.Սարգիսի պատմութեան եւ տօնին հակաբիւզանդական շերտը; Առաջաւորաց պահքի եւ Ս. Սարգիսի ժողովրդական տօնախմբութիւնը; Յավելուած: Ներսէս Շնորհալի. Թուղթ Յաղբատի առաջնորդ Գեորգ եպիսկոպոսին; Ներսէս Շնորհալի Վկայաբանութիւն Սուրբ Սարգիս Ջորավարի; Վկայաբանութիւն Սարգիսի Ջորավարին եւ որդւոյ նորա Մարտիրոսին; Պատմութիւն վասն իշխանացն հայոց Սարգիսի եւ Վարդ Պատրկի եւ այլ ԼԸ ընկերաց նոցին; Պատմութիւն Կաղզվանցի Սարգսին; Ներսէս Շնորհալի. Շարական Սրբոյն Սարգիսի Ջորավարին; Կանոն սրբոյն Սարգիսի զաւրավարի եւ որդո նորա Մարտիրոսի: (Պարականոն շարական): Գանձ Սրբոյն Սարգիսի Ջորավարի: (Ս. Սարգիսի զանձարանային կանոնը): Աղօթք Սրբոյն Սարգիսի Ջորավարին; Վահան վարդապետ Պարտիզակցի Սուրբ Սարգիս:

2. ԳԵՐԱՋԱՆՅ Սեպուիէն Սուրբ Լեռը Աթոս.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 81 էջ:

3. ԴԻԻԱՆ ՄԵՍՐՈՊ Դ.ԹԱՂԻԱԴԴԵԱՆ /հմբագիր և առաջաբանի հեղինակ Մեսրոպ Եպս. Աշճյան.- Նոր Ջուղա, 1979.- 654 էջ, նկ.

Բովանդ.՝ Անտիպ օրագրութիւններ; Երկեր եւ քերթուածներ; Վաւերագրեր; Նամակներ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Դանիէլեան Ժիրայր //Յայկազեան հայագիտական հանդես.- Բէյրութ, 1979.- Առանձնատիպ է հատորէն.- էջ 371-373; Վարուժան Վարդապետ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1980.- թ. 1.- էջ 373-374;

Տեմիրճեան Վարդան Եպիսկոպոս //Չասկ.- Անթիլիաս, 1979.- թ. 1-12.- էջ 299-305; Սիմոնյան Սիմոն Չնդկահայ կարեւոր վաւերագիր մը //Չասկ.- Չայագիտական տարեգիրք.- Անթիլիաս, 1983-1984.- Դ-Ե տարի.- էջ 421-450:

4. ԴԻՒՆ ՄԵՍՐՈՊ Դ.ԹԱԴԻՎԴԵԱՆ. /Խմբագիր և առաջաբանի հեղինակ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճեան.- Ե., 1993.- 654 էջ:

Բովանդ.՝ Անտիպ օրագրութիւններ; Երկեր եւ քերթուածներ; Վավերագրեր; Նամակներ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Դանիելեան ժիրայր //Բանասիրական որոնումներ.- Պէյրութ, 1996.- էջ 277-279; Իշխանյան Ռաֆայել. Գեղեցիկ յուշարձան Մ. Թադիադեանին //Չայաստանի Չանրապետութ.- 1994.- 7 հունիսի.- էջ 4; Նանունյան Ռուզան. Մեսրոպ Աշճյան «Դիւան Մ. Թադիադեան» գրքի //Լուսաւորիչ.- 1996.- մայիսի.- էջ 67; Ուլուբաբյան Բագրատ. Դասականի ժառանգութիւնը՝ դասական հետազոտութեամբ //Չայրենիքի ծայն.- 1994.- 24-30 մարտի.- էջ 7:

5. ԷՋԵՐ ՉԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ պատմութիւններ: Ընտրութիւնն ամենայն հայոց կաթողիկոսներու: Մահ և հիշատակ: Ա. տպագր.- Նյու-Յորք, 1994, Բ. տպագր.- Ե., 1994.- 180 էջ, 8 ներդիր թ. նկ.

Բովանդ.՝ Փոխան Յառաջաբանի մուտք; Չայ եկեղեցին Ընդհանրապէս Կանոնագրութիւն Ունեցա՞ծ է; Ինչպէս Տեղի Կ'ունենային Կաթողիկոսական Ընտրութիւնները; Ամենայն հայոց Կաթողիկոսութիւնը Էջմիածնի Մէջ; Ալեքսանդր Ջուղայեցի Կաթողիկոսի Կտակը; Եղիազար Ա. Այնթապցի; Յովսէփ Արք. Երկայնաբազուկ Արղութեան; Դաւիթ-Դանիելեան Վեճերը; Եփրեմ Ա. Չորագեղցի; Յովհաննէս Բ. Կարբեցի; Մատթէոս Ա. Կոստանդնուպոլսեցի; Գէորգ Դ. Կոստանդնուպոլսեցի; Մակար Ա. Թեղուտցի; Մկրտիչ Ա. Վանեցի; Մատթէոս Բ. Կոստանդնուպոլսեցի; Գէորգ Ե. Սուրենեանց; Խորեն Ա. Մուրադբէկյանց; Գէորգ Չ. Չէօրէքճեան; Վազգէն Ա. Պալճեան; Վերջաբան; Յաւելուած; Ցուցակ Ամենայն հայոց Կաթողիկոսներու; Ազգային Եկեղեցական Ժողով գումարելու յատուկ Կանոնադրութիւն:

6. ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ ԼՈՒՅՍ ՆՇԽԱՐՆԵՐԸ /Խմբ. Վ. Դևրիկյան, Ֆ. Կաբադյան.- Ս. Էջմիածին: Մուղնի, 2000.- 195 էջ, 29 ներդ. թ. գուն. նկ.

Բովանդ.՝ Առաջաբան; Ս. Էջմիածնի Տասնվեցերորդ դարեդարձը: (Արտատպված «Լուսնա» Հանդեսից՝ 1901թ., Բ, ժամանակակից արևելահայերենի վերածված): 1. Լուսավորչի կյանքի առաջին շրջանը; 2. Լուսավորիչ և Տրդատ; 3. Չարչարանքը և վիրապը; 4. Ս. Հռիփսիմյանք; 5. Վիրապից ելնելը; 6. Էջմիածին; 7. Լուսավորություն; 8. Ձեռնադրություն; 9. Շինություններ; 10. Հովվապետություն; 11. Հոռոմ գնալու զրույցը; 12. Եկեղեցական Գործունեությունը; 13. Կյանքի Վերջը; 14. Նշխարներու գտնվելը; Կենդանաթաղ Նահատակի Չարչարանքները; Լուսավորչի Պատկերագրությունը; Կյանք՝ Շարունակված Նշխարներով; Շարականներ, Քաղվածքներ, Արձակ և Չափածո գրվածքներ նվիրված Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչին: Սահակ Չորափորեցի. Էջ Միածինն Ի Հօրէ; Հովհաննես Երզնկացի. Այսօր զուարճացեալ; Լերինք անենայն; Ժամանուտ Սրբոյն Էջմիածնի; Ժամանուտ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի Ազաթանգեղոսի. Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի; Առաքել Դավրիժեցի. Յաղագս նորոգութեան լուսակառույց Սրբոյ Աթոռոյն Էջմիածնի; Հովհաննես Թումանյան. Լուսավորչի Կանթեղը; Վահան Թեքեյան. Լուսավորչի Կանթեղը; Ժակ Ս. Հակոբյան. Լուսավորչական; Ժառանգություն (հատված); Հովհաննես Երզնկացի. Ներբողական Գովեստ հայոց սուրբ լուսավորիչ Գրիգորիոսին՝ ասված նրա հիշատակի օրը; Կարգ, որ լինի Հանգուցանել Ձնշխարսն Սրբոց ի Տաճար, որ սրբեցաւ ի նոյն աւուրս:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Խաչիկյան Արտակ Դպիր. Ստորուններ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի մասունքների վերադարձի առթիվ //Ազատ Արցախ.- Ստեփանակերտ, 2000.- 14 նոյեմբ.- էջ 3; Մեսրոպյան Հայկանուշ //Էջմիածին.- 2000.- թ. 10.- էջ 113-114; Պետրոսյան Հակոբ. Գիրք սուրբ Գրիգորի մասին //Երկիր.- 2001.- 12 դեկտ.- էջ 4:

7. ԿԵՆՍՔԻ ԵՎ ՀԱՎԱՏՔԻ ԷՋԵՐ.- Նյու-Յորք: Ազգային Առաջնորդարան, /ա. թ./- 429 էջ:

Բովանդ.՝ Ընծայական; Յառաջաբան; Ա. Կրօնական: Նոր Տարուան Զետ; Ս. Ստեփաննոսի Շնորհքը; Աստուծոյ Մերը; Մեծ Պահոց Եօթը Զանգրուանները; Նորոգեալ Կղզիք; Մեծն Ներսէսի Ոգիով; Ս. Ներսէսի Զետ; Թարգմանչաց Ուղիով; Ճշմարիտ Ըլլալ; Խաչի Խորհուրդը; Ահաւասիկ Առնեն Ձամենայն Ինչ Նոր; Պարտքի Սկզբունքը Ըստ Աւետարանին; Քրիստոնէական Առաքինութիւններ; Երբ Կը Յիշենք Մեր Երկիր; Բ. Ծննդեան Խոհեր: Յոյսը; Նորը; Աստուած եւ Մարդ հանդիպումը; Մեծագոյն Նուէրը; Ի Լրումն Ժամանակաց; Ծնունդի Մխիթարութիւնը; Մանուկ Յիսուսը Տեսնել Տառապող Մանկան Մէջ; Գ. Յարութեան Խոհեր: Դու ես Քրիստոսը; Նորոգուինք Քրիստոսով; Տօներու Տօնը; Քրիստոս Յարեալ; Այսօր է Ձոր Արար Տէր; Դ. Դամբանականներ: Աննիթական Վեհափառ; Խրիմեանի Զետ; Վեր. Ա. Ա. Պատրիկեանի Յիշատակին; Պարոյր Վարդապետ; Արամ Զայկազ; Սպիտակ Ձիավորը; Տաճատ Թէրլեմէզեան; Ռուբէն Գրիգորեան; Ե. Նոր Զորիզոններու Դիմաց; Ծառայութեան Նոր Զորիզոններ; Ութսունական Թուականները; Ամերիկահայ Եկեղեցին; Կիլիկեան Մեր Թեմի 25-Ամեակը; Զայ Դպրոցի Տագնապը; Տօներ; Զայ Դպրոցը; Զայ Եկեղեցին; Զայ Եկեղեցին Սփիւռքի Մէջ; Զայ Եկեղեցին Զայաստանի Մէջ; Աշխատանքի հորիզոններ; Միութեան Փորձեր; Մարտահրաւէր; Կիլիկեան Թեմի 80-Ամյակը; Պատմական Ժամանակներ; Մեծ Եղեռնի 75-Ամեակը; Այժմեական Զարցեր; Զ. Պատգամներ: Երկիր եւ Մշակոյթ; Ուաշինկթընի Վերապրողներու Զամահաւաքը; Աւարայրէն Նուարսակ; Անիի Մայր Տաճարի Զազարամեակը; Ազգային Տուրքը Խորհրդանիշ Ազգային Պատասխանատուութեանց Գիտակցութեան; Գորանիէն Էելէ Լաօ; Սրտի Կոչ Զայաստանի Աղէտեալներուն; Մայրերու Օր; Պատգամ Գոհաբանութեան Օրուան Առթիւ; Խօսք Ողջոյնի ԶՕՄ-ի 75-Ամեակի Առթիւ; Պատգամ ԶՕՄ-ի Օրուան Առթիւ - 1982; Պատգամ ԶՕՄ-ի Օրուան Առթիւ - 1983; Ողջոյն ԶՍԸՄ-ին; Ատանայի Կոտորածի Յիշատակը; Ուրֆայի Զերոսամարտի 74-րդ Տարեդարձին Առթիւ; Ողջոյն Զայ Մշակոյթին; Ողջոյնի Խօսք Զայաստանի Զանրապետութեան 60-Ամեակին Առիթով; Ողջոյնի Խօսք Անկախութեան 70-Ամեակի Առթիւ; Զայաստանի Զանրապետութեան 70-Ամեակը; Կանք, Պիտի Լինենք; Մեծ Եղեռնի 70-Ամեակը; Ապրիլ 24-ը 1985-ին Ուաշինկթընի Տի Սի-ի

Մէջ; Չեզի Կը Նայինք Եւ Քաջութեամբ Կը Լեցուինք; Ողջոյն վերապրողներուն; Կոչ Մեծ Եղեռնի 72-րդ Տարեդարձի Առթիւ; Մեծ Եղեռնի 75-րդ Տարին; Հողի Օրհնութիւն; Հիմնարկէք Հայ Դպրոցի; Ողջոյնի Խօսք Սոնթրալի Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ Օծման Առթիւ; Հայ Կեդրոնի Համալիրի Բացումը - Սոնթրալ; Պէյսայտի Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ 20-Ամեակը; Նիւ Գրոզիի Ս. Վարդանանց Եկեղեցւոյ 25-Ամեակը; Բողոքի Խօսք Գետաշէնի Անկման Առթիւ; Պատմական Թուական Մը; Խօսք Ողջոյնի Եւ Օրհնութեան Ս.Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ 75-Ամեակի Առթիւ; Երանի Եկեղեցի Շինողաց; Բարեգալստեան Խօսք Պրն. Լեւոն Տէր Պետրոսեանի; Ե. Պատմութեան Համար: Տիեզերական ժողովներու Ընդունման Հարցը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կողմէ; Կրօնի Վերաբեւոյնումը Սովետ Միութեան Եւ Հայաստանի Մէջ; Հայոց Եկեղեցին Տէր Կը Կանգնի Իր Դարաւոր Պարտականութեանը; «Թագաւոր Աւետարան»ը; Ս.Կարապետի Աջը Պատրայի Մէջ; Ցուցակ՝ Նոր-Ջուղային Սրբազան Մասունքներու:

8. ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ.- Նյու-Յորք: Ազգ. առաջնորդ, 1993.- 376 էջ, դիմանկ.

Բովանդ.՝ Ընծայական; Յառաջաբան; Հանդիպումներ; ...Երեք Գրողներու հետ; Մեսրոպ Թաղիադեան; Արամ Հայկազ; Ժագ Ս. Յակոբեան; Եւ ընդհատ էջեր; Տոմարագիտական Նօթեր; Ծննդեան Օրը-Դեկտեմբեր; 25 թե Յունուար 6; Էրմեսթ Հէլցեր; Սիս՝ Միջին Դարու Հայկական Մայրաքաղաքը: Եւ ճամբաներ; Նոր Ջուղայեցի Մը Գատիզի Մէջ; Հայկական դարաւոր Օճախ Մը, Նոր Աշխարհ-Հին Եւ Նոր Հայեր: ...Եւ Ջրույցներ; Ցիւրիխ-Օտեսա-Հայաստան (Բ.); Վեներուելա; Պուլճոս-Այրես; 1983-ի Ազգ. Երեսփոխանական ժողովը Անթիլիասի Մէջ; Նուարսակի 1500-ամեակը; Եղեռնի 70-ամեակը; Ուաշինկթընի Մէջ (Բ.); Կոմիտաս Վարդապետի Վախճանման 50-ամեակը Հայաստան (Ա.); Հայաստան (Բ.); Լիբանան; Միւռոնօրինէք; Ամերիկայի Կիլիկեան Թեմերը; Սոնթրալի Ազգային Երեսփոխանական ժողովը; Հայաստան (1988); Տպաւորութիւններ Հայրենիքէն:

9. ՀԵՏԱԴԱՐՁ հայեացք.- Նյու-Յորք, 1998.- 425 էջ, 1 թ. գուն. դիմանկ.

Բովանդ.՝ Փոխան Յառաջաբանի; Դէպի Աստուած; Սրտի Խօսք՝ Փարիզի Հիւանդանոցէն; Սուրբ Լուսաւորչի Տեսիլքով; Սուրբ Հաճկատար; Դէպի Պատմութիւն; Հռոմկլայէն Սուրբ Էջմիածին; Պատմութիւն Խոնարի. Հերոսի մը, Իր Պզտիկ; Լուսարարին եւ այն, Օրերուն Մասին; Աննիւթական Վեհափառը; Փոքրիկ «Տերև»-ի Մը Պատմութիւնը; Ի Յուշ Վազգէն Վեհափառին; Վերջի՞ն Թաղումը; Պայրտ Տաճ; Եդուարդ Տարօնեան; Արդէ՞ն; Յակոբ Կարապետ; Սինաս Թէօլտան; Վարդգէս Պապօղլեան; Կիներուն Մէջ Գերազանցը; Երուանդ, Քաղցրս; Չապէլ Եսայեան; Դէպի Եկեղեցին; 1600 Ամեակը; Հայաստան Երկիր Ուխտավայր, Սուրբերը և Մենք; Տրդատի անտառը; 100 Սրբանկար 1700-Ամեակի համար; 1700-Ամեակը Իմաստալից ճանապարհ; Դէպի Ազգը; Հաւատս Ջօրաւոր է Հայաստանի Հանդէպ; «Հայաստան իմ Գործունէութեան առանցքն է»; Աչքերի Մէջ՝ Սրբազան ճամփաների Լոյսը; Մեր Եկեղեցին Պիտի Շնչի Կենդանի Հաւատքով; Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Ընտրութիւնը; Առաջնորդական Պատգամ, 10 մայիս, 1995; Առաջնորդական Պատգամ, 19 մայիս, 1996; Առաջնորդական Պատգամ, 14 մայիս, 1997; Դէպի Արմատները, Հայրիկս; Մօրս Յուշերը; Հաւատի Քաղցրահայեաց; Ս. Աստուածածինը; Երկիր Յիշատակաց:

10. ՊԱՐՆ ՈՒ ՅԱԵՐԺՈՒԹԻՒՆԸ /խմբ.՝ Գր. Չանիկյան.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 480 էջ:

Բովանդ.՝ Ջրոյց ընթերցողիս հետ; Ուխտավորի հավատամքը; Դէպի երկիր; Հրաժեշտի Խօսք Պոսթընի մէջ; Վերջին Ճամբորդութիւնը; Ողջոյն Քաջաց Քաջին; Դարձ ի տուն հայրենի; Դէմքեր, Դէպքեր, Հանդիպումներ; Յովհաննէս Հաննէ Վարդապետ՝ տան որդի սրբոյն Յակոբայ; Ապրիլ 24; Երկու սրտեր; Իգնատիոս Արք. Մալոյանի երանացումը; «Հայրենիք հաստատ յազգէ յազգ»; Յեզր աշխարհի; Հայոց եկեղեցին երրորդ հազարամեակի շեմին; Ուխտաւորին; Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչէն Հրայր Դժոխք; Ուխտաւորի ճօթեր; Բարի յիշենք Գարեգին Վեհափառը; Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս; Գարեգին Վեհափառ մարդը, հոգեւորականը; Գարեգին Վեհափառի վերջին օրը եւ վերջին օրերը; Ելոյթներ եւ դասախօսութիւններ; Արտերկրի պատմամշակութային անշարժ

Ժառանգութեան ուսումնասիրութեան եւ պահպանութեան խնդիրներու նուիրուած գիտական համաժողով; «1500-ամեակ»; Ավարայրէն Նուարսակ; «Հայոց-եկեղեցի-պետութիւն»; «Մաշտոցեան երկրորդ ընթերցումներ» գիտաժողով; Սուրբ Սարգիս; Ներսէս Արք. Վարժապետեան; Հայոց գիրերու գիտի 1600-ամեակը; Եւ Տափերական կամուրջի յուշահամալիրը; Անին երէկ եւ այսօր; Կատրանիդէի հրաշքը; Զրոյցներ եւ Հարցազրոյցներ; «Քու աղուոր այբ, բեն, գիմ, դասէդ մը տուր ինձի»; Աստուծոյ շունչը՝ Օշականից; «Թերթը հոգեւոր կեանքի հրաւեր կը կարդայ»; «Հաւատքով նայինք ապագային»; «Աստուածային արարչութիւն»; Աւարայրի խորհուրդը; «Հաւատարմութեամբ տէր կանգնինք»; «Որ ծնուի հայը»,. «Հայ ժողովուրդը հնարաւորութիւն չունեցաւ ըստ պատշաճի ճանաչելու իր հայրապետին»; «Հայն ու Հայաստանը»; «Ուխտի եւ ուխտաւորութեան փնտռտուք»; «Հայ գրքի երանելի առաքելութիւնը»; Յոբելինական հանգրուան; Անցեալ օրերու աղն ու համը; Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի ծննդեան 60-ամեակը; Մեսրոպ Արք. Աշճեան. «Չենք ուզում անել մի բան, որ 15 դար չեն արել մեր հայրերը»; Դէպի Երկիր, դէպի հող; Շնորհաւորանքներ; Բանաստեղծութիւններ; Կենսագրական:

ԳՐԱԽՈՍ. Բաղայւան Մելանյա. Պահի հավերժութիւնը //Ազգ.- 2002.- 17 դեկտ.- էջ 6; Երանյան Հ. Խորը մտահոգութեան և մեծ հույսի գիրքը //Երկիր.- 2002.- 13-19 դեկտ.- էջ 11; Կարապետյան Արմեն. Պատմութիւնն ու խորհուրդը անանձնական ապրած կյանքի //Գրակ. թերթ.- 2003.- 21 մարտի.- էջ 11; Քրիստոնյա Հայաստան.- 2003.- թ.6.- մարտ.- էջ 7; Մարգարյան Հրանտ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Պահը և հավերժութիւնը» //Ազդակ.- Բեյրութ, 2003.- 15 փետր., [Մ. Արք. Աշճյանի հեղինակած «Պահը և հավերժութիւնը» գրքի շնորհանդեսը Վաշինգտոնի հայկական դեսպանատանը] //Ասպարեզ.- Նյու Յորք, 2003.- 27 հունվ.

11. ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ. Նոր-Չուդա, 1973.- 41 էջ:

12. ARMENIAN Church patristic and other essays. New-York, 1994.- 251 p.

Contents: 1. Armenian Church-History; 2. Oriental Orthodox churches History; 3. Fathers of the church. Armenian; 4. Armenia. Church History I Title

ԳՐԱԽՈՍ՝ Մեսրոպ. Արք. Աշճյանի «Armenian Church Patristic and other Essays» Հատորը: Գաղութի կեանքն //Ասպարեզ.- Գլենդեյլ, 1994.- 2 յունիսի.- էջ 8:

13. NERSES OF LAMBRON. Champion of the Church universal.- New-York, 1993.- 134 p.

Contents: Nerses of Lambron, Saint, 1153-1198; Nerses of Lambron. Biography.

14. REMEMBRANCE and Hope Essays of Faith and Life.- New-York, 1997.- 356 p.

Contents: Preface; Faith: Let us Renew Our Commitment; Did We Not Make Room in Our Hearts for Your Son? Christmas Day: December 25 or January 6; The Seven Stages of Lent; Resurrection; With the Vision of the St Illuminator; With St. Mesrob; With Khrimian Hayrig; From Hromkla to Etchmiadzin; Message to the Clergy; Community: 60th Anniversary of the Independent Republic of Armenia; The Olympics; National Representative Assembly; Bicentennial of the United States Constitution; Thanksgiving; Respecting the Dead; Land and Culture; People: Vartan Gregorian; Robert Dole; Yelena Bonner; Sarkis Teshoian; Bishop Thomas Daily; Baroness Caroline Cox; The White Horseman; Remembrance and Hope: Assault on a Culture; When We Remember Our Country; Remembrance & Hope: Committed to Remember; The Miracle of Survival; Arlington National Cemetery; Salute to the Survivors; Five Days in Washington; Martyrs' Day 1990: Gathering at Times Square; House of Representatives; New Jersey Legislature; Liberty Island; Earthquake; Heartfelt Appeal to Armenia's Earthquake Victims; Earthquake: Remembrance and Thanksgiving; Earthquake: Children to Children; The Blockade; Life: A Cemetery in America; From Avarair

to Nuvarsag; New Julfa and Its Cultural Treasures; Ernest Hoeltzer and His Photographic Exhibition; A Native of New Julfa in Cadiz; Notes on the Armenian Calendar; A Re-evaluation of Religion in the Soviet Union and Armenia; New World; Armenia Fund; Interview: Ashod; Interview: Hairenik; Interview: Azadamart; Interview: Hairenik; A Special Remembrance: Vazken I.

15. THE ARMENIAN Church in America. New-York, 1995.- 92 p.

Contents: Foreword, The Formation of the Armenian Community, The Origin of the Armenian Church in America, The Primates of the Armenian Church in America, Attempts at Unity:

16. THE CATHOLICOSI of Etchmiadzin. An overview of the electoral process.- New-York, 1995.- 164 p.

Contents: Prologue; Foreword. Does the Armenian Church have Bylaws; How Did Catholicossal Elections Take Place; The Catholicosate of All Armenians in Etchmiadzin; The Will of Cathilocos Alexander I of Julfa; Yeghiazar of Aintab; Archbishop Hovsep Herkainabazuk Arghutian; The Davit-Danielian Disputes; Yeprem I of Dzoragegh; Hovahannes VIII of Ashtarak; Matteos I of Constantinopole; Gevorg IV of Constantinopole; Makar 1 of Teghut; Mkrtich I of Van; Matteos II of Constantinopole; Gevorg V Sureniant; Khoren I Muratbekian; Gevorg VI Cheorekchian; Vazgen I Baljian; Epilogue; Chronology of Catholicois of All Armenians; Special Statue Regarding the Convocation of the National-Ecclesiastical Assembly; Bibliography.

17. THE GREAT Week in the Armenian Tradition.- New-York, 1992.- 78 p.

Contents: Foreword; Introduction; The Great Lent: Commemoration of the Resurrection of Lazarus; Palm Sunday: "Ternpatzek" or the Opening of the Gates Great Monday, Tuesday, and Wednesday; Great Thursday: The Office of the Penitents; The Holy Eucharist; The Washing of the Feet; Tenebrae - Good Friday: Crucifixion; Burial; Great Saturday: Easter Vigil; Hymns and Poema: Notes: Bibliography.

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ ԿԱԶՄԱԾ ԵՎ ԽՄԲԱԳՐԱԾ ԳՐՔԵՐԸ

18. ԱՆԻԻ ՀԱԶԱՐԱՄՅԱ ՓԱՌՔԸ: Եվիրվում է Անիի Մայր Տաճարի օծման 1000-ամյակին.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 72 էջ:

19. ԵՐԵՎԱՆԻ Ս.ԳՐԻԳՈՐ Լուսավորիչ Մայր Եկեղեցի: Հուշամատյան Նավակատիքի և օծման 23 Սեպտեմբեր 2001.- Ս. Էջմիածին: Տիգրան Մեծ, 2001.- 139 էջ:

20. 111 ԲԱՆԱՍՏԵՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ: Հատընտիր հայ բանաստեղծութեան անդաստանեն քաղուած.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 200 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ. Արժեքավոր նվեր դպրոցներին //Կրթություն.- 2002.- 16-31 հուլիսի.- էջ 2; Լավագույնները՝ մեկ գրքում: Աստղիկներ //Հայաստան.- 2002.- 20 սեպտ.- էջ 3:

21. ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ անձնանուններ /Պատրաստ. և առաջաք. գրեց Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան.- Նոր Ջուղա, 1975.- 87 էջ:

22. ՅԻՇԱՏԱԿ Սաղմոսավանքի վերընծայման: (Պատմ. ակնարկ).- Ե.: Հայաստան, 2001.- 42 էջ:

23. ՍՈՒՐԲԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ: Հայ եկեղեցւոյ սուրբերը եւ ապրիլեան նահատակաց սրբադասման հարցը /Խմբ. և ներած. հեղինակ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան.- Նյու-Յորք: Ազգային առաջնորդ, 1993.- 230 էջ:

24. ՕՐԱՅՈՒՅՑ 1963 թուին Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, Լիբանան, [1962]

25. ՕՐԱՅՈՒՅՑ 1964 թուին Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, Լիբանան, [1963]

26. ՕՐԱՅՈՒՅՑ 1965 թուին Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, Լիբանան, [1965]

27. ՕՐԱՅՈՒՅՑ 1967 թուին Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, Լիբանան, [1966]

28. ՕՐԱՑՈՒՅՑ 1968 նահանջ թուին: Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, [1968]

29. ՕՐԱՑՈՒՅՑ 1969 թուի Քրիստոսի (ըստ նոր տոմարի).- Անթիլիաս, [1969]

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱԼԸ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

30. ԼԱՆԿԼՈՒՄ ՎԻԿԹՈՐ. Սիս քաղաքը եւ կաթողիկոսարանը //Յասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 9-10.- էջ 391-392; 1970.- թ. 11-12.- էջ 440-448:

31. ՀԱՅԵՐԸ ըստ օտարներու //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 2.- էջ 56-57:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱԼԸ ՄԱՍՈՒԼԻ ԷՋԵՐՈՒՄ ԵՎ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐՈՒՄ

32. ԱՐՈՎՅԱՆ ՓՈՂՈՑ... սրտի ու մտքի տոն /Պատրաստ.՝ Ս. Սուքիասյան //Շողակն Արարատյան.- 2002.- թ. 1.- էջ 8, լուսանկ.

Գրքի տոն՝ նվիրված երջանկահիշատակ Գարեգին Ա-ի ծննդյան 70-ամյակին:

33. ԱՁԳ-ԵԿԵՂԵՑԻ-ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ հարաբերությունները պետք է ամբողջանան: Հարցազրույց Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարության հայ եկեղեցու հանձնախմբի գործադիր մարմնի վարիչ-տնօրեն Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հետ /Սիլվա Սուքիասյանի //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 6 փետր.- էջ 5, լուսանկ.

34. ԱՀՎԱՍԻԿ մեք, առաքեա զմեզ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 11-12.- էջ 420-423:

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության Մայր տաճարում յոթ քահանաների ձեռնադրման և Կիլիկիո կաթողիկոսության դերի մասին:

35. ԱՂՔԱՏ ԱԶԳԱԿԱՆ չէ Ջավախքը: [Զրույցը Ջավախք կատարած ուխտագնացության շուրջ Սրբազանի հետ վարեց] /Անահիտ Եսայանը //Չայոց Աշխարհ.- 2002.- 3 հունիսի.- էջ 4, լուսանկ.

36. ԱՄԱՆՈՐԻ ՄԻ ԳԻՇԵՐ... և հուշեր: [Տարեմուտի մաղթանք] /Ներկայացրեց Ս. Սահակյանը //Եթեր.- 2001.- 31 դեկտ.- 6 հունվ.- էջ 2:

37. ԱՄՍԱԿԵՐՁԻ հանդիսություն դարեվանուց 1960-61 տարեշրջանի //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 2-3.- էջ 155-157:

38. ԱՄԵՆԱՅՆ հայոց հայրապետները: [Չատված «Էջեր հայ եկեղեցու պատմությունից» գրքից] //Գրքերի աշխարհ.- 1995.- թ. 2.- էջ 3, 12:

39. ԱՄԵՆ ՀԱՅ Հայաստանի զինվոր է: [Չարցագրույցը Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հետ վարեց] /Գրիգոր Ջանիկյանը //Չայ զինվոր.- 2001.- 17-24 մարտի.- էջ 8, լուսանկ.

40. ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ //Երկիր.- 2001.- 8-14 մարտի.- էջ 9:

Եհովական Լյովա Մարգարյանի արդարացման դատավճիռը անփոփոխ թողնելու առթիվ կարծիք է հայտնում Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

41. ԱՆԻԻ հազարամեայ փառքը: Ուխտի օր //Ասպարեզ.- Լոս Անջելես, 2002.- 16 նոյեմբ.- էջ 13-15, 23

42. ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՍՔԱՆՉԵԼԻ աշխարհս հայոց: [Գարեգին Ա-ի ծննդյան 70-ամյակին նվիրված՝ Չայ գրքի միջազգային փառատոնի առթիվ գրույցը Սրբազանի հետ վարեց] /Սիլվա Սուքիասյանը //Չայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 14 հունիսի.- էջ 5, լուսանկ.

43. ԱԶՔԵՐԻ ՄԵՁ` Սրբազան ճամփաների լույսը: Զրույց-հանդիպում Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի հետ: (Քրիստոնեություն-1700) /Գրառեց Հրաչյա Մաթևոսյանը //Չայաստանի Հանրապետութ.- 1997.- 15 մարտի.- էջ 3, լուսանկ.

Հայաստանում Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին ընդառաջ: Կայանալիք ծառատնկումների և ուխտագնացությունների շուրջ:

44. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՍՐԲԱԴԱՍՍԱՆ ՀԱՐՑԸ //Հայոց սրբերը և սրբավայրերը.- Եր., 2001.- էջ 426-432:

45. ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԿՈՉԸ: [Նյութը տրամադրեց /Կարպիս Գազանճեանը] //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1988.- 29 սեպտ.- էջ 3:

Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքը Հ.Ս.Ը.Մ.-ի 70-ամյակի առիթով:

46. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆ ուշադրությւն կը հրավիրե Գոգարան գյուղի Ս. Աստվածածին եկեղեցու մօտալուտ օծման վրա //Մարմարա.- Կ. Պոլիս, 1996.- 5 հուլիսի.- էջ 3:

47. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՋԱՆ Հօր պատգամը նոր տարուան եւ Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1986.- 2 հունվ.- էջ 5, լուսանկ.

48. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՋԱՆ Հօր Գեր. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի խօսքը՝ Ազգային երեսփոխանական ժողովին ուղղուած մայիս 9, 1984 //Հայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 24 մայիսի.- էջ 4-5, 8:

49. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՋԱՆ Հօր պատգամը ուղղուած Ազգային երեսփոխանական ժողովին: 15 մայիս 1985-Թորոնթօ, Օնթարիօ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 8 յունիսի.- էջ 6-7, 9:

50. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՋԱՆ Հօր պատգամը նոր տարուան եւ Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 4 հունվ.- էջ 2:

51. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՋԱՆ Հօր պատգամը՝ ուղղուած Ազգային երեսփոխանական ժողովին: (13 մայիս 1987, Բրաւիտընս, Ր. Ա.) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 21 յունիսի.- էջ 3-4, 8, լուսանկ.

52. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ Հօր պատգամը Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 6 հունվ.- էջ 3, 7:

53. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ Հօր Պատգամը՝ Ուղղուած Ազգային Երեսփոխանական ժողովին: (24 մայիս 1989, Կլէմվիլ Իլինոյզ) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 14 յունիսի.- էջ 4-5, 7, լուսանկ.

54. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ Հօր Գեր. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի Պատգամը՝ Ուղղուած Ազգային Երեսփոխանական ժողովին: (Մայիս 9, 1990 Ս.Ստեփանոս Եկեղեցի, Պոսթոն) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 17 յունիսի.- էջ 4-5:

55. ԱՍՏՎԱԾ ԷՐ ԱՌԱՔԵՐ ԶԱՅՆ: Իգնատիոս Արք. Մալոյեանի երանացունը ապրիլան նահատակաց սրբադասման հարցը եւ Վատիկանի տուած փոքրիկ... Ապրիլեան նահատակաց սրբադասման հարցը //Հայաստանի Հանրապետութեւ.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 5:

56. ԱՍՏԾՈ ՇՈՒՆԶԸ՝ Օշականից: (Գիտաժողով): [Զրույցը Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի եկեղեցական հոբելյանական գրասենյակի վարիչ տնօրեն Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Արտավազդ Նազարյանը //Հայաստանի Հանրապետութեւ.- 1999.- 18 հունիսի.- էջ 7:

57. ԱՍՏՎԱԾԱՇՆԶԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ: Մեսրոպաշնչական Օշական-Հայաստան [Զրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Յրաշյա Մաթևոսյանը //Հայաստանի Հանրապետութեւ.- 1999.- 29 հունիսի.- էջ 5:

58. ԱՎԱՐԱՅՐԻ 1550-ամյա խորհուրդը /Գրառեց Արտ. Նազարյանը //Երկիր.- 2001.- 24 մայիսի.- էջ 4:

Հայաստանում Քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակի շրջանակում՝ Ավարայրի 1550-ամյա տարելիցը: «Ավարայրի խորհուրդը» գիտաժողով-հանդիսության մասին պատմում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

59. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ուղղափառ եկեղեցիներու մնայուն յանձնախումբի ժողովը Անթիլիասի մէջ: Ունկնդրութիւն Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Խորեն Ա. կաթողիկոսի: Ունկնդրութիւն Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Ն. Վ. Շարլ Հելուի: Յատկանշանական հանդիպում Մը Անթիլիասի մէջ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1967.- ք. 2-3.- էջ 113-122:

Արտաժողովական ունկնդրութիւններ և հանդիպումներ, որոնք կարևորում են մնայուն հանձնախմբի աշխատանքները միջեկեղեցական և Լիբանանյան կյանքի ընդհանուր մակարդակի բարելավման բնագավառում:

60. ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ուղղափառ եկեղեցիներու մնայուն լայն յանձնախումբի երրորդ նստաշրջանը: Անթիլիաս, 6-10 փետրուար, 1967: Ա. Տեղեկագիրներ: Բ. Մեր եկեղեցիներուն փոխադարձ ճանաչումի հասարակաց աշխատանքի ծրագրում: Դ. Եթովպական եկեղեցւոյ առաջարկած սահմանադրական փոփոխութեանց հարցը: Ե. Այլ որոշումներ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1967.- ք. 2-3.- էջ 95-112:

61. «ԱՐՅԱԽԸ մեր արժանապատվութիւնն է»: Արևելյան Ամերիկայի և Կանադայի Անթիլիասի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի կոչը Արցախյան շարժման [10-ամյակի] առթիվ //Յասկ.- 1998.- 13 փետր.- էջ 2; Հայոց Աշխարհ.- 1998.- 13 փետր.- էջ 4, լուսանկ.

62. ԲԱՐԵՁԱՐԴ ԵԿԵՂԵՑԻ, բարգավաճ պետութիւն: Սիլվա Սուքիասյանի հարցազրույցը Քրիստոնեությունը որպէս պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարության Հայ եկեղեցու հանձնախմբի գործադիր մարմնի վարիչ տնօրեն Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- հունվար-փետրվար.- էջ 6:

63. ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ: Թորգոմ Սրբազան Մանուկեանին [Արցախի և Բաքվի իրավիճակների առիթով] //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1988.- 6 դեկտ.- էջ 8, լուսանկ.

Արցախի և Բաքվի իրավիճակների առիթով:

64. ԲԱՑՄԱՆ ԽՕՍՔ: [Անթիլիասի] Դպրեվանուց ԼԹ. (1968-69) ուսումնական տարեշրջանի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 8-10.- էջ 326-330:

65. ԲԱՑՄԱՆ ԽՕՍՔ: Դպրեվանուց քառասներորդ (1969-1970) ուսումնական տարեշրջանի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1969.- ք. 8-10.- էջ 446-449:

Լիբանանում գտնվող Դպրեվանքի 40-րդ տարեշրջանի բացման առիթով:

66. ԲՈՂՈՔԻ ՅԵՈՒԳԻՐՆԵՐ: Յիւսիսային Ամերիկայի Կիլիկեան թեմի Արեւելեան շրջանի գրասենեակէն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 9 փետր.- էջ 7:

Սրբազանի հեռագրերը՝ ուղղված շեյխ Ամին ժմայելին՝ Արբահամ Աշճյանի առևանգման առիթով:

67. ԳԱԼՈՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ. Եվս մեկ պատուհան առ Աստված: Վերաբացվեց Մուղնու վանքի Ս. Գևորգ եկեղեցին //Ազգ.- 2001.- 10 հոկտ.- էջ 6:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոսի խոսքում հիշատակվում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի՝ Յայ առաքելական եկեղեցուն իր անմնացորդ և բարեպաշտ ծառայությունների մասին: Նաև՝ հատված Սրբազանի խոսքից:

68. ԳԱԼՈՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ. Լույսի և հավատի հրաշավառություն: 1700-ամյակի շրջանակներում: (Մշակույթ) //Ազգ.- 2001.- 22 սեպտ.- էջ 6:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքը:

69. ԳԵՐԵՉՄԱՆԱՏՈՒՆ ՄԸ Ամերիկայի մէջ //Մարմարա.- Կ. Պոլիս, 1996.- 23 հուլիսի.- էջ 3:

Սիտըր Կրով գերեզմանատան մասին:

70. ԳԵՐՇ. Տ.ՄԵՍՐՈՊ ԱՇՃՅԱՆ ԱՆՊԻՍԿՈՊՈՍԻ դամբանականը՝ Տ. Պարոյր Վարդապետի յուզարկաւորութեան առթիւ: (9 Յուլիս, 1981) //Յասկ.- Անթիլիաս, 1981.- ք. 7.- էջ 250-251:

Մեծի Տանն Կիլիկիո երիտասարդ միաբանի մահվան առթիվ:

71. ԳԵՐՇ. Տ.ՄԵՍՐՈՂ Ս.ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱՆԻ դամբանականը՝ Պարոյր Վարդապետի յուզարկաւորութեան առթիւ //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1981.- 16 յուլիսի.- էջ 5-6:

72. ԳԵՐՇ. Տ. ՄԵՍՐՈՂ Ս. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱՆԻ պատգամը ուղղուած Ազգային Երեսփոխանական ժողովին: 18 մայիս 1983 //Յայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 1 հունիսի.- էջ 4-5, 7:

73. ԳԵՐՇ. Տ. ՄԵՍՐՈՂ Ս. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ հետ Բուէնոս Այրես իր այցելութեան առթիւ: «Արգենտինահայ գաղութը պարծանք գաղթաշխարհի իր դպրոցներով ազգային կրթական եւ մշակութային եռուն կեանքով» [Յարցազրույցը Սրբազանի հետ վարեց] /Յնրիկ Բուտադյանը] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 17 օգոստ.- էջ 4-5, լուսանկ.

74. ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ Արամ Յայկազի (Չեքեմյան) [Սփյուռքահայ գրողի և «Յայրենիք» ամսագրի առաջին հրատարակչի] մահուան առթիւ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ. 4.- էջ 162-166:

75. ԴԵՊԻ Քարվաճառ //Ազդակ.- Բեյրութ, 2002.- նոյեմբ.; Յառաջ.- Փարիզ, 2002.- նոյեմբ.; Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 2002.- նոյեմբ.*:

76. ԴՈՒՌՈՇ: Ես ամաչում եմ նայել երկնքին //Գարուն.- 1997.- թ. 3.- էջ 89; Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 6 մարտի.- էջ 2:

Արմեն Յախնազարյանի Մշո Ս. Կարապետի դռան մասին հոդվածի առթիվ:

77. ԵՂՈՒՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ: Սոռցուած դէմքեր //Յառաջ.- Փարիզ, 1996.- 19 յուլիսի.- էջ 2; 20 յուլիսի.- էջ 2:

Երախտագիտական հուշեր՝ Բեյրութի Ս. Նշան վարժարանի տնօրենի և իր ուսուցչի մասին:

78. «ԵԿԵՂԵՑԻՆ, ԵՐԲ Ժողովրդին մոտենա...» [Երևանում կառուցվող Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու շինարարական աշխատանքների, հայաստանյան եկեղեցիների, պատմական հուշարձանների վիճակի մասին գրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] //Մ. Եսայանը //Առավոտ.- 1999.- 28 ապր.- էջ 5, լուսանկ.

79. ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՒ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ (Հայաստանի մէջ Քրիստոնեութեան պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակ) //Յորիզոն.- 2001.- հոկտ.- էջ14-15:

80. ԵՍԱՅԱՆ ԱՆԱՂԻՏ. Եկեղեցին ցանկանում է ճշտել իր իրավասութիւնները //Հայոց Աշխարհ.- 2000.- 8 մարտի.- էջ 8:

Մարտի 2-5-ը ԳԱԱ-ում «Հայոց եկեղեցի և պետություն» գիտա-Ժողովին նվիրված մամուլի ասուլիսում կազմակերպիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքից:

81. ԵՎՐԱԽՈՐ ՀՐԴԻ անդամ` այո, բայց ոչ ազգի պառակտման հաշվին [Հայ Առաքելական եկեղեցու զորացման խնդիրների շուրջ գրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Զոյա Բարսեղյանը //Նորաթերթ.- 2000.- 9 մարտի.- էջ 11, լուսանկ.

82. ԵՐԿՈՒ խոսք //Մանուկյան Արմենակ. Հայ առաքելական եկեղեցու բռնադատված հոգևորականները 1930-1938 թթ..- Ե., 1997.- էջ 3-4:

83. ԵՐԿՈՒ խոսք //Տեր-Միքայելյան Նուպար. Սուրբ Շողակաթ.- Ե.: Սուղնի, 2002.- էջ 3:

84. ԵՐՈՒԱՆԴ, ՔԱՂՑՐՍ. Երուանդ Մելքոնեանի [Լիբանանում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպանի] թարմ յիշատակին //Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 3 յունվ.- էջ 2:

85. ԶԱՊԵԼ ԵՍԱԵԱՆ [արևմտահայ գրողի մասին] //Գլածոր.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 1.- էջ 58-68:

86. ԶՐԱՂԱՇՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԸՍՏ ԵԶՆԻԿԻ [Կողբացու «Եղծ աղանդոց» երկասիրության մասին]: Հայ մատենագիտութեան

նպաստը կրօնից պատմութեան գրականութեան //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1959.- ք. Ա.- էջ 79-84; 1989.- ք. Բ.- էջ 63-68:

87. «ՁՔՈՅՍ Ի ՔՈՅՈՑ ՔԵՉ ՄԱՏՈՒՑԱԼԵՄ»: [Յատված «Յայրենիք» շաբաթաթերթում տպագրված հարցազրույցից] //Երկիր.- 1994.- 1 հոկտ.- էջ 4:

88. ԷՊՈՒՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ [անվանի մանկավարժ]: Մահագրություն //Յասկ.- Անթիլիաս, 1967.- ք. 10-11.- էջ 470-471:

89. ԷԶՄԻԱԾԻՆԸ խորհրդանիշն է հավատքի բերդի [Զրույց Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Անի Խուղավերդյանը //Առավոտ.- 1996.- 5 սեպտ.- էջ 4, լուսանկ.

90. ԷՔՄԷՔՆԵԱՆ ՁԱՐԵՅ. Քրոնիկ //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1969.- 1970.- ք. Ա.- էջ 108-139:

Նաև՝ Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի խոսքը Անթիլիասի դպրեվանքի քառասուններորդ տարեշրջանի բացման առթիվ:

91. «ԹԱՎԱԻՈՐ ԱԻՏՏԱՐԱՆ»-Ը [1411թ.] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1970.- ք. 1-2.- էջ 45-49:

92. ԹԵՐԶՅԱՆ ԿԼԱՐԱ. Ծաղիկներ նվիրեք՝ կենդանության օրոք //Օրրան.- 2002.- 24 դեկտ.- էջ 6, 8, լուսանկ.

Բարերարներ Սկրյան ամուսինների մասին նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հիշատակումը:

93. ԹՄԿԱՔԵՐԴԻ ԱՈՈՒՄԸ: [Յովհ. Թումանյանի համանուն պոեմի պատմության հետքերով]: Ուխտավորի նոթեր //Գրակ. թերթ.- 2002.- 19 հուլիսի.- էջ 4, լուսանկ; Ազդակ.- Բեյրութ, 2002.- 21 հուլիսի.- էջ 4; Ասպարեզ.- Լոս Անջելես, 2002.- 20 հուլիսի.- էջ 11:

94. ԹՈՂ ՈՐ ԱՄԵՆ ՀԱՅ իրեն մասնակից զգա 1700-ամյակին: [Զրույցը Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Կարեն Մաթևոսյանը //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- ապրիլ.- էջ 4:

95. ԹՈՎԱՍԱ ՄԵԾՈՓԵՑԻ [14-15-րդ դդ. մատենագիր] //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1960.- ք. 1.- էջ 44-57:

96. Ի ՉՈՒՇ ԳՎՐԵԳԻՆ [Ա] ՎԵՅԱՓՈՒՆ [մահվան կապակցությամբ] //Էջմիածին.- 1999.- ք. 7.- էջ 84-95:

97. ԻՐԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ դարձած երազանք: Հայացք [Զրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Մանիկ Աճենյանը //Եթեր.- 2002.- 28 հոկտ.- 3 նոյեմբ.- էջ 1-3, լուսանկ.

98. ԻՐԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ անվեհեր մարտիկ Եփրեմ Խանին նվիրված ցուցափեղկի բացումը Նոր Ջուղայի թանգարանում [նաև կազմակերպիչ Գերպ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի խոսքը] //Ալիք.- Թեհրան, 1975.- 2 հունվ.- էջ 3, լուսանկ.

99. ԼՈՒՍԱՎՈՐԶԻ Լոյս նշխարները: [Հատված Սրբազանի խմբագրած համանուն վերնագրով գրքից]: Պատմության էջերով //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2000.- 21 նոյեմբ.- էջ 5:

100. ԼՈՒՍԱՎՈՐԶԻ Լոյս նշխարները: [Հատված Սրբազանի խմբագրած համանուն վերնագրով գրքից] //Հայոց Աշխարհ.- 2000.- 9 նոյեմբ.- էջ 13:

101. ԽՈՍՔ ՀԻՇԱՏԱԿԻ: [Քանդակագործ Ռ.Քյուրքչյանի մահվան առիթով] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 14 դեկտ.- էջ 7.- Ստորագր.՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան և ուրիշն.

102. ԽՈՍՔ ՈՂՋՈՒՅՆԻ //Հայոց եկեղեցին եւ պետություն, 2-5 մարտի 2000թ. էջմիածին-Օշական-Ծաղկաձոր. Միջազգային գիտաժողովի նյութեր.- Ե., 2000.- էջ 3:

103. ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄ [տարեմուտի առթիվ] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 31 դեկտ.- էջ 15, 20:

104. ԿԱՏՐԱՆԻԴԻ ՀՐԱՇՔԸ: Անիի Մայր տաճարի 1000-ամեակը //Գրակ. թերթ.- 2002.- 18 հոկտ.- էջ 8; 25 հոկտ.- էջ 10; Յառաջ.-

Փարիզ, 2002.- 19 հոկտ.- էջ 2; Ազդակ.- Բեյրութ, 2002.- 16 հոկտ.- էջ 5; 17 հոկտ.- էջ 5, 8:

105. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ. Բուն Աղվանքի հայերեն վիմագրերը: Գիրք 1: [Գրախոսութ.] //Յայոց Աշխարհ.- 1997.- 13 նոյեմբ.- էջ 8:

106. ԿԵՆՂԱՆԱԹԱՂ նահատակի չարչարանքները: [Քատված Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Լուսավորչի լույս նշխարները» գրքից] //Գարուն.- 2000.- թ. 10.- էջ 40-43:

107. ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ համառօտ գիծեր Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Խորեն Ա կաթողիկոսի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1963.- թ. 5-6-7.- էջ 381-392:

108. ԿԻԼԻԿԻՈՅ հայոց թագաւորութեան նուիրուած գիտաժողովը //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 608-609:

109. [1999 Թ. ՅՈՒՆԻՍԻ 21-24-ը Օշականուն գումարված «Աստվածաշնչական Յայաստան» գիտաժողովում Սրբազանի զեկուցման դրույթները] //Գրակ. թերթ.- 1999.- 1-15 հուլիսի.- էջ 2:

110. 1600-ԱՄԵԱԿԸ: 1700-ամեակին ընդառաջ //Յայաստանի Յանրապետութ.- 1997.- 10 հոկտ.- էջ 5; 1997.- 14 հոկտ.- էջ 5; Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 25 փետր.- էջ 2; 26 փետր.- էջ 2:

1903թ. համայն հայոց եկեղեցիներում տոնվել է Ս.Էջմիածնի հիմնադրման 1600-ամյակը:

111. 1600-ԱՄԵԱԿԸ... 1700-ամեակին ընդառաջ //Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 25 փետր.- էջ 2, 26 փետր.- էջ 2; Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1997.- 8 մարտի.- էջ 12-13:

112. ՅԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ: Մայր Աթոռ Ս.Էջմիածնէն: [Բանակցութիւններ Մայր Աթոռի և Մեծի Տանն Կիլիկիո Աթոռի պատվիրակութիւնների միջև նասնակցութամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1988.- 13 յուլիսի.- էջ 5, լուսանկ.

113. ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐ՝ կյանքի և մահվան [Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Վեհափառի մահվան կապակցությամբ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքը] /Գրառեց՝ Անահիտ Ադամյանը //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 9 հունիսի.- էջ 1:

114. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ 5 ՏԱՐԻՆ /Նյութը տրամադր. և արևելահայ. վերաշարադր. Սիլվա Սուքիասյանը //Լուսաւորիչ.- 1996.- սեպտ.- էջ 3:

115. «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ մենք հիմա ենք պետք» [«Երկիր» թերթի թղթակցի զրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ Հայաստան և Արցախ կատարած այցելության շուրջ] //Երկիր.- 1994.- 4 օգոստ.- էջ 6, լուսանկ.

116. «ՀԱՅԱՍՏԱՆՆ իմ գործունեության առանցքն է [Հարցազրույցը ԱՄՆ-ի արևելյան շրջանների և Կանադայի հայ առաքելական եկեղեցու Կիլիկյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Սեյրանուհի Գեղամյանը //Բնօրրան.- 1996.- թ. 3-4.- էջ 51-54:

117. «ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻՆ ՄԱՍ ՈՒ ԲԱԺԻՆ ՈՒՆԵՆԱ...»: Քրիստոնեություն-1700-ամյակ-[ի առթիվ կատարվելիք ուխտագնացությունների շուրջ զրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Արթուր Հովհաննիսյանը //Հայոց Աշխարհ.- 1998.- 20 հունիսի.- էջ 4, լուսանկ.

118. «ՀԱՅ ԳՐԶԻ ՕՐ» միջազգային փառատոն: [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ելույթը հունիսի 23-ի փառատոնում] //Հորիզոն.- 2002.- 28 հունիսի.- էջ 4 հունիսի.- էջ 1, լուսանկ.

119. «ՀԱՅՆ ՃԱՆԱԶԻ ԵՎ ԶԳԱ ՈՒՄՏԻ ԻՄԱՍՏԸ»: Հարցազրույցը Հյուսիսային Ամերիկայի և Կանադայի Կիլիկիո թեմի առաջնորդ Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի հետ Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների ծրագրերի շուրջ /Սիլվա Սուքիասյանի //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1996.- 3 դեկտ.- էջ 3:

120. ՀԱՅՆ ՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ: Հարցազրույցը՝ [Սրբազան Ս. Արք. Աշոցյանի հետ] Գրիգոր Ջանիկյանի //Գրակ. թերթ.- 2001.- 1-15 մայիսի.- էջ 7, լուսանկ.

121. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ընկերային ծառայութեան իր դերին մէջ: Ա. Ժողովրդային բնակարաններու կառուցում: Բ. Տիպար ծերանոց //Հասկ.- Անթիլիաս, 1966.- թ. 9.- էջ 367-373, լուսանկ.

122. «ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ տէր կը կանգնի իր դարաւոր պարտականութեանը»: [Հարցազրույց] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1992.- թ. 7-8.- էջ 423-427; Ազատամարտ.- 1992.- 20 մայիսի.- էջ 11:

123. ՀԱՅՈՑ եկեղեցու սուրբերն ու սրբոց տօները //Հայոց սրբերը և սրբավայրերը.- Ե., 2001.- էջ 7-18:

124. «ՀԱՅՈՑ ԿՅԱՆՔԻ մէջ քրիստոնեւթյունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունը դարձնենք իմաստալից ճանապարհ...» [Զրույց Մեսրոպ Արք. Աշոցյանի հետ վարեց] /Հրաշյա Մաթևոսյանը //Հայաստան.- 1997.-14 հունվ.- էջ 1, 3, 16 հունվ.- էջ 3:

125. «ՀԱՅՈՑ ՍՐԲԵՐԸ և սրբավայրերը» Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի հոգողությամբ: [Հատվածներ համանուն գրքից] //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 3.- էջ 6-8, լուսանկ.

126. ՀԱՅՈՑ ՎԵՐԱԾՆՆԴԻ խորհրդանիշը: Անիի Մայր տաճարի 1000-ամյակը: [Զրույց Մեսրոպ Արք. Աշոցյանի հետ վարեց] /Արտ. Նազարյանը //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 5 սեպտ.- էջ 5:

127. «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-ի հարցազրույցը Բարձրաշնորհ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հետ, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի [Վազգեն Ա] ուղղեալ հրաւերին շուրջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 6 հոկտ.- էջ 1, 5:

128. «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-ի հարցազրույցը Արեւելեան Ամերիկայի եւ Գանադայի թեմի Առաջնորդ Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպիսկոպոս Աշճեանի հետ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 22 ապր.- էջ 4-5, լուսանկ.

129. «ՀԱՅՐԵՆՏԻՔ»-ի Տեսակցութիւնը Բարձր Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հետ, Էջմիածնէն Վերադարձին //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 16 յուլիսի.- էջ 1, 4-6, լուսանկ.

Սրբազանի այցը ուղղված էր Ս. Էջմիածնի և Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսությունների միջև միասնականությունը ամրապնդելուն:

130. «ՀԱՅՐԵՆՏԻՔ»-ի Հարցազրոյցը Բարձր Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հետ : Հարցազրոյց [1995 թ. հունիսի 28-ին Անթիլիասում կայանալիք Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսի ընտրության շուրջ] //Ասպարեզ.- Գլենդէլ, 1995.- 17 յունիսի.- էջ 16, 28:

131. ՀԱՆԳԻՍ [հույն կաթողիկ համայնքի հոգևոր առաջնորդ] Մաքսիմոս Դ. Սայեղ Պատրիարքի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1967.- թ. 10-11.- էջ 472-474:

132. ՀԱՆԳԻՍ [Ամերիկայի Կիլիկյան թեմի նախկին առաջնորդ] Տ. Հրանդ Արքեպիսկոպոսի //Յայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 15 փետր.- էջ 1, 4:

133. ՀԱՆԳԻՍԱՎՈՐ խոսք Դպրեվանուց 1960-61 տարեշրջանի] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 6.- էջ 244-245:

134. ՀԱԲԻԻ ՔԱՂՏՐԱՀԱՅԵԱՑ Ս. Աստվածածինը [Արևմտյան Հայաստանում] //Յառաջ.- Փարիզ, 1998.-19 մարտի.-էջ 2; 20 մարտի.-էջ 2:

135. ՀԱՎԱՍՍ զորավոր է Հայաստանի հանդէպ: [Սրտի խոսք] //Կանչ.- 2002.- 1 հունվ.- էջ 1:

136. ՀԱՎԱՍՍ զորավոր է Հայաստանի հանդէպ [Հարցազրոյց Հայ առաքելական եկեղեցու Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի Կիլիկիայի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Աշոտ Պետրոսյանը //Ազատամարտ.- 1993.- 10-16 սեպտ.- էջ 11, լուսանկ.

137. «ՀԱՎԱՏՔ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ»: Քրիստոնեության 1700-ամյակին ընդառաջ: [Նան՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքը] //Ազատ Արցախ.- Ստեփանակերտ, 1999.- 29 ապր.- էջ 5:

138. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Առաջնորդ Սրբազան Հօր հետ՝ Վենեզուելա կատարած իր ուղեւորութեան շուրջ [վարեց] /Հէնրիկ Բուդաղեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 4 մայիսի.- էջ 8:

139. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանի հետ Նուարսակի դաշնագրի առթիւ [վարեց] /Հէնրիկ Բուդաղեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1974.- 12 հոկտ.- էջ 6-7:

140. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանի հետ իր հայրենիք այցելութեան առթիւ [վարեց] /Հէնրիկ Բուդաղեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 12 դեկտ.- էջ 1, լուսանկ.

141. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանի հետ Պուլենոս Այրես իր այցելութեան առթիւ [վարեց] /Հէնրիկ Բուդաղեան //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 16 օգոստ.- էջ 3, 6:

142. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանի հետ Ուաշինկթոնի 70-ամեակի համահաւաքի առթիւ [վարեց] /Հէնրիկ Բուդաղեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 22 մայիսի.- էջ 6-7:

143. ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հետ [իրատարակչական, հոգևոր և բարեգործական ծրագրերի վերաբերյալ] //Ազդակ.- Բեյրութ, 2002.- 12 յունիսի.- էջ 5:

144. ՀԻՄՆԱՐԿԵՔ Ժողովրդային բնակարաններու //Հասկ.- Անթիլիաս, 1967.- ք.10-11.- էջ 457-461, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության նախածեռնությամբ և Գարագոյոյան հիմնարկության նախագահուհի Լեյլա Գարագոյանի նվիրատվությամբ ժողովրդական բնակարանների հիմնաքարի բացումը:

145. ՀՈՌՄԿԼԱՅԵՆ Սուրբ Էջմիածին //Հայք.- 1995.- 11 ապր.- էջ 3; Էջմիածին.- 1995.- ք. 4.- էջ 164-166:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ի Ամենայն Հայոց Հայրապետ ընտրվելու առիթով, պատմական անդրադարձ Մեծի Տանն Կիլիկիո աթոռանիստին:

146. ՀՐԱՅՐ ՍԱՐԿԱՎԱԳ [Մեսրոպ Արք. Աշճյան]. Ձեռնադրութիւններ Անթիլիասի մէջ //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1960.- թ. 9.- էջ 86-98:

147. ՄԱՍԼՈ ԱՍՈՒԼԻՍ 1700 ամեակի Տօնակատարութեանց Ծրագրային Աշխատանքներու մասին [ներկայացրեց Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] /Վ. Քուշերեանի //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1998.- 6 օգոստ.- էջ 1, 6, լուսանկ.

148. ՄԵԿ ՀԱՐՑ [«Խղճի և կրոնի ազատության մասին» օրենքն ընդունելու շուրջ] //Երկիր.- 2000.- 25 մայիսի.- էջ 3, լուսանկ.

149. «ՄԵՆՔ ԲՈԼՈՐՍ հայրակորույս ենք, բայց նաև որդեկորույս ենք...»: Խոսք հիշատակի եւ մխիթարության [Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ի մահվան առիթով] //Քրիստոնյա Հայաստան.- 1999.- հուլիս- էջ 4:

150. «ՄԵՆՔ ՄԵՐ կոչման արժանի սերունդ պիտի ըլլա՞նք...»: Աստվածաշնչական Օջական-Հայաստան գիտաժողովի առթիվ [Զրույցը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Հրաչյա Մաթևոսյանը //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 29 հունիսի.- էջ 5, լուսանկ.

151. ՄԵՆՔ ՄԵՐ նախնիներուն անարժան հետնորդներ ենք: [Հարցազրույց Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Գրիգոր Ջանիկյանը //Հայացք Երևանից.- 2001.- թ. 6.- էջ 29-30, լուսանկ.

152. ՄԵՆՔ ՆԱԽ մերին տեր լինենք: [Պատասխան Դերենիկ Մովսիսյանի նամակին] //Առավոտ.- 1999.- 20 հունվ.- էջ 8:

153. ՄԵՍՐՈՊ ԵՊԻՍԿ. ԱՇՃԵԱՆԻ դամբանականը Պարոյր Վարդապետի [էքմէքճեանի] յուղարկավորութեան առթիվ: (9 յուլիս 1981) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 1 օգոստ.- էջ 5-6; Ասպարէզ.- Լոս-Անջելես, 1981.- 13 յուլիսի.- էջ 3, 5, լուսանկ.

154. ՄԵՍՐՈՊ ՍՐԲԱԶԱՆ կը պարզէ իր տպաւորութիւնները հայրենիքէն [Յարցազրույցը վարեց] /Յենրիկ Բուդաղեան //Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 31 մայիսի.- էջ 4-5, 7, լուսանկ.

155. Մ. ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ խօսքը [«Յայրենիք» օրաթերթի 90-ամյակի առթիվ] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 18 ապր.- էջ 4:

156. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ խօսքը Յայաստանի հայութեան «Ամերիկայի ծայն»-ի միջոցով [ամանորի առթիվ]: Յատուածներ //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1989.- 5 յունվ.- էջ 5:

157. ՄԵՍՐՈՊ ՍՐԲԱԶԱՆԻ խօսքը Քանվենշն Յոլ-ի ճաշկերոյթին 27 ապրիլ 1985, [Մեծ եղեռնի] Եօթանասունամեակի ձեռնարկներու հետ //Յայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 15 մայիսի.- էջ 3, 8, լուսանկ.

158. ՄԵՍՐՈՊ ՍՐԲԱԶԱՆԻ տպավորութիւնները Յայրենիքէն: Յարցազրույցը /Յենրիկ Բուդաղեանի //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1989.- 25 մայիսի.- էջ 11, 28, լուսանկ.

159. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆ -[ի Ղարաբաղի զորակցական հավաքին արտասանած ճառը] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 24 մարտի.- էջ 1, 7, լուսանկ.

160. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ հետ Ղարաբաղի շուրջ: Յարցազրույցը /Յենրիկ Բուդաղեանի //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 21 ապր.- էջ 6:

161. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Պոլենոս Այրեսի մէջ արտակարգ խանդավառութեամբ կը դիմաւորուի: Այցելութիւն Յարավային Ամերիկա: [Նաև հատվածներ Մեսրոպ Արք. Աշճեանի խոսքից] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 24 յուլիսի.- էջ 4-5, լուսանկ.

162. ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ պիտի շնչի կենդանի հավատքով: [Զրույցը Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հետ վարեց] /Արտավազդ Նազարեանը //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1997.- սեպտեմբեր.- էջ 6:

163. ՄԵՐ ՀԻՆ ԵՐԳԵՐԸ [խորագրով 2001թ. փետրվար-մարտ ամիսներին Երևանի Կոմիտասի անվան Կամերային երաժշտության տանը կայանալիք համերգաշարի առթիվ նախաձեռնող, կազմակերպիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ զրույցը վարեց] /Անահիտ Կիրակոսյանը //Երկիր.- 2001.- 9 փետր.- էջ 4:

164. «ՄԵՐԻՆ ՊՈԼԻՍԸ»: [Տպավորություններ] //Յառաջ.- Փարիզ, 1996.- 3 դեկտ.- էջ 2; 4 դեկտ.- էջ 2:

165. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՍԱՐԿԱԲԱԳ ՎԱՐՂԱՊԵՏ. [Միջնադարյան գիտնականի, փիլիսոփայի, բանաստեղծի, մատենագրի] (Կենսագրութիւնը) //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 3.- էջ 59-65:

166. ՆԵՐՍԵՍ Գ. ՇԻՆՈՂ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ (640-662) //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 2-3.- էջ 98-121:

167. ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՆ ԱՅՍՕՐ: [Յարցազրույցը Իրանա-Յնդկաստան թեմի առաջնորդի հետ վարեց] /Ժ. Ղ. //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 28 դեկտ.- էջ 3; 29 դեկտ.- էջ 3, 7:

168. ՆՈՐԻՆ ՎՍԵՄՈՒԹՅՈՒՆ տիար Ռոբերտ Քոչարյանին՝ Հայաստանի Հանրապետության նախագահին, [Վազգեն Սարգսյանին՝ ՀՀ վարչապետին, ուղերձ՝ սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում Հայ եկեղեցու դերի մասին] Երևան //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 5:

169. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԽՈՐԵՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ: Կենսագրական համառօտ գիծեր՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Խորեն Ա. կաթողիկոսի //Կիլիկիա.- Նյու-Յորք, 1963.- թ. 2.- էջ 6-11:

170. ՆՐԱՆՔ ԳԱԼԻՍ ԵՆ իրենց տուն: Ասում է Մեսրոպ սրբազանը՝ Երուսաղեմի եւ Պոլսո պատրիարքների մասին: [Զրույցը Սրբազանի հետ վարեց] /Վահագն Թևոսյանը //Հայկական ժամանակ.- 2001.- 27 հուլիսի.- էջ 5, լուսանկ.

171. ՇԱՀԵՎԱՆ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ՝ Բարձ. Տ. Մեսրոպ Ա. Արքեպիսկոպոսի հետ: Ժընեւէն, Աթենք, Կիպրոս, ապա Լիբանան Սրբազան

Հայրը իր տպավորությունները կը փոխանցէ: Ազգային-եկեղեցական հարցերու շուրջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 18 յունվ.- էջ 6-7:

172. ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ աշխատանքներ կաթողիկոսարանէն ներս: Ս. Գրիգոր Նարեկացի Եպիսկոպոսարան: Բ. Դպրեվանք թիւ 3 Շենքը: Գ. Զարեհ Ա. Յուշարձան //Հասկ.- Անթիլիաս, 1966.- ք. 11-12.- էջ 479-483, լուսանկ.

173. ՈՋՆՈՒ ԽԱՈՐ ԾՆՆՂԱՏՈՒՆ: Պետական քրիստոնէություն-1700: [Հուշեր] //Ոգնի.- 2001.- 1-31 մարտի.- էջ 7, լուսանկ.

174. ՈՐ ԾՆԿԻ նոր հայր: [Քրիստոնէության 1700-ամյակի առթիվ] Հարցազրույց գերաշնորհ Տեր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ /Վարեց Մանուկ Մանուկյանը //Միիր.- 2001.- ք. 12.- էջ 1-3, լուսանկ.

175. «ՈՐ ՄԵՐ ԺՈՂՎՈՒՐԴԸ... կենդանի հավատքի գա»: [Քրիստոնէության 1700-ամյակի առթիվ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ հարցազրույցը վարեց] /Արթուր Հովհաննիսյանը //Հայոց Աշխարհ.- 1998.- 23 մայիսի.- էջ 4:

176. «ՉԵՆՔ ՈՒՋՈՒՄ մի բան, որ 15 դար չեն արել մեր հայրերը»: Եկեղեցի: [Ամենայն հայոց Գարեգին Ա կաթողիկոսի և Զոռնի պապի՝ դեկտեմբերին ստորագրած համատեղ հայտարարության առթիվ Նոյյան Տապան գործակալության թղթակցի հարցերին պատասխանում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] //Ազգ.- 1997.- 15 հունվ.- էջ 3, լուսանկ.

177. ՊԱՏԳԱՄ: Նոր տարւայ եւ Ս. Ծննդեան: Ուղղւած Իրանա-Հնդկաստանի թեմի համայն Հաւատացեալ ժողովրդին: (6 Յունւար 1977թ. ի Ս. Ամենափրկչի Վանք: Ի Նոր-Ջուղա) //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 8 հունվ.- էջ 2:

178. ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ եւ Սուրբ Ծննդեան տօներու առթիւ //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1979.- 31 դեկտ.- էջ 4:

179. ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ եւ Ս.Ծննդեան տօներուն առթիվ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 6 յունվ.- էջ 4, 6:

180. ՊԱՏԳԱՍ ՆՈՐ Տարուան եւ Ս. Ծննդեան տօներու առթիւ //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 8 յունվ.- էջ 2, 8:

181. ՊԱՏԳԱՍ ՆՈՐ Տարուան եւ Սուրբ ծննդեան ուղղված Իրանա-Հնդկաստան թեմի համայն հաւատացեալ ժողովրդեան //Ալիք.- Թեհրան, 1973.- թ. 2.- 3 հունվ.- էջ 1, 7:

182. ՊԱՏԳԱՍ ՍՈՒՐԲ Յարութեան տօնին առթիւ //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 2 ապր.- էջ 2, 8:

183. «ՊԱՏԿԵՐԱԳԻՐ Սուրբ Ամենափրկիչ Վանուց-Նոր-Ձուղա»։ [Համանուն գրքի տեսություն]։ Սուրբ Ամենափրկիչ վանքի Մայր Տաճարը //Հասկ.- Անթիլիաս, 1975.- թ. 7-8.- էջ 302-310:

184. ՊԱՏՍՈՒԹԻՒՆ ԽՈՆԱՐԳ հերոսի մը, իր պզտիկ լուսարարին եւ այն օրերուն մասին //Յառաջ.- Փարիզ, 1996.- 28 օգոստ.- էջ 2; 29 օգոստ.- էջ 2; 30 օգոստ.- էջ 2:

Բեյրութի Ս. Նշան եկեղեցու լուսարար Չայրապետի մասին:

185. ՊԱՐՏՔԻ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ըստ Աւետարանին //Հասկ.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 7-8.- էջ 258-260:

186. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՏԱԹԵԻ ԱՐՔ; ԱՇՏԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՐ Գերաշնորհ Տ. Արամ Եպիսկոպոս Քեչիշեան: Առաջնորդ Չայոց Լիբանանի [նամակ Վարդգես Տեր-Կարապետյանի, Լևոն Պերպերյանի, Ներսես Խուրավերոյանի մահվան կապակցությամբ] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 13 փետր.- էջ 1:

187. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՏԱԹԵԻ. ԱՐՔ; ԱՇՏԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. Ս. Էջմիածին կ'անտեսե Կիլիկեան թեմի առաջնորդներու հրաւերը //Չայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 17 հոկտ.- էջ 1, 12:

188. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 2-Ը Անթիլիասի պատմութեան մէջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1962.- թ. 9-10.- էջ 318-320:

Մեծի Տանն Կիլիկիո Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Չարեհ Ա կաթողիկոսի օծման հանդիսությունը:

189. ՄՊԻՏԱԿ ՉԻԱԻՐՈՐԸ //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 2 ասպր.- էջ 4-5:

Մեսրոպ Սրբազանի խոսքը Ազգային հերոս Դրոյի սիրտը հողին հանձնելու առիթով:

190. ՄՍՍՑԱՆՔ: Էջեր Հայ եկեղեցւոյ պատմութենէն: Հեղինակ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճեան //Յառաջ.- Փարիզ, 1995.- 10 յունվ.- էջ 2:

191. ՄՍՈՅ կաթողիկոսարանին ձեռագրաց ցուցակը //Հասկ.- Անթիլիաս, 1971.- ք. 4-5.- էջ 164-169:

192. ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ Լուսաւորիչէն Հրայր Դժոխք: Ուխտաւորի նօթեր //Հայաստանի Հանրապետութիւն.- 2000.- 12 սեպտ.- էջ 5; 14 սեպտ.- էջ 5; 15 սեպտ.- էջ 5; 16 սեպտ.- էջ 5, լուսանկ; Յառաջ.- Փարիզ, 2000.- 19 սեպտ.- էջ 2; 20 սեպտ.- էջ 2; 21 սեպտ.- էջ 2; 22 սեպտ.- էջ 2; 26 սեպտ.- էջ 2-3, 6, լուսանկ.

Տպավորութիւններ իր գլխավորած Սուրբ Էջնիածին Բագրևանդ, Գելիգուզան, Մշո Սուրբ Կարապետ և Արտագերս կատարած ուխտագնացութիւնների շուրջ:

193. Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ աջը Բասրայի մէջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1970.- ք. 5-6.- էջ 185-189:

Վարդապետի այցը Իրաքի Բասրա քաղաք՝ Ս. Կարապետի Աջին: Նաև՝ պատմություն կապված Ս. Կարապետի Աջի հետ:

194. Ս. ՊՍԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ՝ Աղթամարի Ս. Խաչ վանքին մէջ: Ուխտաւորի նօթեր //Վարագ.- Ֆրեզնո, 2001.- ք. 48.- էջ 59-63, լուսանկ.

195. ՍՓՅՈՒՐՔ - ԷԶՄԻԱԾԻՆ պառակտյալ վիճակը հակառակ է մեր ազգային-եկեղեցական շահերին [Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ի ընտրութեան և Հայաստանում գործող «Գայանե Մանուկյան» հիմնադրամի շուրջ գրույցը Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ վարեց] /Սիլվա Սուբիասյանը //Հայք.- 1995.- 27 հունիսի.- էջ 4:

196. ՎԱՆՃԱՆ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ Ն.Ս.Օ. Երանաշնորհ Տ. Տ. Ջարեհ Ա. կաթողիկոսի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ //Չասկ.- Անթիլիաս, 1963.- թ. 3-4.- էջ 250-303:

197. ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ [Անթիլիասի դպրեվանքի 1960-1961 տարեշրջանի] //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 1.- էջ 85-92:

198. ՎԵՐՋԱԲԱՆԻ ՓՈԽԱՐԵՆ //Գարուն.- 1997.- թ. 3.- էջ 89-93:

Մշո Սուրբ Կարապետ տաճարի մայր դռան տխուր վախճանի առթիվ:

199. ՎԵՐՋԻՆ ԹԱՂՈՒՄԸ //Յառաջ.- Փարիզ, 1996.- 22 հոկտ.- էջ 2; 23 հոկտ.- էջ 2; 24 հոկտ.- էջ 2:

1996 թ. սեպտեմբերի 7-ին Ամենայն Չայոց Կաթողիկոս Խորեն Ա. Սուրադբեկյանի վերաթաղումը Ս. Էջմիածնում:

200. ՏԱՐՈՆՅԱՆ ԷՂՈՒՐԴ [նշանավոր մանկավարժ] //Մարմարա.- Կ. Պոլիս, 1996.- 26 օգոստ.- էջ 3; 27 օգոստ.- էջ 3:

201. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ [Անթիլիասի] Ազգային Մարտիկեան Վարժարանի: 1.- Վերամուտ; 2.- Ուսուցչական կազմ; 3.- Կրթական մակարդակ, 4.- Արտադասարանային կեանք; 5.- Պիւտճե //Չասկ.- Անթիլիաս, 1968.- թ. 6-7.- էջ 263-265:

202. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ [Անթիլիասի] Ազգային Մարտիկեան վարժարանի 1969-1970 ուսումնական տարեշրջանի: Ուսուցչական կազմ; Ուսանողութիւն; Բժշկական խնամք եւ ապահովագրութիւն; Արտադասարանային կեանք; Պիւտճե; Հունճք //Չասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 7-8.- էջ 317-320:

203. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ [Անթիլիասի] Դպրեվանքի քառասուներորդ (1969-1970) տարեշրջանի բացում; Ուսուցչական կազմ; Ուսանողութիւն; Հոգեւոր կեանք; Ուսումնական կեանք; Ներքին կեանք; Կազմակերպչական եւ այլ ձեռնարկներ //Չասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 7-8.- էջ 309-316; Ալիք.- Թեհրան, 1970.- 19 յուլիսի.- էջ 5; 20 յուլիսի.- էջ 5:

204. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ եւ անավերջի խօսք [Անթիլիասի] Դպրեվանքի ԼԹ (1968-1969) ուսումնական տարեշրջանի; Բացում: Ուսանողութիւն; Ուսուցչական կազմ; Հոգեւոր-կրօնական կեանք; Ուսանողական կեանք; Առողջապահական կեանք; Արտադասարանային կեանք; Մերձաւոր Արեւելքի Դպրեվանքը; Հունձք //Հասկ.- Անթիլիաս, 1969.- թ. 6-7.- էջ 254-262:

205. ՏԵՍՈՒՉ ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲԻՆ ԽՈՍՔԸ //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1969.- 1970.- թ. 1.- էջ 3-7:

Մեսրոպ Վարդապետի քաջալերանքի խոսքը դպրեվանքի սարկավագների «Գլաձոր» հանդեսում տպագրված գրական աշխատասիրությունների վերաբերյալ:

206. ՏԵՄԻՐԵՏԱՆ ՎԱՐՂԱՆ ՎՐԴ. Օրագիր Անդրէաս եւ Թադէոս Արքեպիսկոպոսաց եւ պատմութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթող. դպրեվանուց 1930-1960: [Գրքի գրախոսութ.] //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1960.- թ. 3.- էջ 70-73:

207. Տ. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Աշճեանի խօսքը «Արտերկրի պատմամշակութային անշարժ ժառանգութեան ուսումնասիրութեան եւ պահպանութեան խնդիրներ» գիտաժողովում: 21 մայիս, 1999 //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1999.- մայիս.- էջ 6-7:

208. ՏԻԵԶԵՐՎԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒ ընդունման հարցը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կողմէ: (Մասնավոր յիշատակութեամբ Քաղկեդոնի ժողովին): Հայ եկեղեցին եւ տիեզերական ժողովները: Նիկիոյ ժողովը; Կ. Պոլսոյ ժողովը; Եփեսոսի ժողովը //Հասկ.- Անթիլիաս, 1969.- թ. 11-12.- էջ 522-526; 1970.- թ. 1-2.- էջ 32-38:

209. ՑԱՎԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՈՒԳԻՐ, Մխիթարյան միաբանության վանահայր Մեսրոպ Արքեպ. Հապոգյանի մահվան առթիվ //Հանդես ամսօրյա.- Վիեննա, 1974.- թ. 10-12.- էջ 466.- Բնագր.՝ անգլ.

210. «ՈՒՐԵՄՆ ՅՈՒՆԻՍ 7-Ն ԷՐ, տխուր-տխուր կ'երթայի Մշոյ դաշտ: Յայտարարեցի, որ այսօր Սուշի մէջ, պիտի հիմնեն «Մշո Ս.

Կարապետ» միութիւնը»: Երեւանի տեղեկատուութեան կեդրոնի հարցազրոյցը Մեսրոպ Արք.-ի հետ //Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 26 օգոստ.- էջ 2; 27 օգոստ.- էջ 2; 28 օգոստ.- էջ 2:

211. ՓՈՒՏԱՆ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ //Սևակ Պարոյր. Անկեղծ ասած.- Ե., 2002.- էջ 5-7:

212. ՓՈՔՐԻԿ «Տերեւ»ի մը պատմութիւնը: (Ֆրանսացի Արնօ Բանաստեղծին մեկ քերթուածին հայերէն թարգմանութիւնները) //Սփյուռք.- Բեյրութ, 1973.- 22 հուլիսի.- էջ 6-7:

Ֆրանսիացի բանաստեղծ Անթուան Արնոյի ստեղծագործութիւնները՝ թարգմանությամբ Բաբկէն Աթոռակից կաթողիկոսի, Վ. Մ. Արփիարյանի, Յ. Չ. Ասատուրի, Մելքոն Կյուրճանի և Գասպար Նեմցեի, գրախոսեց և նյութերը թերթին տրամադրեց Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

213. ՔՐՈՆԻԿ: Յիշատակի հանդէս՝ նուիրված Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի ծննդյան հարիւրամեակին եւ մահուան երեսնամեակին //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1960.- թ. 3.- էջ 101-115:

Մեծի Տանն Կիլիկիո Դպրեվանքի կազմակերպած միջոցառումների մասին:

214. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ առաքինությունները [խոնարհություն, հեզություն, համբերություն, սեր և խաղաղություն] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1967.- թ. 10-11.- էջ 412-414:

215. ՔՐԻՍՏՈՍ եւ երկրաւոր հարստութիւնը //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1960.- թ. 2.- էջ 37-43:

216. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԻՒՆԸ Հայաստանի պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի եկեղեցական յանձնաժողովի գործադիր մարմնի վարիչ-քարտուղար Գերաշնորհ Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի տեղեկագիրը (հատուածներ) Յուլիս-Հոկտեմբեր.- 1999 թ] //Պոզապալյան Ներսես Արք. կաթողիկոսական տեղապահ ամենա-

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ ՄԵԿԵՆԱՍՈՒԹՅԱՄԲ ԵՎ ՀՈԳԱԾՈՒԹՅԱՄԲ ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԾ ԳՐՔԵՐԸ

223. ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ. Անկիմյուրի բնակիչները:
Հեքիաթ-Վեպ.- Ե.: ՀԳՄ, 2002.- 84 էջ:

224. ԱԼԹՈՒՆՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ. Խոսք՝ Ձահիրատի: Հիմն-Օրհներգ.-
Ե.: Արճեշ, 1999.- 8 էջ:

225. ԱՅՆԹԱՊԻ ՕՐ: Խօսք ողջոյնի-Մեսրոպ Արք. Աշճեանի.-
Նյու-Ջերսի, 1992.- (առանց էջակալման) հայ. և անգլ.

226. ԱՅՎԱԶՅԱՆ ԱՂԱՍԻ. Ալիբի: Էսսե, պատմվածք.- Ե.: Նոր-
Դար, 2000.- 120 էջ:

227. ԱՅՎԱԶՅԱՆ ԱՂՐԳԱՄ] Նախիջևանի խաչքարերը.- Ե.:
Հուշարձան, 1996.- 80 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.

228. ԱՆԱՆՅԱՆ ԳԱՌՆԻԿ. Հրապարակախոսություն և
քննադատություն.- Ե.: Երևանի համալս. հրատ., 1996.- 384 էջ:

229. ԱՆԻԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ օծման 1000-ամյակ: Գիտական
ժողովի թեզեր.- Ե., 2002.- 55 էջ:

230. ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ Հայաստան: Միջազգային գիտա-
ժողով: Օշական, 1999 Ծրագիր: Օշական 21-24 հունիսի 1999 թ.
/Քրիստ. Հայաստ. պետ. կրոն հռչ. 1700-ամյակի եկեղեց. հանձ-
նաժող. Ս. Ս. Մաշտոց դպրատուն.- Էջմիածին, 1999 /տպ. Մայր Աթոռ
Սուրբ Էջմիածին.- 1999.- 15 էջ:

231. ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ Հայաստան: Միջազգային գիտա-
ժողով: 1999 Ձեկուցումների դրույթներ: Օշական 21-24 հունիսի
1999 թ. /Քրիստ. Հայաստ. պետ. կրոն հռչ. 1700-ամյակի եկեղեց.
հանձնաժող. Ս. Ս. Մաշտոց դպրատուն.- Էջմիածին, 1999 /տպ. Մայր
Աթոռ Սուրբ Էջմիածին.- 163 էջ:

232. ԱՍՐԻՅԱՆ ՍԱՐԻԱՍ. Շանթարգել: Պատմվածքներ.- Ե.: ՉԳՄ, 2002.- 84 էջ:

233. ԱՎԱԳՅԱՆ Կ. Եղեռնահուշ մասունք կամ խոստովանողք և վկայք խաչի.- Ե.: Զանգակ-97, 2002.- 124 էջ:

234. ԱՎԱՐԱՅՐԻ ԽՈՐՅՈՒՐԴ. Գիտաժողով: Ս.Սեսրոպ Մաշտոցի Դպրատուն: Հոբելյանական գիտաժողով: (Նյութեր).- Ե., 2001.- 88 էջ:

235. ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԱՅԵ. Հայ-տաճկական պատերազմը: Հայ սպանությունը: Շատախ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 456 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Անտոնյան Գայանե. Վահե Արծրունի. Հայ-տաճկական պատերազմը... //Քրիստոնյա Հայաստան.- 2002.- սեպտեմբեր-էջ 5; Լուսաբեր Գ. Երեք անտիպներ //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 20 սեպտ.- էջ 4:

236. ԱՐՇԱԿՅԱՆ ՄՅԵՐ. Բանաստեղծություններ.- Ե.: Ապոլոն, 1997.- 32 էջ:

237. ԲԱԼՈՒԻ ՕՐ: Բալուի տոհմիկ օր.- Նյու Յորք, 1993.- առանց էջ.- Բնագր.՝ հայ և անգլ.

238. ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ Ա. Ծագումով հայ են: (Կենսագրական բառարան).- Ե.: Ապոլոն, 1993.- 368 էջ:

239. ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ Հ. Պաղտասար Դպիր: (Ուսումնասիրություն և բնագրեր).- Ե.: ԳԱԹ հրատ., 1999.- 179 էջ:

240. ԲԵՅԼԵՐՅԱՆ ՄՅԵՐ. Վերջին օրը: Պատմվածքներ.- Ե.: ՉԳՄ, 2002.- 60 էջ:

241. ԲՐՈՒՏՅԱՆ Վ. Գ. Արցախյան ոգին երաժշտության ծիրի մեջ: Մենագրություն.- Ե.: Ամրոց, 2000.- 320 էջ:

242. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ԼԻԼԻԹ. 12 պատմվածք և 1 պիես.- Ե., 1999.- 233 էջ:

243. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ. «Չայելի» գեղարվեստապատում «Օրն սկսվում է քեզանով» կինովիպակ.- Ե.: Վերնատուն, 2000.- 200 էջ:

244. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ Շնորհք Արքեպիսկոպոս. Չայազգի սուրբեր: Երրորդ հրատարակութիւն.- Ե.: Գանձասար, 1997.- 428 էջ:

245. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Չայ մարդը՝ հայ գրքին դիմաց.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 23 էջ:

246. ԳԱՐԵԳԻՆ ՆԺՂԵՅ. Չատընտիր /Կազմող՝ Մ. Լալայան, Գ. Եազճյան և Ա. Չարությունյան.- Ե., 2001.- 405 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Գլջյան Արմեն. Գարեգին Նժդեհի «Չատընտիրը»: Մտորում և հիմնախնդիրներ: Նոր գիրք //Իրավունք.- 2001.- 14-20 օգոստ.- էջ 7; Դեմիրճյան Արմենուհի. Դեռ պիտի բարձրացվի իրական պատվանդանին: Ազգային արժեքներ //Չայաստանի Չանրապետութ.- 2002.- 2 նոյեմբ.- էջ 5; Լալայան Մուշեղ. Գարեգին Նժդեհ: «Երկեր»: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի հոգողությամբ //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 2.- էջ 6-7, լուսանկ.

247. ԳԵՋՅԱՆ Ս. Չայկական ճարտարապետություն: Մատենագիտություն: Չտ. առաջին. Չնագույն շրջանից մինչև 1920 թ. /Չայաստանի ազգային գրադարան, ՉՉ Մշակույթի, երիտասարդ. հարցերի և սպորտի նախարարութ; Խմբ. Մ. Ս. Չասրաթյան.- Ե., 1997.- 320 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Բաբայան Մ. //Լրաբեր հաս. գիտ.- 2001.- թ. 2.- էջ 223-226:

248. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ Չ. Դրո.- Ե.: Չայաստան, 2000.- 583 էջ:

249. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ. Մատյան ողբերգության: Պոեմ.- Ե.: Մուղնի, 2003.- 592 էջ:

250. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Դիվան հայ վիմագրության: Պրակ 8.- Ե., 1999.- 313 էջ:

251. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Հայկական վիմագրություն: Համառոտ ձեռնարկ բուհերի պատմության և բանասիրության ֆակ.-ի համար.- Ե.: Զանգակ - 97, 2000.- 208 էջ:

252. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Ս. Ս. «Մուսաները չլռեցին» (Հայաստանի մշակույթի գործիչները 1941-1945 թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում, զոհված հայ արվեստագետներ): Պատմա-փաստագրական հոդվածներ, ակնարկներ, վավերագրեր և մատենագիտություն: Գիրք առաջին.- Ե.: Խորհրդային գրող, 1989.- 392 էջ:

253. ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ ՍՈՒՐԵՆ. Ռումանահայութեան Անին՝ Սուչավայի հայ գաղութը.- Ե.: Հայաստան, 2000.- 414 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Գոլանճեան Սուրեն //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 1.- էջ 8-11:

254. ԴԵՎԻՍ Լ. Ա. Սպանդի նահանգը: Ամերիկյան դիվանագետի զեկուցագիրը հայկական ցեղասպանության մասին, 1915-1917 թթ.- Ե.: ԴԱԼԼ, 2001.- 368 էջ:

255. ԴԵՎՐԻԿՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ. Երուսաղեմի հայ ուխտավորը: Ս. Էջմիածին.- 1999.- 74 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Կաբադյան Ֆլորա. Նոր հրատարակություններ 1700-ամյակի առթիվ: «Երուսաղեմի հայ ուխտավորը» //Ազգ.- 2000.- 22 հունվ.- էջ 6:

256. ԴՎՈՐԿԻՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ. Տոտալիտար աղանդներ: (Դասակարգումը, հայտանիշները, մեթոդները), աղանդների ուսումնասիրության «Տեղեկագիր» մատենաշար (Երկրորդ գիրք).- Ե.: Հայաստան, 2001.- 48 էջ:

257. ԵՍ ԳԱՅԼԻԿ ԵՄ: [Ուսուցողական ձեռնարկ].- Ե., 2002.- 108 էջ, լուսանկ.

258. ԵՐԳԱՐԱՆ: «Հավատք և ժառանգություն» շարժման կազմակերպիչ մարմին: 1-2 մայիս.- Ե., 1999.- 32 էջ:

259. ԵՐՎԱՆԴ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ: Բանասերն ու դիվանագետը (1944-1997 թթ) /Պատր. հրատ.՝ Սանդրո Բեհբուդյանը.- Ե.: Մուղնի, 2003.- 296 էջ:

260. ԶԱՐՅԱՆ ԿՈՍՏԱՆ. Դեպի Արարատ /Կազմ., առաջաբ. և ծանոթագր. Յու. Խաչատրյանի.- Ե.: Սարգիս Խաչենց, 2001.- 418 էջ:

261. ԶԱՔԱՐՅԱՆ Ս. Ա. Փիլիսոփայության պատմություն /Պատ. իմք.՝ պրոֆ.՝ Զ. Ղ. Միրզոյան.- Ե.: Նաիրի, 2000.- 336 էջ:

262. ԹԱԹԻՎՅԱՆ Վ. Ժամերգություն: Բանաստեղծություններ.- Ե.: «Լուսաբաց հրատարակչատուն», 2001.- 160 էջ:

263. ԹԱՍԱՐՅԱՆ Վ. Արյունաբանություն.- Ե.: Նոր Դար, 1999.- 200 էջ:

264. ԹԱՇՃԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ Ա. ՔՅՆՅ. Հովուական մտորումներ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 248 էջ:

265. ԹԵՐԶՅԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ. Ղողանջ հիշատակի.- Ե.: Զանգակ-97, 2000.- 160 էջ:

266. ԹՈՓՉՅԱՆ Կ. Խ., ԻՍՊԻՐՅԱՆ Հ. Մ. Դաշնամուրի ձեռնարկ.- Ե.: Անրոց, 1998.- 232 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Հովհաննիսյան Տիգրան. Առաջին դասարան՝ երաժշտության նոր դասագրքով: Վերջապես հայ մանուկները երաժշտության ասպարեզում՝ իրենց առաջին քայլերը կկատարեն՝ դաշնամուրի ստեղնաշարի վրա կատարելով ազգային մեղեդիների վրա հիմնված տարրական վարժություններ //Ազգ.- 1998.- 12 հունիսի.- էջ 6:

267. ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ: (Նստաշրջանի նյութեր).- Ե.: Հայաստան, 2001.- 132 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի հոգողությամբ լույս է տեսել //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- ք. 4.- էջ 6-7:

268. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ. Անընդհատ անառակ որդի: Բանաստեղծություններ.- Ե.: ԶԳՄ, 2002.- 60 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Կարճիկյան Չամլետ. Գյումրեցի բանաստեղծի հայտնությունը //Գրակ. թերթ.- 2002.- 15 նոյեմբ.- էջ 5:

269. ԻՇԽԱՆՅԱՆ ԵՂԻՇԵ. Լեռնային Ղարաբաղ (1917-1920).- Ե.: Զայաստան, 1999.- 710 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Ուլուբաբեան Բագրատ, Ղահրամանեան Կիմ. Արժեքաւոր ու երկար սպասւած գիրք: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի հոգողութեամբ //Գրակ. հայրենիք.- 2000.- ք. 1.- էջ 12, լուսանկ.

270. ԻՍԱԶԱԿՅԱՆ ՎԻԳԵՆ. Զայրս /Խմբ. Ա. Իսահակյան.- Ե.: ԶԶ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2000.- 590 էջ:

271. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՉԱՅԿ. Զայաստան երկիր ուխտավայր: Ս. Էջմիածին.- 1998.- 176 էջ, լուսանկ.

272. ԽԱՌԱՏՅԱՆ-ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ Չ. Զայ ժողովրդական տոները.- Ե.: Զայաստան, 2000.- 208 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Խառատյան-Առաքելյան Չր. «Զայ ժողովրդական տոները»: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հոգողությամբ //Գրակ. հայրենիք.- 2000.- ք. 2.- էջ 9-10:

273. ԾԱՂԿԱՔԱՂ ԱԻԵՏԱՐԱՆ.- Բեյրութ, 1999.- 47 էջ:

274. ԿԱՔԱՂՅԱՆ ԶԱՐԵՅ ՎԱՐՂԱՊԵՏ. Թորգոմ պատրիարք Գուշակյան: (Կյանքը և հոգևոր-գրական գործունեությունը).- Էջմիածին: /տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին.- 2002 .- 216 էջ:

275. ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ Ս. Երկիր մոլորակի ցամաքի բնապահպանական ձևավորումը.- Ե.: Տիւ, 1999.- 76 էջ:

276. ԿԱՆԱՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ. Վարչակարգի պատանդները: Դրոյի ընտանիքը Սիբիրում.- Ե.: Ամարաս, 2000.- 112 էջ:

277. ԿԱՆՈՆ Կոյսի պսակի: Ըստ ծիսի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: 13 փետրուար 2002: Նախատօնական Տեառնընդառաջի: Ս. Աստուածածին եկեղեցի Կարբի, Արագածոտնի թեմ.- Ե.: Հայաստան, 2002.- 48 էջ:

278. ԿԱՐԳԱՑՈՅՑ Ըստ աւանդութեանց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ.- Նոր-Չուղա, 1975 /տպ. Ս. Ամենափրկիչ Վանքի.- 101 էջ:

279. ԿԱՐԳ Նաւակատեաց եւ օծման նորակառոյց եկեղեցւոյ.- Նյու-Յորք, 1990.- 87 էջ:

280. ԿԱՐՈՍ ԽԱԶ: Ուսումնասիրություններ և բնագրեր.- Ե.: Գիտություն, 2000.- 95 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և ռուս.:

281. ԿՈՒՐԱԶՅԱՆ Ս. Թաթիկ շնիկի արկածները: Վիպակ: [Ղպր. կրտ. տարիքի համար].- Ե.: Պարբերական, 1994.- 32 էջ:

282. 1700-ԱՄԵԱԿ Քրիստոնէութեան Հայաստանի Պետական կրօն հռչակման.- Մոնրեալ, 1997.- 49 էջ:

283. ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄՅԱՆ ՈԱՖԱՅԵԼ. Սաղոյ բարոնչը լեհահայոց պատմության ուսումնասիրող: Մենագրություն.- Ե.: Նաիրի, 1998.- 258 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Լեհահայոց պատմության ուսումնասիրություն //Առավոտ.- 1998.- 5 մայիսի.- էջ 12:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Նոր հրատարակություններ 1700-ամյակի առթիվ //Երկիր.- 1998.- 24 հոկտ.- էջ 7; Հայոց Աշխարհ.- 1998.- 28 հոկտ.- էջ 8:

284. ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ և քրիստոնէությունը (Հոդվածների ժողովածու) /ՀՀ ԳԱԱ Ս. Աբեղյանի անվ. գրակ, ինստ.- Ե.: Գիտություն, 2002.- 222 էջ:

285. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ: Նվիրապետական աթոռներ, թեմեր /խմբ. հանձնաժողով՝ Յ. Ս. Այվազյան (նախագահ), Ա. Ս. Ղազարյան, Մ. Արք. Աշճյան.- Ե.: Հայկ. Հանրագիտարանի գլխ. խմբ.; 2001.- 220 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Հայոց եկեղեցու կառուցվածքը և թեմերը /Մ. Բ. //Ազգ.- 2002.- 16 հունվ.- էջ 4:

286. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ /ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտ. և ազգագր. ինստ; խմբ. կոլեգիա՝ Առաքելյան Բ. Ն. և ուրիշ.- Ե.: ՀՀ ԳԱԱ հրատ.; 1999: Հտ. 12 /Պատր. և ծանոթագր. Ա. Ս. Ղազարյան.- 592 էջ:

287. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ: Հտ. XIV: ՀՀ ԳԱԱ հրատ.- Ե., 1999.- 592 էջ:

288. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ: Հտ. XV: Վան-Վասպուրական /Կազմող՝ Վ. Գ. Սվազյան, պատ. խմբ.՝ Ա. Ս. Նազինյան, ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտ. և ազգագր. ինստ.- Ե.: Ամրոց, 1998.- 512 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Վարդանյան Ս. Ա. //Լրաբեր հաս. գիտ.- 1998.- թ. 1.- էջ 194-195:

289. ՀԱՅ պատանիների ծայնը: Երգի և հավատքի տոն մասնակցությամբ 17000 հայ պատանիների: [Երգարան].- Ե.: Արճեշ, 2001.- 20 էջ:

290. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԿԻՐ ՈՒԽՏԱՎԱՅՐ.- Ե., 1997.- 32 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.

ԳՐԱԽՈՍ.՝ (Ուխտավորի ուղեցույց): Նոր հրատարակություններ 1700-ամյակի առթիվ //Երկիր.- 1998.- 23 հոկտ.- էջ 7:

291. ՀԱՅԱՍՏԱՆ Ուղեցույց ուխտավորների և զբոսաշրջիկների համար/ Հեղինակ-կազմողներ՝ Կոստանտին Խուղավերոյան, Կարեն Սաթևոսյան; Եր. Հայկական Հանրագիտարանի գլխավոր խմբագրութ.- Ե., 1998.- 244 էջ:

292. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԿԻՐ ՈՒՆՏԱՎԱՅՐ.- Մոնրեալ, 1997.- 32 էջ:

293. ՀԱՅՐ ՄԵՐ: Բանաստեղծ. /Կազմ և խմբ. Շանթ Սկրտչյան.- Ե.: Վան Արյան, 2000.- 172 էջ:

294. ՀԱՐՑԱՐԱՆ կիրակնօրյա դպրոցների աշակերտների համար: Դ. հրատարակութիւն.- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 2000.- 29 էջ:

295. «ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ» 2-5 մարտի 2000 թ. Էջմիածին-Օշական-Ծաղկաձոր, Միջազգային գիտաժողովի նյութեր.- Ե., 2000.- 392 էջ:

296. ՀԱՅՈՑ եկեղեցու սրբերը և սրբակենցաղ անձինք /Կազմեց՝ Ռ. Մաթևոսյան; Ներած. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի.- Էջմիածին: Տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999 .- 246 էջ:

297. ՀԱՅՈՑ ՍՐԲԵՐԸ ԵՎ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ.- Ե.: Հայաստան, 2001.- 438 էջ:

298. ՀԱՍՐԱԹՅԱՆ ՄՈՒՐԱԴ; ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԶԱՎԵՆ. Հայաստան: Քրիստոնեական ճարտարապետության 1700 տարին.- Ե.: Մուղնի, 2001.- 237 էջ:

299. ՀԱՎԱՏՔ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ: 1-2 մայիսի 1999 թ.: Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակ.- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999.- 24 էջ:

300. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ: Հայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակ: 301-2001.- [Էջմիածին], 2001.- 8 էջ:

301. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Ա. Հին հայոց հավատալիքները, կրոն, պաշտանունքն ու դիցարանը: Ընդհանուր ակնարկ խմբագրությանը՝ Ա. Քալանթարյանի.- Ե; 2001.- 81 էջ:

302. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԱՐԱԶԴԱՏ. Արվեստակից ժամանակակիցներս: (Հուշեր, բնութագրումներ).- Ե.: Գիտություն, 2001.- 535 էջ:

303. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ Ա., ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Ս. Քաղաքականության պատմական դասերը և արդիականությունը.- Ե.: Կախա, 1999.- 308 էջ:

304. ՀՈՒՇԵՐ ԵՎ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ Ստեփանոս Նազարյանի մասին (աշխատասիրությամբ Ռ. Պ. Նանունյանի, Պատ. խմբ.՝ Մ. Ս. Սաղյան).- Ե.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», 1996.- 148 էջ:

305. ԶԱՅՆ ՀԱՄՇԵՆԱԿԱՆ: Գիրք չորրորդ: Վերնատուն.- Ե; 1999.- 205 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և ռուս.

306. ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԽԱՉԻԿ ՐԱՖՖԻ. Բարենորոգչական նախաձեռնությունները Հայ Առաքելական եկեղեցում 19-րդ դարի վերջին քառորդին և 20-րդ դարի առաջին կեսին.- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999.- 320 էջ:

307. ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ: Մատենագիտություն /Կազմեց՝ Տիգրան Գույումճյան.- Ե; 1999.- 24 էջ:

308. ՄԱԴՈՅԱՆ ԱՐՇԱԿ. Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի: Գրականագիտ. ձեռնարկ: (Ուսանողների և բարձր տարիքի դպրոցականների համար).- Ե; 1999.- 164 էջ:

309. ՄԱԹԵՒՈՍՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ, ՄԱՐԱԲՅԱՆ ՍԵՂԱ. Գրիգոր Ծերենց Խլաթեցի.- Ե; 2000.- 255 էջ:

310. ՄԱԹԵՒՈՍՅԱՆ Ա. Ս. Մեծփավանքի գրչության կենտրոնը (ԺԲ-ԺԵ դդ.) /Մատ.-դարան Հայաստանի կառավարութ. առընթ. Մեսրոպ Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին.-տ; Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հոգևոր ճեմարան.- Էջմիածին: Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1997.- 208 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ //Քրիստոնյա Հայաստան.- 1997.- մարտ.- էջ 15:

311. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ Մուղնու Ա. Գևորգը.- Ե.: Մուղնի, 2000.- 48 էջ:

312. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ Ռ. Ի. Բագրատունիներ, պատմատոհմաբանական հանրագիտարան /խմբ.՝ Ա. Ոսկանյան.- Ե.: Անահիտ, 1997.- 136 էջ:

313. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ Ռ. Ի. Հայկական զինանշաններ, Բագրատունիներ, Ջաքարյաններ, Մամիկոնյաններ /խմբ. Ա. Այվազյան.- Ե.: ՀՀ ԳԱԱ.- «Գիտություն», 1994.- 96 էջ, լրեսանկ.

314. ՄԱՏԵԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԻՄԱՏՅՈՅ ԴԱԻԹԻ ՔԱՅԱՆԱՅԻ: Հայերեն թղթյա հնագույն ձեռագիրը, 981 թ.: Նմանահանություն /Ստացող, խ.բ.- կազմ. Դավիթ քին; գրիչ՝ Ղուկաս որդի Դավթի, նմանահանություն տպագր.՝ պատ. և աշխատասիր. Ա. Մաթևոսյանը; խմբ.՝ Ս. Արևշատյան, Մատենադարան ՀՀ Կառ. առընթ. Մաշտոցի անվ. հին ձեռագր. ին-տ.- Ե.: Նաիրի, 1995.- 360 էջ:

315. ՄԱՏԵԱՆ գիտութեան եւ հաւատոյ Դաւթի քահանայի: Հայերեն թղթյա հնագույն ձեռագիր, 981 թ.: Նմանատպություն, ուսումնասիրություն, վերլուծություն, ծանոթագրություններ, ցանկեր, աշխատասիր. Ա. Ս. Մաթևոսյանի.- Ե.: Նաիրի, 1997.- 574 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ. Ձեռագիր հուշարձանի երկրորդ կյանքը: Լույս տեսավ հայերեն հնագույն թղթյա ձեռագիրը լրեսատիպ նմանահանությամբ //Լուսաւորիչ.- 1996.- մարտ.- էջ 7:

316. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ԱՐՄԵՆԱԿ. «Հայ առաքելական եկեղեցու բռնադատված հոգևորականները, 1930-1938 թթ.», (ըստ ՊԱԿ-ի փաստաթղթերի).- Եր., 1997.- էջ 284:

ԳՐԱԽՈՍ. Արսենյան Ա. Հայ առաքելական եկեղեցու բռնադատված հոգևորականների ողիսականը //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 23 հունվ.- էջ 8:

317. ՄԱՇՏՈՑ: Յորում Աւանդին Սրբազան արարողութիւնք ազգիս: Ըստ սահմանադրութեան Սուրբ եկեղեցւոյս հայոց.- Նյու-Յորք, 1992.- 348 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.:

318. ՄԱՏՅԱՆ նվիրումի: Հիշարժան տարեթվեր: (Գիրք օրացույց) /ՅԱԳ.- Ե.: Գիրք, 2001.- 144 էջ:

319. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀՐԱՆԴ. Վարդանանք.- Նիւ Եորք, 1978.- 72 էջ:

320. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐՅԱՆ: Նամակներ: Հտ. առաջին (1908-1928).- Ե.: Տիգրան Մեծ, 2001.- 596+48 էջ ներդիր.- Բնագր.՝ հայ. և ռուս.

321. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԵԱՆ-60: Հոգողութեամբ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի լույս են տեսել: Շուտով լույս կտեսնի [գրքեր] //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 1.- էջ 10-11; թ. 2.- էջ 8:

322. ՄԵՐ ՀԻՆ ԵՐԳԵՐԸ: Ընտրանի.- Ե.: Արճեշ, 2001.- 107 էջ:

323. ՄԻԿՈՅԱՆ ՆԱՄԻ. Սիրով ու թախիծով /Ռուս. թարգմ.՝ Ա. Խալաթյանը; խմբ. Ֆ. Կաբադյան.- Ե.: Մուղնի, 2000.- 272 էջ:

324. ՄԻՆԱՍՅԱՆ Լ. Գ. Աւելի քան մէկ եւ քառորդ: 1856-1996 (Ն. Ջ. Պատմութեան Գ. հատոր).- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999.- 155 էջ:

325. ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՎԱՐԴԳԵՍ. Ղրինահայ գաղութը արևելք-արևմուտք հարաբերությունների ոլորտում (13-18-րդ դարեր).- Ե.: Գիտություն, 2002.- 192 էջ:

326. ՄՈՎՍԵՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ. Պատմություն Հայոց /Թարգմ.; առաջաբ. և ծանոթագր. Բագրատ Ուլուբաբյանի.- Ե; 2000.- 369 էջ:

327. ՄՈՒԹԱՖՅԱՆ ԿԼՈՂ. Կիլիկիան կայսրությունների խաչմերուկում /Թարգմ.՝ Ա. Շահունյանի; գիտ. խմբ.՝ Ա. Բուլոյան.- Ե.: Նաիրի, 2001.- 632 էջ:

328. ՅԻՇԱՏԱԿ Սաղմոսավանքի վերընծայման.- Ե.: Հայաստան, 2001.- 41 էջ.- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.

329. ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՏԵՓԱՆՈՍ. Երկերի ժողովածու.- Ե.: Գիտություն, 1996.- 483 էջ:

330. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ ՎԱՐՈՒԺԱՆ. Բիբլիական թատերապատում: Թատերգութ.- Ե.: Վան Արյան, 1998.- 144 էջ:

331. ՆԱՅԱՊԵՏՅԱՆ Ռ. Ագռավի աղջիկը: Վիպակ, պատմվածքներ.- Ե.: Նոր-դար, 2000.- 336 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Սրապյան Զակոր. Ռաֆայել Նահապետյանի նոր գիրքը: //Յայաստան.- 2000.- 18 ապր.- էջ 4:

332. ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ ԳՈՂԱՐ. Զրաշքի պահեր: Պատմվածքներ.- Ե.: ԶԳՄ, 2002.- 68 էջ:

333. «ՆՈՐՔ»: Զայաստանի գրողների միության գրական-գեղարվեստական, հասարակական-քաղաքական հանդես.- Ե; 2000:

334. ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ Ա. Մ. Խազերի կոմիտասյան հայտնությունը.- Ե; 2001.- 344 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Թոփիկյան Զ. Արժեքավոր հրատարակություններ //Յայաստանի Զանրապետութ.- 2001.- 30 նոյեմբ.- էջ 7:

335. ՇԻՐԱԶ ԶՈՎՅԱՆՆԵՍ. Նորահայտ ստեղծագործություններ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 304 էջ:

336. ՇՈՒՇԱՆՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ. Խառնիխուռն.- Ե.: ԳԱԹ, 2001.- 272 էջ:

337. ՇՈՒՇԱՆՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ. Քրոնիկոն քնարական.- Ե.: ԳԱԹ, 2000.- 264 էջ:

338. ՇՈՒՇԱՆՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ. Օրագիր.- Ե; 1999.- 412 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Թոփչյան Ալեքսանդր. Լուռ պայքար: Վազգեն Շուշանյան. «Օրագիր» գիրքը //Ազգ.- 2000.- 11 նոյեմբ.- էջ 6; Սերոբյան Նարինե. Մեծագույն հայրենասիրություն, որ նաև

պարտադրանք է: Չկորցնել ապրելու հրճվանքը այս գէշ օրերուն...
//Երկիր.- 2000.- 28 օգոստ.- էջ 4:

339. ՉԱՐԵՆՑ ԱՐՓԵՆԻԿ. Եղիշե Չարենցի աղոթքները.- Ե; 1999.- 76 էջ:

340. ՊԱՊՅԱՆ Մ. Հովհան Իմաստասեր Օձնեցի: Կյանքը եւ գործունեությունը.- Ե.: Ամրոց, 1998.- 136 էջ:

341. ՊԱՊՈՅԱՆ ՎԱԶԱԳԱՆ. Մոտեցան երկինք: Բանաստեղծություններ.- Ե.: ՀԳՄ, 2002.- 64 էջ:

342. ՊԱՐԶ ԱՂՕԹՔՆԵՐ. Նոր-Ձուղա, 1975.- 51 էջ:

343. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Գ. Պ. Հետաքրքրաշարժ ֆիզիկան մեր շրջապատում: Գիրք առաջին. Միջն. դպ. 7-10-րդ դաս. համար.- Ե.: ԳԱԱ հրատ; 1996.- 239 էջ:

344. ՊՈԶԱՊԱԼՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔ. Կաթողիկոսական տեղապահ անենապատիվ Տ. Ներսես Արքեպ. Պոզապալյանի զեկույցը: Ազգային-եկեղեցական ժողով: (26-30 հոկտեմբեր, 1999).- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999.- 47 էջ:

345. ՍԱՂՈՒՄՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ. Մարմարաշենի վանք: Սուրբ Էջմիածին: Վաղարշապատ: Հայաստան 1998.- 64 էջ, լուսանկ.

346. ՍԱՆԹՐՅԱՆ ՎԱՆԻԿ. Ասք Գրիգոր Լուսավորչի և Տրդատ Մեծի.- «Հրազդան-1» ՍՊԸ, 1999, էջ 349:

347. ՍԱՆԹՐՅԱՆ Վ. Դեպի Արցախ, պատերազմի եւ խաղաղության ճանփաներին: /Արձակ. Ե.: Հրազդան, 2000.- էջ 152:

348. ՍԱՆԹՐՅԱՆ Վ. Վարք երեք սրբերի.- Ե.: «ՎՄՎ-Պրինտ», 2002.-164 էջ:

349. ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ս. Մենք ու մերոնք (Հիշողություններ).- Ե.: ՄՀՎԱ - Պրես, 2001.- 232 էջ:

350. ՍԵՎԱԿ ՊԱՐՈՒՅՐ. Անկեղծ ասած: Բանաստեղծ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 108 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Սինասյան Գ. Ափի մեջ ծվատած, տիեզերքի ընդգրկող //Չայաստանի Չանրապետութ.- 2002.- 20 հունիսի.- էջ 5:

351. ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԱՍՏՂԻԿ. Մեկ թագավորի թատրոն: Պիեսներ:- Ե.: ՉԳՄ, 2002.- 84 էջ:

352. ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԵՐՎԱՆԴ. Ախալցխան կրակե օղակում: 1917-1921 թվականների դեպքերի հուշագրություն.- Ե.: Չուշարձան, 2000.- 173 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Դանիելյան Մավր. Չառնում է ազատագրական պայքարի ևս մեկ էջ //Երկիր.- 2001.- 13 մարտի.- էջ 4:

353. ՍՏԵՓԱՆ ԿԵՐՏՈՂ. Գիրք տառապելոց: 1920-1950-ական թվականների բռնության զոհի հայ հոգևորականներ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 397 էջ:

354. ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ. Յիշատակի ոգեկոչում: Ապրիլ 7, 1974.- Նոր Ջուղա, 1974.- 40 էջ:

355. ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ. (Նստաշրջանի նյութեր).- Ե.: Մուղնի, 2002.- 120 էջ:

356. ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐ հայ եկեղեցու պատմութեան /1921-1938 թթ. ՉՉ կառ. առընթեր Արխիվ, գործի վարչ; Կազմ.՝ Ս. Բեհրուդյան, Խմբ.՝ Ա. Մադոյան.- Ե; 1994.-

Չտ. Ա: 346 էջ.- Մատենագիտ. տողատ. ծանոթ.

Չտ. Բ: Խորեն Ա. Մուրադբեկյան

Կաթողիկոս Ամենայն Չայոց հոգևոր գործունեությունը. 1901-1938 թթ /.- 1996.- 624 էջ, 1թ. դիմանկ.

Չտ. Գ. Արտակ Եպիսկոպոս Սմբատյանց /Տաուշեցի/: Չոգ; գր; պատմաբանասիր. գործունեութ. և զնդակահարությունը 1876-1938 թթ.- 1997.- 639 էջ, 2 թ. ներդ. նկ. մատենագիտ. տողատ. ծանոթ.

Չտ. Դ. Սահակ Բ Խապայեան Կաթողիկոս Կիլիկիոյ, 1891-1940 թթ.- 1997.- 588 էջ, 1թ. դիմանկ.- 2 թ.- ներդ. նկ.

Հտ Ե. Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը Առաջին հանրապետության տարիներին (1918-1920 թթ.)- 1999.- 561 էջ, դիմանկ.- նկ.

Մատենագիտ.- տողատ.- ծանոթ. և ցանկեր էջ` 518-561:

Հտ. Զ. Գեորգ Զ. Զորեքչեան Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց (1938-1955 թթ.)- 1999.- 934 էջ դիմանկ.- նկ.- Մատենագիտ.տողատ. ծանոթ. և ցանկեր էջ` 891-934:

Հտ. Է. Խրիմեան Հայրիկը եւ ցարական բռնապետութիւնը (1903-1907 թթ.)- 2000.- 704 էջ, դիմանկ; նկ; աղյուս.- Մատենագիտ. տողատ. ծանոթ. և ցանկեր էջ 564-704:

Հտ. Ը. Մատթոս Բ Իզմիրլեան (1873-1910 թթ.): Ե; 2001.- 971 էջ:

Հտ. Թ. Հայ առաքելական եկեղեցու Արցախի թեմը (1813-1933 թթ.) Ոսկան Երևանցի (հրատարակ. Արցախի թեմի), Ե; 2001.- 980 էջ:

Հտ. Ժ. Ներսէս Արքեպիսկոպոս Վարժապետեան Կոստանդնուպոլսի Հայոց Պատրիարք //1837-1884/ /Կազմ.` Ս. Բեհրությանը, Խմբ.` Ա. Մաղոյան.- 2002.- 829 էջ, դիմանկ.:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Ուլուքաբյան Բագրատ. «Նահատակ կաթողիկոսի վերադարձը» //Ազգ.- 1996.- 7 սեպտ.- էջ 4; Առուշանյան Հենրի. Վերադարձված կյանքի մի նոր հիշատակ //Առավոտ.- 1996.- 3 սեպտ.- էջ 7; Դևրիկյան Վարդան. Վկայում են վավերագրերը //Էջմիածին.- 1996.- թ. 9.- էջ 106-110; Բեհրության Սանդրո. Նահատակ Կաթողիկոսի վերադարձը //Լուսաւորիչ.- 1996.- սեպտեմբեր.- էջ 10; Դևրիկյան Վարդան. Նվիրվում է Կիլիկիո տարագիր աթոռի գահակալին //Ազգ.- 1998.- 26 փետր.- էջ 6; Հովհաննիսյան Պետրոս. Հայոց եկեղեցու պատմության նորահայտ էջերից //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 31 հունվ.- էջ 7; Անանյան Գ. Մեծարժեք ժողովածու //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 6 ապր.- էջ 7; Դևրիկյան Վարդան. Վավերագրերով հյուսվող պատմություն //Ազգ.- 1999.- 2 հունիսի.- էջ 6; Սուքիասյան Սիլվա. Նրանք ճաշակեցին փորձության բաժակը ցմրուր //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 6 ապր.- էջ 5; Խաչատրյան Արշակ Արեղա. Արժեքավոր հրատարակություններ //Էջմիածին.- 1999.- թ. 5-6.- էջ 117; Սերոբյան Պ. Մատենաշար` նվիրված հայ եկեղեցու պատմությանը //Հայաստան.- 1999.- 1ապր.- էջ 4; Հակոբյան Հ., Հովհաննիսյան Պ. Հայոց եկեղեցու պատմության նորահայտ էջերից //Հայոց աշխարհ.- 2000.-

16 նոյեմբ.- էջ 13; Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի հոգողությամբ //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- ք. 7.- էջ 8, լուսանկ; Դերիկյան Վարդան. Հատոր՝ նշանավորված հայրապետական գնահատությամբ //Ազգ.- 2001.- 23 հունվ.- էջ 6; Մաղալյան Արտակ. Վավերագրեր հայ եկեղեցու պատմության //Նախիջեւան.- 2001.- մայիս.- էջ 10; Երկիր.- 2001.- 12 հուլիսի.- էջ 4:

357. ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐ-2: Ավետիս Քահանա, ժամանակագրություն, Քաջբերունի, Բազմամիլիոն ժառանգություն /Կազմողներ՝ Ա. Ղազիյան, Ա. Քալանթարյան.- Ե.: Մուղնի, 2001.- 116 էջ:

358. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԱՐՏԱԿ. Նժդեհյան մասունքներ /Խմբ.՝ Մուշեղ Լալայան.- Ե.: Ջանգակ-97, 2001.- 64 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Ավագյան Նազիկ. 13-ից մեկը: Նոր գիրք //Ազգ.- 2002.- 21 փետր.- էջ 6:

359. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Ռ. Հայոց տոնացույց 4-18-րդ դարեր (ԵՊՀ-ի Աստվածաբանության ֆակ.-ի ՀՀ ԳԱԱ հնագիտ. և ազգագրութ. ին-տ. Ե.:)- Ե.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», 1999.- 645 էջ:

360. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Ս. Միքայել Միանասարյանց: Կյանքն ու գործը /Խմբ.՝ Ս. Հարությունյան.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 106 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ **ՆՈՐ ԳԻՐՔ** //Ժամանակ.- 2002.- 24-30 մայիսի.- էջ 7; Սվազլյան Վերժինե. Արժեքավոր ուսումնասիրություն //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 30 մայիսի.- էջ 5:

361. ՎԵԳՆԵՐ Ա. Գանապարհ առանց տունդարձի.- Ե.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», 2000.- 143 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Եղիազարյան Ազատ. Մարդկային սիրտը ցեղասպանության դեմ //Ազգ.- 2000.- 9 դեկտ.- էջ 6:

362. ՏԱՍՆԱՊԵՏԵԱՆ ԹԱՄԱՐ. Աղօթքներ Աստուածածնին.- Անթիլիաս, 1997.- էջ 182 էջ:

363. 12 ՊԱՏՍՎԱԾՔ, 1 ՊԻԵՍ /Թարգմ.՝ անգլ. L. Գալստյան.- Ե., 1999.- 233 էջ:

364. 10 ՕՐՅՆԵՐԳ վասն լույսի և հավերժության: Խմբերգ քառաձայն երգչախմբի համար.- Ե., 1999.- 83 էջ:

365. ՏԱՏՈՒՐՅԱՆ ԱՅԱՐՈՆ. Ջոհ քերթողական.- Ե.: Սփիւռք, 2000.- 155 էջ:

366. ՏԵՐ-ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՆՈՒՊԱՐ. Սուրբ Շողակաթ.- Ե.: Մուղնի, 2002.- 48 էջ:

367. ՏԵՐՉԱՆՅԱՆ Ա. Ս. Հայ առաքելական եկեղեցին Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945 թթ.).- Ե.: «Նոր կյանք ինստիտուտ», 2001.- 120 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հոգողությամբ //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 6.- էջ 12-13, լուսանկ.

368. ՏԵՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ Գ. Հ. Մեսրոպ Մագիստրոս Արքեպիսկոպոս Տեր-Մովսիսյան. Կենսագործունեությունը «Ընդհանուր ցուցակ հայերեն ձեռագրաց»։ Մատենագիտություն.- Ե.: Մագաղաթ, 1999.- 180 էջ; 1թ. դիմանկ.:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Ստեփան Կերտող. Երկար սպասված մենագրություն: //Ազգ.- 1999.- 22 ապր.- էջ 6:

369. ՈՒԼՈՒԲԱԲՅԱՆ Բ. Արցախյան գոյապայքարը, հ. Ա.- Ե.: «Գիր գրոց», 1993.- 300 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Դանիելյան Մավր. Լույս է տեսել //Ազգ.- 1997.- 3 հունիսի.- էջ 6:

370. ՈՒՐՖԱՅԻ ՕՐ: Հայրենակց. միություն.- Նյու-Յորք, 1992.- (առանց էջակալման).- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.:

371. ՕՏՅԱՆ ԵՐՎԱՆԴ. Մեր երեսփոխանները: Մեր Ազգային ժողովը 136 լուսանկ. և 34 ծաղրանկ. /Աշխատասիր.՝ Գ. Տեր-Վարդանյան.- Ե.: Մազադաթ, 1999.- 267 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Պետրոսյան Հակոբ. Հայ երգիծաբանության մեծ ասպետը //Ազգ.- 2000.- 23 փետր.- էջ 6:

372. ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. Ա. Վերապրողի մը ողիսականը.- Ե.: Անարաս, 2000, 256 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Մարգարեան Հրանդ. Վերապրողի մը ողիսականը //Գրակ. թերթ.- 2002.- 7 հունիսի.- էջ 9:

373. ՓԻՏԵՃԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Գրիգոր Նարեկացի շարակա-նագիր.- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1999.- 106 էջ:

374. ՔԱԼԱՆԹԱՐՅԱՆ ԺԵՆՅԱ Գրիգոր Նարեկացու «Մատեան ողբերգութեան» պոեմի և սաղմոսների առնչությունները.- Էջմիածին: տպ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 1997.- 68 էջ:

ԳՐԱԽՈՍ.՝ «Նարեկի» և սաղմոսների առնչությունները: Նոր հրատարակություններ //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1997.- թ. 4-5.- էջ 16:

375. ՔԱՉԱ ՎԱՐԵ. Մի դաշույն այս պարտեզի մեջ: Ասք հայոց.- Նաիրի.- Ե; 1998.- 496 էջ:

376. ՔԱԶԲԵՐՈՒԽԻ. Գամապարհորդական նկատումներ.- Ե.: Մուղնի, 2003.- 544 էջ:

377. ՔՈՉՔԱՆՅԱՆ ԱՇՈՏ. Համանվագ: Համշենական (Պոեմներ).- Ե.: Վերնատուն, 2000.- 185 էջ:

378. ÎĀŃĀĪBĪ ĀĀ×Ā. Āđđããèí Íæãã è ÊĀĀ: Ā.- 2001.- ñò.

ԳՐԱԽՈՍ.՝ Յազըճյան Գևորգ «Գարեգին Նժդեհը և ՊԱԿ-ը» (Նոր հրատարակություն) //Ազգ.- 2001.- 2 նոյեմբ.- էջ 4:

379. ÒÓÍBĪ Ā. Ā. İïëïæáíèà àđìÿĩñêíé óãđéêâ.- Ā.- 2001.- ñò.

380. ТУНЯН В. Г. Эчмиадзинский престол XIX-нач. XX вв. Ер.: ГИУА, 2001.- 184 с.

381. ASERBAUER HAIG E. On the right of self-determination of the Armenian people of Nacorno-Karabakh.- New-York, 1995.- 355 p.

382. DAVID OF SASSOON. Armenian Folk Epic /Rendered into English by Zaven Nalbandian. Yerevan.- Mooghni, 2002.- 285 p.

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱՆԻ ՀՈՎԱՆԱՎՈՐԱԾ ՏԵՍԱՖԻԼՄԵՐԸ

383. ԱՂԱՂԱՎՈՂ ՔԱՐԵՐԻ ԵՐԿԻՐԸ /Բեմադրիչ՝ Հովիկ Հախավերդյան; Նկարահանումներ՝ Հրայր Բազե; Աշոտ Մելքոնյանի; Զավեն Սարգսյան; Արա Հարությունյան; մեկնաբանութ.՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան; Աշոտ Մելքոնյան; մոնտաժ՝ Վահե Հախավերդյան.- Ե; 2000:

I մաս.

Կարսի Առաքելոց եկեղեցին՝ Սզկիթ Մրեն; Սկրտություն Արածանիի ափին; Տրդատ թագավորի խաչարձանը; Սբ. Պսակ Աղթամարի վանքում:

II մաս.

Նեմրութ լեռան սրբավայրերը; Սասուն-Գեղիգուզան; Հոգեհանգիստ Մշո Առաքելոց վանքում; Մշո Սբ. Կարապետ; Արտագերս, Հավատքի բերդը:

384. ԼՈՒՍԱՎՈՐԶԻ ԿԱՆԹԵՂԸ: Ուխտագնացություն Արևմտյան Հայաստանի սրբավայրերը /Բեմադրիչ՝ Հովիկ Հախավերդյան; Նկարահանումներ՝ Արմեն Արոյանի և Ստեփան Հաճյանի.- Սբ. Էջմիածին; 1998:

385. ԿԱՐԲԻ Ս. Աստվածածին եկեղեցու օծումը: 1999:

386. ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄ: 1998:

387. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ: Այցելություն Աբովյանի ուղղիչ տուն: Երազալույց Սուրբ ծննդյան: Հունվար 5, 2000 թ.- Ե., 2000:

388. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ: Ծավ գետի ափին: 03.04.1999 թ. Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին:

389. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ Սյունիքի մարզում: 2001:

390. ՀՆԱԻԱՆԴ ԳԱՂԹՕՋԱԽԸ` Նոր Ջուղա: Երեկը եւ այսօրը.- Ե., 1999:

391. ՀՈՎՀԱՆ ՕՁՆԵՑԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ: 1997:

392. ՀՐԱՇԱՓԱՌ: Երգի և հավատքի տոն: Մասնակցությամբ 17000 հայ պատանիների:

Վ. Սարգսյան մարզադաշտ 20-սեպտեմբերի 2001 թ. /Կազմկոմիտեի նախագահ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան; ՀՀ Մշակույթի, երիտասարդության և սպորտի նախարար՝ Ռուլանդ Շառոյան; Կազմկոմիտե՝ Ֆիրդուս Շաքարյան, Լիլիթ Գալստյան, Ստեփան Մովսիսյան, Սիլվա Աչոյան; Սց. հեղինակներ՝ Լիլիթ Գալստյան, Լաերտ Մովսիսյան; Գլխ. ռեժիսոր, պրոդյուսեր՝ Լաերտ Մովսիսյան; Ռեժիսոր՝ Արսեն Վարդանյան.- Ե; 2001:

393. ՄԱՐԴՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԸ: Մեսրոպ Արք. Աշճյան: 2002:

394. ՄՈՒՂՆՈՒ Ս. ԳԵՎՈՐԳ Եկեղեցու օծումը /Արագածոտն 07-08 հոկտեմբերի 2000:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա կաթողիկոսի անվան աստվածաբանական Հայագիտական կենտրոնում տեղադրված կիսանդրու բացման արարողությունը /07 հոկտեմբեր.- 2000 թ.

395. ՆԿԱՐԱՀԱՆՈՒՄՆԵՐ ուղղաթիռից: Առաջին տեսախցիկ: Երկրորդ տեսախցիկ 1999:

396. ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱ: 2001:

397. Ո՛Վ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀ: 1997:

398. ՈԱԶՄԱԿԱՆ ՇՔԵՐԹ Հանրապետության հրապարակում
նվիրված ՀՀ անկախության 9-րդ տարեդարձին. 21.09.1999 թ.- Ե.,
1999:

399. ՈԱԶՄԱԿԱՆ ՇՔԵՐԹ: «Տարոն».- Ե., 1999:

400. ՍՈՒՐԲ ՏՐՂԱՏ եկեղեցի: Վայոց ձոր: 05 օգոստոս, 2000:

401. «ՎԻՐԱՀԱՅՔ» Վրաստանի հայկական եկեղեցիները.- Ե.,
1999:

402. ՏԱՐՈՆ ԱՇԽԱՐՀ: Մաս առաջին: Տեսարաններ Արևմտյան
Հայաստանից... Մուշ, Վան, Ծովասար:

Մաս երկրորդ: Վանի երգ, պար, խաղիկներ.- Ե., 2002:

403. ՈՒՆՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆ Մշոյ Ս. Կարապետ: «Սասուն
ազգագրական» խումբ: 1998:

404. ՈՒՆՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆ 40 նանկունք: Գանձասարից Մայր
Աթոռ Ս. Էջմիածին հուլիսի 27-ից օգոստոսի 15-ը /Ֆիլմի հեղ.՝
Ստեփան Հաճյան.- Ե., 1999.- 51 րոպե:

405. ARMENIAN Apostolic Church of Armenia. Artsakh. A
Documentary of the Karabagh Movement Part I Armenian Version-
57:00

Armenian Prelacy, 138 E.- 39 th Street New Yerk, 10016:
12/6/88

406. REMEMBRANCE & HOPE Volume 1 Parts 1 and 2
Lenght: 2 hours

The Lectures of Or. Richard G.Hovannisian.

Professor of History University of California at Los Angeles.

Part. The Armenian Question and the Trial of Jewish War
Criminals

Թիւ 1 Փրօֆ. Ր.Յովհաննէսեանի զոյգ դասախօսութիւնները -
Հայկական Ցեղասպանութիւնը և թուրք պատասխանատուներու
դատը: 2 ժամ, Անգլերեն:

Relacy of the Armenian Apostolic Church of Armenia. New York, 1985.

407. REMEMBRANCE & HOPE. Volume 2 Lenght: 1 hours
Armenian only

Armenian Lands and Architecture. Dr. Armen Haghazarian.

Թիւ 2. Տօքթ. Արմէն Հախնազարեան կը խօսի Արեւմտեան Հայաստանի մասին - Երկիր, Հող, Հայկական ճարտարապետութիւն: 1 ժամ, Հայերէն:

Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America. 1985.

408. REMEMBRANCE & HOPE Volume 3 Parts and Lenght: 2 hours.

Commemorative Concert: slongs and Dances

Part 1. Hamazkain Chorale of Toronto, Canada Haik Hovsepian. Conductor

Part 2. Hamazkain Ani Folk Dance Ensemble of Los Angeles.

Թիւ 3 Մշակութային երեկոյ:

Ելոյթ կ'ունենան՝ Թորոնթոյի «Համազգայինի» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Էդիկ Յովսէփեանի եւ Լոս Անճելըսի «Աճի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Սիւզի Դարբինեան - Բարսեղեանի եւ Եղիա Հաշօլեանի: 2 ժամ

Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America. 1985.

409. REMEMBRANCE & HOPE Volume 4 Parts and Lenght: 2 hours.

Evening of tributes and Arlington national cemetery Ceremonies.

Part 1. Tribute to the Survivors of the Armenian Genocide V.I.P. Reception H.E. Archbishop Mesrob Ashjan, Honorable Georg Deukmejan, Governor of California.

Part 2. Ceremonies at Arlington National Cemetery. Planting trees at Argonne Cross.

Ecumenical services at the Amphitheater.

Թիւ 4 Յարգանքի ճաշկերոյթ ի պատիւ վերապրողներուն. Արլինկթըրնի գերեզմանատան հաւաքը:

Ա. Մաս. ճաշկերոյթ Ուաշինկթըրնի Գընվէնշըն Հօլ-ի մէջ:

Ազնաւոր, նորճ Տօքսնթեան և ուրիշներ:

Բ Մաս. Արլինկթընի գերեզմանատան հաւաքը: Ծառատնկում եւ ոգեկոչման արարողութիւն: New York 1985.

410. REMEMBRANCE & HOPE Volume 5 Parts Lenght: 2 hours. Armenian and English.

The Survivors` Forum: a compilation of two days of Survivors testimonies from persons who gathered from throughout the United States, Canada, Europe and Australia.

Թիվ 5 վերապրողները կիսօրին:

Ամերիկայի և Գանատայի տարբեր քաղաքներէն, Ֆրանսայէն, Աւստրալիայէն Ուաշինգթըն հաւաքուած վերապրողները կը յիշեն Մեծ Եղեռնը և նոր սերնդին կը փոխանցեն իրենց կտակը: 2 ժամ: Հայերէն և անգլերէն: New York 1985.

411. REMEMBRANCE & HOPE Volume 6 Lenght: 2 hours

The 70th Anniversary Five days in Washington, D.C.

A comprehensive Videotape which encompasses the events of April 24-28, 1985 in Washington, D.C.

Թիւ 6: Վերապրողներու Ուաշինկթընեան Համահաւաքը:

Յիշատակի այս տեսերիզը, 2 ժամուան մէջ կ'ամփոփէ Ուաշինկթընի ապրիլեան հինգ անմոռանալի օրերը, Գանկրեսի աղօթքէն մինչեւ Արլինկթընի յուզիչ հաւաքը: 2 ժամ: Հայերէն եւ անգլերէն:

Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America. 1985.

ՀՐԱՎԵՐՆԵՐ

412. ԱՐԾԱԹԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆ: Մեծագոյն Պոսթընի: Հայց. Առաքելական Սբ. Ստեփանոս Եկեղեցւոյ Սբ. Օծման: Նախագահութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արեւելեան Թեմի և Քանատայի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպիսկ. Աշճեանի //Հայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 6 հոկտ.- էջ 8; 15 հոկտ.- էջ 8:

413. «ԵՐԿԻՐ ԵՎ ՄՇԱԿՈՅԹ» Կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ Դէպի Երկիր եւ Սահիկներու ցուցադրութիւն: Դասախօս՝

Մեսրոպ Արք. Աշճեան //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1990.- 18 հոկտ.- էջ 29, լուսանկ.- Հայ. և անգլ.

414. ԾԻՍԱԿԱՆ ՊԱՐԸ հայոց մեջ.- Ե., 2002.- 1 թ. ծավլվ. [6] էջ:

ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում կազմակերպված գիտաժողովին, ողջունի խոսքով հանդես եկավ Մ. Արք. Աշճյանը:

415. 1918-1988 70-րդ տարեդարձ: Մայիս 28 Հայ անկախության օրուան: Նիւ Եորքի մէջ: Ոգեկոչում: [Հովանավորութեամբ՝ Գեր. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 18 մայիսի.- էջ 7:

416. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Հայ մշակութային միութեան-Պոստըն-տոնակատարութեան բացում: 50-ամեակ: Նախագահութեամբ Արեւելեան Թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճեանի //Հայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 14 մարտի.- էջ 4; 22 մարտի.- էջ 4:

417. ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ Ս. Պատարագ եւ օժում: Ս. Քառասնից մանկանց եկեղեցւոյ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ շնորհազարդ Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1988.- 16 հունիսի.- էջ 7:

Ներկա գտնվողների և սպասարկողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

418. ՀՐԱՎԵՐ ՀՆՈՐՀԱՆԴԵՍԻ [Հայաստանի ազգային գրադարանում կայանալիք 2001 թ. գրական-հրատարակչական հունձքի, որի պատվո հյուրն է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] 2001 թ. հոկտ. 23-ին:

419. ԸՐԱԿԻՐԱՏՈՍ նվիրված Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի 60-ամյակի միջոցառմանը, որը տեղի կունենա Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության տանը] 2001 թ. հունվ. 26-ին:

420. ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ ի նպաստ Նիւ Երրզիի Հայ կեդրոնի: Բարձր Հովանավորութեամբ Թեմիս Բարեջան Առաջնորդ

Մերոպ Արք. Աշճեանի; Շաբաթ, 18 Յունիս, 1988 //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 7 մայիսի.- էջ 8; 14 մայիսի.- էջ 6:

421. ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ տեսիլքով: Յանդիսաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն [նախազահուքամբ Մերոպ Արք. Աշճեանի] եւ Երաժշտական յայտագիր, ի յիշատակ Յայկական Ցեղասպանութեան զոհերուն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 16 ապր.- էջ 6:

422. 73-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑ Յայկական ցեղասպանութեան: Յանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ եւ հոգեհանգստյան Պաշտօն: Յանդիսավոր հոգեհանգիստ [Կատարող՝ Մերոպ Արք. Աշճեան] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 16 ապր.- էջ 7:

423. ՍԱՅԵԱԹ ՆՈՎԱ պարախումբը կը ներկայացնէ «Դէպի Լիբանան» ի նպաստ Լիբանանի օգնութեան ֆոնտին [կազմակերպութեամբ՝ Մերոպ Արք. Աշճեանի] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1991.- 15 մարտի.- էջ 6:

424. «ՍԱՍՈՒՆ»: Ազգագրական համույթ: Պսակադրութիւն.- 1 թ. ծալվ. [6] էջ:

Տարոն աշխարհի «Յարսանեկան ավանդական ծես» հանդիսութեան հովանավորողն է Մերոպ Արք. Աշճեանը:

425. ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ դիւցազնամարտի տօնախմբութիւն եւ Նուարսակի դաշնագրի 1500-ամեակի փակման հանդիսութիւն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 9 փետր.- էջ 12:

Եկեղեցական արարողութիւնը և հանդիսութիւնը նախազահում էր Բարձր. Տ. Մերոպ Մերոպ Արք. Աշճեանը:

426. ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ դիւցազնամարտի տօնախմբութիւն եւ Նուարսակի դաշնագրի [նախազահութեամբ Մերոպ Արք. Աշճեանի] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 19 փետր.- էջ 12:

427. Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ եկեղեցի, Պրիթիլ Գոլոմպիա, Գանատա: Յովուապետական օրինաբեր այցելութիւն եւ եկեղեցական համայնքի հիմնադրման տասնամեակի նշում [նախազա-

հուլյանը՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1999.- 30 մարտի.- էջ 8:

428. ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ Վանքի Անդրանիկ ուխտագնացութիւն: Բարձր Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեան: Առաջնորդ Սրբազան Չայրը եւ Չարաւային Ֆլորիտայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 8 յունվ.- էջ 8:

429. ՍԲ. ԱՏԵՓԱՆՆՈՍ Ազգային Վարժարանի 5-րդ տարեդարձի տօնակատարութիւն: Ուրբաթ, Սեպտեմբեր 23, 1988, երեկոյան ժամը 8-ին [հովանավորութեամբ՝ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 27 օգոստ.- էջ 7; 17 սեպտ.- էջ 7:

430. ՏԱՐԵԿԱՆ ԱԲԱՆԴԱԿԱՆ դաշտահանդես Մեծ. Պոսթընի Սբ. Ստեփանոս եկեղեցւոյ [նախագահութեամբ՝ Բարձր. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 26 յուլիսի.- էջ 8:

431. ՏԱՐԵԿԱՆ Աւանդական Դաշտահանդես [նախագահութեամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1992.- 23 յուլիսի.- էջ 16:

432. ՓԱՌԱՏՕՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Նուարսակի դաշնագրի 1500-ամեակին [նախագահութեամբ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 7 մարտի.- էջ 8:

433. ՕԾՈՒՄ Ա. ԽԱԶ Մայր Տաճարի //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1984.- 1 նոյեմբ.- էջ 7:

Ա. Սեղանին պիտի սպասարկի նաև՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

434. ՕԾՈՒՄ Ա. ԽԱՅ Մայր Տաճարի: (Մոնթեպելլօ) //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 7 նոյեմբ.- էջ 6; 9 նոյեմբ.- էջ 6:

Ա. Սեղանին պիտի սպասարկի նաև՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

ԲՈՒԿԼԵՏՆԵՐ

435. ԱՇՈՑՔ: Արշակունյաց արքաների դամբարան /Տեքստի հեղ.՝ Զ. Սիմոնյան; խմբ.՝ Ս. Սողոմոնյան.- [10] էջ տեքստ, գուռ. նկ.:

436. ԲՋՆԻ /Տեքստի հեղ.՝ Զ. Սիմոնյան.- Ե.: Զուլարձան, 2001.- 1 թ. ծավլվ. [10] էջ տեքստ, գուռ. նկ.:

437. ԽՈՐ ՎԻՐԱՊ /Տեքստի հեղինակ՝ Մուրադ Զասրաթյան.- Ե.: Զուլարձան 2001.- 1 թ. ծավլվ. [10] էջ տեքստ, գուռ. նկ.:

438. ԶԱՂՊԱՏԻ ՎԱՆՔ: Զայաստանում քրիստոնեության հռչակման 1700-ամյակի եկեղեցական հանձնաժողովի գործադիր մարմին: ԶԶ պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության վարչութ.: Զայկական հուշարձանների համահավաքի խմբագրութ.: 301-2001.- Ե.: Զուլարձան, 1999 թ. 1. /Տեքստի հեղ.՝ Կ. Զովհաննիսյան; խմբ.՝ Զ. Սիմոնյան.- 1թ. ծավլվ. [8] էջ տեքստ, գուռնավ. նկ.: թ. 2. Սանահինի վանք: /Տեքստի հեղ.՝ Կ. Զովհաննիսյան; խմբ.՝ Զ. Սիմոնյան.- [8] էջ տեքստ, գուռնավ. նկ.:

439. ՄՈՒՂՆԻ: Ս. Գևորգ վանք /Տեքստի հեղ.՝ Կ. Մաթևոսյան.- Ե.: Մուղնի, 2000.- 1 թ. ծավլվ. [6] էջ տեքստ, գուռնավ. նկ.- Բնագր.՝ անգլ.:

440. ՆՈՐԱՎԱՆՔ /Տեքստի հեղ.՝ Ս. Սաղունյան.- Ե.: Զուլարձան, 2000.- 1 թ. ծավլվ. [10] էջ տեքստ, գուռնավ. նկ.:

441. ХОР ВИРАП /Автор текста Мурад Асратян.- Ер; изд. Ушардзан, 2001.- 1 лист. цв. фото [10].

442. KHOR VIRAP. The Leulesiastical Committee for the 1700 Anniversary of Proclaiming Christianity as State Religion in Armenia (Aut. M.Hasratian; Ed. H.Simonian).- E. Hushardzan, 2001.- 1թ. ծավլվ. [10] էջ տեքստ, գուռ. նկ.:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ՄԱՍՈՒԼՈՒՄ

443. ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ «Ս. Գրիգոր Տաթևացի» լսա-րանի սարկալազաց եւ դպրաց Բ. Սեմինարը յաջողութեամբ պսակուեցաւ //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 12 յուլիսի.- էջ 5, լուսանկ.

Արարողությունների շրջանակում աշակերտները հյուրընկալվեցին նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանին:

444. ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ «Ս. Գրիգոր Տաթևացի» լսարանի սարկալազաց եւ դպրաց Բ. սեմինարը: (2-9 Յուլիս.- Բեօլի, Փենս: Ամերիկահայ կեանք) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 20 յուլիսի.- էջ 6:

Նաև՝ սեմինարի մասնակիցների հանդիպումը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ:

445. ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ: Ամերիկայի կեանքը //Չայրենիք.- Բոստոն, 1998.- 4 հոկտ.- էջ 8, լուսանկ.

Չայրենի արվեստագետների խումբը Առաջնորդ Սրբազան Մ. Արք. Աշճյանի հրավերով եղավ նաև Նյու-Յորքի Ազգային Առաջնորդարանում:

446. ԱԶԳԱՅԻՆ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ խանդավառ օրեր Գարագասի մէջ. հիմնարկէք եկեղեցւոյ եւ հայ կեդրոնի: (Յապաւուած) //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1989.- 11 ապր.- էջ 34, լուսանկ.

447. ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱԿԱՆ ժողովը ակարտեց իր աշխատանքները: [Աղոթարար Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 19 մայիսի.- էջ 1:

448. ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱԿԱՆ ժողովի հրապարակային ճաշկերոյթը Շիկաքոյի մէջ [նախագահութեամբ՝ Մեսրոպ Արք.

Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 10 յունիսի.- էջ 6-7, լուսանկ.

449. ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱԿԱՆ ժողովը մայիս 10-13, 1988 Ս. Յակոբ եկեղեցի, Մոնրեալ-Գանադա [նախագահությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ ազգային կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 10 յունիսի.- էջ 4-5, 7, լուսանկ.

450. ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՐ. ժողովը Վաւերացուց Կաթողիկոսութեան Կանոնադրութիւնը: Կաթողիկոսութիւն Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1992.- 27-28 նոյեմբ.- էջ 1, լուսանկ.

1992 թ. Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության Ազգային Ընդհանուր ժողովին մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

451. ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՐ. ժողովի օրակարգերը եւ մասնակցող պատգամաւորների անւանացանկը //Ալիք.- Թեիրան, 1974.- 23 հոկտ.- էջ 3:

1974 թ. հոկտեմբերի 10-12-ը տեղի ունեցած ժողովի պատգամավորների թվում էր նաև Իրանա-Յնդկաստանի թեմի թեմակալ առաջնորդ Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

452. ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ գաղութներու մէջ: Նիւ Եորք, Կիլիկեան թեմի առաջնորդարան //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1989.- 3 օգոստ.- էջ 23, լուսանկ.

Բոստոնի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցում տեղի ունեցավ դպիրների և սարկավագների ձեռնադրութիւնը՝ գլխավորությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

453. ԱԶԳԱՅԻՆ ՅԵՐՈՍ Դրոյի մահուան 25-րդ տարելիցը //Յայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 11 մարտի.- էջ 1:

Յոգեհանգստյան արարողութիւնը գլխավորում էր Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աշճյանը:

454. ԱԹԹԱՐԵԱՆ ԺԻՐԱՅՐ. Եու նայ սիսթըր... , մի եու պրատըր... մի արմինիըն... արմինիըն... //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1985.- 23 մայիսի.- էջ 4, 38, լուսանկ.

Վաշինգտոնում կայացավ Հայկական ցեղասպանության 70-ամյակին նվիրված «Վերապրողների համազգային համախմբում», նախագահությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

455. ԱԹԹԱՐԵԱՆ ԺԻՐԱՅՐ. «Հաշուեյարդար. Ի՞նչ Մնաց, Կեանքէն Ինձի Ի՞նչ Մնաց, Ինչ Որ Տուի Ուրիշին, Տարօրինա՛կ, Այն Միայն.» : Յովնանեան վարժարանի տասնամեակին առիթով [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 15 նոյեմբ.- էջ 1, 7, լուսանկ.

456. ԱԼՈՅԱՆ ԱՆՆԱ. Մեծարման երեկո //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 2001.- թ. 2.- էջ 2, լուսանկ.

Հունվարի 26-ին ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի և սպորտի նախարարության նախաձեռնությամբ Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության տանը կայացավ Գերաշնորհ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի 60-ամյակին նվիրված միջոցառում:

457. ԱՎԱԴԵՄԻԱՅՈՒՄ //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 8:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը ընդունեց Տ. Մեսրոպ Աշճյանին և Ս. Մեսրոպ Մաշտոց դպրատան աշխատակիցներին:

458. ԱՎԱԴԵՄԻԱՅՈՒՄ նշվեց Գարեգին Ա Կաթողիկոսի ծննդյան 70-ամյակը //Ազգ.- 2002.- 24 օգոստ.- էջ 2, լուսանկ.

Հիշատակում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Գարեգին Ա Ուսուցիչ դաստիարակ» թեմայով զեկուլյցի մասին:

459. ԱՃԵՄՅԱՆ ՄԱՆԻԿ. Եվ համատեղվեցին «Կամենալ» ու «Կարենալ» //Եթեր.- 2002.- 1-7 հուլիսի.- էջ 2:

Հունիսի 16-21-ը կայացած Հայ գրողների համահայկական համագումարի օրերին կայացավ նաև՝ Մեսրոպ Սրբազանի հոգածությամբ լույս տեսած Պ. Սևակի գրքի շնորհանդեսը:

460. Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ կ'այցելէ Ա. Կարապետ վանքը /Գ. Շ. //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1988.- 28 յունվ.- էջ 4, լուսանկ.

Հ.Բ.Ը. Միության նախագահ տեր և տիկին Մանուկյանների այցելությանը ներկա գտնվեց նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

461. ԱՍԱՎԵՐՋԻ հանդէս: (Նոր Ջուղա) //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 13.- էջ 6:

Նոր Ջուղայի Կարինյան գիշերօթիկ-որբանոցի վարչության նախաձեռնությամբ կազմակերպված միջոցառման հյուրն էր նաև՝ Իրանա-Հնդկաստան թեմի Առաջնորդ. Գերշ. Տ. Մեսրոպ Վարդապետը:

462. ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Գարեգին Ա Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ և Կանադա: [Նաև՝ Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Էջմիածին.- 1996.- ք. 2-3.- էջ19-49:

463. ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ.Գարեգին Առաջինը մեկնեց ԱՄՆ: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Լուսաւորիչ.- 1996.- հունվ.- էջ 1:

464. ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց Վազգեն Ա Հայրապետի այցը Միացյալ Նահանգներ: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Էջմիածին.- 1989.- ք. 2-3.- էջ 26-62, լուսանկ.

465. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արեւելեան եւ Գանադայի Կիլիկեան Թեմի Ազգային երեսփոխանական ժողովը աւարտեց իր աշխատանքները: Ընտրեց ազգային վարչութիւն մը եւ պատգամաւորներ Ազգային ընդհանուր ժողովին: [Նաև՝ Գ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի բացման խոսքի մասին] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 16 մայիսի.- էջ 1, 8:

466. ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Արուսյանի կանանց և անչափահասների գաղութ-համալիր: Ջրօրհների արարողություն գաղութում [մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Էջմիածին.- 1999.- թ. 1.- էջ 101:

467. ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Շիրակ //Լուսաւորիչ.- 1996.- օգոստ.- էջ 6:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ին ուղեկցողների թվում նաև՝ Մ. Արք. Աշճյան:

468. ԱՆԱՆՅԱՆ ԼԵՎՈՆ. «Պոեզիան «խաւիար» է, ոչ թե ամենօրյա հաց»: Պետք է կարևորենք այն կետերը, որոնք մեզ միավորում են: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին ՅՊՄ-ի նախագահ Լևոն Անանյանի հետ հարցազրույցը] /վարեց՝ Օմարի Խեչոյանը //Իրավունք.- 2002.- 28 հունիսի.- 1 հուլիսի.- էջ 19:

469. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ԱԿԱԳ ՔԱՅԱՆԱՅ. Շիրակոն հանգանակեց 162.000 տոլար //Յայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 23 յուլիսի.- էջ 2, 4, լուսանկ.

Ձեռնարկի ղեկավար Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի խոսքի մասին:

470. ԱՆԻ ԶԱՋԱՐԱՄԵԱԿԻՆ նուիրուած գիտական ժողով մը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի մէջ: [Կազմակերպիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: Պետք է փրկել Անին //Ասպարէզ.- Գլենդել, 1989.- 28 նոյեմբ.- էջ 10; Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 8 նոյեմբ.- էջ 4-5, լուսանկ.

471. ԱՊՐԻԼԵԱՆ Եղեռնի ոգեկոչման ձեռնարկները Նոր-Ջուլայում //Ալիք.- Թեհրան, 1976.- 13 մայիսի.- էջ 3, 8; 15 մայիսի.- էջ 3, 6:

Նաև Իրանա-Յնդկաստան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Աշճյանի մասնակցության մասին:

472. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ձեռնարկներ՝ գաղութ-գաղութ: Արեւելեան Միացեալ Նահանգներու մէջ //Ասպարէզ.- Գլենդել, 1988.- 28 ապր.- էջ 4, լուսանկ.

Յ.Յ.Դ. Հայ Դատի հանձնախմբի կազմակերպած ցույցի թափորը գլխավորում էր նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

473. ԱՊՐԻԵԼԵԱՆ ոգեկոչումներ Նիւ Եորքի մէջ: Շաբաթ 23 ապրիլ Միացեալ ազգերի կազմակերպութեան առջեւ //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.-5 մայիսի.- էջ 1, 34, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը ապրիլի 24-ին և Ղարաբաղի հարցին նվիրած ձեռնարկներին:

474. ԱՊՐԻԼԻ 24-Ը գաղութ գաղութ: Նոր-Ջուլա //Յառաջ.- Փարիզ, 1974.- 15 մայիսի.- էջ 3:

Ամենափրկիչ վանքում կատարված հոգեհանգստյան կարգի արարողապետը Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանն է:

475. ԱՌԱՋՆՈՐԴ Հայր Սուրբը Չարմահալում //Նոր-Ջուլա.- Նոր-Ջուլա, 1977.- թ. 14.- էջ 8:

Իրանա-Հնդկաստան թեմի առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Ծ. Վարդապետը ընկերակցությամբ մի խումբ ազգայինների այցելեց Չարմահալի նախկին հայաբնակ գյուղերը:

476. ԱՌԱՋՆՈՐԴ Մուշեղ Եպս. Մարտիրոսեան Նիւ Եորք մեկնեցաւ: Առաջնորդ Հայրը մաս պիտի կազմէ Արամ Ա Կաթողիկոսի հովուապետական Ա. այցելութեան շքախմբին [Արևելյան նահանգների և Կանադայի թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հրավերով] //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1997.- 30 սեպտ.- էջ 1, 6:

477. ԱՌԱՋՆՈՐԴ Սրբազան Հայրը Պոսթոնի մէջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 16 սեպտ.- էջ 1:

Արժ. Տ. Թորգոմ Ավ. Քին. Հակոբյանի քահանայական գործունեության 25-ամյակի տոնակատարությանը Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի մասնակցության մասին:

478. ԱՌԱՋՆՈՐԴ Սրբազան Հօր՝ Մեսրոպ Ս. Արք. Այցը՝ Նիւ Օրլէնզի Գաղութին եւ Նորահաստատ Եկեղեցին: [Մեսրոպ Արք.

Աշճյանի այցելության մասին]: (Ամերիկահայ Կեանք) //Յայտենիք.- Բոստոն, 1987.- 14 ապր.- էջ 2, 8, լուսանկ.

479. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ հայոց Գերմանիոյ //Յառաջ.- Փարիզ, 1998.- 19-20 սեպտ.- էջ 2-3:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը Գերմանիայի Լուքերշթաթ Վիթենպերգում «Մեսրոպ» հայ ուսման կենտրոնի բացմանը:

480. ԱՍԱՏՐՅԱՆ ՀԱԿՈՒ. Վեհափառը օրհնեց «Վերածննդյան մյուռոնը»: Խորեն Մուրադբեկյանի աճյունը վերաթաղվեց Մայր տաճարի բակում: (Ս. Էջմիածին): [Մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Ազգ.- 1996.- 10 սեպտ.- էջ 1-2:

481. «ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» գիտաժողովի 4 օրերը //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- ք. 3.- էջ 4:

Հունիսի 21-24-ը Օշականում կայացած «Աստվածաշնչական Հայաստան» միջազգային գիտաժողովին Մ. Արք. Աշճյանի մասնակցությունը:

482. «ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»: (Միջազգային գիտաժողով Օշականում) //Էջմիածին.- 1999.- ք. 5-6.- էջ 131-135:

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակում կայացած գիտաժողովում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի՝ «Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանության 1500-ամյակը» թեմայով զեկուցման մասին:

483. ԱՎԱԳՅԱՆ ՔՆԱՐԻԿ. Ամերիկահայ առաքելական եկեղեցին և 100-ամյա առաջնորդությունը: (Տարելից) //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 19 մայիսի.- էջ 5:

Արևելյան Միացյալ Նահանգների և Կանադայի Հայոց թեմի առաջնորդների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

484. ԱՎՈՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆ. Տեսնենք Անին ու շա՛տ ապրենք
//Առավոտ.- 2002.- 1 հոկտ.- էջ 6:

Ս. Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ միջոցառումների շարք՝
նվիրված Անիի Մայր Տաճարի 1000-ամյակին:

485. ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներու
Արեւելեան Շրջանի եւ Գանադայի Թեմին 1987-ի Ազգային Երես-
փոխանական ժողովի [նախագահ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: (Բրաւի-
տընս, Ր. Ա; Մայիս 13-15, 1987, Ա.) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 31
յուլիսի.- էջ 2-3; 1 օգոստ.- էջ 6-7:

486. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհա-
սանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոս-
ապետ եւ Կաթողիկոս Չայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ
խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Չայրապետական ի Մէնջ եւ
Օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Դօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին:
Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Չարագատին Սրբոյ Աթոռոյ Տ. Ներսէս
քահանային Մանուկեան Որ ի Կրանիթ Սիթի, Ի Միացեալ Նահանգս
Ամերիկայի //Չասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 6-7-8.- 447:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք.Աշճյանի երաշխավորութիւնը Սուրբ
Աթոռի Տ. Ներսէս Քահանա Մանուկյանին Քահանայական Ծաղկյա
փիլոն կրելու իրավունք շնորհելու մասին:

487. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ա Կաթողիկոսի յղած նամակը Մ. Նահանգ-
ներու նախագահ Պիլ Քլինթընի: [Նան՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի
մասին] //Չասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 6-7-8.- էջ 473-474:

488. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ծառայ Յիսուսի եւ Անհասանելի Կամօքն
Աստուծոյ եւ Ընտրությամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս
Չայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի
Տեառնէ եւ ողջոյն Չայրապետական ի Մէնջ եւ Օրհնութիւն Յաջոյ
Սրբոյ Դօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Գիր Օրհնութեան Առ
Կորիւն Քահանայ Շրիգեան որ ի Տիթոնիթ, ի Միացեալ Նահանգս
Ամերիկայի: [Նան՝ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Չասկ.-
Անթիլիաս, 1997.- ք. 2.- էջ 227-228:

489. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ծառայ Յիսուսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետի եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ Օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Յօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ հարազատին Սրբոյ Աթոռոյ: Տիար Վազգեն Մուրատեանին ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1997.- թ. 1.- էջ 158-159:

Նամակում նաև Յոյսիսային Ամերիկայի Արևելյան և Կանադայի Թեմի Առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի երաշխավորութիւնը, ամերիկահայ երաժշտագետ Վազգեն Մուրադյանին Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով պարգևատրելու մասին:

490. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Յօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Յարազատին Սրբոյ Աթոռոյ Ջօրավար Արամ Գարամանուկեանին որ Ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1996.- թ. 6-7-8.- էջ 445-446:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի դիմումը Սուրբ Աթոռի որդի Ջօրավար Արամ Գարամանուկյանին Կիլիկյան Իշխանի շքանշան շնորհելու մասին:

491. ԱՐԱՄ Ա. Արամ Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Յարազատին Սրբոյ Աթոռոյ Տ. Անդրանիկ Քահանային Պալճեան Որ ի Պոսթոն, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1996.- թ. 6-7-8.- էջ 444:

Նաև՝ Տ. Անդրանիկ Քահանա Պալճեանին Ավագության աստիճան շնորհելու մասին, Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի դիմումը:

492. ԱՐԱՄ Ա. Գիր Օրհնութեան //Յասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 4.- էջ 181-182:

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսի Օրհնության գիրը, Զյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի՝ կուսակրոն քահանա ձեռնադրման 35-ամյակի առիթով:

493. ԱՐԱՄ Ա. Վեհափառ Զայրապետի ցաւակցական գիրը Մինաս Թէօլէօլեանի մահուան առթիւ [ուղղված Մեսրոպ Արք. Աշճյանին]: (Լուրեր կաթողիկոսարանէն) //Յասկ.-Անթիլիաս, 1997.- ք. 4.- էջ 373-374:

494. ԱՐԱՄ Ա. Սիրեցեալ Որդոյ Մերուն եւ Զարագատին Սրբոյ Աթոռոյս Տ. Կոմիտաս Քահանային Պաղսարեան, որ ի Նորթ Էնսոսվըր, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1995.- ք. 11-12.- էջ 624:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի բարի վկայութեամբ Կոմիտաս Քահանային, Քահանայական Լանջա խաչ շնորհելու մասին:

495. ԱՐԱՄ Ա. վեհափառ Զայրապետը կը հանդիպի Լոս Անճեւրսի գաւառական վարչութեան [մասնակցութեամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1996.- 28 յունիսի.- էջ 1, 6, 9, լուսանկ.- Ամփոփ.՝ անգլ. լեզվ.

496. ԱՐԱՄ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Զայաստանի մէջ [դիմավորողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 9-10.- էջ 543-546, լուսանկ.

497. ԱՐԱՄ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Պարսկաստանի մէջ: (16-23 Յուլիս, 1997) //Յասկ.- Անթիլիաս, 1997.- ք. 7-8-9.- էջ 600-616, լուսանկ.

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Վեհափառ Զայրապետին ուղեկցող պատվիրակության կազմում նաև Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

498. ԱՐԱՍ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ժամանեց Նիւ Եորք: Վեհափառ հայրապետին Հովուապետական անդրանիկ այցելութիւնը Հիւս-Ամերիկայի Արեւելեան շրջանի եւ Գանատայի թեմին: [Ընդունողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1997.- 3 հոկտ.- էջ 1, 9, 15, լուսանկ.- Ամփոփ. անգլ. լեզվ.

499. ԱՐԱՍ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ հանդիպումը Գանադայի խորհրդարանի նախագահին եւ արտաքին գործոց նախարարին հետ //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1997.- 7 նոյեմբ.- էջ 1, 11, լուսանկ.

1997 թ. նոյեմբերի 3-ին Վեհափառի հանդիպման շրջանակներում երեսփոխան Սարգիս Ասատուրյանի տված ճաշկերույթին ներկա էր նաև՝ Մեսրոպ Սրբազանը:

500. ԱՐԱՐՈՂԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ձեռնարկներ //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 5:

Օշականի միջն. դպրոցի շրջանավարտների ատեստատների և ԵՊՀ-ի աստվածաբանական ֆակուլտետի դիպլոմների հանձնումը Մ. Արք. Աշճյանի մասնակցությամբ:

501. ԱՐԵԻԼԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ եւ Գանադայի Կիլիկեան Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի Եռօրեայ Սեմինարը [նախագահությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] (Ամերիկահայ Կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 17 օգոստ.- էջ 6-7:

502. ԱՐԵԻԼԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ եւ Գանադայի Կիլիկեան թեմի ազգ. առաջնորդ վերընտրուեցաւ Բարձր Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 16 մայիսի.- էջ 1, 7, լուսանկ.

503. ԱՐԵԻԼԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ եւ Գանադայի Կիլիկեան թեմի ազգ. երեսփոխանական ժողովը Պոսթոնի մէջ [մասնակցությամբ Գեր. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 15 մայիսի.- էջ 1:

504. ԱՐԵԻԼԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ եւ Գանադայի Կիլիկեան թեմի ազգ. երեսփոխանական ժողով: (Գաղութ գաղութ) //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1991.- 8 յունիսի.- էջ 7, 29, լուսանկ.

Տորոնտոյում 1991 թ. մայիսի 15-17-ը գումարված ժողովը նախագահում էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

505. ԱՐժ. Տ. ՄՈՒՇԵՂ ԱՄԿ ՔՅՆՅ. ՏԵՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ. //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1981.- 11 հունիսի.- էջ 21:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աշճյանի երաշխավորանքով Տ. Մուշեղ Քահանային ավագութեան պատվի շնորհումը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ Խորեն Ա-ի կողմից:

506. ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ազգային երեսփոխանական ժողովի: Մայիս 11-13, 1988 Ս. Յակոբ Յայոց Առաք. Ս. Եկեղեցի Մոնրեալ [նախագահութեամբ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Գանատա: Ամերիկահայ Կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 6 յուլիսի.- էջ 6-7:

507. ԱՐՇԱԿՅԱՆ ԳՈՂԱՐ. «Վավերագրեր հայ եկեղեցու պատմութեան»: Ներկայացում //Ազգ.- 1999.- 9 հոկտ.- էջ 6:

ԶԳ կառավարութեանն առընթեր արխիվային գործերի վարչութիւնում կայացավ Սանդրո Բեիբութեանի «Վավերագրեր հայ եկեղեցու պատմութեան» բազմահատորյակի շնորհանդեսը և հանդիպում մատենաշարի հովանավոր գեր. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ:

508. ԱՐՄԷՆ. ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԵՆ ԵՏՔ: Ապաքինումի ճամփուն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 3 մայիսի.- էջ 3, 7, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի այցը Պաֆլո քաղաք՝ 1988 թ. երկրաշարժից տուժած մանուկներին:

509. ԱՐՇԱԿՅԱՆ ՌՈՒՉԱՆ. Էպոս ունենք անգլերեն //Առավոտ.- 2002.- 10 հոկտ.- էջ 6:

Ազգային գրադարանում հովանավոր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութեամբ կայացավ «Սասունցի Դավիթ» էպոսի անգլերեն նոր տարբերակի շնորհանդեսը:

510. ԱՐՇԱՎԻՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի Հովուապետական այցելութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին [մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1984.- էջ 459-543, լուսանկ.

511. ԱՐՍԵՆ ԱԲԵՂԱ. Ձեռնադրութիւններ Կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարի մէջ: Ա. Սարկաւազաց Ձեռնադրութիւն //Հասկ.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 7.- էջ 304-305, լուսանկ. շպկ. վրա:

Կիլիկիո Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր Տաճարում տեղի ունեցավ նաև Հրայր Աշճյանի Սարկավազական ձեռնադրութիւնը:

512. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ՄԵԼՔՈՆ. Իրանահայ միութիւնը կը պատուէ երկիր եւ մշակոյթ կազմակերպութիւնը: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1989.- 2 նոյեմբ.- էջ 16, 35, լուսանկ.

513. ԱՓԻՆՅԱՆ ԱՐԳԱՐ. Այնուամենայնիվ գրքեր տպագրվում են: Ջրույց [նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոշոր աջակցության մասին] Հայաստանի գրողների միության առաջին քարտուղար, «Հայ գրականության բարեկամներ» միության նախագահ, ՀԳՄ «Նոր-Դար» հրատարակչության տնօրեն Աբգար Ափինյանի հետ /Մեջանյա Բաղալյանի //Ազգ.- 2000.- 14 նոյեմբ.- էջ 6:

514. ԲԱԲԱՅԱՆ ԱՆՈՒՇ. Եկեղեցի-պետություն հարաբերությունները՝ ճշգրտման փուլում և համաձայնագրի սպասումներում //Ազգ.- 2000.- 8 մարտի.- էջ 1, 3:

Գիտությունների ազգ. ակադեմիայում տեղի ունեցավ «Հայոց եկեղեցի և պետություն» խորագրով գիտաժողովին նվիրված ասուլիս՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությամբ:

515. ԲԱԲԱՅԱՆ ԱՆՈՒՇ. Վայրագություններ ընդդեմ հայկական մշակույթի: Հայ գիտնականները ելքեր են փնտրում //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2003.- 27 մարտի.- էջ 5:

«Հին Ջուղա: Կորուսյալ գանձեր» խորագրով գիտաժողով
ԳԱԱ-ում՝ մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

516. ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐՂԱՊԵՏ. Շնորհակալիք //Յասկ.- Անթիլիաս,
1966.- ք. 6-8.- էջ 328:

Հոգեշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի միջնորդությամբ, հալեպա-
հայ մտավորական Հ. Տեր-Ղազարյանի կողմից ստացված եկեղեցա-
կան սպասքները:

517. ԲԱՂԱԼՅԱՆ ՄԵԼԱՆՅԱ. Գրքի երկրորդ ցուցահանդես
տոնավաճառում: [Նախածեռնող Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Ազգ.-
2002.- 3 հոկտ.- էջ 6:

518. ԲԱՂԱԼՅԱՆ ՄԵԼԱՆՅԱ. Եվս մեկ վերադարձ //Ազգ.- 2000.-
19 փետր.- էջ 6:

Գրողների միության «Նավզիկե» սրահում տեղի ունեցած, Մ.
Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ տպագրված, Վազգեն Շուշա-
նյանի «Օրագիր» գրքի շնորհանդեսում նաև՝ սրբազանի խոսքի
մասին:

519. ԲԱՂԱԼՅԱՆ ՄԵԼԱՆՅԱ. Երբ փորձում են խոսել մեր
պետական լեզվի՝ հայրենի իրավունքների մասին //Ազգ.- 2002.- 30
հոկտ.- էջ 6:

Օշականում կայացած Թարգմանչաց տոնի առիթով նաև՝
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

520. ԲԱՂԱԼՅԱՆ ՄԵԼԱՆՅԱ. «Մաշտոցի և իր աշակերտների
հանդիսավոր երթը վախճան չունի»: Թարգմանչաց տոն Օշականում
[մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Ազգ.- 2002.- 15 հոկտ.-
էջ 6:

521. ԲԱԽԶԻՆՅԱՆ ՀԵՆՐԻԿ. Թանգարանը՝ գրահրատարակիչ:
[Նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մեկենասության մասին զրույցը ԳԱԹ-ի
տնօրեն Հենրիկ Բախչինյանի հետ վարեց] /Մավր Դանիելյանը
//Երկիր.- 2001.- 27 փետր.- էջ 4:

522. ԲԱՆԶԻՆՅԱՆ ՅԵՆՐԻԿ. Սևակի անհանգիստ սիրտը վերջապես կգտնի՞ իր հանգիստը: Մեր օրերում էլ են հրաշքներ պատահում: [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ Պ.Սևակի «Անկեղծ ասած» գրքի լույս ընծայման առթիվ գրույցը ԳԱԹ-ի տնօրեն Յենրիկ Բախչինյանի հետ] /Վարեց՝ Վարդինե Պիպոյանը //Իրավունք.- 2002.- 2-4 հուլիսի.- էջ 7:

523. ԲԱՂՈՅԱՆ ԱՅՈՒԶԻ. Կայացավ ասմունքի համադարոցական առաջին փառատոնը: Գրերի գյուտին ընդառաջ //Իրավունք.- 2002.- 18-21 հոկտ.- էջ 15:

2005 թ. լրանում է հայոց գրերի ստեղծման 1600-ամյակը, որի առիթով անցկացվեց «Հայ պոեզիայի 111 ընտրանի» ժողովածուից ասմունքի փառատոն: Կազմող՝ Մեսրոպ Արք.Աշճյան:

524. ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ Ս. Էջմիածնի մեջ: (30 յունիսէն 3 յուլիս, 1988) //Էջմիածին.- 1988.- թ. 9.- էջ 5-6; Հասկ.- Անթիլիաս, 1988.- թ. 6-7-8.- էջ 413-415, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատվիրակության կազմում էր նաև գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

525. ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ՈՒՍԸՐԻ Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Կազմակերպութեամբ: Փետրուար ԴՅ, 28 Եւ Մարտ 1, 1987: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին]: Լուրեր Ազգային Առաջնորդարանէն //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 22 նոյեմբ.- էջ 6:

526. ԲԱՑՈՒՄ Ազգային Առաջնորդարանի «Ս. Ներսես Շնորհալի» գրադարանին: Թեմական լուրեր: Նիւ Եորք //Հասկ.- Անթիլիաս, 1987.- թ. 11.- էջ 490-492, լուսանկ.

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը «Ս. Ներսես Շնորհալի» գրադարանի բացմանը և այնտեղ կայացած Անրի Վերնոյի «Մայրիկ» գրքի հայերեն հրատարակության շնորհանդէսին:

527. ԲՈՒՂԱՂԵԱՆ ՅԵՆՐԻԿ. Ազգային Առաջնորդարանի բարեզարդեալ շէնքի բացումը: Նիւ Եորք: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի

խոսքի մասին] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 16 մայիսի.- էջ 4, 7, լուսանկ.

528. ԲՈՒՂԱՂԵԱՆ ՅԵՆՐԻԿ. Ընդունելութիւն ի պատիվ արուեստագետ Մինաս Մինասեանին Նիւ Եորքի Ազգային Առաջնորդարանում //Յայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 9 հոկտ.- էջ 1, 3; Նոր Կեանք.- Լոս-Անջելես, 1980.- 9 հոկտ.- էջ 4-5, լուսանկ.

Նյու Յորքի Կիլիկյան թեմի Ազգային Առաջնորդարանի մեծ դահլիճում կայացավ ընդունելություն և հյուրասիրություն ի պատիվ արվեստագետ Մինաս Մինասյանի «Այբ ու Բեն» գրքի հրատարակմանը, որը կազմակերպվել է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախագահությամբ և նախաձեռնությամբ:

529. ԲՈՒՂԱՂՅԱՆ Յ. Սրբազանը «մեղք» է գործել //Առավոտ.- 2002.- 17 դեկտ.- էջ 5:

Ասմունքի մրցույթ՝ նվիրված գրերի գյուտի 1600-ամյակին, Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կազմած «111» հայ բանաստեղծությունների հատընտիր:

530. ԲՈՒԼՂԱՂԱՐՅԱՆ ԱՆՈՒՇ. Պատմության ևս մեկ էջ: Շնորհանդես //Յայաստանի Յանրապետութ.- 2002.- 13 դեկտ.- էջ 5:

Ազգային գրադարանում կայացած Վարդգես Մարտիրոսյանի (Երանոսի) «Երանոս» գրքի շնորհանդեսին մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

531. ԳԱԲՐԻԷԼՅԱՆ ԱՐԱ. Յայրենի արժանաւոր հիւրեր Նիւ Եորքի մէջ: (Ամերիկահայ Կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 29 յուլիսի.- էջ 4, 8, լուսանկ.

«Գարուն» ամսագրի խմբագիր Մերուժան Տեր-Գուլանյանի, Դերենիկ Մարգարյանի (հյուսվածեղենի գործարանի տնօրեն) և Գայանե Եղիազարյանի («Խորհրդային արվեստ» ամսագրի աշխատակցուհի) հանդիպումը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ:

532. ԳԱԲՐԻԷԼՅԱՆ ԱՐԵՒԻԿ. «Կիլիկիա՝ ի Նիւ Եորք» //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 623-625, լուսանկ.

Նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի՝ Կիլիկիայի հայոց թագավորությանը նվիրված գիտաժողովի մասին:

533. ԳԱԲՐԻԷԼՅԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՆ, ՅԱՐՊՈՅԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. Ձեկույց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Ընդհանուր ժողովի մասին 16-20 նոյեմբեր, 1992 Յալէպ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1992.- թ. 11-12.- էջ 630-638, լուսանկ.

Եկեղեցական պատգամավորների կազմում նաև՝ Կիլիկյան Աթոռի ԱՄՆ հայոց Արևելյան և Կանադայի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

534. ԳԱԳԻԿՅԱՆ Մ. Յունձքն առատ է, մշակները՝ սակավ: Շնորհանդես-մեծարում //Յայաստանի Յանրապետութ.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 5:

Ազգային գրադարանում տեղի ունեցավ 2001 թ. Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հեղինակած և նրա հոգածությամբ լույս տեսած գրքերի ցուցահանդես:

535. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. Եօթնօրէքի հոգեհանգիստը Յայաստանի երկրաշարժի զոհերու հոգիներուն [նախագահությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 29 դեկտ.- էջ 35, 39:

536. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. «Կանգնիր անկեալ իմ ժողովուրդ... խաչեալին մահ չկայ»: Յայրապետական սրբազան պատարագ 15.000 հաւատացեալներու ներկայութեան: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1989.- 9 փետր.- էջ 1, 39, լուսանկ.

537. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. [Յ.Ս.Ը.Ս.-ի 70-ամյակի առթիվ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 29 սեպտ.- էջ 3:

538. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. 5.000 հայերու ցոյցը [Ղարաբաղի հարցի առթիվ Նյու-Յորքում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 24 մարտի.- էջ 1, 3, լուսանկ.

539. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. Մայիսի 28 փառաշուք տօնակատարութիւն Նիւ Եորքի մէջ: ճաշկերույթ պարահանդես [ին Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցության և խոսքի մասին] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 27 յունիսի.- էջ 6, 23, լուսանկ.

540. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. Նիւ ճըրզին պիտի ունենայ Հայ Կեդրոն: 250.000 դոլար հանգանակուեցաւ մէկ երեկոյթի ընթացքին //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1986.- 13 նոյեմբ.- էջ 9, 41, լուսանկ.

Այդ առիթով կազմակերպված ճաշկերույթ և պարահանդեսին Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցելու և խոսքի մասին:

541. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ. Ողջագուրուեցան յանուն Ղարաբաղի //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 24 մարտի.- էջ 1, 31, լուսանկ.

1988 թ. մարտի 9-ին Մետրոպ Արք. Աշճյանի ստորագրությամբ սրտագին կոչ՝ ուղղված համայն հայությանը, Ղարաբաղյան շարժման օրերի առթիվ:

542. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ԲԱԳՐԱՏ ԱԲՂ. Վեհափառ Հայրապետը Մոսկվայում //Էջմիածին.- 1997.- թ. 6-7.- էջ 74-84:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա-ին ուղեկցողների թվում նաև՝ Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարությունների կենտրոնական գրասենյակի վարիչ-տնօրեն Մետրոպ Արք. Աշճյան:

543. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ. Գրողների առաջին համահայկական խորհրդաժողովի օրագիրը: Գիրք, որը կորսվելու իրավունք չուներ //Ազգ.- 2002.- 21 հունիսի.- էջ 6, լուսանկ.

ՀԳՄ-ում կայացավ նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի հոգածությամբ լույս տեսած Պ. Սևակի «Անկեղծ ասած» գրքի շնորհանդեսը:

544. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ. Եվս մեկ պատուհան՝ առ Մուղնու վանքի Ս. Գևորգ եկեղեցին //Ազգ.- 2000.- 10 հոկտ.- էջ 6:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի խոսքում հիշատակում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի Հայ առաքելական եկեղեցուն իր անմնացորդ և բարեպաշտ ծառայությունների մասին:

545. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐՊԵՅ. «Լուսավորչի կանթեղը»: Կամ հողի կարոտն ուր ասես կտանի: (Տեսաֆիլմ) [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մեկենասությամբ և մասնակցությամբ] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 8 դեկտ.- էջ 5; Հայաստան.- 2000.- 27 հունվ.- էջ 4:

546. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐՊԵՅ. Հիշատակի խոսք //Գրակ. թերթ.- 2003.- 14 մարտի.- էջ 8:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ լույս տեսած մանկավարժ Աշոտ Քոչքոնյանի «Ձայն համշենական» գրքի մասին:

547. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐՊԵՅ. «Հողը չի մոռանում իր տիրոջը, հողը սպասում է նրան...», «Ով հայոց աշխարհի» [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորած] հեռուստաֆիլմի պրեմիերայի առիթով //Ազգ.- 1998.- 18 սեպտ.- էջ 6, լուսանկ.

548. ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՍԵՐՊԵՅ. Մինչև ամեն ինչ իր տեղն ընկնի: «Աղաղակող քարերի երկիրը» ֆիլմը [ռեժիսոր Հովիկ Հախվերդյանի՝ նվիրված Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ դեպի Արևմտյան Հայաստան կատարած ուխտագնացությանը]: Մշակույթ //Ազգ.- 2001.- 17 հոկտ.- էջ 6:

549. ԳԱՂՈՒԹԵ-ԳԱՂՈՒԹ: Բարեկենդան Դ.՝ Ազգ. Առաջնորդարանի կազմակերպությամբ [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 10 ապր.- էջ 6-7:

550. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա Կաթողիկոսի ուղերձը «Հավատք և ժառանգություն» շարժման մասնակիցներին [նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանին] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 4 մայիսի.- էջ 1; Էջմիածին.- 1999.- թ. 5-6.- էջ 18-19:

551. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. Շրջաբերական Հայաստանի մէջ Քրիստոնեութեան որպես պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի կազ-

մակերպման աշխատանքներու մասին //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1996.- 10 հոկտ.- էջ 19, լուսանկ.

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանին 1700-ամյակի տոնակատարությունների կազմակերպման գործադիր վարիչ նշանակելու մասին:

552. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. Վեհափառ Հայրապետն ընդունեց առաջին ուխտավորներին //Էջմիածին.- 1997.- թ. 8-9.- էջ 208; Նոր օր.- Լոս Անջելես, 1997.- 20 սեպտ.- էջ 6:

Հայաստանում քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյա հորելյանի տոնակատարության առթիվ նախատեսվող միջոցառումների շրջանակներում 1997 թ. օգոստոսի 25-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին էին եկել ուխտավորների մեծ խմբեր: Ներկաների թվում նաև՝ Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

553. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ1. Աթոռակից Կաթողիկոսին հետ: /Հարցազրույցը վարեց Գեորգ Տօնապետեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 21 յուլիսի.- էջ 4, 7:

554. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. «Գարեգին Ա Հայրապետի երազանքն էր երկու հայ կաթողիկոսությունները միավորված տեսնելը» //Օրբան.- 2002.- 24 օգոստ.- էջ 2:

Օգոստոսի 23-ին ՀՀ ԳԱԱ-ում կայացավ երջանկահիշատակ Գարեգին Ա Հայրապետի ծննդյան 70-ամյակին նվիրված հանդիսավոր նիստ, որին մասնակցում էր նաև Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

555. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Հայրապետական ի Սէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Հարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Արտաշես (Արթըր) Համբարեանի որ ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 4.- էջ 251-252:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքով Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով պարգևատրոււմը Արտաշես Զամբարյանի:

556. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեռանէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջիէ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Գիր Յայրապետական օրհնութեան: Առ Տիկին Շուշանիկ Յակոբեան Որ ի Նիւ Եորք, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1991.- ք. 4-5.- էջ 115-116:

557. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեռանէ եւ Ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Գիր Յայրապետական օրհնութեան Առ Զաւատացեալս Սրբոյ Վարդանանց Եկեղեցւոյ Որ ի Ռիճ-Ֆիլտ, Նիւ ճըրսի ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 11-12.- էջ 536-537:

558. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ անհասանելի կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեռանէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Գիր Օրհնութեան Սիրեցեալ զաւակաց Մերոց Զաւատացելոց Ս. Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ ի Նիւ Եորք, Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1991.- ք. 4-5.- էջ 20-22:

559. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիս-

կոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ: Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Զարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Տիար Արա Երեւանեանին, որ ի Թորոնթօ, Քանատա //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 5-6-7.- էջ 311-312:

Ամերիկահայ Արևելյան Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքով բարերար Ա. Երեւանյանին շնորհվեց Կիլիկյան Իշխանի շքանշանը:

560. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջէ Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Զարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Տիար Խաժակ Տոմպալակեանին Որ ի Ֆիլատելֆիա, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1992.- ք. 7-8.- էջ 410-411:

561. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Զարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Տիար Գործ Աղազարեանին Որ ի Վանքուվըր, Քանատա //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 5-6-7.- էջ 317-318:

Ընդառաջելով Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքին՝ Ջորջ Աղազարյանին շնորհվեց Կիլիկյան Իշխանի Շքանշան:

562. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Զարա-

գատին Սրբոյ Աթոռոյ Տիար Համօ Սահեանին Որ Յերեւան, Հայաստան [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1992.- ք. 4.- էջ 221-222:

563. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ Ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Դստեր Մերում եւ Սպասաւորին դպրութեան հայոց փրոֆ. Նինա Կարսոյեանին Որ Ի Նիւ Եորք, Ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 9-10.- էջ 454-455:

564. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Հայրապետական Գիր Օրհնութեան առ Հաւատացեալս Ամենայն Սրբոց Եկեղեցւոյ Որ Շիքակօ, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 9-10.- էջ 452-453:

Չիկագոյում գտնվող Ամենայն Սրբոց Եկեղեցու 50-ամյակի առթիվ: Նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

565. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Հարազատին Սրբոյ Աթոռոյ Տօք. Ռուբէն Խաչիկեանին Որ ի Նիւ Եորքի, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1992.- ք. 7-8.- էջ 408-409:

Ռուբեն Խաչիկյանին Կիլիկյան Ասպետի շքանշանով պարգևատրելու առթիվ նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

566. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ Ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Հարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Տիար Վահագն Դաւթեանին Որ Յերեւան, Հայաստան //Հասկ.- Անթիլիաս, 1992.- թ. 4.- էջ 223-224:

Բանաստեղծ Վահագն Դավթեանին Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով պարգևատրելու առթիվ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

567. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Նուիրեալ Ապասավորին երաժշտական Արուեստին Ալան Յովհաննէսի Որ ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1991.- թ. 10-11-12.- էջ 449-450:

568. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Հայրապետական Գիր Օրհնութեան Առ Հաւատացեալ Զաւակունս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն Որ ի Ֆիլատելֆիա, Ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 9-10.- էջ 447-449:

569. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ Խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Հարազատին Սրբոյ Աթոռոյս Տոբտոր

Վարանդ Յակոբեանի որ ի Պոստոն, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 4.- էջ 243-244:

570. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Յօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Գիր Յայրապետական օրհնութեան Գէմպրիճի (Գանատա) Ս. Նշան եկեղեցւոյ օժման առթիւ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1992.- ք. 7-8.- էջ 406-407:

Կոնդակում հիշատակում է նաև՝ Ամերիկահայ Արևելյան թեմի և Կանադայի առաջնորդ Տ. Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

571. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ, եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Յօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերում եւ Յարազատին Տիար Պետրոս Գիվելէքեանին Որի Նիւ Եորք, Ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 9-10.- էջ 450-451:

572. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Յօրն Մերոց Գրիգորի Լուսաւորչին: Օրհնութեան Գիր Առ Սիրեցեալ Զաւակաց Մերոյ իրանահայ Միութեան Անդամոց Որք Նիւ Եորք, ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի: [Նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1992.- ք. 4.- էջ 219-220:

573. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի: Գիր Յայրապետական օրհնութեան: Առ Սիրեցեալ Ջաւականս Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ որ ի Թորոնթօ, Քանատա [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 542-543:

574. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Յարազատին Սրբոյ Աթոռոյ Տիար Ներսէս Զիթեանին, որ ի Շիքակօ, ի Սիացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 5-6-7.- էջ 315-316:

Ամերիկահայ Արևելյան թեմի Բարեխնամ առաջնորդ Գերշ. Մետրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքով Կիլիկյան իշխանի շքանշան է շնորհուլմ Ներսէս Զիթեանյանին:

575. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Յայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Յայրապետական ի Մէնջ եւ Օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Որդւոյ Մերուն եւ Յարազատին Սրբոյ Աթոռոյ Տեառն Մետրոպայ Սրբազան Արքեպիսկոպոս Աշճեանի, Առաջնորդին Ամերիկահայոց Արեւելեան թեմին որ ի Նիւ Եորք, ի Սիացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1987.- թ. 10.- էջ 419-421:

Վեհափառի կոնդակը Մետրոպ Արք. Աշճյանին Նյու-Յորքում անցկացվելիք՝ Խրիմյան Յայրիկի մահվան 80-ամյակին նվիրված միջոցառման առիթով:

576. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Հայրապետական գիր օրհնութեան եւ գնահատութեան //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 6.- էջ 302-304:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի կոնդակը Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանին:

577. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Հայրապետական խօսք ուղղուած ամերիկահայ մեր հաւատացեալ ժողովուրդին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 2-3.- էջ 180-182:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի խոսքում հիշատակում կա Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

578. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Հայրապետական պատգամ ամերիկահայոց Արեւելեան թեմի ժողովրդին որ ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի եւ ի Քանադա [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 2-3.- էջ 301-305:

579. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Հայրապետական օրհնութիւն Վասն Շինութեան եւ բարեկարգութեան եկեղեցւոյս Հայաստանեայց [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1990.- ք. 2-3.- էջ 177-180:

580. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ այցելութիւնը Նիւ Եորք եւ պաշտօնական ընդունելութիւն: «Սիրոյ, յոյսի եւ վերականգնումի պատգամ մը կը բերեմ Լիբանանէն» [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի բացման խոսքի մասին] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 30 սեպտ.- էջ 1, 7, լուսանկ.

581. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ այցելութիւնը Կարտինալ Օ'Քանըրի: [Ընկերակցութեամբ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 24 մայիսի.- էջ 1, լուսանկ.

582. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Անհասանելի Կամօքն Աստուծոյ եւ Ընտրութեամբ Ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ եւ ողջոյն Հայրապետական ի Մէնջէ օրհնութիւն Յաջոյ սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի

Լուսաւորչին: Սիրեցեալ Զաւակաց Մերոց, Զաւատացելոց Սրբոյ եկեղեցւոյս որ ի Կիպրոս, եւ Յատկապէս Անդամոց Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ, որ ի Լառնաքա //Յասկ.- Անթիլիաս, 1989.- ք. 9-10.- էջ 480-484:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հանդիպումը Միխայիլ Գորբաչովի, տնտեսագիտության խորհրդատու Աբել Աղանբեկյանի և Ղպտի եկեղեցու Շնուտա Գ Պապի հետ:

583. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ. Գարեգին Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ անսահմանելի կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ կաթողիկոս Զայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Շնորհք, Սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեռանէ եւ ողջոյն Զայրապետական ի Մէնջ եւ օրհնութիւն Յաջոյ Սրբոյ Զօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: Առ Սիրեցեալ որդւոյ Մերում եւ հարազատին սրբոյ աթոռոյս Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանին, առաջնորդին ամերիկահայոց Արեւելեան թեմին, որ ի Նիւ Եորք, Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1988.- ք. 1-2.- էջ 6-8:

Գարեգին Կաթողիկոսի կոնդակը Մեսրոպ Արք. Աշճյանին ԱՄՆ-ի Ֆլորիդա նահանգում կառուցված Ս. Կարապետ վանքի առնչությամբ:

584. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Զայրապետական պատգամ առ «Երկիր և մշակոյթ» կազմակերպութիւնն [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1988.- ք. 6-7-8.- էջ 416-417:

585. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Վերջին օծման եւ թաղման կարգ հոգելոյս Տ. Տիրան Արք. Ներսոյանին: [Ս. Պատարագի ներկաների թվում Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1989.- ք. 9-10.- էջ 485-486:

586. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. [Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի գնահատական նամակը՝ ուղղված Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանին Վանգուվրի նորակառույց եկեղեցու սուրբ օծումը կատարելու կապակցությամբ] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1986.- ք. 12.- էջ 496-497:

587. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Մոնթրեալի մեջ արժանացաւ պետական եւ ազգային մարմիններու ջերմ ընդունելւոյթյան //Յայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 30 յուլիսի.- էջ 5-7, լուսանկ.

Գարեգին Բ-ի ԱՄՆ կատարած այցելւոյթյան շրջանակներում: Հիշատակում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի և նրա խոսքի մասին:

588. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի զեկույցը գերագույն հոգևոր նիստում: (10 հունվարի 2002 թ.): 1700-ամյակի հանդիսութիւններ //Էջմիածին.- 2002.- թ. 1.- էջ 26-65:

1700-ամյակի հանդիսութիւններին Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գործուն մասնակցութեան մասին:

589. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Շնորհակալական հեռագիր Անթիլիասից //Էջմիածին.- 1986.- թ. 10.- էջ 44:

Մեծի տանն Կիլիկիո Գարեգին Բ կաթողիկոսի հեռագիրը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին, որտեղ հիշատակութիւն կա նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

590. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոսին Առաջնորդ Ամերիկահայոց Արեւելեան թեմին [ցավակցական նամակ սփյուռքահայ գրող Արամ Հայկազի մահի վան առթիվ] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ. 4.- էջ 160-160:

591. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Վեհափառ Հայրապետը Քանատայի եւ Միացեալ նահանգներու մէջ: (Անձնական այցելութիւն): [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ. 8-9.- էջ 334-349, լուսանկ.

592. ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. Բացման խօսք: Դպրեվանուց ԼԷ. (1966-1967) տարեշրջանի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1966.- թ. 10.- էջ 404-409:

Անթիլիասի դպրեվանքի տեսուչի խոսքում նաև՝ Հոգեշ. Տ. Մեսրոպ Վարդապետի ուսուցչական աշխատանքի մասին:

593. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ՎԵՅԱՓԱՌ. Տիթորոյթի մէջ: Հայրապետական Ս. Պատարագ //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1983.- 28 յուլիսի.- էջ 4, 29:

Վեհափառը պատարագեց Ս. Սարգսի եկեղեցում՝ ընկերակից ունենալով Մեսրոպ և Սմբատ Սրբազաններին:

594. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ՎԵՅԱՓԱՌ. Անճելըսի մէջ: Նաւակատիք եւ օծում Ս. Քառասնից մանկանց եկեղեցոյ: Տէր և Տիկ. Հրայր Յովնանեան 250.000 կը նուիրեն Օրենք Գաութի եկեղեցիւ //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 27 յունիսի.- էջ 1, 22, լուսանկ.

Նաև՝ Արևելյան Ամերիկայի և Կանադայի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը:

595. ԳԱՐԵԳԻՆ ՆԺՂԵՂ. Ծննդեան 115-ամեակի առթիւ ստեղծուած համահայկական հասարակական յանձնաժողովի եզրափակիչ նիստը //Նախիջևան.- 2002.- փետր.- էջ 7:

Նժդեհին նվիրված գրքերի հրատարակմանը մեծ աջակցութիւն ցուցաբերած Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

596. ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ. Այսօր Լոս Անճելըս կը ժամանէ: Գաղութի կեանքէն //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1991.- 7 յունիսի.- էջ 5, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանը ընդունել է Կ. Պոլսո Պատրիարք Գարեգին Արք. Գազանճյանին և հանձնել Նվարսակի դաշնագրի 1500-ամյակի առիթով պատրաստած հուշամեդալների շարքը:

597. ԳԵՂԱՍՅԱՆ ԹԱՍԱՐ. Գարեգին Ա. Ամենայն հայոց Կաթողիկոսի ձեռքով օրհնվեց «Վերածննդյան մյուռոնը» [մասնակցութեամբ նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Էջմիածին.- 1996.- թ. 9.- էջ 31-34, լուսանկ.

598. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԼԱՐԻՍԱ. Մտորումներ ուխտավորի օրագրի թերթերի շուրջ: Մշակույթ //Ազգ.- 1998.- 26 օգոստ.- էջ 6, լուսանկ.

Հայաստանի ազգային հեռուստատեսությամբ ցուցադրված «ՌՎ Հայոց աշխարհ» տեսաֆիլմի շուրջ, որը պատմում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած ուխտագնացության մասին:

599. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ. Հայ գրողների առաջին խորհրդա-
ժողովը Հայաստանում //Վասն հայության.- 2002.- 2 հուլիսի.- էջ 2-3:

Խորհրդաժողովի շրջանակներում ՀՀ մշակույթի, երիտասար-
դության հարցերի և սպորտի նախարարության կողմից Մեսրոպ
Արք. Աշճյանը ստացավ հատուկ մրցանակ:

600. ԳԵՐՇ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Արքեպիսկոպոսի ժամանումը Նի-
եոքը //Ալիք.- Թեհրան, 1973.- 30 սեպտ.- էջ 2:

Դիմավորողների թվում նաև՝ Գերպ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:
Ինչպես նաև՝ Տ. Գարեգին Արք. Սարգսյանի հաղորդումը Մեսրոպ
Աշճյանի վրդ. Իրանա-Հնդկաստան Թեմի առաջնորդ ընտրվելու, և
1974 թ. Նոր Զուղա մեկնելու մասին:

601. ԳԵՐԱՇՆՈՐՉ ՏԵՐ //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 4.- էջ 10:

«Հայաստան» հրատարակչության շնորհավորական ուղերձը
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ծննդյան 60-ամյակի առիթով:

602. ԳԵՐ. Տ. ՄԵՍՐՈՊ Եպիսկ. Աշճեան՝ նորընտիր առաջնորդ
Կիլիկեան Արևելյան թեմին [1977 թ. դեկտեմբերի 10-ին] //Ալիք.-
Թեհրան, 1977.- 29 դեկտ.- էջ 3, 8, լուսանկ.

603. ԳԵՐ. Տ. ՄԵՍՐՈՊ Վարդապետի հովվական անդրանիկ
այցելութիւնը Խուզիստանի հայութեան //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 8
դեկտ.- էջ 3, 6; 9 դեկտ.- էջ 3; 10 դեկտ.- էջ 3, 6:

604. ԳԵՐՊ. Տ. ՄԵՍՐՈՊ Վրդ. Աշճեանի ժամանումը Թեհրան
//Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 4 մարտի.- էջ 2, լուսանկ.

605. ԳԵՐԱՊԱՏԻՒ Տ. ՄԵՍՐՈՊ Վրդ. Աշճեանի հովվական առա-
ջին այցելութիւնը Փերիա գաւառին //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 10
յուլիսի.- էջ 3, լուսանկ.

606. ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ-ՅԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ նվիրված Անիի Մայր տաճարի օծման 1000-ամյակին //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 2002.- սեպտեմբեր.- էջ 4:

Սեպտեմբերի 22-27-ը կազմակերպված միջոցառումը աջակու-թյամբ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի

607. ԳԻՏԱԿԱՆ գեկուցումների առաջին հայտերը //Շողակն ամսօրյա.- 1999.- հունվար-փետրվար.- էջ 8:

1999 թ. հունիսի 22-24-ը Օշականի սբ. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատան նախաձեռնությամբ հրավիրվելիք գիտաժողովի նախա-պատրաստական աշխատանքների ղեկավարների կազմում էր նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

608. ԳԻՏԱԿԱՆ ԿՈՉՈՒՄ Սրբազան հորը //Քրիստոնյա Հայաս-տան.- 2001.- թ. 23.- էջ 2:

Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանին շնորհվեց Հայաստանի ԳԱԱ-ի պատվավոր դոկտորի կոչում:

609. «ԳԻՐՔԸ ԱՂԲՅՈՒՐՆ Է ԼՈՒՅՍԻՆ...» //Օրրան.- 2002.- 25 հունիսի.- էջ 3:

Հունիսի 23-ին Շառլ Ազնավուրի անվան հրապարակում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ կայացավ «Հայ գրքի փառատոն»:

610. ԳԻՐՔԸ ՀԱՆԱՊԱՁՕՐ //Ավանգարդ.- 2002.- 3-9 հունիսի.- էջ 5:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ հայ գրքի ցուցա-հանդես երևանի Շառլ Ազնավուրի անվ. հրապարակում:

611. [ԳԼԱՋՈՐ: Պարբեր. Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դպրե-վանոց.- 1959: Խմբագրական կազմում Հրայր Սրկ. Աշճյան] //Գլա-ձոր.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 1.- տիտղոսաթերթի դարձերեսին; 1960.- թ. 3.- (տիտղոսաթերթի դարձերեսին):

612. ԳՅՈՒՐՁՅԱՆ ԳԱԳԻԿ. «Մեկ ազգ, մեկ մշակույթ»:
Փառատուն ԶԶ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի և սպորտի
նախարարության նախաձեռնությամբ //Յայաստանի Յանրապե-
տութ.- 1999.- 12 փետր.- էջ 5:

Միջոցառման կազմկոմիտեի կազմում նաև՝ Մետրոպ Արք.
Աշճյան:

613. ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ ԵՂԻԿ ՏՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ ՎԱՐԵ. Ձեկոյց Ազգային
ընդհանուր ժողովոյ 31 հոկտեմբեր-3 նոյեմբեր 1968-ի աշխատանք-
ներու մասին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 11-12.- էջ 396-400:

Կրոնական ժողովի ընտրվողների թվում նաև՝ Տ. Մետրոպ Վրդ.
Աշճյան:

614. ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ ԵՂԻԿ ՏՔԹ. Ձեկոյց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
կաթողիկոսութեան Ազգային ընդհանուր ժողովի մասին: 26-30
Յունուար (1983) //Յասկ.- Անթիլիաս, 1983.- ք. 1.- էջ 15-22, լուսանկ.

Ազգային կենտրոնական վարչության կազմում էր նաև Տ.
Մետրոպ եպսկ. Աշճյանը:

615. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Դ. Շնորհանդես //Օրրան.- 2002.- 10 հոկտ.-
էջ 7:

Ազգային գրադարանում տեղի ունեցավ «Սասունցի Դավիթ»
էպոսի անգլերեն հրատարակության շնորհանդեսը:

616. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԴԻԱՆԱ. Տոն՝ թարգմանչաց շնչով //Օրրան-
2002.- 15 հոկտ.- էջ 6:

Յոկտեմբերի 12-ին Թարգմանչաց տոնի կապակցությամբ
Օշականում կայացած տոնակատարությանը մասնակցում էր նաև
Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

617. ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ համահայական խորհրդաժողովին
[նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանին ոսկե մեդալով պարգևատրելու և
Սրբազանի մեկենասությամբ լույս տեսած Պ. Սևակի «Անկեղծ

ասած» գրքի շնորհանդեսի մասին] //Գրակ. թերթ.- 2002.- 21 հունիսի.- էջ 12:

618. ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ համաձայն չէ «Ազգի» գնահատականին: Թարգմանչաց օր //Ազգ.- 2002.- 18 հոկտ.- էջ 10:

Հիշատակում նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին «Թարգմանչաց տոնին»:

619. ԴԱՆԻԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ՎՐԴ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Աթոռակից կաթողիկոսի հայրապետական անդրանիկ այցելութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին: (29 հոկտեմբեր-3 դեկտեմբեր 1980) [նաև Մեսրոպ Եպիս. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1980.- թ. 7-12.- էջ 313-426, լուսանկ.

620. ԴԱՆԻԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ՎՐԴ. Ազգային առաջնորդարանի եւ ուսումնական խորհրդի «Հայերէն լեզուի արագուսույց դասընթացք»-ի առթիւ: Գաղութ գաղութ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 11 նոյեմբ.- էջ 4:

Դասընթացը եղել է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի վաղեմի երազանքը:

621. ԴԱՍԸ վարում է գրողը /Պատր.՝ Մանիկ Աճեմյանը //Վասն հայության.- 2003.- 24 մարտի.- էջ 8:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ձեռնարկով անցկացվեց պատանի ասմունքողների մրցույթ:

622. ԴԱՎՈՅԱՆ ՈԱԶՄԻԿ. Սրտագին աղոթք առ Աստված ի վերայ առողջության ծառայի Քրիստոսի, գերաշնորհ Հայր արքեպիսկոպոս Մեսրոպ Սրբազան Աշճյանի //Գրակ. թերթ.- 1995.- 11 օգոստ.- էջ 2; Գրակ. հայրենիք.-2001.- թ. 1.- էջ 11:

623. ԴԱՐՁԱՆ քույր թեմեր //Հայոց Աշխարհ.- 1999.- 25 փետր.- էջ 11:

Հայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի գրասենյակի նախաձեռնությամբ (քարտուղար՝

Մեսրոպ Արք. Աշճյան) քույր դարձան Սփյուռքի և Հայաստանի թեմերը:

624. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Անգրագիտությունը թանկ է նստում: Որ գիրքը դառնա հանապազօրյա //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 20 սեպտ.-էջ 2:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից կազմակերպված գրքի ցուցահանդեսների մասին:

625. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Առանց թարգմանության կթագավորեր անհասկացողության խավարը //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 15 հոկտ.- էջ 5:

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան դպրատանը բացվեց «Մաշտոցյան ընթերցումներ» խորագրով գիտաժողով: Մեսրոպատառ նոր ավանդույթի սկիզբ դնելու մասին ծանոթացրեց Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

626. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Ավանդական հայտով: Հայ գրքի փառատուն //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 25 հունիսի.- էջ 3:

Հունիսի 23-ին Երևանի «Շառլ Ազնավուրի հրապարակում» Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ձեռնարկով անցկացվեց «Հայ գրքի օր»:

627. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Գիրքն՝ արահետ: Հայ գրքի միջազգային փառատուն //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 21 հունիսի.- էջ 5:

Փառատունի շրջանակներում մամուլի ասուլիս Մշակույթի նախարարությունում մասնակցությամբ նախաձեռնողներից մեկի՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

628. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Կրկին դիտակետում: Անիի Մայր տաճար-1000 //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 25 սեպտ.- էջ 5:

2002 թ. սեպտեմբերի 22-27-ին Օշականում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ կայացած գիտական ժողով-հանդիսության մասին:

629. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՅԻ. Հավատա՝ հավատալուդ գործւթյանը //Յայաստանի Հանրապետութ- 2001.- 6 դեկտ.- էջ 3:

ՀՀ ԳԱԱ-ում կայացավ միջոցառում «Ուխտագնացւթյուն Տարոնի վանքեր» խորագրով, որը նվիրված էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանին:

630. ԴԵՏ-ՇՆՈՐՀԱԲԵՐ Հովուապետական այցելութիւն եւ օծում Ամենայն Սրբոց Հայոց Առաքելական Եկեղեցւոյ: 1 Յունիս 1990, 6 յունիս 1990 Շիքակօ, Իլլինոյի: [Մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 28 յունիսի.- էջ 4-5, 8:

631. ԴՊՐԱՑ ԴԱՍԵՐՈՒ սեմինար եւ արական երգչախմբի սրբազան համերգ: (Ուրբաթ 27 հոկտ.- Կիրակի 29 հոկտ): [Նախածեռնությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 17 նոյեմբ.- էջ 5:

632. ԴՊՐԵՎԱՆԵՑԻ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը Արեւելեան ուղղափառ եւ յոյն ուղղափառ եկեղեցիներու Գ. պաշտօնական հանդիպումին: (23-28 սեպտեմբեր, Շամպեզի, Ջուիցերիա) [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 8-12.- էջ 623-624:

633. ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ Յիսնամեակին նուիրուած պաշտոնական ճաշկերույթը՝ հայութեան եւ դպրեւանքին երախտագիտութեան արտահայտութիւնը: [Նաև՝ Մեսրոպ Եպս. Աշճյանի խոսքի մասին] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 12 մայիսի.- էջ 6, լուսանկ.

634. ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ Յիսնամեակի տօնակատարութիւններ եւ յարգանքի ճաշկերոյթներ ի պատիվ վեհափառ հայրապետի //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1983.- 22 օգոստ.- էջ 3, 8:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Վեհափառին նվիրված ճաշկերույթին նաև մասնակցում էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

635. ԴՈՆՈՅԱՆ ԼԵՎՈՆ. Հայ երգի զորագունդը իջնում է Ավարայր //Երկիր.- 2001.- 27 մարտի.- էջ 4:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ ընթացող «Մեր հին երգերը» խորագիրը կրող համերգաշարի մասին, որը նվիրված է Հայաստանում՝ Քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակին:

636. ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԵՄ: Լուրեր: Մայր Աթոռ: Հունիսի 9-ին, ուրբաթ, Ե. օր Վարդավառի պահոց //Էջմիածին.- 1999.- թ. 8-9.- էջ 147:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Կաթողիկոսի շիրմի վրա այգուցի արարողություն կատարվեց Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հանդիսադրությամբ:

637. ԵԿԵՂԵՑԱՇԽՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Գուգարաց և Սյունյաց թեմերում //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- հունիս.- էջ 4:

Քրիստոնեությունը Հայաստանի պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գործադիր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը այցելեց Հայաստանի Գուգարաց և Սյունյաց թեմեր՝ ծանոթանալու եկեղեցիների և վանքերի նորոգման աշխատանքներին:

638. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ համաշխարհային խորհուրդի «Հավատք եւ կարգ»-ի ժողովը Օտեսայի մէջ եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը //Հասկ.- Անթիլիաս, 1981.- թ. 12.- էջ 436-438:

Մեծի տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կողմից՝ մասնակիցների թվում էր Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանը:

639. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ համաշխարհային խորհուրդի վեցերորդ համագումարը եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը /Դիտող //Հասկ.- Անթիլիաս, 1983.- թ. 6-12.- էջ 622-630, լուսանկ.

Կիլիկիո կաթողիկոսութեան պատվիրակության կազմում նաև՝
Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի Առաջնորդ Տ.Մեսրոպ Արք.
Աշճյանը:

640. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ եւ վանքերու նորոգութեանց ընթացքը
Հայաստանի մէջ [Գլխավորութեամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: 1700-
ամեակին ընդառաջ: Լուսարձակի տակ //Ասպարէզ.- Գլենդել, 1998.-
17 յուլիսի.- էջ 2; 15 օգոստ.- էջ 2, 9:

641. ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ Կ. Երբ որ բացվեն դռներն հուսո //Երկիր.-
1998.- 28 օգոստ.- էջ 7:

Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնութեամբ և հովանավորու-
թեամբ ստեղծվել է «Ո՛վ, Հայոց աշխարհ» հեռուստաֆիլմը, որը
նվիրված է Հայաստանում Քրիստոնեության հռչակման 1700-
ամյակին:

642. ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ՆԱՌԱ. «Երանի եկեղեցի շինողաց...»:
(Մշակույթ) //Երկիր.- 1998.- 23 հուլիսի.- էջ 7:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի այցելությունը Քրիստոնեությունը Հա-
յաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի առիթով
Հայաստանի տարբեր մարզերում գտնվող վանքերի և եկեղեցիների
վերանորոգման աշխատանքներին ծանոթանալու նպատակով:

643. ԵՆԳՈՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ. Ոչ միայն հացիվ //Եթեր.- 2002.- 1-7
հուլիսի.- էջ 2, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ Երևանում անց-
կացված «Հայ գրքի օր» միջոցառման մասին:

644. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ հանդիսաւոր օծում Անթիլիասում
//Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 12 հունիսի.- էջ 5, 8:

Ներկաների թվում նաև՝ Իրանա-Հնդկաստան Թեմի առաջնորդ
Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

645. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ դպիր-
ների ձեռնադրութիւն Եւուարարի տուչութիւն լմասնակցությամբ

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 27 հոկտ.- էջ 5, լուսանկ.

646. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ձեռնադրութիւն կաթողիկոսարանի մայր տաճարի մէջ //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 7 նոյեմբ.- էջ 3, լուսանկ.

1977 թ. հոկտեմբերի 30-ին Անթիլիասի կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր տաճարում, նախագահությամբ Խորեն Ա Կաթողիկոսի և ձեռամբ Գարեգին Բ Աթոռակից Կաթողիկոսի կատարվեց նաև Ծ. Վրդ. Մեսրոպ Աշճյանի եպիսկոպոսական ձեռնադրութունը:

647. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ պատարագ Քէյմարիճի մէջ: (Գանահայ կեանք) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 17 մարտի.- էջ 2, 8:

Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի այցելութունը Քեմբրիջ, տեղի հոգաբարձուների աշխատանքների մեկնարկման առիթով:

648. ԵՍԱՅԱՆ ԱՆԱՅԻՏ. Շարժումը պիտի սկսենք դպրոցից //Չայոց Աշխարհ.- 2002.- 17 սեպտ.- էջ 6:

ԿԳՆ-ում հրավիրվեց ասուլիս, որը նվիրված էր գրերի գյուտի ստեղծման 1600-ամյակի միջոցառումներին: Մասնակիցների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

649. ԵՐԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ. «Նռան հատիկ»-երկուսը մեկնարկեց: Մշակույթ //Երկիր.- 2002.- 28 հունիսի.- 4 հուլիսի.- էջ 11:

Նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին՝ որպես «Նռան հատիկ» մանկապատանեկան թատերական առաջին փառատոնի գլխավոր աջակից:

650. 3000 ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐ մասնակցեցան Նիւ Եորքի Ղարաբաղի [1988 թ.] զօրակցական հաւաքին: Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճյանի գլխավորութեամբ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ ՄԱԿ-ի Խորհրդային Միութեան կեդրոն: Գաղութ գաղութ //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 24 մարտի.- էջ 1, 3; Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1988.- 30 մարտի.- էջ 5, լուսանկ

651. «ԵՐԿԻՐ ԵՎ ՄՇԱԿՈՅԹ» կազմակերպութեան 9-րդ անդրանիկ ժողովը Սան Ֆրանսիսքոյ մէջ: (Ամերիկահայ կեանք) //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1996.- 5 ապր.- էջ 6, լուսանկ.

Սան Ֆրանցիսկոյի ազգայիններ ժիրայր Սարգսյանի և իր կնոջ կազմակերպած ընդունելութեան ընթացքում նաև Մետրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

652. ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ զոհերու հոգեհանգիստ: Բանըլտ Բեկըն կը ցաւակցի //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1988.- 21 դեկտ.- էջ 2, լուսանկ.

1988 թ.-ի Հայաստանյան աշխարհացունց երկրաշարժի առիթով Նյու Յորքի Անգլիկան Ս. Բարթոլոմէոս եկեղեցու հոգեհանգիստը նախագահում էր Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

653. ԵՐԿՈՒ ՕՐ Արագածոտնի թեմում //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 2000.- թ. 19.- էջ 2:

Նաև՝ Մուղնու Սբ. Գևորգ եկեղեցու վերասրբագործումը շնորհիվ Մետրոպ Արք. Աշճյանի:

654. ԵՐՁԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ Գարեգին Ա Կաթողիկոսի ծննդյան 70-ամյակը: Հոբելյան //Երկրապահ.- 2002.- 27 օգոստ.- էջ 7:

ԳԱԱ-ում կայացած հանդիսավոր նիստին մասնակցում էր նաև Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

655. ԵՐՈՒՄԱՂԵՄ եւ ուրիշ տեղեր //Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 25 նոյեմբ.- էջ 2; 26 նոյեմբ.- էջ 2; 27 նոյեմբ.- էջ 2:

Մետրոպ Արք. Աշճյանի այցելութիւնը Երուսաղեմի Հայոց պատրիարք Տ. Թորգոմ Սրբազանին:

656. ԵՕԹՆՕՐԷՔ՝ Ի հանգիստ Հայաստանի երկրաշարժի զոհերու հոգիներուն: «Հայաստան արիւնքամ է, դարձեալ պիտի վերածնի» Նիւ Եորք //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 24 դեկտ.-էջ 4-5, լուսանկ.

1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի ավերիչ երկրաշարժի զոհերի հոգե-
հանգստյան արարողություն Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախագա-
հությամբ:

657. ՁԵԿՈՅՑ թեմերու գործունեութեանց մասին: (Իրանա-
Հնդկաստանի թեմ): [Նաև՝ Ս. Մեսրոպ Եպս. Աշճյանի մասին]
//Յասկ.- Անթիլիաս, 1978.- թ. 4-6.- էջ 315:

658. ՁԵԿՈՅՑ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան
միաբանական ընդհանուր ժողովի մասին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1981.-
թ. 5-6.- էջ 165-166; Ասպարեզ.- Լոս Անջելես, 1981.- 24 ապր.- էջ 3:

1981 թ. մարտի 31-ապրիլի 4-ը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Աթոռա-
կից Կաթողիկոսի հրավերով Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության
ընդհանուր ժողովի մասնակիցների թվում՝ նաև Գերշ. Ս. Մեսրոպ
Եպիսկոպոս:

659. ԷՔՄԷՔՃԵԱՆ ՋԱՐԵՅ. Քրոնիկ //Գլաձոր.- Անթիլիաս,
1969-1970.- թ. 1.- էջ 108-139:

Անթիլիասի դպրեվանքի քառասուներորդ տարեշրջանի
բացմանը նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

660. ԷՔՄԷՔՃԵԱՆ ՊԱՐՈՒՅՐ ՎՐԴ. Երեք նոր եպիսկոպոսներ
Կիլիկեան Աթոռէն ներս: Նաև Ս. Մեսրոպ Աշճյանի կենսագրությունը
//Յասկ.- Անթիլիաս, 1977.- թ. 1-12.- էջ 267-275:

661. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Սյուռնօրինության առթիվ //Էջմիա-
ծին.- 1996.- թ. 9.- էջ 39:

1996 թ. Սյուռնօրինության առթիվ կայացած ընդունելության
մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը, որը ընթերցեց
Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոս Արամ Ա-ի ողջույնի նամակը:

662. ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԲԱՐԵԿԱՍՈՒԹՅԱՆ հարատևության
խորհուրդով: Հիշատակն արդարոց օրինությամբ եղիցի //Յայաս-
տան.- 2002.- 20 սեպտ.- էջ 3:

Գեղարքունիքի մարզի Գավառի առաջնորդական Ս. Աստվածածին եկեղեցին ամերիկահայ բարերար Գրիգոր Մելիքյանի շնորհիվ ի հիշատակ հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության զոհ՝ Յենրիկ Աբրահամյանի, զանգ նվեր ստացավ: Արարողությանը ներկա էր նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

663. ԸՆԿ. ՍԱԳՈ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ Ազգային յուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը //Ասպարէզ.- Լոս-Անջելէս, 1984.- 29 նոյեմբ.- էջ 1, Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 6 դեկտ.- էջ 1, 7-8;

Ղ.Յ.Դ. Բյուրոյի անդամ Սագո Սարգսյանի թաղման արարողության կատարողներից նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

664. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1995.- 10 յունիսի.- էջ 1, 8:

Ընտրությունների առաջադրվող թեկնածուների ցանկում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

665. ԹԱՇՃԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ ԱԲ. ՔՅՆՅ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս կը հովանաւորէ Փրովիտէի Սրբոյ Վարդանանց եկեղեցւոյ 50-ամեակի ճաշկերոյթը [մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 22 յունիսի.- էջ 5, 8, լուսանկ.

666. ԹԱՐԳՍԱՆՉԱՅ ՏՈՆԸ Օշականում //Գրակ. թերթ.- 2002.- 18 հոկտ.- էջ 3-4; Քրիստոնյա Յայաստան.- Վաղարշապատ, 2002.- հոկտ.- էջ 3:

Յոկտեմբերի 12-ին Օշականում կայացած տոնի լիագումար նիստում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի բացման խոսքի մասին:

667. ԹԵՄԻ ԿՅԱՆՔԻ արտացոլանքը //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1998.- հուլիս-օգոստոս.- էջ.- 2:

Քրիստոնէության 1700-ամյակի հորէլյանական եկեղեցական հանձնաժողովի այցելությունների լուսաբանումը մամուլում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ:

668. ԹԵՄԻՍ ԱՌԱՋՆՈՐԴ Բարձր. Մեսրոպ Արք. կը պատուէ Գանադայի առաջնորդը՝ Անկլիքըն եկեղեցւոյ առաջնորդը՝ Թորոնթոյի Ս. Աստուածածին Հայոց. Առաք. եկեղեցւոյ մէջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 16 ասպր.- էջ 5, 8, լուսանկ.

669. ԹԵՐԹԵՐ ՌԻՏՏԱԿՈՐԻ ՕՐԱԳՐԻՑ //Հայաստանի Հանրապետութիւն.- 1998.- 20 օգոստ.- էջ 1:

Ռեժիսոր Հովիկ Հախվերդյանի «Ով հայոց աշխարհ. թերթեր ուխտավորի օրագրից» վերնագրով վավերագրութիւնը պատմում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի առաջնորդութեամբ Արևմտյան Հայաստան կատարած ուխտագնացութեան մասին:

Ֆիլմի հովանավոր՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

670. ԹՈՐՈՆԹՈՅԻ Հայ կեդրոնին բացման հանդիսութիւն: [Նան՝ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի խոսքի մասին] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 27 յուլիսի.- էջ 3-4, լուսանկ.

671. ԹՐԹՈՒԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՍՐԿ. Ս. Գրիգոր լուսաւորչի շաբաթը Անթիլիասի մէջ: Հսկումի շաբաթ: Կիրակի, Ուխտի օր կաթողիկոսարանի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ.3-4.- էջ 142-145:

«Տօն Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի յիշատակ մտանելոյն ի վիրապն»:
Այդ օրը պատարագեց Դպրեվանքի տեսուչ Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

672. ԺԱՄԱՆԱԿԱԶՈՒ ամսօրյա //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1998.- թ. 11.- յունիս-օգոստոս.- էջ 2:

Հայաստանում Քրիստոնեութեան պետականորէն ընդունման 1700-ամյակի ծրագրով Արագածոտնի թեմում նորոգվող և վերականգնվող 12 վանական և եկեղեցական համալիրներ այցելեց Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

673. ԺԱՄԱՆԱԿԱԶՈՒ ԱՄՍՕՐՅԱ //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- հունվար- փետրվար.- էջ 2:

1999 թ. փետրվարի 20-ին սք. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատանը կայացավ «Աստվածաշնչյան Հայաստան» գիտաժողովը, որի մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

674. Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ. Գերշ. Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ էջմիածին կատարած ուխտագնացության մասին հարցազրույցը մի քանի օրից հրապարակելու առիթով] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 24 յուլիսի.- էջ 1:

675. ԻՐԱՆԻ առաջին սկաուտը: Հանդիսութիւն ի պատիւ Եղիա Վելիջանեանի: (Նոր Ջուղա) //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 18 մայիսի.- էջ 5, լուսանկ.

Գերշ. Ս. Մեսրոպ Վարդապետ Աշճյանի մասնակցության և խոսքի մասին:

676. ԻՐԱՆԱ-ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ թեմի Առաջնորդ՝ Գերայ. Ս. Մեսրոպ Վարդապետի վերադարձը Լիբանանից՝ Դրբեից] //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- թ.12.- էջ 4:

677. ԻՐԱՆԱ-ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ թեմի ժԹ Պատգամաւորական ժողովը Նոր Ջուղայում //Ալիք.- Թեհրան, 1975.- 7 յուլիսի.- էջ 3, 8:

1975 թ. Ս. Ամենափրկիչ վանքում կայացած ժողովը նախագահում էր Իրան-Հնդկաստանի թեմի առաջնորդ Գերշ. Ս. Մեսրոպ Վարդապետ Աշճյանը:

678. ԻՐԱՆԱ-ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ թեմի ժԸ Պատգամաւորական ժողովը Նոր Ջուղայում [նախագահ՝ Ս. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան] //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 23 յուլիսի.- էջ 3, 6:

679. ԻՐԱՆԱ-ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ թեմի 17-րդ պատգամավորական ժողովը //Ալիք.- Թեհրան, 1973.- 22 սեպտ.- էջ 3:

1973 թ.սեպտեմբերի 14-ին Իրանա-Հնդկաստանի թեմի առաջնորդ ընտրվեց Կիլիկյան Աթոռի միաբաններից՝ Դպրեվանքի նախկին Տեսուչ Հոգշ. Ս. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

680. ԻՐԱՆԱ-ՅՆԴԿԱՍՏԱՆԻ թեմի նոր առաջնորդը /Վ. Պ. //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 7 մարտի- էջ 3-5, լուսանկ.

Գերպ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի կենսագրական գծեր, նաև իր անդրանիկ խոսքի մասին:

681. ԻՐԱՆԱ-ՅՆԴԿԱՍՏԱՆԻ, Կիպրոսի, Բերիոյ եւ Միացյալ Նահանգներու Արևելեան թեմերու Ազգային Առաջնորդարաններու պաշտօնաթերթերուն ի լույս ընծայումը //Յասկ.- Անթիլիաս, 1997.- թ. 1-12.- էջ 310-311:

Նաև Իրանա-Յնդկաստանի Յայոց Թեմի նախկին Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի նախաձեռնությամբ Նոր-Ջուղայում լույս տեսնող «Տեղեկատու Նոր Ջուղա, Ս. Ամենափրկիչ վանք» երկշաբաթաթերթի մասին:

682. ԱՅՅՈՍԵՏ 5 միլիոն տոլար արժողությամբ դեղորայք կը տրամադրէ Յայաստանի երկրաշարժէն վերապորոզներուն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 29 դեկտ.- էջ 1, 7, լուսանկ.

Դեղերի հանձնումը տեղի ունեցավ Թրոյի Ս. Խաչ եկեղեցում, որտեղ ներկաների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

683. ԼԻՎԿԱՍՈՐ ՆԻՍՏԵՐ Անթիլիասի մէջ: Յաղորդագրութիւն Ազգային Կեդրոնական վարչության: Դիւան Կաթողիկոսարանի //Ասպարեզ.- Գլենդէլ, 1993.- 15 դեկտ.- էջ 1, 12:

1993 թ. դեկտեմբերի 1-4-ը Անթիլիասի մայրավանքի Վեհարանում կայացավ Ազգային Կենտրոնական վարչության ժողով: Կրոնական ժողովի հոգևորականներից էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

684. ԼԻԲԱՆԱՆԻ Քրիստոնեայ Յոզեւոր պետերու եւ իսլամ կրօնապետներուն խորհրդաժողովներ //Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 25 փետր.- էջ 1:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ-ի հեռաձայնային լուրը Տ.Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խորհրդաժողովների վերաբերյալ:

685. ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԵՆ: Կիլիկեան Աթոռի Ազգ. կեդր. Վարչութեան ժողովներ Անթիլիասի մէջ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1991.- ք. 10-11-12.- էջ 557-558:

Կրոնական և քաղաքական ժողովների անդամների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

686. ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԵՆ: Վեհափառ Հայրապետը Պքերքէի մէջ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1967.- ք. 6-9.- էջ 398:

Խորեն կաթողիկոսի ընկերակցությամբ Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի այցելությունը Պքերքէի Տ. Մեուշի Պատրիարքին:

687. ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԵՆ: Վեհափառ Հայրապետի այցելութիւնը հանրապետութեան նախագահին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1985.- ք. 8-9.- էջ 444:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Հայրապետը Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ընկերակցությամբ այցելեց Լիբանան:

688. ԼՈՒՐԵՐ Ս. Ամենափրկիչ վանքից //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 14.- էջ 7:

Իրանա-Հնդկաստան թեմի Առաջնորդ Գերայ. Մեսրոպ Ծ. Վարդապետի կատարած որոշ ընդունելությունների շուրջ:

689. ԽԱԼԱԹՅԱՆ Տ. ՆԵՐՍԵՅ ԱՔԵՂԱ. «Սուրբ Խաչ» հայ եկեղեցու գանձերի ցուցահանդեսը Հելսինկիում //Էջմիածին.- 1999.- ք. 1.- էջ 105-106:

1998 ք. նոյեմբերի 11-ից մինչև 1999 ք. հունվարի 24-ը Ֆինլանդիայի մայրաքաղաքում տեղի ունեցած ցուցահանդեսին մասնակցեց նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

690. ԽԱՐԱՄԱՆՃԵԱՆ ՄԻՍԱԲ. Ամերիկահայ գաղութի կեանքէն: Ամենայն Սրբոց եկեղեցւոյ հիմնադրման 43-րդ տարեդարձը Շիքակոյի մէջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 4 դեկտ.- էջ 4, լուսանկ.

Չիկագոյի «Շահնագարյան» սրահում կայացած հանդիսութեան նախագահ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

691. ԽԱՐԱՄԱՆՃԵԱՆ ՄԻՍԱՔ. Շիքակոյի Ամենայն սրբոց Եկեղեցւոյ հողի օրհնութիւնը կատարուեցաւ փառահեղ շուքով: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.-Բոստոն, 1986.- 8 օգոստ.- էջ 6, լուսանկ.

Արարողութեան նախագահ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

692. ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ գիտաժողով նուիրուած Հայաստանի մէջ Քրիստոնեութեան պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակին //Նոր օր.- Լոս-Անջելես, 1996.- 13 յուլիսի.- էջ 8-9, լուսանկ.

1996 թ. հունիսի 14-16-ը Փարիզում կայացած գիտաժողովը ղեկավարում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

693. ԾԱՅՐԱԳՆՈՒԹԵԱՆ աստիճանի տուչութիւն Տ. Անուշաւան Վարդապետ Դանիւլեանի: [Կատարող Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 19 մայիսի.- էջ 7-8, լուսանկ.

694. ԿԱՐԱԴՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. Կարբիի հրաշալի կիրակին //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 1-2:

Կարբիի Սուրբ Աստվածածնի եկեղեցու վերաբացման արարողութեանը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը:

695. ԴԱՐԱԴՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. Շուրիշկանի ավետարանը Մուղնիում: Ուխտագնացութիւն //Հայաստանի Հանրապետութեան.- 2001.- 24 հունվ.- էջ 5, լուսանկ.

Հունվարի 26-ին Ս.Սարգսի տոնին, Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնութեամբ Մատենադարանից դուրս կբերվի Շուրիշկանի ավետարանը և կհանգրվանի Մուղնու վանքում, որտեղ մատուցվող պատարագի ընթացքում ավետարանը ընթերցելու է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

696. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՄԵՆ. Հոգու արծազանք Սրբազանի [Մեսրոպ Աշճյանի] նոթերին //Երկիր.- 2000.- 19 դեկտ.- էջ 4:

697. ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ համառօտ պատկեր: Յոզ. Տ.Մետրոպ Աշճյան //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1961.- ք. 2-3.- էջ 143, լուսանկ.

698. «ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՄՊԵՏ»-ի շքանշանի տուչութիւն բժշկապետ Յովսէփ Ենիգոմշեանի: [Ձեռամբ՝ Առաջնորդ Տ. Մետրոպ Արք. Աշճյանի] //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1987.- 17 դեկտ.- էջ 11, լուսանկ.

699. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան մատենադարանի 1974 տարուն Յուլիս-օգոստ. նուէր ստացած գրքերը (Մետրոպ Վրդ. Աշճյանի կողմէ) //Յասկ.- Անթիլիաս, 1974.- ք. 7-8.- էջ 319:

700. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանը] քաղկեդոնական եւ ոչ-քաղկեդոնական եկեղեցիներու խօսակցութեան //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք. 11-12.- էջ 653-657:

701. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան տեղապահի ընտրութիւնը Բարձր. Տ. Խորեն Արքեպ. Բարոյեանի [մասնակցությամբ Յոզե. Մետրոպ Աբեղայի] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1963.- ք. 2-3-4.- էջ 324-325:

702. ԿԻՍԱՄԵԱԿԻ տօները: Պատարագ Ս. Աստուածածին և Ս. Մինաս եկեղեցիներում: (Պատարագ Ս. Գեորգ և Ս. Յովհ. Կարապետ եկեղեցիներում) //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 13.- էջ 6:

Ս. Աստվածածին և Ս. Գևորգ եկեղեցիների պատարագը քարոզելու է Իրանա-Յնդկաստան թեմի առաջնորդ Տ. Մետրոպ Վարդապետը:

703. ԿԻՍԱՄԵԱԿԻ տօները: Վերափոխում Սուրբ Աստուածածին: Կիրակի 14 [օգոստոս: Քարոզիչ՝ Գերպ. Տ. Մետրոպ Ծ. Վրդ] //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 15.- էջ 8:

704. ԿԻՍԱՄԵԱԿԻ տօները: Սրբոյն Մեծին Ներսիսի Յայրապետին մերոյ եւ խաղայ եպիսկոպոսին: Գ Կիրակի Յոզեգալստեան: Գիւտ նշխարաց Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին: (Դ Կիրակի Յոզեգալստեան): [Քարոզիչ՝ Գերպ. Տ. Մետրոպ Ծ. Վրդ] //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 12.- էջ 6:

705. ԿԻՍԱՆՂՐԻՆԵՐԻ բացման հանդիսությունը //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 16.- էջ 1:

Նոր-Ջուղայի Ս. Ամենափրկիչ վանքում տեղի ունեցած Ս. Մեսրոպ Մաշտոց, Խաչատուր Վարդապետ Կեսարացու և Պարույր Սևակի կիսանդրիների (Քանդակագործ՝ Ջավեն Այվազյան) բացման հանդիսությունը Գերշ. Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի մասնակցությամբ:

706. ԿԻՐԱԿԵՆՕՐԵԱՅ դպրոցի ամպերջի հանդեսը //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 16.- էջ 5:

Նոր-Ջուղայի կիրակնօրյա դպրոցի հանդիսությանը մասնակցում էր նաև Գերպ. Յայր Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանը:

707. [ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՎԱՆ համերգասրահում կայացած Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ծննդյան 60-ամյակին նվիրված հանդիսության մասին] //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- ք. 1.- էջ 10:

708. 1700-ԱՄՅԱԿԻ եկեղեցական հանձնաժողովի նիստ Մայր Աթոռ Ս.Էջմիածնում //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 18 սեպտ.- էջ 1; Էջմիածին.- 1999.- ք. 8-9.- էջ 37-38:

1999 թ. սեպտեմբերի 17-ին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում իր աշխատանքը սկսեց քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման հանձնաժողովի գործադիր մարմնի լիազույմար նիստը: Նաև՝ վարիչ-քարտուղար Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հաշվետվության մասին:

709. 1700-ԱՄՅԱԿԻՆ ընդառաջ: (Տրդատի անտառ) //Էջմիածին.- 1998.- ք. 6.- էջ 16:

1998 թ. մայիսի 19-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին նվիրված ժողովի նախագահ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը ծանոթացրեց խոր վիրապի շրջակայքում Տրդատ թագավորի անունով անտառ տնկելու ծրագրին:

710. 1700-ԱՄՅԱԿԻ միջոցառումները //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- ապրիլ. - էջ 6:

«1700-ամեակ քրիստոնեության Հայաստանի պետական կրոն հռչակման» գրքուկում տեղ է գտել նաև Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Ողջոյն 1700-ամեակին» նյութը:

711. 1700-ԱՄԵԱԿԻ նախապատրաստական աշխատանքները կը շարունակուին //Նոր օր.- Լոս-Անջելես, 1997.- 19 յուլիսի.- էջ 7, 11:

Քրիստոնեայունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների գծով Եկեղեցու Գործադիր Մարմնի վարիչ-քարտուղար Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանին ընդունեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ն: Մեսրոպ Սրբազանը Վեհափառին ներկայացրեց կատարած և կատարվելիք աշխատանքները այդ տոնակատարության առիթով:

712. 1600-ԱՄՅԱԿԻՆ ընդառաջ: «Պետք է համազգային տագնապ հնչեցնել» //Հայկական ժամանակ.- 2002.- 17 սեպտ.- էջ 6:

Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակին նվիրված ասմունքի մրցույթ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ:

713. ՀԱՆՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ. Դուռը //Գարուն.- 1997.- ք. 3.- էջ 89-93; Յառաջ, Փարիզ, 1997.- 5 մարտի.- էջ 2; 6 մարտի.- էջ 2-3:

Մշո Սուրբ Կարապետի դռան ցավալի պատմության առթիվ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

714. ՀԱՆՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ. Մի ափին կառուցում են, մյուսին՝ քանդում: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին հարցազրույց ճարտարապետ Արմեն Հախնազարյանի հետ վարեց] /Շաքե Ա. Պետրոսյանը //Առավոտ.- 1998.- 17 դեկտ.- էջ 12:

715. ՀԱԿՈՐՅԱՆ ԹԱԳՈՒԴԻ ...Որ գիրքը հասնի ընթերցողին //Օրրան.- 2002.- 9 հոկտ.- էջ 7:

«Նաիրի» հրատարակչության տնօրեն Հրաչյա Թամրազյանի դիտարկումներում հիշատակում կա նաև՝ գրքի մեծ նվիրյալ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

716. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչներու միջեւ կայացած ժողովին //Նոր օր.- Լոս-Անջելես, 1979.- 23 հոկտ.- էջ 1; Հասկ.- Անթիլիաս, 1979.- թ. 1-12.- էջ 278-279:

1979 թ. հոկտեմբերի 4-10-ը կայացած ժողովում Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսությունը ներկայացնողների թվում` Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

717. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1986.- 30 յուլիսի.- էջ 1, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության ներկայացուցիչների այցելությունը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին: Ներկայացուցիչների թվում նաև` Մեսրոպ Սրբազան:

718. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1983.- 13 ապր.- էջ 3, լուսանկ.

Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճեանի գլխավորությամբ Ամերիկայի Արևելյան թեմի պատվիրակության այցը Անթիլիաս:

719. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գարեգին Բ Կաթողիկոսի առողջական կացութիւնը: [Նաև` Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1985.- թ. 2-3.- էջ 100-106:

720. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գեր. Տ. Մեսրոպ Վարդապետի հովւական անդրանիկ այցելութիւնը Խուզիստանի հայութեան //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 9 դեկտ.- էջ 3, 6, լուսանկ.

721. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Էջմիածին.- 1986.- թ. 7-8.- էջ 12, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության ներկայացուցիչների այցը Ս. Էջմիածին: Պատվիրակության կազմում նաև` Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

722. ՀԱՂՈՐՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ: 1700-ամեակի ուխտագնացութիւնների միջ-թեմական ներկայացուցչական մարմնի: (Անդրանիկ

նիստ, Երևան, 19-21 փետրվար 1997 թ.) //Լուսաւորիչ.- 1997.- փետրվար- էջ 7; Էջմիածին.- 1997.- թ. 2-3.- էջ 135-136; Հասկ.- Անթիլիաս, 1997.- թ. 1.- էջ 147-148:

Արարատյան հայրապետական թեմի Առաջնորդարանում կայացած՝ 1700-ամյակի ուխտագնացությունների հանձնախմբի ենթահանձնախմբի ներկայացուցիչների խորհրդաժողովի նախագահն էր միջոցառումների գործադիր վարիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

723. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 24 յուլիսի.- էջ 1:

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսութեան պաշտոնական ներկայացուցիչները Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին բերեցին եղբայրական սիրո ողջույնը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ-ից: Պատվիրակության կազմում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

724. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 30 դեկտ.- էջ 1, 7, լուսանկ.

1987 թ. դեկտեմբերի 14-18-ը կայացած Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության Ազգային Կենտրոնական Վարչության Կրոնական ժողովի մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

725. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1996.- թ. 9-10.- էջ 672:

Հյուսիսային Ամերիկայի և Կանադայի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի Հայաստանի Քրիստոնեացման 1700-ամյակի նշման և Եկեղեցու կենտրոնական հանձնախմբի ղեկավար նշանակելու մասին:

726. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1968.- թ. 6-7.- էջ 270-271:

Հոգեշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի մասնակցությունը Կահիրեում անցկացված արևելյան և դավանակից քույր եկեղեցիների քրիստոնեական դաստիարակության խորհրդի ժողովին, ինչպես

նաև Ֆինլանդիայում կայանալիք Համալսարանական Ուսանողների քրիստոնեական միության ընդհանուր համագումարին:

727. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1987.- ք. 12.- էջ 519-524, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության Ազգային կենտրոնական վարչության կրոնական և խառը ժողովների մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

728. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1995.- ք. 9-10.- էջ 451-452:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում կայացավ Հայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին նվիրված եկեղեցու կենտրոնական մարմնի ժողով, որին մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

729. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդի Ձ. Համագումարին //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1983.- 18 օգոստ.- էջ 36:

Կաթողիկոսության երեք պատվիրակների թվում էր նաև Հյուսիսային Ամերիկայի արևելյան շրջանի և Կանադայի առաջնորդ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

730. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանական 7-րդ ընդհանուր ժողովի[ն Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 5.- էջ 295-296, լուսանկ.

731. ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Քրիստոնեության՝ Հայաստանի պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գործադիր մարմնի ժողովը Ս. Էջմիածնում //Էջմիածին.- 1996.- ք. 9.- էջ 10-15:

Նաև՝ տեղեկություններ Գործադիր Մարմնի անդամ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի զխափորությամբ կատարվելիք միջոցառումների մասին:

732. ՀԱՃԵԹՅԱՆՆԵՐ ՏԻԳՐԱՆ ԵՎ ԴԻԱՆԱ. Ջավակները շարունակում են ծնողների ճանապարհը: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին]: Հարցազրույց Նորավանքի բարերարներ Տիգրան և Դիանա Հաճեթյանների հետ /Մարիետա Մակարյանի //Ազգ.- 1999.- 30 ապր.- էջ 4:

733. ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում //Էջմիածին.- 1999.- ք. 2.- էջ 107-108:

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների կենտրոնական մարմնի նախաձեռնությամբ 1999 թ. փետրվարի 5-7-ը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում հրավիրվեց միջթեմական համաժողով, որի նախագահին էր Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

734. ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում: 1700-ամյակին ընդառաջ //Ազգ.- 1999.- 12 փետր.- էջ 6:

1999 թ. փետրվարի 5-7-ը Մայր աթոռում կազմակերպված միջթեմական համաժողովի նախագահ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ողջույնի խոսքի և ներկայացրած ծրագրերի շուրջ:

735. ՀԱՄԱՏԵՂ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 16 յուլիսի.- էջ 1, լուսանկ.

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում կայացավ Մայր Աթոռի և Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության հանդիպումը: Վերջինիս կազմում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

736. ՀԱՄԲԱՐՅԱՆ ՈԱՖԱՅԵԼ. Սուրբ կինոուխտագնացություն: Ինքնություն //Երկիր.- 1999.- 30 սեպտ.- էջ 7:

Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ և հովանավորությամբ 1999 թ. սեպտեմբերի 21-ին առաջին անգամ հեռուստատեկրան բարձրացավ «Լուսավորչի կանթեղը» տեսաֆիլմը:

737. ՀԱՅ ԳՐՔԻ ԱՎՈՒՄԲ [ի նախաձեռնող՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Հորիզոն.- 2002.- 28 հունիսի.- 4 հուլիսի.- էջ 1:

738. ՀԱՅ ԳՐՔԻ Միջազգային փառատոն //Օր.- 2002.- 25 հունիսի.- էջ 8:

Երևանի Շառլ Ազնավուրի անվ. հրապարակում անցկացված փառատոնի գլխավոր հովանավորն էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

739. «ՀԱՅ ԳՐՔԻ ՕՐ»: Երեւան //Յառաջ.- Փարիզ, 2002.- 31 յուլիսի.- էջ 3:

Շառլ Ազնավուրի հրապարակում տեղի ունեցած միջոցառման կազմակերպիչ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

740. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ նվիրապետական աթոռներ, թեմեր... [Գրքի հրատարակմանը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի աջակցության մասին] /Ս. Բ. //Ազգ.- 2002.- 16 հունվ.- էջ 4:

741. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ գանձերը Ֆինլանդիայում //Հայոց Աշխարհ.- 1998.- 13 նոյեմբ.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը Հելսինկիի «Արթ Էնթ դիզայն» թանգարանում կայանալիք «Հայ եկեղեցու գանձերը» ցուցահանդեսին:

742. Յ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Արեւելեան Ամերիկայի Կեդրոնական Կոմիտեի Կազմակերպութեամբ Ղարաբաղ Կոմիտեի անդամներու Բանտարկութեան Դէմ Ցոյցեր [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 25 մարտի.- էջ 1, 7, լուսանկ.

743. «ՀԱՅԱՍՏԱՆ, երկիր ուխտավայր»: (Ուխտավորի ուղեցույց) Նոր հրատարակություններ 1700-ամյակի առթիվ //Երկիր.- 1998.- 23 հոկտ.- էջ 7:

Նաև՝ ուխտագնացությունների կազմակերպիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

744. «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» Քրիստոնյա ճարտարապետության 1700 տարին /Յ. Ծ. //Ազգ.- 2001.- 26 դեկտ.- էջ 6:

Նաև՝ «Մուղնի» հրատարակչության հիմնադիր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

745. ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ նախարարներ եւ ակադեմիկոսներ կ'այցելեն ազգային առաջնորդարան: (Ամերիկահայ կեանք) //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1992.- 10 ապր.- էջ 4, լուսանկ.

Հայաստանի բարձրագույն կրթության նախարար Վարդգես Գնունուն և Լուսավորության նախարար Արեգ Գրիգորյանին ընդունել է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

746. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ազգային գրադարանում ներկայացվեց «Սասունցի Դավիթ» էպոսի անգլերեն հրատարակությունը: Շնորհանդես [ում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 10 հոկտ.- էջ 5:

747. ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարման Հայ եկեղեցու կենտրոնական հանձնաժողովը Մայր Աթոռում //Էջմիածին.- 1995.- թ. 10-12.- էջ 51-64:

Մեծի Տանն Կիլիկիո և Անթիլիասի պատվիրակության կազմում նաև՝ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

748. ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ գեղակերտ արծիւ մը նուէր՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ աթոռակից կաթողիկոսին [ներկաների թվում նաև՝ Մեսրոպ Սրբազան] //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1980.- 15 դեկտ.- էջ 3:

749. ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ պատգամներ ուղղուած ամերիկահայոց արեւելեան թեմին //Հասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 2-3.- էջ 117:

Ամերիկայի արևելյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքով իր պատգամը պետք է ուղղի Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն:

750. ՀԱՆԳԻՍՏ ԱՐԱՍ ՀԱՅԿԱԶԻ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ. 4.- էջ 160:

Սփյուռքահայ անվանի գրողի՝ Արամ Հայկազի (Չեքեմյանի) մահվան եկեղեցական արարողակարգ՝ նախագահությամբ Ամերիկահայոց Կիլիկյան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

751. ՀԱՆԳԻՍ: Տ. Հրանդ Արքեպիսկոպոս Խաչատուրեանի Սրբազան Հօր մարմինը կը փոխադրուի Անթիլիաս: Գեր. Տ. Մեսրոպ Ա. Եպիսկոպ. ներկայ պիտի գտնուի թաղման արարողութեանց [Ամերիկայի Կիլիկյան թեմի Առաջնորդի մահվան առիթով] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 30 յունվ.- էջ 1:

752. ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Գարեգին Բ. աթոռակից կաթողիկոսի եւ գարտինալ Թերընու Քուքի //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1979.- 25 յուլիսի.- էջ 2; Հայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 31 յուլիսի.- էջ 1

Վեհափառին ուղեկցողների կազմում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

753. ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ նահանգապետ Տօքսնճեանի հետ: Գարեգին Բ կաթողիկոս Լոս-Անճելըսի մէջ: [Ներկա էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 17 նոյեմբ.- էջ 7:

754. ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Ռազմիկ Դաւոյեանի և Հրանտ Մաթեոսեանի հետ՝ Ազգային առաջնորդարանի մէջ: [Նաև Սրբազանի խոսքի մասին]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 4 յուլիսի.- էջ 7-8:

755. ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ Օշականում և Փարիզում: (Մաշտոցյան ընթերցումներ) //Հայաստան.- 1999.- 12 հոկտ.- էջ 4:

Օշականում տեղի ունեցած «Մաշտոցյան ընթերցումներին» և Փարսի գյուղում կայացած Ղազար Փարպեցու «Հայոց պատմութիւն» գրքի 1500-ամյակի միջոցառումներին Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցության մասին:

756. ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆ նվիրված Լևոն Մինասյանին //Երկիր.- 1992.- 21 հուլիսի.- էջ 6:

Նյու Յորքի հայոց միության նորակառույց կենտրոնում կայացավ հոբելյանական հանդիսություն՝ նվիրված իրանահայ կրթական գործիչ, գրականագետ, պատմաբան, բանասեր Լևոն Մինասյանի գործունեության 50-ամյակին: Օրվա գլխավոր բանախոսն էր Յյուսիս-Արևելյան Ամերիկայի և Կանադայի հայոց թեմերի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

757. ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ Ս. Պատարագ եւ Հայրապետական պատգամ Նիւ Եորքի մէջ: [Արարողապետ Տ. Մեսրոպ Աշճյան] //Հասկ.-Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 613-622, լուսանկ.

758. ՀԱՊԵՇԵԱՆ ԽՈՐԷՆ ՔՅՆՅ. Նուարսակեան կիրակի՝ փառատօն հայ երաժշտութեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 8 նոյեմբ.- էջ 8, լուսանկ.

Նվարսակի պայմանագրի 1500-ամյակի հանդիսությանը մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

759. «ՀԱՍԿ» ամսագրին 50 տարին //Դանիելեան Ժիրայր. Բանասիրական որոնումներ.- Պէյրուք, 1996.- էջ 115-126:

Անթիլիասում տպագրվող Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության «Հասկ» ամսագրի տարելիցին նվիրված հոդվածում: Տարբեր տարիներին ամսագրի խմբագիրների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

760. ՀԱՐԱԲԱՅԻՆ ՖԼՈՐԻՏԱՅԻ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ նորակազմ համայնքի եւ Առաջնորդ Սրբազան Հօր [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] այցելութիւնը: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 25 յունվ.- էջ 8, լուսանկ.

761. [ՀԳՄ-Ի ՕՐԱԳԻՐ] Նարինե Գևորգյանի //Գրակ. թերթ.- 2002.- 2 օգոստ.- էջ 2:

ՀԳՄ-ում կայացավ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ լույս տեսած՝ Արմինե Աբրահամյանի «Անկիմյուրի բնակիչները» հեքիաթ վեպի; Գոհար Նիկողոսյանի «Հրաշքի պահեր» պատմվածքների ժողովածուի; Աստղիկ Սիմոնյանի «Մեկ թագավորի թատրոն»

պիեսների ժողովածուի և Գևորգ Թումանյանի «Անընդհատ անառակ որդի» բանաստեղծությունների ժողովածուների շնորհանդես և եղիշե Չարենցի ծննդյան 70-ամյակին նվիրված ցերեկույթ:

762. ՅԵՏԻՆԵԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ԱԲՂ. Միջ-եկեղեցական եւ պաշտօնական այցելութիւններ, հանդիպումներ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոսի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1995.- թ. 3-4-5.- էջ 159-164:

Այցելություն նաև՝ Յուսիսային Ամերիկայի Կիլիկիո Կաթողիկոսության Արևելյան թեմ, որի առաջնորդն է Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

763. ՅԻՄԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արեւելեան թեմ եւ Գանատայի թեմ: Յիսնամեակի հանդիսութիւններ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դպրեվանքի: /Յաւաքեց՝ Յայկ Յ. Գազանճեան //Յասկ.- Անթիլիաս, 1982.- թ. 5-6-7.- էջ 217-225, լուսանկ.

Յիշատակում Մեսրոպ Եպիսկոպոս Աշճյանի և նրա խոսքի մասին:

764. ՅԻՄԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արեւելեան շրջանի եւ Գանադայի Կիլիկեան թեմի Ազգային երեսփոխանական ժողովը [նախագահութեամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] յաջողութեամբ աւարտեց իր աշխատանքները: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 24 մայիսի.- էջ 4-5, 8, լուսանկ.

765. ՅԻՄԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արեւելեան շրջանի եւ Գանադայի Կիլիկեան թեմի Ազգային երեսփոխանական ժողովը //Յայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 4 յունիսի.- էջ 8-9, լուսանկ.

1983 թ. մայիսի 17-20-ը կայացած ժողովը նախագահում էր թեմակալ Առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանը:

766. ՅԻՄԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ և Կանադայի Կիլիկյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանը հրապարակման խնդրանքով մեզ տրամադրեց [Վեհափառ Յայրապետ Վազգեն Ա-ի] սույն մահազրը //Երկիր.- 1994.- 27 օգոստ.- էջ 1:

767. ԳԻՄՆԱՐԿԵՔ ԿրեմիՅ Սիթիի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ [զլխավորութեամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1996.- 24 հոկտ.- էջ 19:

768. ԶԻՆ Ջուղայուն հրեշավոր ոչնչացրել են հայկական 10 հազար հուշարձաններ: Աղրբեջանական վանդալիզմ //Ազգ.- 2003.- 27 մարտի.- էջ 1:

ԶԶ ԳԱԱ-ում կայացավ «Զին Ջուղա. կորուսյալ գանձեր» խորագրով գիտաժողով, մասնակիցների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

769. ԶՈԳԵՅԱՆԳԻՍ հանգուցեալ ընկ. Դրոյի մահուան 25-րդ տարեիլիցին առթիւ [մախագահութեամբ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի] //Զայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 4 մարտի.- էջ 1:

770. ԶՈԹՈՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Թորոնթոյի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ շինութեան՝ 185,000 տոլար հանգանակուած; Յարդ՝ երեք հանգանակութիւններով 1,4 միլիոն Տոլար ապահովուած է: (Գանատահայ կեանք) //Զայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 1 սեպտ.- էջ 4, 8, լուսանկ.

Եկեղեցական արարողությունները և հանդիսությունները անցկացվել են Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորութեամբ:

771. ԶՈՎՅԱՆՆԻՍՅԱՆ ՍՈՒՇԵՂ. ՍՐԿ. Մայր Աթոռ Ս.Էջմիածնի Գևորգյան հոգևոր ճեմարանում բացվեց ժամանակակից կերպարվեստին նվիրված ցուցահանդես: (Մայր Աթոռում և թեմերում) //Էջմիածին.- 1998- թ. 8-9.- էջ 213-214:

Ցուցահանդեսի ներկաների թվում նաև՝ 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-քարտուղար Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

772. ԶՈՎՈՒՄՊԵՏԱԿԱՆ այցելութիւն՝ Ֆիլատելիոյ, Թրոյի եւ Շիբակոյի հայ գաղութներուն //Զայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 7 յուլիսի.-էջ 3-4, 8:

Գարեգին Բ Կաթողիկոսի այցը ԱՄՆ: Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի և նրա խոսքի մասին:

773. ՀՈՎՈՒՄԱԿԱՆ նոր նշանակումներ: Նիւ Եորք: (Ամերիկահայ կեանք) //Ասպարէզ.- Գլենդել, 1991.- 8 հոկտ.- էջ 4:

Մեսրոպ Արք. Աշխարհի Ազգային Վարչության ու տեղական համայքների համաձայնությամբ կայացավ Ներսէս Քհն. Մանուկ-յանի; Անուշավան Ծ. Վրդ. Դանիելյանի և Նարեկ Վրդ. Ալեմեայանի հովվական նշանակումները:

774. ՀՍԿՈՒՄ ԵՒ ԲՈՂՈՔԻ Ցոյց Կորպացովի Նիւ Եորք այցելութեան ընթացքին //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 13 դեկտ.- էջ 1, 5:

1988 թ. դեկտեմբերի 6-ին Միացյալ Ազգերի Խորհրդային Միության Կենտրոնի առջև տեղի ունեցած բողոքի ցասումը Ադրբեջանի վարած հակահայկական բռնարարների դեմ՝ մասնակցությամբ Թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշխարհի:

775. ՀՐԱՅՐ ՍՐԿ. ԱՇՃՅԱՆ: [Համառոտ կենսագրություն] //Գլածոր.- Անթիլիաս.- 1958.- թ. 3.- էջ 44:

776. ՀՈՒԼԻՍԻ 4-Ը` Ազգային գրադարանի օր /Հ. Ե. //Երկիր.- 2002.- 5-11 հուլիսի.- էջ 11:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշխարհի կողմից կատարված օրհնության արարողության մասին:

777. ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ ԱՆԻ. Եվ ղողանջեցին զանգերը //Հայաստան.- 2002.- 31 մայիսի.- էջ 3:

Մեսրոպ Արք. Աշխարհի մասնակցությունը Ս. Աստվածածին եկեղեցում 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի զոհ՝ Հենրիկ Աբրահամյանի հոգեհանգստյան արարողությանը:

778. ԶԵՆՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Եւ օծում Արժ. Ներսէս Քահանայ Մանուկեանի: [Մեսրոպ Արք. Աշխարհի տնօրինությամբ]: (Ամերիկահայ գաղութի կրօնական կեանքէն) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 5-6 մարտի.- էջ 8-9, լուսանկ.

779. ՉԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Գրիգոր Լուս. եկեղեցւոյ մէջ Ինտիրն Օրջըրտ Մես: Լուրեր Ազգային Առաջնորդարանէն //Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 29 մարտի.- էջ 2, լուսանկ.

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու կիրակնօրյա վարժարանի սաների ձեռնադրութիւնը առաջնորդ Սրբազան Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից:

780. ՂԱՐԱԲԱՂԻՆ զօրավիգ կանգնելու պատարագ եւ ցոյց՝ Նիւ Եորքի մէջ: Վաղը //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 18 մարտի.- էջ 1, լուսանկ.

Սուրբ Պողոս եկեղեցուն տեղի ունեցած պատարագի և հոգեհանգստյան պաշտոնը կատարեց Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

781. ՃՈՆ ՎԱՐԴԱՆ կը պարգեւատրուի Կիլիկեան Իշխանի շքանշանով Ազգ. Առաջնորդարանի Ս. Ծննդեան հաւաքոյթի ընթացքին: [Կազմակերպիչ Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 13 յունվ.- էջ 5, լուսանկ.

782. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ. «Այս գիրքը մեծ աղմուկ կհանի»: Գրադարակ: [Դավիթ քահանայի «Մատեան գիտութեան և հաւատոյ» գրքի և նրա հովանավոր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին պատմաբան, ձեռագրագետ Արտաշես Մաթևոսյանի հետ զրույցը վարեց] /Լարիսա Յովհաննիսյանը //Յայաստանի Յանրապետութ.- 1998.- 24 հուլիսի.- էջ 5:

783. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ. Նորավանքի օծումը //Էջմիածին.- 1999.-թ. 4.- էջ 47-49:

1999 թ. ապրիլի 16-ին Եղեգնաձորում կայացած «Նորավանք-99» գիտաժողովին, ապրիլի 18-ին Կանաչ կիրակիին Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը:

784. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ՅՐԱՉՅԱ, ՍԱՆԹՐՅԱՆ ՎԱՆԻԿ. «Աստվածաշնչական Յայաստան» միջազգային գիտաժողով Օշականում: (Քրիստոնէութիւն-1700) //Յայաստան.- 1999.- 29 հունիսի.- էջ 4:

1999 թ. հունիսի 22-ին կայացած գիտաժողովում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանության 1500-ամյակը» զեկույցի մասին:

785. ՄԱԿԱՐՅԱՆ ՄԱՐԻԵՏԱ. «Անիի հազարամյա փառքը»: 1000-ամյակ //Ազգ.- 2002.- 24 սեպտ.- էջ 6:

Լիագումար Երևանի մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

786. ՄԱԿԱՐՅԱՆ ՄԱՐԻԵՏԱ. Գիտաժողովը սկսեց իր աշխատանքները //Ազգ.- 2001.- 1 մայիսի.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը ՀՀ ԳԱԱ-ում կայացած «Հայոց սրբերն ու սրբավայրերը» խորագիրը կրող գիտաժողովին:

787. ՄԱԿԱՐՅԱՆ ՄԱՐԻԵՏԱ. Ոսկե մեդալներ սփյուռքահայ 9 գրողների: Գրողների համահայկական խորհրդաժողով //Ազգ.- 2002.- 20 յունիսի.- էջ 6:

2002 թ. հունիսի 14-21-ը կայացած գրողների համահայկական համագումարի շրջանակներում պարգևատրվեց նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

788. ՄԱՅԻԼՅԱՆ Ս. «Հայոց եկեղեցի և պետություն» Միջազգային գիտաժողով Ծաղկաձորում: (Մարտի 2-5, 2000թ.) //Էջմիածին.- 2000.- թ. 3.- էջ 63-65:

Գիտաժողովը բացվեց Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախագահությամբ:

789. ՄԱՅԻՍ 28-Ը Նոր Ջուղայում //Ալիք.- Թեհրան, 1976.- 4 յուլիսի.- էջ 3:

Հայաստանի Հանրապետության 58-րդ տարեդարձին նվիրված տոնակատարությանը մասնակցում էր նաև՝ Գերշ. Ս. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

790. ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ թատրոնների փառատոն //Կանգ.- 2001.- 28 նոյեմբ.- էջ 1, 3:

«Նռան հատիկ» փառատոնին իր աջակցությունն է ցուցաբերել նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

791. ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ Հայաստան մը Ուաշինգթոնի մէջ /Գ. Շ. //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1985.- 2 մայիսի.- էջ 1, 31, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը Մեծ եղեռնի 70-ամյակին նվիրված միջոցառումներին:

792. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ. Ձեռնադրութիւններ Տիթորոյթի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1985.- 29 մարտի.- էջ 6-7, լուսանկ.

793. ՄԱՇՏՈՅՅԱՆ ընթերցումներ //Ազգ.- 1999.- 8 հոկտ.- էջ 6:

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի միջոցառումների շրջանակում Օշականի Սուրբ Մաշտոց դպրատանը Մ. Արք. Աշճյանի նախագահությամբ սկսվեց «Մաշտոցյան ընթերցումներ» գիտաժողովը:

794. ՄԱՇՏՈՅՅԱՆ շող՝ թարգմանչաց տոնին //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 6:

Ս. Մեսրոպ Մաշտոց Դպրատանը Թարգմանչաց տոնի շրջանակներում Մաշտոցյան ընթերցումները նախագահում էր գլխավոր մեկենաս Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

795. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ Լ. 2001 թ. յուրաքանչյուրին մեկ Աստվածաշունչ //Ժամանակ.- 2000.- 16 մարտի.- էջ 3:

«Հայոց եկեղեցի և պետություն» խորագիրը կրող գիտաժողովից Մեսրոպ Արք. Աշճյանի տպավորությունների մասին:

796. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ. Պետությունն ու եկեղեցին հստակեցնում են փոխհարաբերությունները //Ժամանակ.- 2000.- 7 մարտի.- էջ 3:

2000 թ. մարտի 2-5-ը Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի շրջանակներում Օշականում կայացավ «Հայոց եկեղեցի և պետություն» խորագիրը կրող գիտաժողով, որին մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

797. ՄԱՐՏՈՆԵԱՆ ՆԱՎԱՍԱՐԴ ՎՐԴ. Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Նշխարներուն տեղը Հայաստանյան եկեղեցիէն ներս: 1700-ամյակ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1999.- թ. 1-2.- էջ 34:

Ծանոթագրությունների մէջ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի «Լուսավորչի Լոյս նշխարները» գրքի մասին:

798. ՄԵԾԱՐԱՆՔԻԻ օր ի պատիւ Տ. Մեսրոպ Ա. Արքեպիսկոպոսի: [Նան՝ համառոտ կենսագրական] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 7 փետր.- էջ 4-5, լուսանկ.

799. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Աթոռակից կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցող պատգամաւորներու ցանկը //Հասկ.- Անթիլիաս,- 1977.- թ. 1-12.- էջ 82-84:

Թեմակալ առաջնորդներ կաթողիկոսական փոխանորդների թվում Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Առաջնորդ Հայոց Իրանա-Հնդկաստանի թեմի:

800. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթողիկոսութեան միաբանութիւնը Ազգային հոգեւոր մէջ: (Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Աբղ. Աշճյանը) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1962.- թ. 2-3.- էջ 121-125:

801. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Ազգային կեդրոնական վարչութեան խառն ժողովի եւ թեմակալ առաջնորդներու խորհրդակցական ժողով Անթիլիասի մէջ [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Ասպարէզ-Գլենդէլ, 1988.- 29 հոկտ.- էջ 8; Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 25 հոկտ.- էջ 1, 8; Հասկ.- Անթիլիաս, 1988.- թ. 9-10.- էջ 477, 479, լուսանկ.

802. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Ազգ. ժողովը ավարտեց իր աշխատանքները //Ասպարէզ.- Լոս-Անջելես, 1983.- 11 փետր.- էջ 1, 4, 7, լուսանկ.

Մասնակիցների թվում նաև՝ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

803. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Վեհափառ Հայրապետին այցելութիւնը Ուաշինկթըն //Հայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 6 յուլիսի.- էջ 4-5:

Գարեգին Բ Կաթողիկոսին ուղեկցողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

804. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ միաբաններեն՝ Տիրայր, Միւռն եւ Նարեկ Վարդապետներ կը ստանան Ծայրագնութեան Աստիճան //Հասկ.- Անթիլիաս, 1995.- ք. 11-12.- էջ 623:

Նարեկ Վարդապետի տվչությունը կատարեց Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

805. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոսի այցելությունը Լոս Անջելեսի հայ Ավետարանական համայնքին: (24 հունիսի, 1996 ք.) //Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի.- 1997.- ք. 1.- էջ 17:

Վեհափառին ընկերակցողների թվում նաև՝ Գերշ. Տեր. Մեսրոպ Աշճյան:

806. ՄԵԾԱՐՎԵՑ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանը //Երկիր.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 3:

Հայաստանի Ազգային գրադարանում կայացավ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հեղինակած և նրա մեկենասությամբ հրատարակված գրքերի շնորհանդեսը:

807. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ ապաքինման մէջ [Փարիզի հիվանդանոցներից մեկում սրտի տազնապի պատճառով] //Յառաջ.- Փարիզ, 1995.- 17 փետր.- էջ 1:

808. ՄԵՍՐՈՊ ԱՇՃՅԱՆԻ մեծարումը [ՀՀ ԳԱԱ-ում] //Ազգ.- 2001.- 6 դեկտ.- էջ 6:

809. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Առաջնորդ վերընտրուած ԱՄՆ-Քանատա [թեմի] //Կամք.- Փարիզ, 1986.- 15-16 յունիսի.- էջ 1:

810. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԵԱՆ Արժանքինի մէջ: [Այց Բուենոս-Այրես]: Թեմական լուրեր //Յասկ.- Անթիլիաս, 1991.- թ. 10-11-12.- էջ 543-547, լուսանկ.

811. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ Գրողներու միութեան անդամ //Յառաջ.- Փարիզ, 2001.- 2 փետր.- էջ 3:

Սրբազանի 60-ամյակի առիթով Երևանի կամերային երաժշտութեան տանը նրան հանձնվեց անդամատոմս:

812. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃԵԱՆ կը պարզէ շրջանէն ներս կրթական, առողջապահական եւ ընկերային մարզերէն ներս կատարուած աշխատանքներու տարողութիւնը: [Լիբանանահայ գաղութի շուրջ] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 14 յունվ.- էջ 4-5, լուսանկ.

813. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ Նիւ Եորք: [Փարիզում ապաքինվելուց հետո]: Ազգային առաջնորդարան //Յառաջ.- Փարիզ, 1995.- 22 մարտի.- էջ 3:

814. ՄԵՍՐՈՊ ՍՐԲԱՋԱՆԻ այցելութիւնը Արժանքինի եւ Պրազիլի գաղութներուն [1991 թ. հոկտեմբերի 23-ին]: (Գաղութ գաղութ) //Ասպարէզ.- Գլենդել, 1991.- 5 դեկտ.- էջ 10, լուսանկ.

815. ՄԵՐ ՀՈՒՆՉՔԸ: Հոգշ. Տ. Վաղինակ Աբղ. Մելտեան: Հոգշ. Տեառէն Աբղ. Միհրանեան: Հոգշ. Տ. Վրոյր Աբղ. Տեմիրճեան //Գլա-ծոր: Տարեգիրք.- Անթիլիաս, 1996.- էջ 121-122:

Վերոհիշյալ կուսակրոն քահանաների ձեռնադրումը Մեսրոպ Աբղ. Աշճյանի կողմից:

816. ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ այցելութիւնն դպրեվանք, ի Պիքֆայա Ն.Ա.Թ. //Յասկ.- Անթիլիաս, 1998.- թ. 9-10.- էջ 9-10:

Նաև՝ Մեսրոպ Աբղ. Աշճյանի ելույթի մասին:

817. ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նոր հանգրուան մը /Գ. Շ. //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1990.- 28 յունիսի.- էջ 1, 51:

Գլենդելի Ս. Աստվածածին եկեղեցու արարողության պատարագիչն էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

818. ՄԻԱՑԵԱԼ նահանգներու արեւելեան շրջանի եւ Գանադայի թեմի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովը [նախագահությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] աւարտեց իր աշխատանքները: Վարչական միութեան շուրջ միաձայնութեամբ բանաձև մը քուէարկուեցաւ: Հայեցի կրթութեան յատուկ որոշում //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 19 մայիսի.- էջ 1, 8:

819. ՄԻՆԱՍ ՍԱՐԿԱԲԱԳ. Աբեղայական ձեռնադրութիւն Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 2-3.- էջ 122-138:

Նաև՝ Սարկավագ Հրայր Աշճյանի Աբեղա ձեռնադրվելու և Տ. Մեսրոպ վերակոչելու մասին:

820. ՄԻՆԱՍ ՍԱՐԿԱԲԱԳ. Աբեղայական ձեռնադրութիւն Անթիլիասի Մայրավանքին Մէջ [նաև Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1961.- թ. 4-5.- էջ 184-194, լուսանկ.

821. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԱՐՄԻՆԵ «Ս.Լուսաւորիչ Վարժարան»-ի ամսավերջի հանդէսը: Նիւ Եորք //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 22 յուլիսի.- էջ 6, 8, լուսանկ.

Ներկաների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան, որը մեծ ավանդ ունի դպրոցի բարգաւաճման գործում:

822. ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ Երևանում //Էջմիածին.- 1999.- թ. 5-6.- էջ 130:

1999 թ. մայիսի 20-24-ը Երևանում անցկացվեց արտերկրի հայկական պատմամշակութային ժառանգության ուսումնասիրման և պահպանման խնդիրներին նվիրված գիտաժողով, որին մաս-

նակցում էր նաև Հայկական պատմական հուշարձանների պահպանության ֆոնդի (ԺՆԼ) նախագահ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

823. ՄՈՎԱՍԻՍՅԱՆ ԴԵՐԵՆԻԿ. Մի առաջարկության «ողիսականը»: (Քրիստոնեություն-1700): Պատասխան նամակ Ս. Թորոսյանի հարցին //Իրավունք.- 2000.- 18-24 հունվ.- էջ 6:

Մ. Արք. Աշճյանի նախածեռնությունը և մասնակցությունը Երևանի Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում Գրիգոր Լուսավորչի և Տրդատ Մեծի մասունքները ամփոփելու առիթով:

824. ՄՈՎԱՍԻՍՅԱՆ ԴԵՐԵՆԻԿ. Վերաթաղումը՝ ազգային «խասիաթ» (Առաջարկություն) //Առավոտ.- 1999.- 16 հունվ.- էջ 8:

ՀՀ վարչապետ Արմեն Դարբինյանին ուղղված նամակառաջարկի մեջ հիշատակվում է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած Մուսալեռ-Տիգրանակերտ-Անի ուխտագնացության մասին:

825. ՄՈՒՍԱ ՏԱՇԵԱՆ Շուրջպար Բրինսթրնի Մէջ [մասնակցությամբ նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 6 յունիսի.- էջ 6, 8, լուսանկ.

826. «ՄՈՒՏՔ» //Հայկական ժամանակ.- 2002.- 28 փետր.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ ՀԳՄ-ի «Մուտք» մատենաշարով տպագրվել է Վաչագան Պապոյանի «Մոտեցող երկինք» բանաստեղծությունների ժողովածուն, Մարիամ Ասրյանի «Շանթարգել» և Միեր Բեյլերյանի «Վերջին օրը» պատմվածաշարերը:

827. ՄՈՒՐԱԳՅԱՆ ՈԱԶՄԻԿ Աստվածաշունչը և հայ տպագրությունը: (Ցուցահանդես) //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 22 հունիսի.- էջ 3:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը Հայաստանի ազգային գրադարանում կազմակերպված «Աստվածաշունչը և հայ տպագրությունը» ցուցահանդեսին:

828. ՅԱԶՆՃՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ. Նրան շատ բան է հաջողվում //Ազգ.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 6:

Ազգային գրադարանում տեղի ունեցավ ցերեկույթ-ցուցահանդես «2001 թ. գրական հրատարակչական հունձքի շնորհանդեսը» խորագրով, որի պատվավոր հյուրն էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

829. ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ՝ Նուիրած Արամ Հայկազի [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) /Ժ. Մ. //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 17 դեկտ.- էջ 4, 7:

830. ՅՈՒՂԱՐԿԱԴՈՐՈՒԹԻՒՆ եւ վերջին օծումն Հոգելոյս Տ. Պարոյր Վրդ. Էքմեջեանի //Նոր կեանք.- Լոս Անջելես, 1981.- 16 յուլիսի.- էջ 4-5:

Եկեղեցական կարգը կատարվեց նախագահությամբ Տ. Մեսրոպ Ս. Եպիսկ. Աշճյանի:

831. ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՏԱՎԱԶԴ. «Աստվածաշնչական Հայաստան» գիտաժողով Օշականում //Պատմա-բանասիր. հանդես.- 1999.- թ. 2-3.- էջ 412-416:

Գիտաժողովի բացման արարողությանը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ելույթի մասին:

832. ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՏՆԱՎԱԶԴԷ. Կշռադատումներ և կանխագծումներ //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1998.- մարտ.- էջ 4:

Ի թիվս այլ միջոցառումների Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ատենապետությամբ «Աստվածաշնչյան Հայաստան» գիտական նստաշրջանը նույնպես կմտնի 1700-ամյակին նվիրված արարողությունների ցանկում:

833. ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՏԱՎԱԶԴ. Հին Ջուղա: Կորուսյալ գանձեր: Գիտաժողով //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2003.- 22 մարտի.- էջ 5:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը ՀՀ ԳԱԱ գիտաժողովին:

834. ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՏԱՎԱԶԴ. Սրբոց թարգմանչաց տոնը մեր եկեղեցու և մեր մշակույթի տոնն է: Վաղը՝ Օշականում [նախա-ձեռնողներից նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Ազգ.- 2002.- 11 հոկտ.- էջ 6:

835. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ Մ. Վարդանանց տօնը բացառիկ շուքով Փրավիտընսի մէջ: Առաջնորդ Սրբազան Հայրը կը կատարէ սարկաւազաց եւ դպրաց ձեռնադրութիւն //Հայրենիք.- Բոստոն, 1985.-19 մարտի.-էջ 7:

Փրովիդենսի Ս. Վարդանանց եկեղեցում կատարվեց Սարկավազների և դպիրների ձեռնադրություն՝ ձեռամբ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

836. ՆԱՐԵԿ ՎԱՐՊԱՊԵՏ. Տասը հազար հաւատացեալներ յուզախառն զգացումներով հետեւեցան արարողութեանց: Ս. Միլռոնի օրհնութիւնը Անթիլիասի մէջ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1998.- 26 հոկտ.- էջ 1, 4, 7:

Մասնակիցների թվում նաև՝ Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի և Կանադայի թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

837. ՆԱՐԵԿ ՎԱՐՊԱՊԵՏ. Ս. Միլռոնի օրհնութիւն Անթիլիասի մէջ [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությամբ] //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1988.- 27 հոկտ.- էջ 1, 35; Հասկ.- Անթիլիաս, 1988.- թ. 9-10.- էջ 460-468:

838. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ տան ապրիլ 24-ի նիստը բացուեցաւ սրբազան հօր [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] աղոթքով //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1985.- 2 մայիսի.- էջ 3, լուսանկ.

839. ՆԺԴԵՀԻ մասին 2001 թ.տպագրված գրքերը [Գերշ. Տեր Մեսրոպ Արք. հովանավորությամբ]: (Հետահայաց) /Պատրաստ.՝ Կ. Դ. //Ժամանակ.- 2002.- 18 հունվ.- էջ 6:

840. ՆԺԴԵՀԵԱՆ մատուցներ: Լույս է տեսել [Արտակ Վարդանյանի համանուն գիրքը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ] //Նախիջևան.- 2001.- թ. 20.- էջ 18:

841. ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ Ազգ. Առաջնորդարանէն //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1990.- 30 օգոստ.- էջ 3, 49:

Նյու Յորքի Ազգ. Առաջնորդարանում զունարված Զյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան շրջանի և Կանադայի Թեմի նորընտիր ազգային վարչական կրոնական ժողովը նախագահում էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

842. ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ Խորհրդակցական համագումարը: Նախագահությամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.-ի //Նոր օր.- Լոս Անջելես, 1989.- 14 փետր.- էջ 1, 8-9:

1989 թ. փետրվարի 6-ին կայացած համագումարին մասնակցում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

843. ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ Միացեալ Ազգերու Խորհրդային Միութեան Կեդրոնատեղին առջև: Պահանջատիրական զօրակցական հաւատք [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ելույթի մասին]//Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 2 յուլիսի.- էջ 6, 8:

844. ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ միջազգային գիտաժողովը Կիլիկիոյ Հայոց թագաւորութեան մասին: (12-13 նոյեմբեր) [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 602-612, լուսանկ.

845. ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ Ս. Լուսաւորիչ ամենօրեայ եւ շաբաթօրեայ վարժարաններու ամավերջի հանդէսը: [Վկայականների հանձնումը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 8 օգոստ.- էջ 7:

846. ՆՇՎԵՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա Ամենայն հայոց Կաթողիկոսի ծննդյան 70-ամյակը [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Հայոց Աշխարհ.- 2002.- 24 օգոստ.- էջ 11, լուսանկ.

847. ՆՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒ ԴԵՏ //The Armenian Diary.- 2001.- n. 1.- p. 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ լույս տեսած գրքերի ցանկը:

848. ՆՈՐ պատվավոր դոկտոր [ԲԶ ԳԱԱ-ի Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Երկրապահ.- 2001.- 4 դեկտ.- էջ 12:

849. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա Կաթողիկոսի Վատիկան ուղևորութիւնն ու հանդիպումը Ն. Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ Պապին հետ [Նան՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1997.- թ. 1.- էջ 43-134, լուսանկ.

850. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Աթոռակից կաթողիկոսի ուղևորութիւնը ի Պոստոն եւ Նիւ Եորք: [Նան՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1979.- թ. 1-12.- էջ 170-225, լուսանկ.

851. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Աթոռակից Կաթողիկոս սիրոյ միութեան եւ համերաշխ հայակերտութեան պատգամը կը բերէ ամերիկահայութեան //Յայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 11 յուլիսի.- էջ 1, 4:

Նան՝ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանի մասնակցութիւնը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ-ի ընդունելութեանը:

852. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսի այցը Զռոն և Ս. Գրիգոր Լուսավորչի մասունքների վերադարձը Յայաստան: (Նոյեմբերի 8) //Էջմիածին.- 2000.- թ. 11.- էջ 4-18:

Վեհափառ Յայրապետին ուղեկցող շքախմբում էր նաև Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

853. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոսի հրաժեշտը Նիւ Եորքին //Ասպարէզ.- Լոս-Անջելէս, 1983.- 2 սեպտ.- էջ 2; Յայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 27 օգոստ.- էջ 8, լուսանկ;

Նան՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի վեհափառին ուղղված շնորհակալական խոսքի մասին:

854. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոսի հովուապետական անդրանիկ այցելութիւնը ԱՄՆ-ի Արեւելեան թեմի հայութեան: [Նան՝

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Չասկ.- Անթիլիաս, 1983.- ք. 6-12.- էջ 378-621, լուսանկ.

855. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոսի ուղեւորութիւնը դեպի Յռոմ եւ հանդիպում Յովհաննէս Պօղոս Բ Պապին հետ: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Չասկ.- Անթիլիաս, 1983.- ք. 4-5.- էջ 149-259, լուսանկ.

856. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Կաթողիկոս ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ Լոս-Անճելըսի ժամանումին [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից] //Ասպարէզ.- Լոս-Անճելէս, 1984.- 10 նոյեմբ.- էջ 1:

857. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոս Սոնրէալի մէջ //Ասպարէզ.- Լոս-Անճելէս, 1984.- 28 յուլիսի.- էջ 4, 6; 29 յուլիսի.- էջ 2, 5; 30 յուլիսի.- էջ 7, 12, լուսանկ.

Վեհափառին հյուրընկալողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

858. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոս Ս. Կարապետ Մայր եկեղեցւոյ մէջ //Ասպարէզ.- Լոս-Անճելէս, 1984.- 14 նոյեմբ.- էջ 1, 3, լուսանկ.

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի շնորհակալական խոսքի մասին:

859. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Կաթողիկոս Վանքուվըրի մէջ: [Մասնակցութեամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 23 օգոստ.- էջ 4-5, 8:

860. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ Նիւ Եորքի իր հօտին հետ: Վեհափառ Չայրապետը կպատգամէ «Միութիւն՝ անհրաժեշտութեան մէջ, ազատութիւն՝ վիճելիի մէջ, սէր՝ յամենայնի» //Չայրենիք.- Բոստոն, 1979.- 20 յուլիսի.- էջ 1, 4:

861. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա Կաթողիկոսի եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի միասնական այցելութիւնը Նիւ Եորք: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Չասկ.- Անթիլիաս, 1989.- ք. 1-2.- էջ 26-75, լուսանկ.

862. ՆՈՒԱՐՍԱԿԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻ 1500-ամեակի հանդիսութիւնը Նիւ Երրզիի մէջ [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնութեամբ] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1984.- 15 մարտի.- էջ 5, 7, լուսանկ.

863. ՇԱՐԲԱԶՅԱՆ ԴԱՐԳԵՎ. Արձանագրութիւն՝ Հայ եկեղեցու վարչակազմական կանոնադրութեան առիթով Անթիլիասի պատվիրակութեան հետ հանդիպման մասին //Էջմիածին.- 1986.- թ. 10.- էջ 31-36:

Նաև՝ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը այդ հանդիպմանը:

864. ՇԱՐՆԱԶԱՐՅԱՆ Ա. Խազերի կոմիտասյան վերծանութեան հայտնութիւնը: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի հոգածութեամբ լույս է տեսել: [Հատված գրքից] //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 9-10.- էջ 10-12, լուսանկ.

865. ՇԱՄԼԵԱՆ ՄԵԹՐ ՎԱՐԴԳԵՍ, ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ ԵՂԻԿ ՏՈՔԹ. Զեկոյց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Ազգային ընդհանուր ժողովի մասին: 26-30 յունուար 1983 //Ասպարէզ.- Լոս-Անջելէս, 1983.- 25 փետր.- էջ 2; 26 փետր.- էջ 9:

Եկեղեցական պատգամավորների կազմում նաև՝ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

866. ՇԷՅԻՍ ՇԱՄԼԵՏՏԻՆԻ այցելութիւնը Միացեալ Նահանգներ եւ Գանատա եւ հանդիպումներ Հայ Համայնքին հետ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1995.- թ. 11-12.- էջ 618-620, լուսանկ.

Լիբանանի կրոնապետի հետ հանդիպման մասնակիցների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

867. ՇԻՐՈՒՄԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ. Զեռնադրութիւն սարկաւազաց //Գլածոր.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 3.- էջ 97-99:

Հրայր Աշճյանի (Մեսրոպ Արք. Աշճյան) սարկավազ ձեռնարկվելու մասին:

868. ՇՆՈՐՀԱԲԱՇԵՆՈՒԹԻՒՆ //Չասկ.- Անթիլիաս, 1996.- ք. 11-12.- էջ 671:

Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խնդրանքով հայրապետական օրհնութեան գիր ուղղվեց Արք. Տ. Մուշեղ Ավ. Քհն. Գալուստյանին, իր քահանայական ծառայության 40-ամյակի առթիվ և Ծաղկյա փիլոն կրելու իրավունք ստացավ հոգևոր հովիվ Տ. Վազգեն Քահանան:

869. ՇՆՈՐՀԱԲԱՇԵՆՈՒՄՆԵՐ //Չասկ.- Անթիլիաս, 1980.- ք. 1-6.- էջ 207-208:

Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Խորեն Ա Վեհափառը, ընդառաջելով Չյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկոպոս Աշճյանի խնդրանքին, Ռեյսի հայոց հոգևոր հովիվին՝ Տ. Սմբատ Քհն. Տեր Մխսեյանին շնորհեց Ծաղկյա Սև փիլոն կրելու իրավունք:

870. ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ //Չայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 29 ապր.- էջ 8:

Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանին ուղղված շնորհակալագիր Ռոզ-Նվարդ Ալեքսանյանի հուղարկավորությունը նախագահելու համար:

871. ՇՆՈՐՀԱՆՂԵՍ //Չայոց Աշխարհ.- 2000.- 19 փետր.- էջ 11:

ՀԳՄ «Նավգիկե» սրճարանում տեղի ունեցավ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորած Վազգեն Շուշանյանի «Օրագիր» գրքի շնորհանդեսը:

872. ՇՆՈՐՀԱՆՂԵՍ //Օրրան.- 2002.- 20 հունիսի.- էջ 1:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ Պարույր Սևակի «Անկեղծ ասած» գրքի շնորհանդեսը Չայաստանի Գրողների միությունում:

873. ՇՆՈՐՀԱՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐ Գարեգին Ա Կաթողիկոսի ընտրության առիթով //Էջմիածին.- 1995.- ք. 4.- էջ 129-149:

Թեմակալ առաջնորդների թվում նաև՝ Մեծի Տանն Կիլիկիո ԱՄՆ-ի արևելյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

874. ՇՆՈՐՅՔ Պատրիարք Գալուստեան: Տիպար Եկեղեցականը: Մեր խոսքը /Գ. Շ. //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1989.- 13 մարտի.- էջ 1, 22:

Շնորհք պատրիարք Գալուստյանի մահվան առիթով: Հիշատակում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

875. ՈՂՋՈՅՆ ՏՈՒՔ ՄԻՄԵԱՆՑ //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1979.- 1 նոյեմբ.- էջ 1, լուսանկ.

Ս. Էջմիածնից Անթիլիաս վերադարձավ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության պատվիրակությունը, որի կազմում էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

876. ՉԱՐԵԱՆ ԲԱԲԳԷՆ ԱԲՂ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի այցելությունը ի Ս.Էջմիածին եւ ի Հայաստան: (21-29 ապրիլ, 1989) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1989.- թ. 4-5.- էջ177-285, լուսանկ.

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգեն Ա Կաթողիկոսի հրավերով Գարեգին Բ կաթողիկոսը իրեն ընկերակցող շքախմբում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը այցելեցին Ս. Էջմիածին:

877. ՉԱՐԵԱՆ ԲԱԲԳԷՆ ՎՐԴ. Գարեգին Վեհափառի այցելությունը ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի եւ ի Քանատա: (17 Մայիս-31 Յունիս) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 5-6-7.- էջ 402-551, լուսանկ.

Հանդիսությանը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցության և նրա խոսքի մասին:

878. ՉԱՐԵԱՆ ԲԱԲԳԷՆ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոսի հովուապետական այցելութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին //Հասկ.- Անթիլիաս, 1988.- թ. 6-7-8.- էջ 276-401:

Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

879. ՉԱՐԻՆՉՅԱՆ ՀՈՎԻԿ. Անհաշտ մտերմություն //Առավոտ.- 1998.- 5 օգոստ.- էջ 12:

Հայ Առաքելական եկեղեցու Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան շրջանի և Կանադայի թեմի առաջնորդական ընտրություններում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի թեկնածությունը չդրվելու մասին:

880. ՉԵԼԵՊԵԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ. Պատասխան: Պարոնայք Ա. Կարապետեանի եւ Ռ. Մարդոյեանի «Թե ինչո՞ւ Անդրանիկ զօրավարը պէտք է պատժեր Անդրանիկ Չելեպեանին» վերնագրով յողուածին առթիւ [նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Սփիւռք.- Բեյրութ, 2002.- թ. 1-3.- էջ 17:

881. ԶԵՊԵԱՆ ՂԵՎՈՆԴ ԱՐՔ. Նոր Արմաշը: (Անթիլիասի դպրեվանքին 60-ամեակին առիթով) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1990.- թ. 8-12.- էջ 608-612:

1930 թվականից ի վեր դպրեվանքի տեսուչների ցանկում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

882. ԶԻՖԹՃԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԴ. Բացում Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ազգային ընդհանուր ժողովի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1996.- թ. 5.- էջ 302-316, լուսանկ.

Եկեղեցական պատգամավորների, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ պատվիրակության և Կրոնական ժողովի կազմում էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

883. ԶԻՖԹՃԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԱԲՂ. Սրբոց Նահատակաց Եկեղցւոյ օծումը եւ յուշարձանի բացման շքեղ հանդիսութիւն Տէր-Զօրի մէջ: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք.Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1991.- թ. 4-5.- էջ 132-187, լուսանկ.

884. ԶԻՖԹՃԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԱԲՂ. Վախճանում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա Հայրապետի: (Վերջին օծում եւ թաղում Ս. Էջմիածնի մէջ) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1994.- թ. 8-9.- էջ 536-555, լուսանկ.

Արարողության մասնակիցների թվում նաև՝ Ամերիկահայ Արևելյան թեմի և Կանադայի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

885. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ: Նոր տարուան ու Ս. Ծննդեան տօներուն առիթով փոխանակուած շնորհաւորական նամակներ եւ հեռագրեր: Թեմօրայք: Կաթողիկոսութեան Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1975.- թ. 1-2.- էջ 60-62:

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսութեան կազմում նաև՝ Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

886. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ: Նոր տարուան ու Ս. Ծննդեան Տօներուն առիթով փոխանակուած շնորհաւորական նամակներ եւ հեռագրեր: Թեմօրայք: Կաթողիկոսութեան Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1974.- թ. 1-2.- էջ 67-69:

887. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ: Նոր տարուան ու Ս.Ծննդեան տօներուն առիթով փոխանակուած շնորհաւորական նամակներ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1981.- թ. 1- էջ 29-30:

Ցանկում նաև՝ Հյուսիսային Ամերիկայի Արևելյան և Կանադայի թեմի առաջնորդ՝ Գերշ. Մեսրոպ Եպիսկոպոսի հեռագիրը:

888. ՊԱՏԱՆԻ ԱՍՏՈՒՆՔՈՂՆԵՐԻ հանրապետական անդրանիկ փառատօն: 1600 ամեակին ընդառաջ // Հայաստանի Հանրապետութ. - 2002.- 25 սեպտ.- էջ 5; Ազդակ.- Բեյրութ, 2002.- 21 հոկտ.- էջ 4:

Բանաստեղծությունները ընտրված էին Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կազմած «111 հատընտիր հայ բանաստեղծության» ժողովածուից:

889. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1966.- թ.10.- էջ 418:

Կաթողիկոսարանի Պիքֆայայի մատրանում պատարագեց և քարոզեց Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Վարդապետը:

890. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 28 Յունուար 1968,. Գ. Կիրակի Ձկնի ծննդեան //Հասկ.- Անթիլիաս, 1968.- թ.1.- էջ 38:

Անթիլիասի կաթողիկոսարանի Մայր տաճարում պատարագեց և քարոզեց Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

891. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 10 մարտի, 1968, Գ. Կիր. Քառասունորդական Պահոց: Անառակին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 3.- էջ 119:

Անթիլիասի կաթողիկոսարանում քարոզեց Մետրոպ Ծ.Վրդ. Աշճյանը:

892. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 7 ապրիլ 1968, Ծաղկազարդ եւ Աւետունն Ս. Կուսի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 4-5.- էջ 199:

Անթիլիասի կաթողիկոսարանում, դռնբացեցի արարողութեան ավարտին քարոզեց Յոզ. Տ. Մետրոպ Վրդ. Աշճյանը:

893. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 16 Յունիս 1968, Բ. Կիրակի Ձկնի հոգեգալստեան Տօն կաթողիկէ եկեղեցւոյ Սրբոյ էջմիածնի: 14 Յուլիս 1968, Ձ. Կիրակի Ձկնի Յոգեգալստեան, բարեկենդան Վարդավառի Պահոց //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 6-7.- Շակ. վերջին էջին:

Յոզ. Տ. Մետրոպ Վրդ. Աշճյանի պատարագումը և քարոզումը Անթիլիասի կաթողիկոսարանում:

894. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 2 փետրվար 1969, Գ Ձկնի Ծննդեան 13 փետրուար 1996, ԵՇ; Սրբոյ Վարդանանց Ջօրավարացն Մերոց //Յասկ.- Անթիլիաս, 1969.- ք. 1-2.- Շակ. վերջին էջին:

Պատարագող և քարոզող Մետրոպ Վրդ. Աշճյան:

895. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 22 սեպտեմբեր, 1968, Բ. Կիրակի Ձկնի խաչի: Բարեկենդան Վարագայ Ս.Խաչի պահոյն: 13 հոկտեմբեր 1968, Ե Կիրակի Ձկնի խաչին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 8-10.- էջ 351:

Պատարագող և քարոզող Մետրոպ Վրդ. Աշճյանի կողմից Պիքֆայայի Ս. Աջի մատուռում և Անթիլիասի կաթողիկոսարանում:

896. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 8 մարտ 1970, Ե. Կիրակի Քառասնորդական պահոց: Դատաւորին: 14 մարտ 1970, ՇԲ; ԼԴ. Օր Մեծի Պահոց: Տօն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին Մերոց սուկալի չարչարանացն եւ մտանելոյն ի Վիրապն //Յասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 3-4.- էջ 159:

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

897. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 3 մայիս 1970, Զ.Կիրակի Զկնի Յարութեան //Յասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 5-6.- էջ 247:

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

898. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 12 Յունիս 1970, Բ.Զկնի Վարդավառի //Յասկ.- Անթիլիաս, 1970.- թ. 7-8.- էջ 331:

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

899. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 1 ապրիլ, Ե. Կիրակի Մեծի Պահոց: Դատաւորին: 2 ապրիլ, երկու-շաբթի, ի օր Մեծի Պահոց //Յասկ.- Անթիլիաս, 1962.- թ. 4-5.- էջ 267:

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

900. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 25 մարտ, կիրակի, Դ. Քառասնորդաց, Տնտեսին //Յասկ.- Անթիլիաս, 1962.- թ. 2-3.- էջ 128:

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

901. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 19 օգոստոս, երկուշաբթի Բ. Օր Վերափոխման: Յիշատակ Մեռելոց //Յասկ.- Անթիլիաս, 1963.- թ. 8-9.- էջ 532-533

Պատարագող և քարոզող՝ Զոգշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

902. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 24 նոյեմբեր 1968, Եւ Կիրակի Յիսնակաց: 24 դեկտեմբեր, ԳՇ, Սրբոյն

Ստեփանոսի նախասարկաւագին եւ առաջին Մարտիրոսին: Տօն Սարկաւագաց //Չասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 11-12.- էջ 420:

Պատարագող և քարոզող՝ Յոզ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

903. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Ս. Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 29 օգոստոս 1971, Կիրակի, Գ, Ջկնի վերափոխման: Տօն Գիւտի Գօտուոյ Ս. Աստուածածնի //Չասկ.- Անթիլիաս, 1971.- ք. 8-9.- էջ 359:

Պատարագող և քարոզող՝ Յոզ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

904. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Ս. Աթոռիս միաբաններուն կողմէ: 25 մարտ, ուրբաթ, ԼԳ. օր Մեծի Պահոց: 4 դեկտեմբեր, կիրակի, Բ. Յիսնակաց //Չասկ.- Անթիլիաս, 1977.- ք.1-12.- էջ 362; 365:

Պատարագող և քարոզող՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աշճյան:

905. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ Ս. Աթոռիս Միաբաններուն կողմէ: 1 Յունուար 1970, ԵՇ. Գ. Օր Պահոց Ծննդեան; Կաղանդ: 25 Յունուար 1970, Կիրակի, Բ. Ջկնի Ծննդեան //Չասկ.- Անթիլիաս, 1970.- ք. 1-2.- էջ 80:

Պատարագեց և քարոզեց Յոզ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանը:

906. ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐՈՒ ՅԱՆԿ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Պատգամավորական ժողովի: (Չորեքշաբթի, 28 Յունիս 1995) //Չասկ.- Անթիլիաս, 1995.- ք. 6-7-8.- էջ 250-266:

Թեմական առաջնորդների ցանկում նաև՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

907. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՉԱՍԱՐ: Խմբագրական //Չասկ.- Անթիլիաս, 1959.- ք. 11.- էջ 429-438:

Անթիլիասում կատարված Սուրբ աջերի և սրբազան մասունքների գողության առիթով երդմնագիր նաև՝ Մեսրոպ Աբեղայի կողմից:

908. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՉԱՍԱՐ: «Պետական հատուած»-ի դրութիւնը հայոց եկեղեցիէն ներս: [Նաև՝ Մեսրոպ. Աբղ. Աշճյանի մասին] //Չասկ.- Անթիլիաս, 1960.- ք. 4.- էջ 113-120:

909. ՊԱՏՎՈ ՔՅՈՒՐ ԷՐ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանը //Գրակ. հայրենիք.- 2001.- թ. 9-10.- էջ 12, լուսանկ.

Հայաստանի Ազգային գրադարանի և «Հայաստան» հրատարակչության նախաձեռնությամբ կայացած Մեսրոպ Արք. Աշճյանի 2001 թ. գրական հրատարակչական հունձքի շնորհանդեսում Սրբազանին «Հակոբ Մեղապարտ» մեղալ շնորհելու մասին:

910. ՊԱՐՈՒՅՐ ՍԵՎԱԿԸ նորովի //Ազգ.- 2002.- 20 հունիսի.- էջ 6:

ՀԳՄ-ի դահլիճում կայացավ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հոգողությամբ լույս տեսած՝ Պ. Սևակի «Անկեղծ ասած» գրքի շնորհանդեսը:

911. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Ա. ՇԱՂԵ. Ի փրկություն մշակութային ժառանգության //Առավոտ.- 2000.- 24 փետր.- էջ 6:

Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող կազմակերպության երևանյան գրասենյակի բացմանը ներկա էր նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

912. ՊՈՋԱՊԱԼՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. Կաթողիկոսական տեղապահ ամենապատիվ Տ. Ներսես Արքեպս. Պոզապայանի զեկույցը Ազգային-եկեղեցական ժողովում //Էջմիածին.- 1999.- թ. 10-11.- էջ 85-98:

1999 թ. հունիսի 4-20 կայացած ժողովում Կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Ներսես Արք. Պոզապայանը համառոտ ներկայացնում է նաև՝ 1700-ամյակի մասին Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ծավալուն տեղեկագիրը:

913. ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆ. Անիի ներկան և ապագան //Ազգ.- 2002.- 25 սեպտ.- էջ 3:

ԳԱ ակադեմիայի հանդիսությունների դահլիճում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ կայացած միջոցառման առիթով:

914. ՊՈՅԱՃԵԱՆ ՄԱՆՈՒՇԱԿ. Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդի է. Ընդհանուր ժողովի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթո-

ղիկոսութեան մասնակցությունը //Յասկ.- Անթիլիաս, 1991.- ք. 4-5.- էջ 205-208:

Համագումարի պատվիրակության կազմում նաև՝ Արևելյան Ամերիկայի և Կանադայի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մետրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած պատվիրակությունը:

915. ՊՈՍԹՈՆԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆԸ երկար սպասումէ վերջ ունեցաւ իր փառաւոր կեդրոնը: Շուրջ կէս միլիոն տոլար հանգանակուեցաւ Կիրակի օրուան բացման հանդիսութեան ընթացքին [նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 3 յուլիսի.- էջ 1, 4, լուսանկ.

916. ՊՕՂՈՍԵԱՆ ՅԱԿՈՔ. Ստանձնելէ ետք Երեւանի Մայր Տաճարի շինութեան ծախսերը ազգային բարերար Ալեք Մանուկյան ըսաւ.- «Առանց հայ եկեղեցիին եւ դպրոցին հայ ժողովուրդը չի կրնար դիմադրել»: Հաստատուեցաւ Ալեք եւ Մարի Մանուկեան անունով 500.000 տոլարի անձեռնմխելի ֆոնտը //Նոր օր.- Լոս-Անջելես, 1994.- 25 յունիսի.- էջ 1, 3, 5:

Ալեք Մանուկյանի եկեղեցական ծառայության 80-ամյակի առթիվ նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

917. ԶԱՆԻԿՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Հայ գրքի տոնն ու վայելքը //Գրակ. թերթ.- 2002.- 28 հունիսի.- էջ 4:

2002 թ. հունիսի 23-ին Երևանում Շառլ Ազնավուրի անվ. հրապարակում կայացած գրքի տոնի նախաձեռնողն էր Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

918. ՍԱՂՄՈՍԱՎԱՆՔԻ վերընծայումը [մասնակցությամբ Մետրոպ Արք. Աշճյանի] //Արագածոտն.- 2001.- ք. 21.- էջ 1, լուսանկ.

919. «ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴՎԿԻԹԸ»՝ անգլերեն [հովանավորությամբ՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի] //Օրինաց երկիր.- 2002.- 12 հոկտ.- էջ 7:

920. ՍԱՏԱՐԵՑԻՆ «Գրական թերթին» [նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից 100 դուլարի օգնություն] //Գրակ. թերթ.- 2002.- 5 հուլիսի.- էջ 3:

921. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. Բացում Կիլիկիկեան Հայոց թագաւորութեան նուիրուած ցուցահանդէսին Փարիզի Մէջ: (28 հոկտեմբեր-30 նոյեմբեր): «Կիլիկիան Սորպոնի Մէջ» //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 564-580, լուսանկ.

Եկեղեցական դասից ներկաների թվում նաև՝ ամերիկահայ արևելյան թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

922. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Կաթողիկոսի Հովուապետական այցելութիւնը հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին Քալիֆորնիա: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1996.- թ. 6-7-8.- էջ 367-429, լուսանկ.

923. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. Պատարագ Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ մէջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ. 11-12.- էջ 584-587:

Ամերիկահայ արևելյան թեմի առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը:

924. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՏԱԹԵՒ ԵՊՍ. Ատենագրութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան միաբանական ընդհանուր ժողովի //Հասկ.- Անթիլիաս, 1977.- թ. 1-12.- էջ 334-338:

Ժողովի ներկաների թվում նաև՝ Գերպ. Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյան:

925. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՏԱԹԵՒ. Տարեկան տեղեկագիր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դարեվանքի: 52-րդ կրթական տարեշրջանի (1981-1982) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1982.- թ. 5-6-7.- էջ 226-233:

Դարեվանք այցելած հյուրերի թվում նաև՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

926. ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔ. Հանդիպում Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպիսկ. Սարգսեանի հետ: «Ալիք»-ի տեսակցութիւնները //Ալիք.- Թեհրան, 1973.- 24 սեպտ.- էջ 3, 6; 25 սեպտ.- էջ 3:

Խոսքում նաև՝ առկա է Իրանա-Հնդկաստան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի մասին հիշատակում:

927. ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. Այց եւ հոգեհանգիստ Լեւոն Ե-ի շիրիմին առջեւ, ի Սէն Տընի: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Հասկ.- Անթիլիաս, 1993.- թ.11-12.- էջ 588-592, լուսանկ.

928. ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ. Ազգային գրադարանի տարելիցը: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հոգացութեամբ և Ազգային գրադարանի կողմից հրատարակված «Մատյան նվիրումի» գիրք-օրացույցի մասին, գրադարանի տնօրեն Դավիթ Սարգսյանի հետ] /Զրույցը վարեց Սամվել Դանիելյանը //Առավոտ.- 2001.- 6 հուլիսի.- էջ 6:

929. ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՍԻՄՈՆ. «Հայ գիրքը տունն է հայուն»:
Բացօթյա ցուցահանդես //Հայաստան.- 2002.- 27 հունիսի.- էջ 3:

Գրքի տոն Շառլ Ազնավուրի անվան հրապարակում, որի կազմակերպիչն էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

930. ՍԱՐԴԱՐԱՊՍԸ ազգային միասնության խորհրդանիշ
//Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- հունիսի.- էջ 1:

Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը 1998 թ. մայիսի 28-ին Սարդարապատի հերոսամարտի և Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակման 80-ամյակի միջոցառմանը:

931. ՍԱՐԿԱԻԱԳԱԿԱՆ ձեռնադրութիւն Ս. Վարդանանց եկեղեցւոյ մէջ (Ռիճֆիլտ, Ն. ճ.) եւ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ (Մոնրէալ): [Ձեռնադրող՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան]//Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 9 յունվ.- էջ 6-7, լուսանկ.

932. ՍԵՆԵԳԱԼԻ վարչապետը Ս. Ամենափրկիչ վանքում
//Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 20 յուլիսի.- էջ 3, լուսանկ.

Ապտու Տիուֆին դիմավորեց և ուղեկցեց Մայր Տաճար Գերշ. Տ. Մեսրոպ Վարդապետը:

933. ՍԵՐՈՔՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ. «Ամեն ինչ՝ Աստծուն, իսկ կեսարին՝ գրեթե... ոչինչ» //Երկիր.- 2001.- 27 հունվ.- էջ 4, լուսանկ.

Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը նշվեց Գերշ. Տեր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ծննդյան 60-ամյա հորեյլանը:

934. ՍԻՐԱԼԻՐ յարաբերութեանց սերտացման ճիգեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միջեւ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1979.- թ. 1-12.- էջ 271-273, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության կազմում՝ Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

935. ՄՊԱՅԱՆԻ նոր նահանգապետը Ս.Ամենափրկչեան վանքում : //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 18 հուլիսի.- էջ 3, լուսանկ.

Նաև Իրանա-Հնդկաստան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նասին:

936. ԱՏԵՓԱՆ ԶԱՌԻԿԵԱՆ կը պատուի Վենետուելլայի Նախագահին կողմէ //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1991.- 11 սեպտ.- էջ 7, լուսանկ.

Մայրաքաղաքում Վենետուելլայի Հանրապետության նախագահ Կարլոս Անտրես Փերեսը երկրի ազատարար Սիմոն Բոլիվարի շքանշանով պարգևատրեց Վենետուելլայի հայ գաղութի նահապետ Ստեփան Զառիկյանին: Ներկա էր նաև՝ Մեսրոպ Սրբազանը:

937. ՍՐԲԱԶԱՆ հոր [Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] այցելութիւնը Շիքակոյի «Դանիէլ Վարուժան» դպրոցին //Հայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 4 դեկտ.- էջ 4:

938. ՍՐԲԱԶԱՆ քահանայապետը կը խորհրդակցի Յովհաննէս Պետրոս ԺԸ Գասպարեանի հետ: Երկրաշարժի աղետալներուն օգնության հարցով: (Գաղութի կեանքէն) //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1989.- 10 փետր.- էջ 3-4:

Նիւ Յորքի Սեն Պատիկ Մայր Տաճարում կազմակերպվեց գոհերի հիշատակին նվիրված արարողություն մասնակցությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

939. ՍԲ. ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ վանքի «Կոմիտաս» երգչախմբի 25-ամյակը //Երկիր.- 2001.- 5 մայիսի.- էջ 5, լուսանկ.

Երգչախումբը հիմնադրվել է 1975 թ. Սպահանի թեմի առաջնորդ Գերապատիվ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ջանքերով:

940. Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՎԱՑԻ լսարան: Ազգային Առաջնորդարանի Ս. Գրիգոր Տաթևացի լսարանի կրօնական եւ մշակութային միաշաբաթեայ սեմինարը: 7-14 յուլիս, 1996: Էյվըրսըն, ֆիլ //Սոր կեանք.- Գլենդել, 1996.- 3 հոկտ.- էջ 33:

Սեմինարի մասնակիցներին հյուրընկալեց նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

941. Ս. ԷԶՄԻԱԾՆՈՒՄ, Մայր Աթոռի և Մեծի Տանն Կիլիկիո լիազոր ներկայացուցիչների միջև բանակցություն: [Նրանց թվում էր նաև Մեսրոպ Եպս. Աշճյանը] //Գիր ու գիրք.- Նյու-Յորք, 1980.- թ. 28-29.- էջ 28, լուսանկ.

942. Ս. ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ մայր եկեղեցույ: 75-ամեակ Նիւ Եորքի //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1991.- 5 յունիսի.- էջ 7:

Նյու Յորքի Ս. Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու 75-ամյակի առիթով Ս. Պատարագ մատուցեց Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

943. Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ տօնը Ազգային առաջնորդարանին մէջ //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1993.- 3 փետր.- էջ 4, լուսանկ.

1993 թ. հունվարի 6-ին Ազգային առաջնորդարանի «Վահագն և Հասմիկ Հովնանյան» սրահում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի տված հյուրասիրության մասին:

944. Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ տօնը Ազգային առաջնորդարանին մէջ: Յովնանեան վարժարանի բարեկամներու միութիւնը 27.000 տոլար

հանգամանակած Լիբանանահայ վարժարաններու ֆոնտին: (Ամերիկահայ կեանք) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 26 յունվ.- էջ 6, լուսանկ.

Նաև՝ Նյու Յորքի Ս. Լուսավորիչ Մայր եկեղեցում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կատարած Ջրօրհներթի մասին:

945. Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ վանքին իրագործում մը սկսաւ: Մայամիի մէջ [մասնակցութեամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 21 յունվ.- էջ 1, 35, լուսանկ.

946. Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ վանքի հիմնադրութեան ճաշկերոյթ [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հրավերով]: (Ֆլորիտահայ նամականի) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 25 փետր.- էջ 4-5, 7, լուսանկ.

947. Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ քահանայից տօնը Ուաշինկթընի Ս.Խաչ եկեղեցոյ մէջ [նախագահութեամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի]: Զաղորդագրութիւն՝ Ազգ. առաջնորդարանէն //Չայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 8 մարտի.- էջ 3, 5, լուսանկ.

948. Ս. ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ Գայրապետի յիշատակի ոգեկոչումը //Ալիք.- Թեհրան, 1974.- 20 ապր.- էջ 3; 6:

Ս. Ներսես Շնորհալու մահվան 800-ամյակի հիշատակի ոգեկոչման հանդիսութիւն Նոր-Ջուղայի Մատենադարանի մուտքի առջև Գերպ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի գլխավորութեամբ, նաև Սրբազանի խոսքի մասին:

949. ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ՍԻԼՎԱ. Իր առաքելութեան գիտակցութեամբ //Չայաստանի Զանրապետութեամբ.- 1998.- 20 մարտի.- էջ 5, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք.Աշճյանի հեղինակած հայերէն և անգլերէն հրատարակութիւններէ մասին:

950. ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ՍԻԼՎԱ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյան: Գրական վաստակի համայնապատկեր //Քրիստոնյա Զայաստան.- Վաղարշապատ, 1997.- հոկտեմբեր.- էջ 6:

951. ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ Տօնը Բոլորանում //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք.14.- էջ 8:

Ս. Ղուկաս եկեղեցուն Ա. Պատարագը մատուցելու և քարոզելու է Գերշ. Տ. Մեսրոպ Ծ. Վարդապետը:

952. ՎԱԶԳԵՆ Ա. Ամենայն հայոց Վեհափառ Հայրապետը կը պատասխանէ Մեսրոպ Արք. Աշճեանի հեռագրին [1988թ. դեկտեմբերի 7-ին աշխարհացունց երկրաշարժի առիթով] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 17 դեկտ.- էջ 3:

953. ՎԱԶԳԵՆ Ա. Մեսրոպ Արք. Աշճեան: Հայոց եկեղեցի: Սիւ եորք //Հասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ.4.- էջ 160:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ցավակցական նամակը Մեսրոպ Արք. Աշճյանին, սփյուռքահայ նշանավոր գրող Արամ Հայկազի մահվան կապակցությամբ:

954. ՎԱԶԳԵՆ Ա. Նորին Սուրբ Օծուքուն Տ.Տ.Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի նամակը Մեծի Տանն Կիլիկիո Գարեգին Բ Կաթողիկոսին: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Էջմիածին.- 1986.- թ.10.- էջ 3-4:

955. 60-ԱՍՅԱԿ //Էջմիածին.- 2001.- թ. 2-3.- էջ 116-117, լուսանկ.

Շնորհավորանքի և երախտիքի խոսք՝ նվիրված Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի 60-ամյակին և քահանայագործության 40-ամյակին:

956. ՎԱԽՃԱՆՈՒՄ ԵՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ: Գերշ. Տ. Հրանդ Ս. Արք. Խաչատուրեանին: Սուրբ պատարագ եւ վերջին օծում [թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ եպիսկ. կողմից] //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելես, 1980.- 14 փետր.- էջ 4:

957. ՎԱՐԵ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ և իր աշխատությունը //Ազգ.- 2002.- 31 մայիսի.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հոգածությամբ լույս տեսած գրքի տեսություն:

958. ՎԱՆԱԿԱՆ Ազգ. կեդրոնական վարչութեան լիակատար նիստեր Անթիլիասի մէջ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1993.- ք.11-12.- էջ 641-646, լուսանկ.

Կրոնական ժողովի կազմում նաև՝ Տ.Մետրոպ Արք. Աշճյան:

959. ՎԱՆԱԿԱՆ Պատմական դեպք մը Անթիլիասի մէջ: [Նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1985.- ք. 10-12.- էջ 512-526:

960. ՎԱՆԳՈՒՎՈՐԻ Եկեղեցւոյ օծումն ու հայ կեդրոնի բացումը //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1986.- 20 դէկտ.- էջ 6, լուսանկ.

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյն պատարագը մատուցեց Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

961. ՎԱՆԳՈՒՎՈՐԻ հայութիւնը պատնէշի վրայ: Հայ կեդրոնի եւ եկեղեցւոյ պարտքի շիջման համար՝ հանգանակուեցաւ աւելի քան 93.000 տոլար //Կամք.- Փարիզ, 1986.- 8 դէկտ.- էջ 4:

Մետրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցութիւնը Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ հայկական եկեղեցւոյ բացման և օծման արարողութեանը:

962. ՎԱՆԳՈՒՎՈՐԻ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ առաջին տարեդարձը եւ Առաջնորդ հօր [Մետրոպ Արք. Աշճյանի] այցելութիւնը: (Գանատահայ նամականի) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 9 յունվ.- էջ 4-5, լուսանկ.

963. ՎԱՆԵՑԻ. Աւարտաճառերը չորս արեղաներուն //Յասկ.- Անթիլիաս, 1963.- ք. 8-9.- էջ 510:

Նաև՝ Յոզ. Տ. Մետրոպ Վրդ. Աշճյանի ավարտաճառի մասին:

964. ՎԱՆԵՑԻ. Վարդապետական գաւազանի մասնաւոր իշխանութեան տուչութիւն չորս արեղաներու [նաև՝ Յոզ. Տ. Մետրոպ Արք. Աշճյան] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1963.- ք. 8-9.- էջ 509-510:

965. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Մ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հայրենիքի պաշտպանների հետ //Էջմիածին.- 1997.- ք.1.- էջ 108-110:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ Գարեգին Ա ուղևորվեց Արմավիր քաղաքում գտնվող ռազմաուսումնական կենտրոն, ուղեկցողների թվում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

966. ՎԱՐՂԱՊԵՏ ԱՐՇԱԻՐ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի հովուապետական այցելութունը Հիւսիսային Ամերիկայի արեւմտեան թեմին: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին] //Յասկ.-Անթիլիաս, 1984.- թ.11-12.- էջ 459-532, լուսանկ.

967. ՎԱՐՈՒԺԱՆ Սէթեանի Հայաստանեան սլայտների ցուցադրությունը //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- թ.14.- էջ 8:

Արվեստագետի ցուցադրությանը մասնակցում էր Տ.Մեսրոպ Ծ. Վարդապետը:

968. ՎԵՀԱՓԱՌ Հայրապետը այցելեց դպրատուն //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1998.- սեպտեմբեր-հոկտեմբեր.- էջ 4:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա-ի հավանությունը «Աստվածաշնչական Հայաստան» գիտական նստաշրջան հրավիրելու շուրջ, որի պատասխանատուն է Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

969. ՎԵՀԱՓԱՌ Հայրապետը Թորոնթոյի մեջ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1987.- թ. 8-9.- էջ 388-392, լուսանկ.

Գարեգին Բ-ի այցելության շրջանակներում սրբազան Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը:

970. ՎԵՐԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒ համազգային համախմբում Ուաշինգթոնի մէջ: Եօթնասունամեակի ձեռնարկներ թեմերէ ներս //Յասկ.-Անթիլիաս, 1985.- թ. 4-5.- էջ 284-286:

Նաև՝ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը Եղեռնի 70-ամյակի առիթով կազմակերպված միջոցառումներին:

971. ՎԵՐՋԻՆ ՕԾՈՒՄ եւ յուղարկաւորութիւն Տ. Տիգրան Ա. Քհնյ. Խոյեանի: [Հանդիսադիր՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 8 փետր.- էջ 6:

972. ՏԱԹԵՎ ԱՐՔ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ հանդիպումը Լևոն Տեր-Պետրոսեանի հետ: (Ամերիկահայ կեանք) //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1991.- 18 դեկտ.- էջ 4, լուսանկ.

ՀՀ նախագահի հետ հանդիպմանը ներկա էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

973. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ Ազգային կեդրոնական վարչութեան կրօնական ժողովի: (1965-1968) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1968.- թ. 11-12.- էջ 380-395:

Ազգային կենտրոնական վարչութեան Կրօնական ժողովի կազմում նաև՝ Հոգշ. Ս. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

974. ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Ազգային կեդրոնական վարչութեան կրօնական ժողովոյ: (1974 հոկտեմբեր-յունիս 1978) Է.- Եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն //Հասկ.- Անթիլիաս, 1978.- թ. 4-6.- էջ 285:

Հոգշ. Ս. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի Եպիսկոպոսական ձեռնադրումը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի կողմից:

975. ՏԵՂԵԿԱՆՔ //Ալիք.- Թեհրան, 1975.- 16 յուլիսի.- էջ 3:

1975 թ. հուլիսի 10-ին տեղի է ունեցել Ս. Ստեփանոս Նախավկա վանքի ուխտագնացութիւնը: Վանքում պատարագել և քարոզել է Իրանա-Հնդկաստան թեմի առաջնորդ Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

976. ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ ՎՐՈՅՐ. Աբղ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը Ս. Էջմիածնի մեջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1995.- թ. 9-10.- էջ 443-450, լուսանկ.

Հանդիպման մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

977. ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԵՊԻՍԿ. Գաւազանագիրք Բերիոյ Հայոց Թեմի առաջնորդներու //Հասկ.- Անթիլիաս, 1978.- թ.1-3.- էջ 41:

Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյանի ուղևորութիւնը Հալեպ քարոզչական և ուսուցչական աշխատանքների նպատակով:

978. ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ ԱՆՊՐԱՆԻԿ. Գրադարանի հիմնադրման 80-ամյակը //Չայաստանի Չանրապետութ. - 2001.- 14 դեկտ.- էջ 5:

Էջմիածնի գրադարանի հիմնադրման 80-ամյակի հանդիսությամբ Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի օրհնանքի խոսքի մասին:

979. Տ. ԹՈՐԳՈՍ Ա. Քհն. Յակոբեանի ձեռնադրութեան 25-ամեայ շքեղ հանդիսութիւն: Ամերիկահայ կեանք //Չայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 23 դեպտ.- էջ 1:

Բոստոնի Ս. Ստեփանոս եկեղեցում կայացած հանդիսության մասնակիցների թվում նաև՝ Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյան:

980. ՏԵՐ-ՊԱՆՈՒՍՏԵԱՆ ՍՈՒՇԵՂ Ա ՔԱՅԱՆԱՅ. Ս. Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցւոյ ամենօրեայ վարժարան: Կրթական հաստատութիւններու կեանքէն //Չայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 31 դեկտ.- էջ 22, 29:

Վարժարանի պատմության մեջ իր մեծ ավանդով տեղ ունի նաև Մեսրոպ Սրբազանը:

981. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ այցելութիւնը Նիւ Եորքի հայ գաղութին: (Ամերիկահայ կեանք) //Չայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 3 հոկտ.- էջ 7, լուսանկ.

Այցելության շրջանակներում Մեսրոպ Սրբազանը վեհափառին ընծայեց գեղեցիկ ոսկե մատանի:

982. ՏԻԳՐԱՆ ԵՒ ՏԻԱՆԱ Չաճէթեաններ 110.000 գանատական տողար կը նուիրեն: Լուրեր Նիւ Եորքի Ազգային առաջնորդարանէն //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1996.- 20 ապր.- էջ 8, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հայտարարությունը նշված գումարը եկեղեցիների վերանորոգմանը ծառայեցնելու մասին:

983. ՏԻԿ. ԼՈՒՏՄԻԼԱ ՏԵՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ այցելած է Ազգային առաջնորդարան: Նիւ Եորքի Ազգային առաջնորդարանէն: (Ամերիկահայ կեանք) //Ասպարէզ.- Գլենդէլ, 1993.- 18 մարտի.- էջ 4:

ՀՀ նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանի կինը իր որդու՝ Դավիթի հետ Միացյալ Նահագներում էր գտնվում Մեսրոպ Արք. Աշճյանի և Ազգային առաջնորդարանի տիկնանց համձնախմբի հրավերով:

984. ՏՐԴԱՏԻ ԱՆՏԱՌ՝ Խոր վիրապում: (1700-ամյակին ընդառաջ) //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- մայիս.- էջ 2:

Հայաստանում քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի առիթով, Խոր վիրապի շրջակայքում 17.000 ծառ տնկելու հարցը քննարկելու համար հրավիրվել էր խորհրդակցական ժողով, որի մասնակիցների թվում էր նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

985. ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ արձանագրութիւններ կաթողիկոսարանի այցելուներու տոմարին մէջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1983.- թ.2-3.- էջ 161-177:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Ս. Տ. Խորեն Ա մահվան առիթով արձանագրություններ, որոնց թվում նաև՝ Մեսրոպ Եպս. Աշճյան:

986. ՑԱԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ //Հայրենիք.- Բոստոն, 1983.- 16 փետր.- էջ 6:

Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Խորեն Ա-ի մահվան առիթով, Տեր և Տիկին Եղիշե Մելիքյան և որդի Տեր և Տիկին Սիրակ Մելիքյան ընտանիքների ցավակցությունը Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճյանին:

987. 80 ՏԱՐԻ ԵՏՔ: Խրիմեան Հայրիկի վախճանման ութսուն-ամեակի ոգեկոչական տօնակատարություններ[ին նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասնակցությունը] //Հայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 24 նոյեմբ.- էջ 6-7, լուսանկ.

988. ՈՒՄՏԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ յանձնախմբի անդրանիկ նիստը Փարիզում (Քրիստոնեայ Հայաստան-1700) //Լուսաւորիչ.- 1997.- հունվ.- էջ 4:

989. ՈՒՄՏԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆՑ կազմակերպման ժողովի որոշումները: Քրիստոնեության 1700-ամեակի տոնակատարության առթիվ //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1996.- 15 նոյեմբ.- էջ 1, 8, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշխյանի մասնակցությամբ 1996թ. հոկտեմբերի 24-25-ը էջմիածնում գումարված «Հայաստան, երկիր ուխտավայր» խորագրով նիստի շուրջ:

990. ՈՒՄՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ Ս. Կարապետ վանքի եւ քառասունք երկրաշարժի զոհերուն: [Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշխյանի խոսքի մասին]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 7 փետր.- էջ 4, 7, լուսանկ.

991. ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ միութենէն օժանդակութիւն լիբանանահայութեան //Հայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 10 մայիսի.- էջ 4, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշխյանի հանդիպումը Հայրենակցական Միության անդամների հետ:

992. ՓԻՐՈՒՄԵԱՆ ՆՇԱՆ. «Հ.Յ.Դ. և Հայ Դատի յանձնախումբը այդ հանդիպման ներկայ էին Հայաստանի քաղաքական և տնտեսական հզօրացման օրակարգով»: [Մեսրոպ Արք. Աշխյանի մասնակցությամբ] Հարցազրոյց ընկ. Նշան Փիրումեանի հետ նախագահ Քլիմբընի հետ հանդիպման առիթով: (Գաղութի կեանքէն) //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1994.- 27 օգոստ.- էջ 10-11, լուսանկ.

993. ՔԱՐԱՆԱՅԱԿԱՆ ձեռնադրութիւն Սոնթրէալի մէջ //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1988.- 16 յունիսի.- էջ 23, լուսանկ.

Ձոհրապ Սարկավազ Երեցյանի ձեռնադրությունը կատարեց Առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշխյանը:

994. ՔԱՐԱՈՒՂԱՆՅԱՆ ԽՈՆԱՐՅ. Գուրգուրանք մեր հայրենիքին վրայ: ՀՀ ԳԱԱ պատվավոր դոկտորի աստիճան Սրբազան հորը [Մեսրոպ Արք. Աշխյանին] //Ժամանակ.- 2001.- 6 դեկտ.- էջ 4:

995. ՔԱՐԱՌՈՂԱՆՅԱՆ ԽՈՆԱՐՅ. ...Եվ երկարեց աջն օգնության //Ժամանակ.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 6:

Ազգային գրադարանում կազմակերպվել էր 2001 թ. գրական-հրատարակչական հունձքի շնորհանդես, որի պատվո հյուրն էր Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանը:

996. ՔԵՐՈՔՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ. Մարդ է, որ գործ է զերկիր: Երջանկահիշատակ Գարեգին Ա-70 //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2002.- 24 օգոստ.- էջ 2:

ԳԱԱ-ում կայացած նիստում նաև հիշատակում Մեսրոպ Սրբազանի ելույթի մասին:

997. ՔԷՇԻՇԵԱՆ ԱՐԱՄ ԱՐՔ. Միջ-Եկեղեցական առաքելութեամբ Միացեալ Նահանգներու, Ջուիցերիոյ եւ Կիպրոսի մէջ //Հասկ.- Անթիլիաս, 1995.- թ. 2.- էջ 111-113:

Լիբանանի Հայոց Առաջնորդի այցելության շրջանակներում հանդիպում նաև՝ Միացյալ Նահանգների Արևելյան շրջանի և Կանադայի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հետ:

998. ՔՐԻՍՏՈՆԵՌԻԹԵԱՆ Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գործադիր մարմնի ժողովը Ս. Էջմիածնայ մէջ [մասնակցությամբ նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1996.- 3 հոկտ.- էջ 34, 39:

999. ՔՐԻՍՏՈՆԵՌԻԹՅԱՆ ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության լույսի ներքո՝ ուխտագնացությունների կազմակերպման ժողով Ս. Էջմիածնում //Լուսաւորիչ.- 1996.- նոյեմբ.- էջ 3:

Հոկտեմբերի 24-25-ը Մայր Աթոռում գումարված «Հայաստան, երկիր ուխտավայր» խորագրով անդրամիկ նիստում Մեսրոպ Արք. Աշճյանը ներկայացրեց ուխտագնացության կազմակերպական աշխատանքների հետ առնչվող հիմնական ծրագրերը: Հիշատակում նաև՝ Սրբազանի ելույթի մասին:

1000. ՔՐԻԱՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գործադիր մարմնի ժողովը և նրա որոշումները: (Սեպտեմբեր, 1996 թ.) //Լուսաւորիչ.- 1996.- հոկտ.- էջ 4:

Միջազգային ցուցահանդես Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան: Նաև՝ Սրբազանի՝ վարքերի և եկեղեցիների վերանորոգման առիթով խոսքի մասին:

1001. ՔՐԻԱՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին նվիրված միջոցառումների անցկացման եկեղեցական հանձնաժողովը և Հայաստանի կոմպոզիտորների և երաժշտագետների միությունը: Հայտարարում են: Հիմն-օրհներգի մրցույց //Ազգ.- 1998.- 12 նոյեմբ.- էջ 6:

Հոկտեմբերի 31-ին կայացած մրցույթի հանձնախմբի կազմում նաև՝ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյան:

1002. ՔՐՈՆԻԿ: Դասախոսություն //Գլաձոր.- Անթիլիաս, 1958.- թ. 3.- էջ 101:

Եկեղեցական ակնառու գործիչ Եղիշե Արք. Դուրյանի հիշատակին նվիրված դասախոսության ժամանակ Տիր. Հրայր Աշճյանի բացման խոսքի մասին:

1003. Օ՞, ԳՐՔԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ... //Կանչ.- 2002.- 26 հունիսի.- էջ 1:

Երևանի Շառլ Ազնավուրի անվ. հրապարակում անցկացվեց «Հայ գրքի օր»: Նաև զեկուցող և նախաձեռնող Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին:

1004. ՕԾՈՒՄ՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ եւ բացում Հայ կեդրոնի: (Վեներուելա: Թեմական լուրեր) //Հասկ.- Անթիլիաս, 1987.- թ. 8-9.- էջ 397-403, լուսանկ.

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու օծումը Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից, ինչպես նաև նրա մասնակցությունը Հայ կենտրոնի բացմանը:

1005. ՕԾՈՒՄ՝ նորակառույց Ս. Սարգիս Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ: Consecration of the st. Sarkis Armenian

apostolic Church. Douglaston, New York. May 20, 1990: [Գործույկ] Զայերեն անգլերեն:

Բովանդ.՝ Առընթերականներ՝ Ս. Մետրոպ Մետրոպ Արք. Աշճ-յան, Տ. Եփրեմ Ա. Եպիսկ. Թապագեան:

1006. ՕԾՈՒՄ՝ Ա. Խաչ Մայր Տաճարի //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 14 նոյեմբ.- էջ 3, լուսանկ.

Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ-ի կատարած օծումը տեղի ունեցավ մասնակցությամբ նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի:

1007. ՕԾՈՒՄ՝ Վենեզուելայի Ա. Գրիգոր Լուսաուրիչ Եկեղեցույ Եւ Բացում Զայ կեդրոնի: Վենեզուելա //Զայրենիք.- Բոստոն, 1987.- 17 յունիսի.- էջ 5, լուսանկ.

Նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի այցելությունը նախագահական ապարանք:

1008. ՕՐԱՆՅԱՆ ԼՈՒՄԻՆԵ. Աստված ուղարկեց Զայաստան //Առավոտ.- 2001.- 24 հոկտ.- էջ 6:

Ազգային գրադարանում տեղի ունեցավ միջոցառում «2001 թ. գրական հրատարակչական հունձքի շնորհանդեսը» վերնագրով, որի պատվավոր հյուրն էր Մետրոպ Արք. Աշճյանը:

1009. ՕՍԷՊԷ. Զօր. Դրաստամատ Կանայեանի (Դրօ) սրտին անթեղումը //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1984.- 26 մարտի.- էջ 4-5, լուսանկ.

Զիշատակում նաև՝ Մետրոպ Արք. Աշճյանի խոսքի մասին:

1010. ՖԼՈՐԻՏԱՅԻ Ա. Կարապետ Վանք //Զասկ.- Անթիլիաս, 1988.- թ. 1-2.- էջ 52-54, լուսանկ.

Վանքի բացման արարողությունը՝ Ամերիկայի Արևելյան թեմի առաջնորդ Մետրոպ Արք. Աշճյանի:

1011. “АЗДАРАР” [Передача „Аздарар” посвящена архиепископу Месропу Ашчяну] //TV канал.- 2001.- 17-23 дек.- с. 5

1012. АНАНЯН АБГАР Благодаря инициативе архиепископа Месропа Ашчяна. [Развернулась широкая издательская деятельность] //Голос Армении.- 1999.- 1 авг.- с. 6.

1013. БЛАГОДАРЯ инициативе Месропа Ашчяна //Голос Армении.- 1999.- 7 авг.- с. 6.

“Круглый стол” организованный в Союзе писателей Армении, посвященный деятельности архиепископа М. Ашчяна. М. Ашчян стал членом союза “Друзья армянской литературы”.

1014. ГАЛОЯН Е. Помни о прошлом, верь в будущее //Респ. Армения.- 2002.- 19 апр.- с. 9.

Архиепископом Месропом Ашчяном и публицистом переводчиком, общественным деятелем Григором Джаникяном была задумана серия книг, посвященных родине и судьбе армянского народа. Г. Джаникян-редактор и составитель книг, рассказывает об этих работах.

1015. ЗАТИКЯН МАГДАЛИНА. Книга вышла на улицу [Международный фестиваль] //Голос Армении.- 2002.- 25 июня.- с. 8.

1016. МИКАЕЛЯН КАРЕН. Камень Трдата. [О архиепископе Месропе Ашчяне] //Новое Время.- 2002.- 25 мая.- с. 7.

1017. МИРЗОЯН ТИГРАН. Город 1000 церквей //Голос Армении.- 2002.- 26 сент.- с.7.

Выставка “Архитектура Ани”, посвященная 1000 летию кафедрального собора. Выставка благословие архиепископа Месроп Ашчян.

1018. ARCHBISHOP MESROP ASHIAN meets Mr Robert Kocharian //Նոր կեանք.- Լուս Անջելէս, 1996.- 21 մարտի.- էջ 24, լուսանկ.

Մեսրոպ Սրբազանի հանդիպումը ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Բոչարյանի հետ: Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ և հովանավորությամբ Ազգային Առաջնորդարանի «Կահագն և Հասանիկ

Հովանայան» սրահում կայացավ նկարչուհի Լաուրա Ավետիսյանի նկարների անհատական ցուցահանդեսը:

1019. A CELEBRATION for Archbishop Mesrop Asjian //Սոր կեանք.- Լոս Անջելես, 1994.- 9 փետր.- էջ 13, 20, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշոցանի թեմի առաջնորդ վերընտրվելու առթիվ տոնակատարության մասին:

1020. AXSTAEMENT from The Catholicosate of the Holy See of Cilicia, Antelias, Lebanon //Սոր կեանք.- Լոս Անջելես, 1993.- 16 ապր.- էջ 13, լուսանկ.

Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ին այցելած պատվիրակությունը ղեկավարում էր Մեսրոպ Արք. Աշոցանը:

1021. BUDDING ARMENIAN Community in New Orleans Honors Prelate's Visit //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1987.- 11 ապր.- էջ 25-26:

Եկեղեցական նվիրյալ աշխատակից Սառա Վարդանյանի այցը նոր Օռլեանի հայկական համայնք, որի ընթացքում Մեսրոպ Արք. Աշոցանը պարգևատրում է նրան մեդալով:

1022. CONSECRATION of st. Gregorchurch in Vancouver //Սոր կեանք.- Լոս Անջելես, 1986.- 25 դեկտ.- էջ 21, լուսանկ.

Միջոցառման մասնակից նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշոցանը:

1023. FRONT PAGE //Սոր կեանք.- Լոս Անջելես, 1986.- 2 հոկտ.- 2, 12, 16 լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշոցանի կատարած փոփոխությունները կրթական, կրոնական և այլ ոլորտներում:

1024. AGRANITE CITY Community Looks Forward to Construction of New Church //Սոր կեանք.- Գլենդել, 1996.- 14 նոյեմբ.- էջ 2, 27, լուսանկ.

Մեսրոպ Սրբազանի այցը՝ ծանոթանալու տեղի եկեղեցու կառուցմանը:

1025. HIGHLIGHTS of Archbishop Mesrop Ashjian's Visit to Armenia //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1996.- 31 հոկտ.- էջ 21, 30, լուսանկ.

Մետրոպ Սրբազանի այցելությունը Հայաստան:

1026. HIS EMINENCE, Archbishop Mesrop Ashjian Honoring the 35th Anniversary of his Ordination and 20th Anniversary are prelate of the Eastern Prelacy 1997, New York

[Զեչակավված 14 էջ]

Բովանդ.՝ The Honorable Sarkis Teshoian, Master of Ceremonies - հարգարժան Սարգիս Տեշոյան, տոնակատարությունների կազմակերպիչ:

The White House, Washington, Bill Clinton

Սպիտակ տուն, Վաշինգտոն, Բիլ Բլիմթոն

Prime Minister, վարչապետ Հայաստանի Հանրապետության նախագահ, Լևոն Տեր-Պետրոսյան, Ժիրայր Պողոսյան, ԼՂՀ փոխ-վարչապետ:

Message delivered by His Eminence Archbishop Khajag Barsamian Primate of the Diocese of the Armenian Church of America.

Message delivered by His Eminence Archbishop Hovhan Dedrerian Primate of the Diocese of Canada.

Message delivered by Righth Rev. Moushegh Mardirossian, Prelate of the Mestern Prelacy.

Address delivered by Dr. Raffy Hovanessian.

Presentation by Mrs. Arpi Simonian.

Armenian Evangelical Union of North America.

Presentation by Mrs Gemma Vartanian on behalf of the Prelacy ladies Guild.

Response by Archbishop Mesrop Ashian.

1027. HIS HOLINESS Karekin II congratulates Abp. Ashjian on his re-election as Prelate //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1986.- 5 հունիսի.- էջ 1, լուսանկ.

Գարեգին 2-րդի շնորհավորանքը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի՝ երրորդ անգամ Ամ. Արևելյան թեմի Առաջնորդ վերընտրվելու առիթով:

1028. NAASR'S JOURNAL //Նոր կեանք.- Լուս Անջելես, 1985.- 28 նոյեմբ.- էջ 17, լուսանկ.

1029. MESROP ASHJIAN //Նոր կեանք.- Լուս Անջելես, 1984.- 26 հունվ.- էջ 14.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կյանքը և գործունեությունը:

1030. PRELACY HONORS Dick Sarajian //Նոր կեանք.- Լուս Անջելես, 1983.- 24 նոյեմբ.- էջ 12, 20, լուսանկ.

Բացման խոսքով հանդես է եկել Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1031. PRIMATE ASHJIAN visits Armenians of Buenos Aires //Prelacy Secretariat //Նոր կեանք.- Լուս Անջելես, 1984.- 2 ապր.- էջ 13, 21-22, լուսանկ.

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի այցելությունը Բուենոս Այրես:

1032. THE PONTIFF Attends A.N.E.C.Festival //Նոր կեանք.- Լուս Անջելես, 1983.- 29 հուլիսի.- էջ 11, 15, լուսանկ.

Փառատոմին մասնակցել է նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1033. WE HONOR 35th Anniversary of the Ordination of Archbishop Mesrob Ashjian. [Մենք մեծարում ենք Մեսրոպ Արք. Աշճյանի քահանայական ձեռնադրության 35-ամյակի առթիվ] The Armenian Apostolic Church of America Eastern United States and Canada.

Ամերիկայի և Կանադայի Հայ առաքելական եկեղեցու արևելյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի եկեղեցական գործունեության 35-ամյակի առիթով հուշագիր- ալբոմ: New- York.- 1996.- առանց էջակալման, [42 էջ թ.]; Նկար.- Բնագր.՝ հայ. և անգլ.

Բովանդ՝ Գիր Հայրական սիրոյ եւ զնահատանաց առ զերաշնորհ Ս. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեան-Գարեգին Ա Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց; Գիր Օրհնութեան-Արամ Ա Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիո;

A Message of Deepest Appreciation. Onnic Marashian Chairman, Executive Council Armenian Apostolic Church of America, Eastern United States and Canada. [Երախտագիտության խոսք ՕՆՈՆԻԿ Սարաշյան, Ամերիկայի և Կանադայի հայ առաքելական եկեղեցու արևելյան թեմի ազգային վարչության նախագահ:

Կենսագրական նյութեր [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] Այիրիս Փափագյան

Archbishop Ashjians published works [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հրատարակած գրքերը]

Առաքելութեան Մարդը

Բարձրաշնորհ Տէր Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեան (իր քահանայական ձեռնադրութեան 35-ամեակին առիթով) Խաժակ Ծ. Վրդ. Յակոբեան: Եկեղեցական աստիճաններու տուչութիւն եւ ձեռնադրութիւններ (1978-1996)

Feast of Light գրքույկն է հրատարակված 1997թ Նյու-Յորքում, որը նվիրված է Մեսրոպ Արք. Աշճյանի քահանայական ձեռնադրման 35- րդ տարեդարձին]

Church and Altar Consecrations [Ցուցակագրված են այն բոլոր եկեղեցական միջոցառումները «Արվեստի ցուցահանդեսները», տոնակատարությունները, հայկական կենտրոնների հիմնադրումը, դրամական հանգանակության, նվիրատվությունները, կրթական ծրագրերը, կրթաթոշակները, որոնք իրականացվել են Մ. Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ և ղեկավարությամբ հայրենիքում և սփյուռքում 1978-97 թթ.]

Գրքածօն` Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանի «Կեանքի և Հաւատքի էջեր» հատորին

Անուշվարդ:

Հրատարակչական: Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներու Արևելյան Թեմի հրատարակած Գիրքերը 1978-1996 տարիներուն (Միացեալ Նահանգներու մէջ):

Անգլերեն հրատարակություններ:

Հայաստանի մէջ հրատարակած գրքեր:

Church and Altar Consecrations. Exhibits-Art Shows.Concerts and Celebrations. Musical Armenia. Establishment of Armenian Centers Fundraising Programs. Scholarships-Departments, Prince of Cilicia Award Recipients. St. Mesrob Mashdotz Award Recipients. Recipients of Special Awards. Knigth of Cilicia Award Recipients.

Spirit of Armenia Award Recipients. Martyr's Monuments, Armenian Day Schools. Man/Woman of the Year. Mother of the Year recipients. National Funerals. [Կիլիկիայի արքայազնի շքանշանակիրների, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց շքանշանակիրների, հատուկ պարգևների արժանացողների, Կիլիկիայի ասպետի շքանշան ստացողների, Հայ ոգու շքանշանակիրների, Նահատակների հուշարձանի, Հայկական դպրոցների օրերի, Տարվա կին և տղամարդ տիտղոսակիրների, Տարվա մայր և ազգային հուղարկավորությունների ցանկերը]

Prelacy Pocket Diaries

[Գրպանի կրոնական օրացույցներ]

Հրատարակելի գիրքեր:

Video Tapes and CDs [Տեսաժապավեններ և լազերային սկավառակներ]

Մայրական աղօթք առ ամենակարող Տիրոջը - Մայր Հեղինե (Մուրադեան):

Հայր Մեսրոպին: Որ ընկալաւ զկարգ վարդապետութեան - Եդուարդ Տարօնեան: Սրտագին Աղօթք Առ Աստուած: Ի վերայ առողջութեան Ծառայի Յիսուսի Քրիստոսի Գերաշնորհ Հայր Արքեպիսկոպոս Մեսրոպ Սրբազան Աշճեանի Ռազմիկ Դաւոյեան:

Խօսք Ի Խորոց Սրտի Առ Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեանին - Վարդան Յակոբեան:

Մեսրոպաշունչ: Ձօն Մեսրոպ Արք. Աշճեանին - Մեսրոպ Ա. Քինյ. Թաշճեան

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1034. ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ ՄԱՎՐԻԿ. Ուխտագնացություն Երկրի ճանապարհներով //Չայաստանի Չանրապետութ.- 1999.- 19 նոյեմբ.- էջ 5:

1999 հուլիսի 27-ից օգոստոսի 15-ը Չայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գրասենյակը Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ և նախաձեռնությամբ կազմակերպել էր ուխտագնացություն Գանձասար-Էջմիածին երթուղով:

1035. ԱՎԱԳՅԱՆ ԱՆԱՂԻՏ, ՓԱՆՈՒՑՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ. Ուսանողական ուխտագնացություն [Ծաղկավանք մասնակցությամբ Մ. Արք. Աշճյանի] //Քրիստոնյա Չայաստան.- Վաղարշապատ, 1998.- հունիսի.- էջ 3, լուսանկ.

1036. ԲԱՒՏԱՄՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ. «Կեսգիշերային ճեպընթաց»:
[Տպագր. պատրաստ.] /Լիլիթ Մարտիրոսյան //Ուղեկից.- 2002.- թ. 8.- էջ 19:

Նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի Արևմտյան Չայաստան կատարած ուխտագնացության մասին:

1037. ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ. Ուխտագնացություն Նորավանք [մասնակցությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայաստանի Չանրապետութ.- 2002.- 17 ապր.- էջ 7:

1038. ԴԵՊԻ ՉԱՃԿԱՏԱՐ: 1700-ամյակին ընդառաջ /Գրեց Ուխտաւոր //Էջմիածին.- 1997.- թ. 8-9.- էջ 200-205; Նոր օր.- Լոս Անջելես, 1997.- 17 սեպտ.- էջ 6; 20 սեպտ.- էջ 6, լուսանկ.

Չայաստանում Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի առթիվ կազմակերպված ուխտագնացություն Ռուսինիայի թեմի Չաճկատար վանք: Գերմանիայից միացած ուխտավորների թվում նաև՝ Մ. Արք. Աշճյան:

1039. ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ՖԵԼԻՔՍ. Աստվածային արարչությունը ընդդեմ սատանայի համառության //Նորաթերթ.- 1999.- 2 հոկտ.- էջ 12, լուսանկ.

Մ. Արք. Աշճյանի ուղեկցությամբ ուխտագնացություն դեպի Ավետյաց երկիր:

1040. ԵՐԱՋ ԻՄ ԵՐԿԻՐ... //Երկիր.- 2001.- 21 փետր.- էջ 4:

2001թ. հունիսին Մ. Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ 600 ամերիկահայեր ուխտագնացության կմեկնեն Թուրքիա՝ հայկական հնագույն սրբավայրերը տեսնելու:

1041. ԵՐԿԻՐ ԴԻՇԱՏԱԿԱՍ: Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի կազմակերպած Բ ուղևորությունը դեպի Արևմտյան Հայաստան [նվիրված Հայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին] //Երկիր.- 1998.- 28 հուլիսի.- էջ 7; 29 հուլիսի.- էջ 6; 30 հուլիսի.- էջ 6; էջմիածին.- 1998.- թ. 7.- էջ 123-128, լուսանկ.

1042. ԼՈՒՐԵՐ ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻՑ //Նոր Ջուղա.- Նոր Ջուղա, 1977.- թ. 16.- էջ 5:

Եռօրյա ուխտագնացություն Բիդակ, Իրանա-Հնդկաստան թեմի Առաջնորդ Գեր. Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի հովանավորությամբ և Չարմահալի Ուսումնասիրաց միության նախաձեռնությամբ:

1043. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՄԵՆ Երանի Ձե՛զ, որ... կանցնեք հայոց պատմական գավառներեն... կամ Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճյանի նոթերը կարդալուց հետո //Վասն հայության.- 2003.- թ. 9.- էջ 5:

1044. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՄԵՆ. Ուխտագնացություն դեպի Էրզիր՝ մեր պապերի հողը //Քրիստոնյա Հայաստան.- 2001.- թ. 23.- էջ 6:

Նաև Մեսրոպ Սրբազանի ղեկավարությամբ նկարահանած ֆիլմի մասին, որը պատմում է Արևմտյան Հայաստան կատարած ուխտագնացության մասին:

1045. 1700-ԱՄԵԱԿԻՆ նուիրուած ուխտագնացութիւնները ընթացքի մէջ դէպի Մայր Յայրենիքե Ս. Էջմիածին [Մ. Արք. Աշճյանի ղեկավարութեամբ] //Նոր օր.- Լոս-Անջելես, 1997.- 22 հոկտ.- էջ 8, 11:

1046. 1700-ԱՄԵԱԿԻՆ Նուիրուած Տօնակատարութեանց շարքին անդրանիկ ուխտագնացութիւնը: Ամեակներ //Ասպարեզ.- Գլենդէլ, 1997.- 22 նոյեմբ.- էջ 8:

Մ. Արք. Աշճյանի գլխավորած ուխտագնացութիւնը դէպի Սևան, Կոտայքի թեմ, Գառնի, Գեղարդ, Յոկտեմբերյանի շրջանի Բամբակաշատ գյուղ:

1047. «ՅԱՅԱՍՏԱՆ, երկիր ուխտավայր»: (Ուխտավորի ուղեցույց): [Սրբազանի կազմակերպած ուխտագնացութիւնները]: Նոր հրատարակութիւններ 1700-ամյակի առթիւ //Գրակ. թերթ.- 1998.- 1-15 դեկտ.- էջ 13; Յայաստանի Յանրապետութե.- 1998.- 28 հոկտ.- էջ 5:

1048. «ՅԱՅԱՍՏԱՆ, երկիր ուխտավայր» 1998-ի ուխտագնացութիւնը՝ Ֆրանսիա-Յայաստան //Էջմիածին.- 1998.- թ. 6.- էջ 17-18:

Քրիստոնէութեան՝ Յայաստանի պետական կրօն հռչակման 1700-ամյակի առթիւ կազմակերպված տարեկան ուխտագնացութիւններից II-ը Ֆրանսիա-Յայաստան, 10-30 օգոստոս, ուխտագնացութիւնն էր, որի կապակցութեամբ Փարիզում տեղի է ունեցել խորհրդակցական հանդիպում, մասնակցութեամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

1049. «ՅԱՅԱՍՏԱՆ, երկիր ուխտավայր...»: Ուխտագնացութիւնների կազմակերպման անդրանիկ ժողովը: [Ուխտագնացութեան վայրերի ու ընդհանուր ուղեգծերի մասին] //Էջմիածին.- 1996.- թ. 10-11.-էջ 58-62:

1050. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ՅՐԱԶՅԱ. Ուխտագնացութիւն պապոնց տուն [Սանահին և Յաղպատի վանք] //Յայաստանի Յանրապետութե.- 1999.- 22 ապր.- էջ 7:

1051. ՄԱԿԱՐՅԱՆ ՄԱՐԻԵՏԱ. Անին շեն՝ աշխարհս ավեր, աշխարհս շեն՝ Անին ավեր [Մ. Արք. Աշճյանի կազմակերպած ուխտագնացությունը] //Ազգ.- 2002.- 1 հոկտ.- էջ 6:

1052. ՄԱԿԱՐՅԱՆ ՄԱՐԻԵՏԱ. Բացվեց Օծնեցի Հայրապետի հուշարձանը: Ուխտագնացություն [Մ. Արք. Աշճյանի մասնակցությամբ] //Ազգ.- 1999.- 20 ապր.- էջ 2, լուսանկ.

1053. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀՐԱՆՏ. Ամեն հայ ուխտագնացության թող երթա: Բնօրրան [Արևմտյան Հայաստան Մ.Արք. Աշճյանի ղեկավարած ուխտագնացության մասին գրույցը ամերիկահայ գրող Հրանտ Մարգարյանի հետ վարեց] /Հովիկ Հովեյանը //Հայացք Երևանից.- 2000.- թ. 12.- էջ 29-30:

1054. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԵՎ ՈՒՐԻՇՆ. Ինչ է տեսնում հայը Արևմտյան Հայաստանում: [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած ուխտագնացության մասին ուխտավորներ՝ Հրանտ Մարգարյանի, Ժանետ Մարգարյանի, Սամվել Կարապետյանի հետ] /Զրույցը վարեց Մավր Դանիելյանը //Երկիր.- 2000.- 9 սեպտ.- էջ 4:

1055. ՍԵՀՐԱԲՅԱՆ ԼՅՈՒՍՅԱ. Կարոտի հետքերով, կարոտի պահանջով //Առավոտ.- 2001.- 30 հոկտ.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ուխտագնացությունը Արևմտյան Հայաստան:

1056. ՍԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆԻ ուղեւորութիւնը Արեւմտյան Հայաստան եւ Վրաստան //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1997.- 19 յուլիսի.- էջ 14-15, լուսանկ; Յառաջ.- Փարիզ, 1997.- 16 հուլիսի.- էջ 3:

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի շրջանակներում Սրբազանի գլխավորած 18 հոգանոց խմբի Արևմտյան Հայաստան և Վրաստան 1997 թ. կատարած ուխտագնացության մասին:

1057. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ՈԱԶՄԻԿ. Ուխտագնացություն Օծուն: [Նաև՝ նույն գյուղում նշանավոր դիվանագետ, եկեղեցական քաղաքական գործիչ Հովհան Օծնեցու արձանի բացում, մասնակցու-

թյամբ՝ Մ. Արք. Աշճյանի] //Յայաստանի Յանրապետութ.- 1999.- 20 ապր.- էջ 5, լուսանկ.

1058. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ՎԵՐԱ. Ուխտագնացություն դեպի Օծուն //Քրիստոնյա Յայաստան.- Վաղարշապատ, 1999.- մարտ.- էջ 2

Գուգարաց թեմի ուսուցիչների և Վանաձորի կիրակնօրյա դպրոցի աշակերտների ուխտագնացությունը:

1059. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՅԱԿՈՔ. Աղաղակող քարերի երկիրը //Ժամանակ.- 2001.- 1 նոյեմբ.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած ուխտավորների մի խումբ այցելեց Արևմտյան Յայաստանի մի շարք շրջաններ:

1060. ՍԱՐԳՅԱՆ ԱՆԱՅԻՏ. Ուխտավորներն՝ Ապարանում //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1998.- սեպտեմբեր- հոկտեմբեր.- էջ 6:

Տեր Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորած ուխտագնացությունը Ապարանի Ս. Խաչ եկեղեցի:

1061. ՍԱՐԳՅԱՆ ԱՍՏԴԻԿ Կատրանիդե թագուհու ծաղիկները //Յայրենիք.- Բոստոն, 2003.- 1 փետր.:

1062. Ս. ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ Վանքի երգչախմբի ուխտագնացությունը դեպի Ատրպատականի Ջոյգ Վանքերը //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- թ. 15.- էջ 6-7:

1977թ. հուլիսի 19-ին Իրանա-Յնդկաստանի Թեմակալ Առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Ծ. Վարդապետի՝ թեմական խորհրդի անմիջական և նյութական օժանդակությամբ իրականացված ուխտագնացություն:

1063. ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ՍԻԼՎԱ. Ուխտագնացություն //Յայաստանի Յանրապետութ.- 1999.- 28 հուլիսի.- էջ 3:

1999 թ. հուլիսի 27-ին Արցախ կատարած ուխտագնացության մասին: Նաև՝ Մ. Արք. Աշճյանի խոսքը ուխտավորների անցագրերի շուրջ:

1064. Տ. ԵՐԱՆՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ՔՋՆ. Ուխտող ի կատար, Հայ ուխտավոր //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1997.- օգոստ.- սեպտ.- էջ 6:

1997 թ. օգոստոսի 14-27-ը սկսվեց Հայաստանի քրիստոնեացման 1700-ամյակին նվիրված ուխտագնացությունների հնգամյա ծրագրերի իրականացումը: Ուխտագնացության մասնակիցների թվում նաև՝ Մ. Արք. Աշճյան:

1065. Տ. ԵՐԱՆՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ՔՋՆ. Ուխտագնացություն ի Հայաստան շարունակվում է //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- հունվար-փետրվար.- էջ 7:

Էջմիածնում գումարված «Դեպի Քրիստոնյա Հայաստան» ուխտագնացություն կազմակերպող հանձնախմբի միջթեմական ժողով, որտեղ Մ. Արք. Աշճյանը ներկայացրեց Քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակին նվիրված կայացած և կայանալիք միջոցառումների ծրագիրը:

1066. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ավարտվեց: 1700-ամյակին ընդառաջ //Ազգ.- 1999.- 19 օգոստ.- էջ 6:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ «40 մանկունք» էջմիածին-Գանձասար-Էջմիածին ուխտագնացությունը:

1067. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ դեպի Մայր Հայրենիք - Ս. Էջմիածին //Էջմիածին.- 1997.- թ. 8-9.- էջ 199:

1997 թ. օգոստոսի 19-ին Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակում սկիզբ առավ առաջին ուխտագնացությունը Ռումինիայից Հայաստան ժամանումով, որը ղեկավարում էր գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1068. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ դեպի սրբավայրերը Հայոց: (Ուխտագնացությունների միջթեմական խորհրդաժողով Երևանում) //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1997.- մարտ.- էջ 6:

Փետրվարի 19-21-ը Արարատյան հայրապետական թեմի Առաջնորդարանում տեղի ունեցավ Հայաստանում Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի կապակցությամբ ուխտագնացությունների հանձնախմբի թեմական ենթահանձնախմբերի ներկայացուցիչների խորհրդաժողով, որը նախագահում էր միջոցառումների գործադիր վարիչ Մ. Արք. Աշճյանը:

1069. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ դեպի Օձուն: «Ուխտս դիք և կատարեցեք» //Էջմիածին.- 1999.- թ. 4.- էջ 128-129:

Ուխտագնացությունը նվիրված էր Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին, որին իր մասնակցությունն էր բերել նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1070. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ պատմական Հայաստանում //Հայոց Աշխարհ.- 1997.- 8 հուլիսի.- էջ 4:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի առաջնորդած խմբի ուղևորությունը պատմական Հայաստան և Կիլիկիա:

1071. ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ Ս. Կարապետ վանքի եւ քառասունք երկրաշարժի զոհերուն //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1989.- 9 փետր.- էջ 5, 20, 22, լուսանկ.

1072. ՔՈՒՇԵՐԵԱՆ Կ. Դասախօսութիւն նուիրուած Սուչաւայի հայ գաղութին: Գաղութի կեանքէն //Ասպարեզ.- Գլենդել, 1997.- 26 սեպտ.- էջ 6:

1997 թ. սեպտեմբերի 18-ին Յոլիվուդի «Կարապետյան» սրահում կայացավ դասախոսություն՝ «Ռումինահայության Անին՝ Սուչաւայի հայ գաղութը և նրա ուխտավայր Ս. Հաճկատարի վանքը» թեմայով: Հիշատակում նաև Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին նվիրված համահայկական առաջին ուխտագնացության մասին դեպի Հաճկատար, գլխավորությամբ Մ. Արք. Աշճյանի:

1073. “В АРМЕНИИ перед странником, несмотря на скудность откроется любая дверь”. [Беседа с архиепископом М. Ашчяном

рассказывает о том, как пройдет паломничество] /Беседа вел Грача Матевосян //Новое Время.- 1997.- 5 марта.- с. 3.

1074. ВАНДАЛИЗМ продолжается. //Респ. Армения.- 1998.- 11 дек.- с. 1.

Послание архиепископа М. Апчяна Генеральному секретарю ЮНЕСКО Фредерико Манору в связи с учиненным погромом на историческом кладбище Новой Днепри.

1075. МИКАЕЛЯН КАРЕН. В стране кричащих камней //Новое Время.- 2001.- 24 окт.- с. 8.

Паломнический фильм Овика Ахвердяна. Поездка в Западную Армению, организованной архиепископом Месропом Апчяном - подвижником и душой паломнических акций.

1076. СТРАНА воспоминаний [Паломничество в Западную Армению, организованное архиепископом М. Апчяном] //Респ. Армения.- 1998.- 5 авг.- с. 4.

ՆՎԻՐԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1077. ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿԸ նորից կյանք մտավ: Զիկագո-Երևան //Ազգ.- 1994.- 30 հուլիսի.- էջ 2:

Արևելյան Միացյալ Նահանգների և Կանադայի Կիլիկյան թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի միջնորդությամբ ազատամարտիկ Մխիթար Թիզյանը Միացյալ Նահանգներում ենթարկվեց վիրահատության: Այնուհետև Զիկագոյի Ամենայն Սրբոց եկեղեցում Մեսրոպ Սրբազանը կատարեց ազատամարտիկի մկրտությունը:

1078. ԴԱԹԵԱՆ Տ. Կիսանդրիների բացման հանդիսություն //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 27 օգոստ.- էջ 5, լուսանկ.

Նոր Զուղայի Ս. Ամենափրկիչ վանքի բակում Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի հովանավորությամբ բացվեց Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի, Խաչա-

տուր Վարդ. Կեսարացու, Պարույր Սևակի և Եփրեմ Խանի կիսանդրիները:

1079. ԴԱԻԹԵԱՆ Տ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Աթոռակից կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցած Իրանա-Հնդկաստան Թեմի ներկայացուցիչների զեկուցում: Ազգային կեանք: Լուրեր Նոր Ջուղայից //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 25 յուլիսի.- էջ 5-6:

Նաև՝ 1977 թ. հունիսի 24-25-ը հայոց Ակունքի սրահում, ցուցադրվեց Գարեգին Բ Կաթողիկոսի Ս. Օծման ժապավենը, որի հովանավորն էր Տ. Մ. Ծ. Վրդ. Աշճյանը:

1080. ԻՐԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ անվեհեր մարտիկ Եփրեմ Խանին նուիրած Ցուցափեղկ թանգարանում (Նոր Ջուղայ) //Ալիք.- Թեհրան, 1975.- 2 հունվ.- էջ 3, լուսանկ.

Միջոցառումը կազմակերպեց Գերպ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

1081. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ԱԲԵՂԱ. Համերգ և շնորհանդես ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում //Էջմիածին.- 1999.- թ. 10-11.- էջ 61-62:

1700-ամյակի տոնակատարության վարիչ-քարտուղար Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ Երևանի ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում կազմակերպվել էր երեկույթ՝ նվիրված Գարեգին Ա Հայրապետի հիշատակին, ինչպես նաև վեհափառին նվիրված գրքի շնորհանդես:

1082. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ԱՐՇԱԿ ԱԲԵՂԱ. Իջևանի Ս. Ներսես Շնորհալի նորակառույց եկեղեցու օրհնությունն ու օծումը //Էջմիածին.- 1998.- թ. 6.- էջ 121-122, լուսանկ.

Եկեղեցու կառուցման մեջ իր մեծ ներդրումն ունի նաև Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1083. «ԿԱՆԱՑԻ ՑԱՆՑԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ» եւ «Առաջնորդը» Նոր Ջուղայի բեմի վրայ //Ալիք.- Թեհրան, 1976.- 9 յունիսի.- էջ 5:

Համանուն վերնագրերով ներկայացումների հովանավորն էր Մ. Վրդ. Աշճյանը:

1084. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանի նուէր ստացած գիրքերը ապրիլ 1998 - դեկտեմբեր 1998: Կաթողիկոսարանի տպարանէն [նաև Մ. Արք. Աշճյանից] //Յասկ.- Անթիլիաս, 1999.- ք. 1-2.- էջ 144-154:

1085. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանի նուէր ստացած գիրքերը: Յուլիս-դեկտեմբեր 1999 //Յասկ.- Անթիլիաս, 1999.- ք. 11-12.- էջ 815-829:

Նաև՝ Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կողմից «Ծաղկաքաղ ավետարան» գիրքը:

1086. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանի նուէր ստացած գիրքերը: Յունուար-փետրուար 2000: Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեանէն (Ս. Էջմիածին) //Յասկ.- Անթիլիաս, 2000.- ք. 1-2.- էջ 128:

1087. ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանի նուէր ստացած գիրքերը: Հոկտեմբեր-նոյեմբեր 2000: [Նաև՝] Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկ. Աշճեանէն: (Էջմիածին) //Յասկ.- Անթիլիաս, 2000.- ք. 10-11.- էջ 919:

1088. ԿԻՍԱՆՂՐԻՆԵՐԻ բացման հանդիսութիւն: (Ս. Ամենափրկիչ վանք, Նոր Ջուղա) //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 15.- էջ 8:

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի, Խաչատուր Վարդապետ Կեսարացու և Պարոյր Սևակի կիսանդրիների բացման հանդիսությունը իրակամացվեց Իրանա-Հնդկաստանի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի հովանավորությամբ:

1089. ՀԱՆՂԵՍ ՆԻՐՈՒԱԾ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կիրակնօրեայ դպրոցների հիմնադրման 45-ամեակին //Ալիք.- Թեհրան, 1975.- 9 մարտի.- էջ 3, 8, լուսանկ.

Հանդիսության հովանավոր Իրանա-Հնդկաստանի Թեմի առաջնորդ Գերայ. Տ. Մեսրոպ Վրդ. Աշճյան:

1090. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՅԳԻ ԿԱՐԲԻՈՒՄ: Քրիստոնեության ընդունման առթիվ //Յայոց Աշխարհ.- 1998.- 14 նոյեմբ.- էջ 6; Ազգ.- 1998.- 12 նոյեմբ.- էջ 6:

Արագածոտնի մարզի Կարբի գյուղի հրապարակում Մ. Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ տեղադրվեց իրենց եկեղեցու բարերարներ Պողոս և Սիրանույշ Արզունանյանների, ինչպես նաև անվանի գրող, խմբագիր և կրթական գործիչ Մեսրոպ Թաղիարյանի կիսանդրիները:

1091. ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ թատրոնների փառատոն //Կանչ.- 2001.- 28 նոյեմբ.- էջ 1, 3:

«Նռան հատիկ» փառատոնին իր աջակցությունն է ցուցաբերել նաև՝ Մ. Արք. Աշճյանը:

1092. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ ՀՐԱՉՅԱ. Հազարամյա թեման՝ նորօրյա հնչեղությամբ //Երկիր.- 1998.- 1 սեպտ.- էջ 7:

Արժանապատիվ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ Գյումրիի Վարդան Աճեմյանի անվան դրամատիկական թատրոնը բեմադրել է «Հավատք» ներկայացումը՝ նվիրված Հայաստանում Քրիստոնեության հռչակման 1700-ամյակին:

1093. ՆՈՒՐԻՋԱՆՅԱՆ ԳՈՐԱՐ. Ուխտագնացություն Մշո Սուրբ Կարապետ: Հանդիսություն: Քրիստոնեության 1700-ամյակի շրջանակներում //Ժամանակ.- 1999.- 17 ապր.- էջ 12:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ Ալ. Սպենդիարյանի անվ. ազգային օպերայի և բալետի պետական ակադեմիական թատրոնում կայացած, «Ուխտագնացություն Մշո Սուրբ Կարապետ» խորագրով ազգագրական հանդիսության շուրջ:

1094. ՇԱՐՆԱԶԱՐՅԱՆ ՌԵՆԱՏԱ. Նվիրատվություններ Մաշտոցյան գրադարանին //Շողակն ամսօրյա.- Օշական, 1999.- թ. 3.- էջ 6:

Օշականի Մեսրոպ Մաշտոց դպրատան գրադարանի նվիրատուների շարքում նաև Մ. Արք. Աշճյան:

1095. ՄՍԱՑՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐԸ //Յասկ.- Անթիլիաս, 1968.- ք. 3.- էջ 118:

Անթիլիասի կաթողիկոսարանին գրքեր նվիրաբերողների ցանկում նաև՝ Մ. Վրդ. Աշճյան:

1096. Ս. ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ վանքի երգչախմբի ուխտագնացությունը դեպի Ատրպատականի Ջոյգ վանքերը //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 15 օգոստ.- էջ 5, 7:

Ուխտագնացությունը տեղի ունեցավ Թեմի Առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճյանի անմիջական մասնակցությամբ, հովանավորությամբ և նյութական օժանդակությամբ:

1097. ՍՈՒՐԲ ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ ՎԱՆՔԻ երգչախմբի տարեկան համերգը: Իրանահայ կեանք: Նոր-Ջուղա //Ալիք.- Թեհրան, 1977.- 16 հունւ.- էջ 5-6:

1098. ՎԱՐՂԱՎԱՌԻ ՏՈՆ ԲՈԼՈՐԱՆՈՒՄ //Նոր-Ջուղա.- Նոր-Ջուղա, 1977.- ք. 15.- էջ 3:

Իրանա-Հնդկաստան թեմի առաջնորդ Մ.Վարդապետի հովանավորությամբ Վարդավառի տոնի նշումը Փերիայի հայաբնակ Բոլորան գյուղում:

1099. ՎԱՐՂԻՄՅԱՆ ԱՐՓԻ. Ուխտագնացություն Մշո Սուրբ Կարապետ: Երևանի համերգասրահներում //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 12 մայիսի.- էջ 5:

Ազգային օպերայի թատրոնում կայացած համանուն խորագրով տոնախմբության ստեղծագործական կազմի գլխավոր խորհրդականն էր Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1100. ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ Լ. Թատրոնն սկսվում է մանկությունից //Ժամանակ.- 2001.- 13 դեկտ.- էջ 6:

Երևանում կայացավ «Նռան հատիկ» մանկապատանեկան թատերական փառատոն, որի հովանավորն էր Գերշ. Մ. Արք. Աշճյանը:

1101. «ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՐԻՆ» «Սասնա ծռեր», «Կարոս խաչ» //Չայաստանի Չանրապետութ. - 2000.- 1 հունիսի.- էջ 7:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորությամբ և «Երկիր և մշակույթ» կազմակերպության նախաձեռնությամբ Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվ. պետական ակադեմիական թատրոնում կայանալիք հանդիսությունն նվիրված Կարինին (Էրզրում):

1102. ՔՈՉԱՐՅԱՆ ՕՖԵԼՅԱ. Ուխտագնացություն: Տարոն Ղափլանյանի ֆիլմի պրեմիերան //Ազգ.- 1999.- 13 նոյեմբ.- էջ 6:

«Մոսկվա» կինոթատրոնում կայացավ Տ. Ղափլանյանի «Ուխտագնացություն Մշո Սուրբ Կարապետ» ֆիլմի պրեմիերան: Մտահղացումը և հովանավորումը՝ Մ. Արք. Աշճյանի:

ՎԱՆՔԵՐԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ ԵՎ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՕԾՈՒՄ

1103. ԲԱՑՈՒՄ՝ Վանգուվըրի Չայ Կեդրոնի եւ օծում Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ [գլխավորությամբ՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի] //Չայրենիք.- Բոստոն, 1986.- 19 դեկտ.- էջ 6-7; Չասկ.- Անթիլիաս, 1986.- թ. 12.- էջ 491-498; Լուսանկ.

1104. ԳՈԳԱՐԱՆԻ Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու օծումը Վեհափառ Չայրապետի [Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա] նախագահությամբ: [12 սյուների օծումը Մ. Արք. Աշճյանի կողմից]: (Եկեղեցաշինություն) //Լուսաւորիչ.- 1996.- օգոստ.- էջ 6:

1105. ԽՈՒՂԱՎԵՐԴՅԱՆ ԱՆԻ. «Եկեղեցին եւ մենք» //Առավոտ.- 1996.- 27 օգոստ.- էջ 6

«Երկիր և մշակույթ» կազմակերպության մասին, որի գեղանավեր եկեղեցիների վերականգնման աշխատանքներով իր աջակցությունն է բերում նաև՝ Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1106. ԿԱԲԱՂՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. «Հավատք և ժառանգություն»:
Բարեկարգման աշխատանքներ Հայաստանի և Արցախի վանքերի և
պատմական հուշարձանների շրջակայքում: 1700-ամյակին ընդա-
ռաջ: [Նախաձեռնող գերշ. Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյան]: (Մշակույթ)
//Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 5 մայիսի.- էջ 7; Ազգ.- 1999.-
4 մայիսի.- էջ 6; Էջմիածին.- 1999.- թ. 5-6.- էջ 126-127:

1107. ԿԱԲԱՂՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. Վերակառուցվող վանքեր և
եկեղեցիներ: «Երանի եկեղեցի շինողաց» //Էջմիածին.- 1998.- թ. 7.-
էջ 132-136:

Հայաստանում Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն
հռչակման 1700-ամյակին ընդառաջ:

1108. ԿԱՌՈՒՑՎՈՂ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՎՈՂ ՎԱՆՔԵՐ: 1700-
ամյակին ընդառաջ //Էջմիածին.- 1998.- թ. 7.- էջ 129-131:

Հայաստանում Քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման
1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակում ծրագրված է
վերանորոգել 40 վանք և եկեղեցի: Սուղնիում Ս. Գևորգ եկեղեցու
նորոգումը կատարվում է շնորհիվ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի քահանա-
յական ձեռնադրության 35-ամյակի առթիվ կատարված նվիրատվու-
թյան:

1109. ԽՈՐ ՎԻՐԱՊԻ շրջակայքում կտնկվի 17 հազար ծառ [ի
նշանավորումն Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն
հռչակելու 1700-ամյակին] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 27
մայիսի.- էջ 1:

1110. «ՀԱՎԱՏՔ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» //Քրիստոնյա Հայաս-
տան.- Վաղարշապատ, 1999 մարտ.- էջ 2:

Քրիստոնեությունը Հայաստանի պետական կրոն հռչակման
1700-ամյակի շրջանակներում պետք է անցկացվեն վանքերի և
պատմական հուշարձանների շրջակայքի բարեկարգում և մաքրում,
նախաձեռնությամբ 1700-ամյակի եկեղեցական հանձնաժողովի
վարիչ քարտուղար Ս. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

1111. «ՀԱՎԱՏՔ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ»: Քրիստոնեության 1700-ամյակին ընդառաջ //Ազատ Արցախ.- Ստեփանակերտ, 1999.- 29 ապր.- էջ 5:

Տոնակատարության շրջանակներում 1999 թ. մայիսի 1-2-ը պետք է անցկացվեն վանքերի և հուշարձանների բարեկարգման աշխատանքներ «Հավատք և ժառանգություն» խորագրով:

1112. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԱՐԱԶԴԱՏ. Վերականգնվեց Հովհաննա-վանքի Ս. Կարապետ եկեղեցին [հովանավորությամբ՝ Մ. Արք. Աշճյանի]: (Մեր պարտքերը) //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 24 դեկտ.- էջ 7:

1113. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ. Կօծվի Նորավանքի Ս. Աստվածածին եկեղեցին: (Նորավանք-99) [նախաձեռնողներից Մեսրոպ Արք. Աշճյան] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 15 ապր.- էջ 5:

1114. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ ԿԱՐԵՆ. Նորավանքի Ս. Աստվածածին եկեղեցին վերականգնված է ամբողջովին //Ազգ.- 1999.- 17 փետր.- էջ 4:

Մշակվել է գիտամշակութային միջոցառումների ծրագիր՝ «Նորավանք-99», որի հովանավորն է 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-քարտուղար Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1115. ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ ԳԱԳԻԿ. Կանաչ կիրակի. օծվեց Նորավանքի Ս. Աստվածածին եկեղեցին //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1999.- 20 ապր.- էջ 2:

Վերանորոգված եկեղեցու կազմակերպիչների թվում էր նաև 1700-ամյակի գործադիր հանձնախումբը՝ ի դեմս Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

1116. ՆՈՐԱՎԱՆՔԻ եկեղեցու բացումը՝ ապրիլի 18-ին: (Եղեգնա-ծոր) //Ազգ.- 1999.- 15 ապր.- էջ 3:

1999 թ. ապրիլի 18-ին կայանալիք վերանորոգված Նորավանքի Ս. Աստվածածին եկեղեցու օծման հանդիսությունը նախածեռնությամբ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի:

1117. «ՆՈՐԱՎԱՆՔ-99» գիտամշակութային ծրագիր //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1999.- մարտ.- էջ 7:

1999 թ. ապրիլի 18-ին կայանալիք՝ Նորավանքի Ս. Աստվածածին եկեղեցու վերաբացման առթիվ գիտամշակութային միջոցառումների ծրագրերի հովանավորն է 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ քարտուղար Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1118. ՎԵՐԱՕԾՎԵՑ Մուղնու Ս. Գևորգ եկեղեցին //Էջմիածին.- 2000.- թ. 10.- էջ 41:

Եկեղեցու վերաշինության և վերասրբագործման մեջ իր մեծ ներդրումն ունի Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանը:

1119. ՎԵՐԱՕԾՎԵՑ 800-ամյա Սաղմոսավանքը //Էջմիածին.- 2001.- թ. 8.- էջ 109:

Արարողությունից հետո Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Հայրապետը իր գնահատական խոսքը ուղղեց Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանին:

1120. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի գործադիր մարմնի ժողովը Ս. Էջմիածնում: (Քրիստոնեություն-1700) //Ազգ.- 1996.- 11 հոկտ.- էջ 4:

Միջազգային ցուցահանդես և վանքերի ու եկեղեցիների վերանորոգություն՝ գլխավորությամբ Մ. Արք. Աշճյանի:

1121. ՕԾՎԵՑ Աբ. Ներսես Շնորհալի եկեղեցին [Իջևանում Տ. Մեսրոպ. Արք. Աշճյանի և Տ. Սեպուհ Եպս. Չուլջյանի ձեռամբ] //Հայաստանի Հանրապետութ.- 1998.- 24 հուլիսի.- էջ 1:

1122. ՕԾՎԵՑ Վայքի Ս. Տրդատ նորակառույց եկեղեցին [Մ. Արք. Աշճյանի ձեռամբ]: (Պաշտոնական) //Էջմիածին.- 2000.- թ. 8.- էջ 3-4:

1123. ՕՐԱՆՅԱՆ Ա. Հոգևոր վերազարթոնքի վկայություն //Շո-ղական ամսօրյա.- Օշական, 1998.- դեկտեմբեր.- էջ 2:

Տ. Մեսրոպ Աշճյանի շնորհիվ արգենտինահայ Մեծատուրյանների տրամադրած միջոցներով վերանորոգվում է Կարբիի Աբ. Աստվածածնի եկեղեցին:

1124. РЕСТАВРИРУЕТСЯ ряд церквей //Голос Армении.- 1998.- 23 июня.- с. 2.

Заявление заведующего секретарья комиссии по празднованию 1700-летия христианства архиепископа Месропа Ашчяна, относительно реставрации ряда церквей.

ՊՍԱԿԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1125. ԱՎԱՐՏՎԵՑԻՆ Հավաքական մկրտությունները Սյունյաց թեմում: Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, Տեղեկատվության համակարգ, 30 հուլիսի 2001 թ. //Էջմիածին.- 2001.- թ. 6-7.- էջ 44:

Գորիսի առաջնորդանիստ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ և Տաթևի Ա. Պողոս-Պետրոս եկեղեցիներում Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ մկրտվեցին շուրջ 1700 մանուկներ:

1126. ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ. 1000 երեխա [Վայոց ձորի Հերմոն վանքի տարածքում՝ Եղեգիս գետի ափին] մկրտվեցին մեկ օրում //Հայաստանի Հանրապետութ.- 2001.- 25 հուլիսի.- էջ 2:

1127. ԵՂԵԳԻՍ ԳԵՏԻ ափին մկրտվեցին շուրջ 1500 հայորդիներ: Հավաքական մկրտություններ Սյունյաց թեմում: Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, Տեղեկատվության համակարգ, 25 հուլիսի 2001թ. //Էջմիածին.- 2001.- թ. 6-7.- էջ 43; Ազգ.- 2001.- 26 հուլիսի.- էջ 3:

1128. ԿԱԲԱՂՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. Մկրտություն Ջվարթնոցում //Էջմիածին.- Էջմիածին, 1999.- թ. 5-6.- էջ 128-129:

«Հավատք և ժառանգություն» միջոցառումների շրջանակում կայացավ 11 պատանիների մկրտություն Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ:

1129. ԿԱԲԱՂՅԱՆ ՖԼՈՐԱ. Հավաքական մկրտություն Սյունյաց թեմում [Մեսրոպ Արք. Աշճյանի ձեռամբ] //Արագածոտն.- 2001.- թ. 21.- էջ 3, լուսանկ.

1130. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ մկրտություն Ծավ գետի ափին //Քրիստոնյա Հայաստան.- Վաղարշապատ, 1999.- մարտ.- էջ 2:

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակում 1700-ամյակի եկեղեցական հանձնաժողովի վարիչ-քարտուղար Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի նախաձեռնությամբ մկրտվեցին Ջանգելանի ավելի քան 600 երեխաներ:

1131. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ մկրտություն Երուսնդաշատի մէջ= Mass Baptism in Yervandashad [Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս ձեռամբ] //The Armenian Diary.- 2001.- n 1.- p. 1, 8; photo.

1132. ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՊՍԱԿ 40 ՁՈՅԳԵՐԻ: Հանդիսապետ Տ. Վազգեն Վրդ. Միրզախանեան Առաջնորդական տեղապահ Արագածոտնի թեմի: Արարողապետ Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Աշճեան: Մասնակցությամբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբան հայերի և Արագածոտնի թեմի քահանայից դասունց: Կնքահայր Սուրեն Փափագեան (Թինեք, Ն. Գ. ԱՄՆ).- 2002.- 48 էջ:

1133. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃՅԱՆ 40 երեխաներ կը մկրտե Ս. Էջմիածնի մեջ //Մարմարա.- Կ. Պոլիս, 1996.- 12 օգոստ.- էջ 2:

1134. ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐՎԱՆԴԱՇԱՏՈՒՄ //Երկիր.- 2001.- 2 հունիսի.- էջ 4, լուսանկ.

Համանուն գյուղից 371 հոգի մկրտվեցին Ս. Արք. Աշճյանի կողմից:

1135. ԶԱՆԻԿՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Ոգու դիմադրությունը //Չայ գիմվոր.- 2002.- 2-9 մարտի.- էջ 4:

Մեսրոպ Արք. Աշճյանը Մուղնու Ս.Գևորգ վանքում կատարեց գիմվորների մկրտություն:

1136. ՍԻՄՈՆՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ. 1700-ամյակին ընդառաջ: Արածանիի խորհուրդը հասավ Ծավի ափերին //Երկիր.- 1999.- 6 ապր.- էջ 6:

Գերշ. Մեսրոպ Արք. Աշճյանի գլխավորությամբ Ծավ գետի ափին կայացավ մանուկների մկրտություն:

1137. ՕԾՄԱՆ ԿԱՐԳ Տ. Պարոյր Վարդապետ էքմեքճեանի Լոս Անճելոսի մէջ //Չասկ.- Անթիլիաս, 1981.- թ. 7.- էջ 250:

Մեծի Տանն Կիլիկիո երիտասարդ միաբան Տ. Պարոյր Վարդապետ էքմեքճյանի մահվան առթիվ եկեղեցական կարգը նախագահում էր Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Աշճյանը:

1138. КАРПИ. Арагацотнской области состоялось массовое венчание, инициатором которого является архиепископ Месроп Ашчян.

ՀՈՎԱՆԱՎՈՐԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

1139. ԱՆՄՈՐԱՆԱԼԻ ՕՐ մը Մոնթրեալի հայ կեդրոնի մէջ: Կը մեծարուի քաղաքապետ Ժան Տրափօ: Չայ կեդրոնի առջևի վերակոչուեցաւ PLACE D'ARMENIE //Կամք.- Փարիզ, 1986.- 23 հոկտ.- էջ 1, լուսանկ.

1140. ԲԱԴԱԼՅԱՆ Մ. Լավ ավանդույթի սկիզբ //Ազգ.- 2001.-28 նոյեմբ.-էջ 6:

Երևանում անցկացված «Նռան հատիկ» մանկապատանեկան թատերական փառատոնի մասին:

1141. ԲՐՈՒՏՅԱՆ ՑԻՑԻԼԻԱ. Ուխտագնացություն դեպի... ոգու խորքը: Մշակույթ //Ազգ.- 1999.- 22 հոկտ.- էջ 6:

Տպավորություններ «Ուխտագնացություն Մշո Սուրբ Կարապետ» ներկայացման մասին:

1142. ԲՈՒՂԱՂԵԱՆ ՅԵՆՐԻԿ Արա եւ Յուլինե Գեորգեան դաշնակահարների փայլուն համերգը Նիւ Եորքի Քարնեգի համերգային դահլիճում: Գաղութ-գաղութ: Նիւ Եորք //Յայրենիք.- Բոստոն, 1982.- 1 ապր.- էջ 7, լուսանկ.

1143. ԲՈՒՂԱՂԵԱՆ ՅԵՆՐԻԿ. Ընդունելություն Նիւ Եորքի Կիլիկեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանում: (Ամերիկահայ կեանք) //Յայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 5 ապր.- էջ 6, լուսանկ.

Հանդիպում Հայաստանից ժամանած օդամթնոլորտային 7 մասնագետների հետ:

1144. ԲՈՒՂԱՂԵԱՆ ՅԵՆՐԻԿ. Ընդունելություն Նիւ Եորքի Կիլիկեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանում: Առաջնորդարան Հայոց Հյուսիսային Ամերիկայի Արևմտյան թեմի //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1990.- 5 ապր.- էջ 21, լուսանկ.

Հյուսիսային Ամերիկայի Արևմտյան Թեմի դասագրքերի հանձնախումբը ընդունել էր Հայաստանից ժամանած 7 մասնագետների:

1145. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԿԱՐՊԻՍ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի 70-ամեակը Նիւ Եորքի մէջ //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1988.- 29 սեպտ.- էջ 3, լուսանկ.

1146. ԳՈՒՈՒԵԱՆ նախակրթական Պապայեան մանկապարտեզ: Հ.Օ.Մ.- Ամենօրեայ վարժարանի նորակառույց շէնքի բացման պաշտօնական հանդիսութիւնը տեղի ունեցավ խանդավառ մթնոլորտի մէջ: Թորոնթո //Ասպարեզ.- Լոս-Անջելես, 1982.- 17 դեկտ.- էջ 4, 6, լուսանկ.

1147. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ. Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Ազգային վարժարանի տասնամեակի աննախընթաց տօնակատարութիւն: 1.000,000 տոլար` դպրոցաշինութեան տէր եւ տիկ. Արայ Արսլա-

ճեան 500,000 տոլարի իշխանական նուիրատուութիւն կատարեցին Նիւ Եորք //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 24 նոյեմբ.- էջ 1:

1148. 2000 ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՅԵՐՈՒ մասնակցութեամբ հանդիսավոր հոգեհանգստեան պաշտօն եւ համաժողովրդային ոգեկոչում Սէյնթ Փաթրիքի Մայր տաճարի մէջ ծերակուտական Նոհկաս դրուատեց հայ ժողովուրդը //Յայրենիք.- Բոստոն, 1981.- 29 ապր.- էջ 1, 3:

1149. ԽԱԹԼԱՄԱՋՅԱՆ Մ. Ուխտագնացութիւն Մշո երկիր //Յայացք Երևանից.- 1999.- ք. 2.- էջ 41:

Յայաստանի ազգային օպերայի և բալետի պետական ակադեմիական թատրոնում տեղի ունեցավ «Ուխտագնացութիւն Մշո երկիր» համերգային ծրագիրը:

1150. ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ ԱՆԱՐԻՏ «Մեր հին երգերը» [համերգաշարի մասին] //Երկիր.- 2001.- 28 ապր.- էջ 4:

1151. ԿՆՇՎԻ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ պատերազմի 1550-ամյակը //Երկիր.- 2001.- 28 մարտի.- էջ 4:

1152. ՅՈԳԵԿԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ: «Յամազգային» Նիւ Եորք: (Ամերկահայ կեանք) //Ասպարեզ.- Գլենդէլ, 1998.- 2-3 յունվ.- էջ 10, լուսանկ.

«Յամազգային» գեղարվեստական հանձնախմբի նախաձեռնութեամբ «Վահագն և Յասմիկ Յովնանյան» սրահում կայացավ նկարչուհի Լաուրա Ավետիսյանի անհատական ցուցահանդեսը:

1153. ՅՈԹՅԵԱՆ ԳՐ. Յանդիսաւոր Օծում Թորոնթոյի Ս. Աստուածածին Յայց. Եկեղեցւոյ Ձեռամբ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի: Յանգանակութիւնը հասաւ 1,200.000 տոլարի տէր եւ տիկ. Երեւանեան 500,000 տոլար նուիրեցին //Յայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 8 յունիսի.- էջ 4, 7:

1154. ՅՈՎՍԵՓՅԱՆ ԱԻՂԱ «Մեր հին երգերը»: Յամերգաշար՝ նվիրված քրիստոնեութիւնը Յայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին //Առավոտ.- 2001.- 6 ապր.- էջ 6:

1155. ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ Գ. «Մեր հին երգերը» [համերգաչարի մասին] /Պատրաստ.՝ Ս.

Չամչյանը //Իրավունք.- 2001.- 27 փետր.- 5 մարտի.- էջ 7:

1156. ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ ՆՈՐԱՅՐ Հանդիսաւոր Եպիսկոպոսական Ուխտի պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն Ֆլորիտայի Ս. Կարապետ վանքին մէջ [նվիրված 1988 թ. զոհերի հիշատակին]: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1989.- 31 յունվ.- էջ 6, լուսանկ.

1157. ՄԵՐ ՀԻՆ ԵՐԳԵՐԸ [խորագրով գարնանային համերգաչարը] //The Armenian Diary.- 2001.- n 1.- p 7, photo.

1158. ՆԻԻ ԾԸՐՁԻԻ ՀԱՅ կեդրոնի շինութեան յանձնախումբի ճաշկերոյթ-պարահանդէսին 155,000 տոլարի նուիրատուութիւններ եղան: Տէր եւ տիկին Վահագն Յովնանեաններու իշխանական նուիրատուութիւնը կեդրոնին: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 2 յուլիս.- էջ 1, 8:

1159. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐ Նիւ Երրզիի մէջ: Կարօ Սողանալեան \$ 100,000 կը նուիրէ Հ.Ս.Ը.Ս.-ին [70-ամյակին նվիրված տոնակատարութեան առթիվ] //Նոր կեանք.- Գլենդել, 1988.- 15 սեպտ.- էջ 1, լուսանկ.

1160. ՊՈՍԹՈՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ անկախ ձայնասփիւռի 10-ամեակի հանդիսութիւնը: (Ամերիկահայ կեանք) //Հայրենիք.- Բոստոն, 1990.- 10 ապր.- էջ 6, լուսանկ.

1161. ՊՈՍԹՈՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ անկախ ձայնասփյուռի 9-րդ տարեդարձի շքեղ հանդիսութիւն //Կամք.- Փարիզ, 1989.- 19 ապր.- էջ 3:

1162. Ս. ԼՈՒՍԱԻՐՈՒՉ եկեղեցւոյ Ազգ. վարժարանի աննախընթաց տօնակատարութիւնը: 1.000,000 տոլար՝ դպրոցաշինութեան տէր եւ տիկ. Արա Արսլանեան 500,000 տոլարի իշխանական

նուիրատուութիւն կատարեցին //Նոր կեանք.- Գլենդէլ, 1988.- 8 դեկտ.- էջ 16:

1163. Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ Մայր Վարժարանի ամսվերջի հանդիսութիւնը: Նիւ Եորք //Յայրենիք.- Բոստոն, 1988.- 12 օգոստ.- էջ 7, լուսանկ.

1164. ՏԻՐԱՍԱՅՐ Հռիփսիմէ՝ Իշխանեանի քառասունքին առթիվ [արարողակարգ] //Յայրենիք.- Բոստոն, 1980.- 2 դեկտ.- էջ 3:

1165. NAASR TO CELEBRATE. Its 30th Anniv ersary //Նոր կեանք.- Լոս-Անջելէս, 1984.- 4 հոկտ.- էջ 12, 19, լուսանկ.

Բարեգործական հիմնադրամի կողմից խրախուսվում է Ս. Արք. Աշճյանի հովանավորութիւնը հիվանդանոցների բացման առթիվ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

1. ASHJIAN, MESROB ARCHBISHOP

The Etchmiadzin chronicies = Cronache di Etchmiazin = Die Chroniken von Etchmiazin = Les chroniques d'Etchmiadzine: Recorded by missionaries and merchants, diplomats and scholars /Comp. by Archobishop Mesrob Ashjian.- Yerevan: Moughni publ., 2003.- 867 p.: III. 30 sm

2. ԱՇՃԵԱՆ, ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Յեզր Աշխարհի: Հայ ուխտավորութեան վերջին կայանը /Թարգմ. իսպ.՝ Վ. Սարգսյան, իսմբ.՝ Վ.Դևրիկյան, կազմ.՝ Լ. Խաչիկյան.- Ե.: Մուղնի, 2001.- 76 էջ, 16 թ. ներդ. գում. նկ., քարտեզ, 18 սմ.- Մատենագիտ. տողատ. ծանոթ.

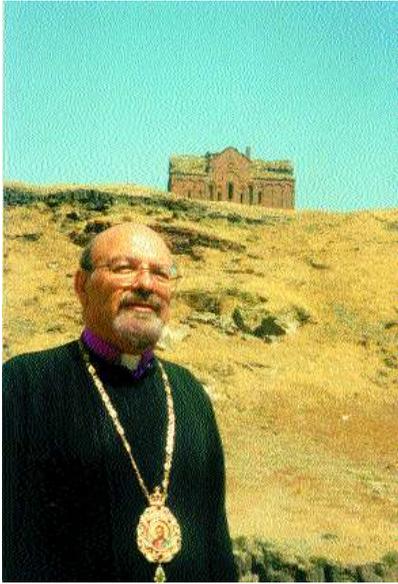
Հրայր եւ Հռիփսիմէ Աշճյան
Բէյրութ, 1947

Հրայր Աշճյան, 1956

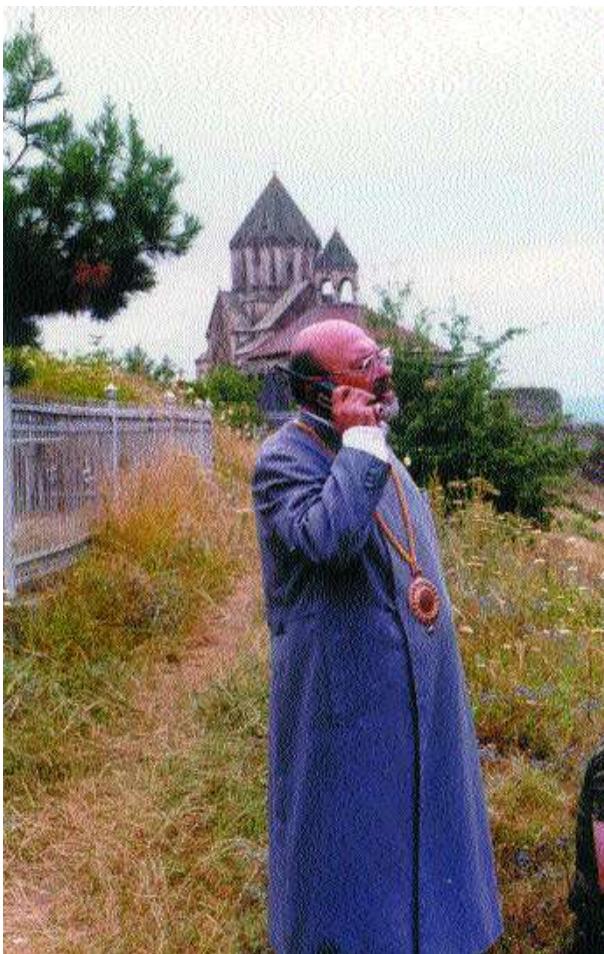
Սրբազանի ծնողները. Ներսէս եւ Մարթա Աշճյաններ
Բէյրութ, 1930

Մեսրոպ Սրբազանը Աճիի
Մայր տաճարի առաջ, 1997թ.:

Մեսրոպ Սրբազանը Աճիի Մայր տաճարի
խորանի վրա, 1997թ.

Գանձասար, 1994 թ.

Մեսրոպ Սրբազանը պատարագում է երուսաղեմի
Ս. Հակոբյանց Մայր տաճարում, 1986 թ.

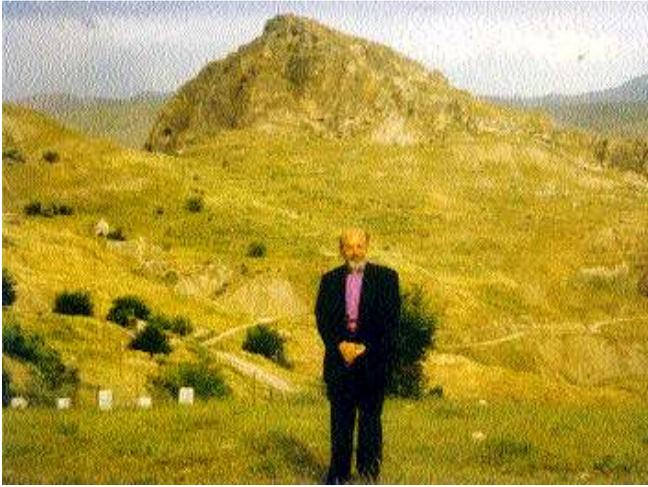
Մեսրոպ Սրբազանը պատարագում է
Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարում, 1994 թ.

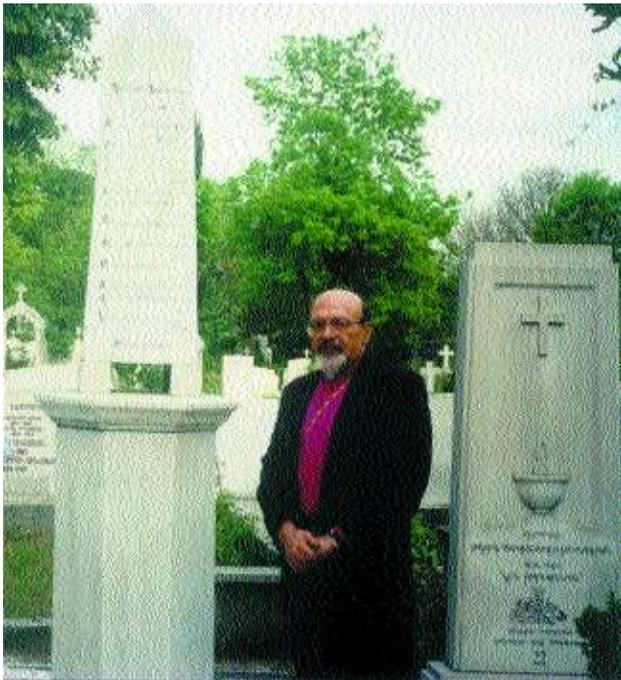
1993-ի ձմռանը 17000 կապոց բաշխվեց
Երեւանի եւ շրջանների բնակչությանը

1993-ի ձմռան՝ օժանդակության հանձնաժողովը
Ամենայն հայոց Վազգեն Ա կաթողիկոսի հետ միասին

Բալու. Ս. Մեսրոպի քարայրի առաջ

Պետրոս Դուրյանի գերեզմանի առջև, Պոլիս, 1997 թ.

Մեսրոպ Սրբ. բողոքի ցույցի է ՄԱԿ-ի շենքի մոտ:
Նյու-Յորք, 1986 թ.,

Ղարաբաղյան ցույցերի մի դրվագ, Նյու-Յորք, 1988 թ.

Մ. Վրդ. Առաջնորդ Իրանա-Յնդկ. թեմի պատգամավորական
ժողովի անդամների հետ, 1975 թ.

Նոր-Ջուղայի Յայոց գերեզմանատուն, 1975 թ.

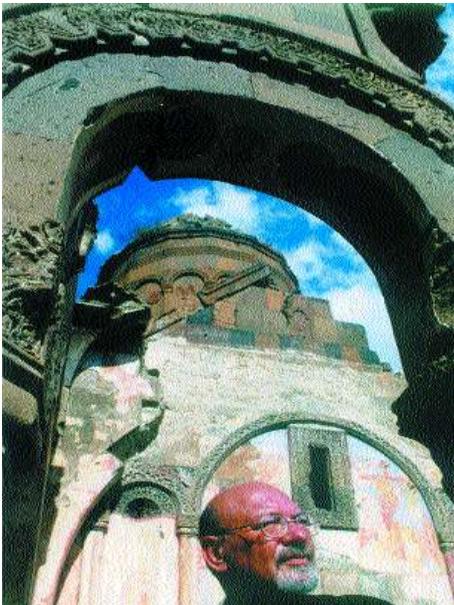
Տիգրանակերտի Ս. Կիրակոս եկեղեցուն, 1998 թ.

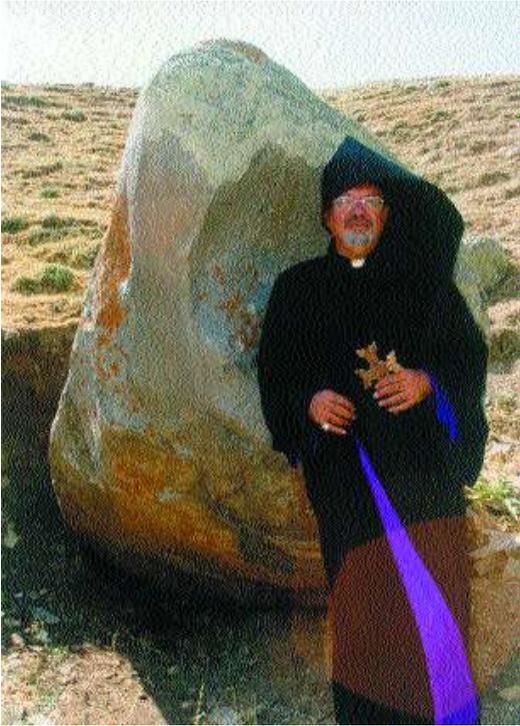
Վազգեն Առաջինի հետ, 1972 թ.

Աերոբ Աղբյուրի եւ Հրայր Դժոխքի
գերեզմանի մոտ, 2000թ.

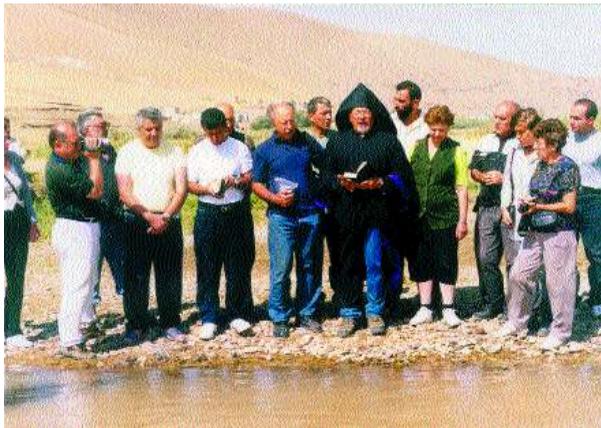

Աճիի Ա.Գրիգոր
եկեղեցի
2000 թ.

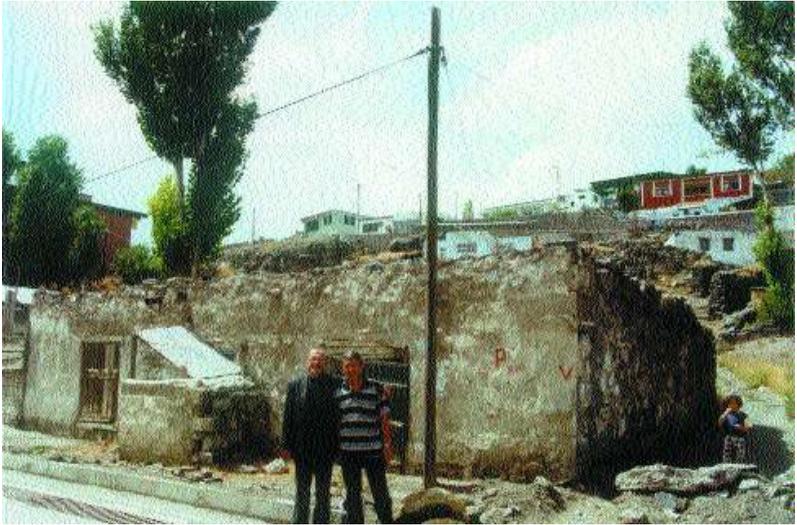

Արածանիի
ափին. Տրդատա քարի
մոտ,

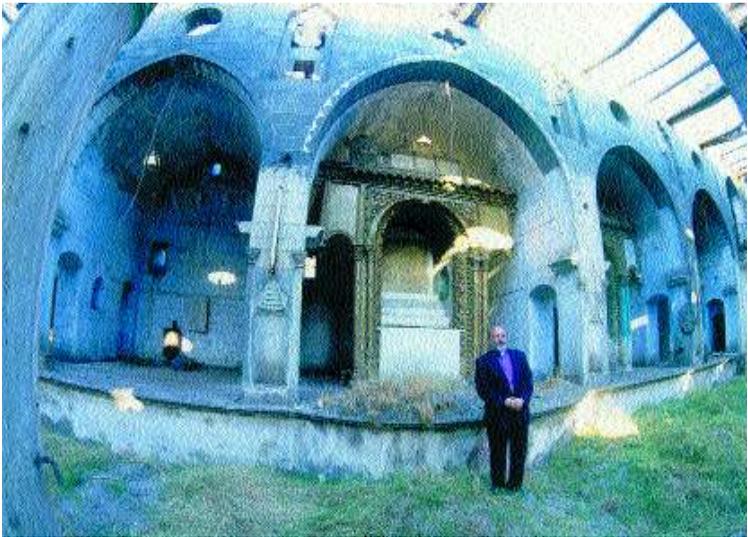
2000թ.

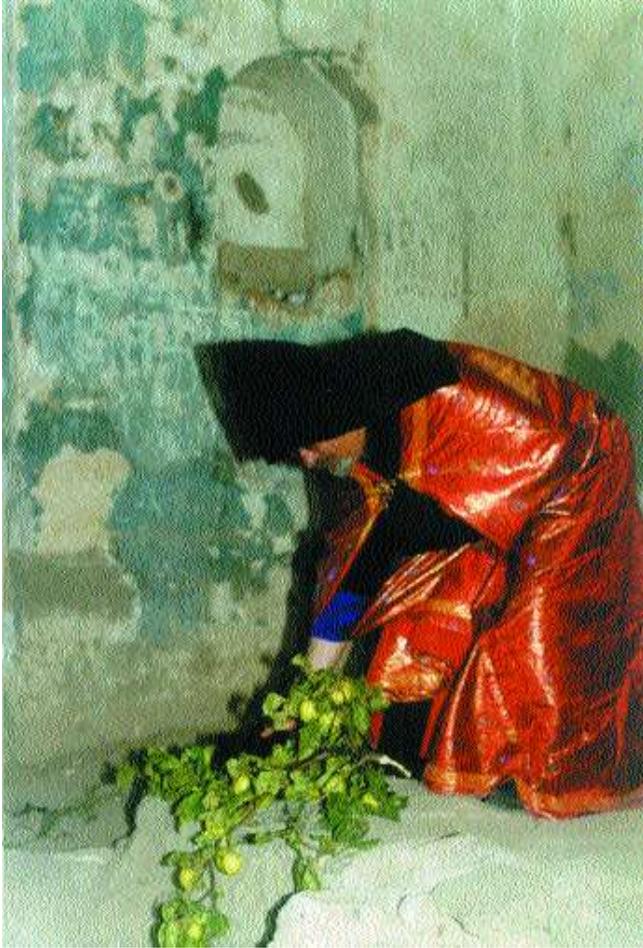
Արածանի Տրդատ թագ. ենթադրվող
մկրտության վայրը, 2000թ.

Չարենցի տան առջեւ, Կարս, 2000 թ.

Մշո Ս. Կարապետի փոքրիկ խորաններից մեկը
2000 թ.

Սրբազանը Արտամեդի խնձորը գետեղում է
Ս. Խաչ եկեղեցում, 2000 թ.

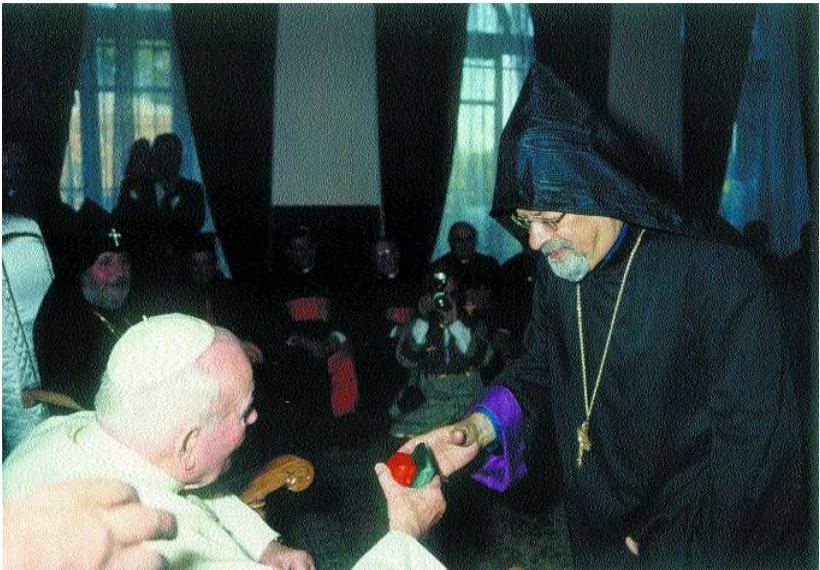
Մեսրոպ Սրբազանին Հայաստանի Ազգային գրադարանը
չնորհում է Հ. Մեղապարտի հուշամեդալ, 2001 թ.

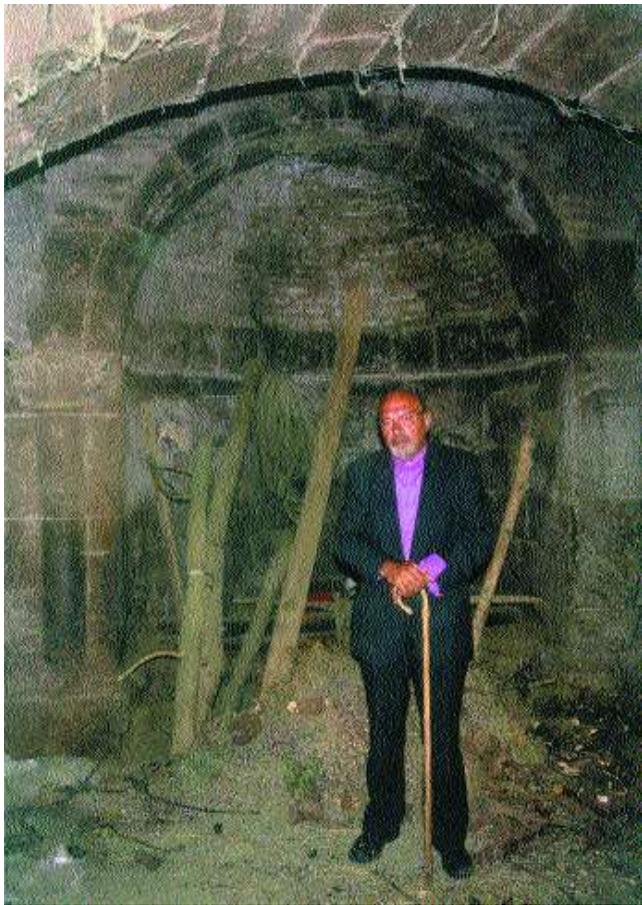
Ղարաբաղի ի նպաստ ցույցերը առաջնորդելիս

Մեսրոպ Սրբազանը ստանում է ԳԱԱ պատվավոր դոկտորի աստիճան, Երեւան, 2001 թ.

Յոռնի պապի հետ Ս. Էջմիածին, 2001 թ.

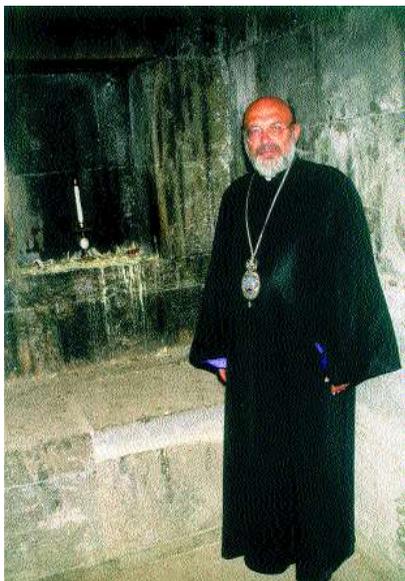
1996թ. Սյուռննորհները Ա. Էջմիածնում

Աճիի Սայր տաճարի 1000-ամյակի գիտաժողովի մասնակիցների հետ

Մերոպ Սրբազանը Սոնրեալի Ա. Հակոբ եկեղեցում

Մեսրոպ Սիբազանը Ս. Թադեոս
Առաքյալի գերեզմանի առաջ, Ս.
Թադեոս, 1997 թ.

Աբրահամյան Արմինե - 223, (761)
Աբրահամյան Հենրիկ - (662, 777)
Ագաթանգեղոս - 6
Ադամյան Անահիտ - 113
Աթթարեան Ժիրայր - 454, 455
Ալան Յովհաննէս - (567)
Ալեմեգյան Նարեկ Վրդ. - (773)
Ալեքսանդր Զուղայեցի - 5
Ալեքսանյան Մավրիկ - 1034
Ալեքսանյան Ռոզ-Նվարդ - (870)
Ալթունյան Ռուբեն - 224
Ալոյան Աննա - 456
Աղազարյան Եորժ - (561)
Աղանբեկյան Աբել - (582)
Աճեմյան Մանիկ- 97, 459, 621
Այվազյան Աղ. - 226
Այվազյան Արզ. - 227
Այվազյան Զավեն - (705)
Այվազյան Հ. - 285
Անանյան Գառնիկ - 228, 336
Անանյան Լևոն - 468
Անդրեասեան Սարգիս Աւագ Քհն. - 469
Անթոան Արնո - 212
Անտոնյան Գ. - 235
Անտրես Կարլոս Փերես - 936
Աշճյան Աբրահամ - (66)
Աչոյան Սիլվա - 392
Առաքել Դավրիժեցի - 6
Առաքելյան Բ. - 286
Առուշանյան Հենրի - 356
Ասատրյան Հակոբ - 480
Ասատուր Հ. - 212
Ասատուրյան Սարգիս - (499)
Ասրիյան Մարիամ - 232, (826)

Ավագյան Անահիտ - 1035
Ավագյան Կ. - 233
Ավագյան Նազիկ - 358
Ավագյան Քնարիկ - 483
Ավետիս Քհն. - 357
Ավետիսյան Լաուրա - (1152)
Ավոյան Ռուզան - 484
Արամ Ա - 486-499, (666, 849, 922, 976, 1020), 1033
Արամ Չայկազ - 7, 8, 74, 750, 829, 953
Արևշատյան Ս[են] - 309
Արզումանյան Պողոս - (1090)
Արզումանյան Սիրանույշ - (1090)
Արծրունի Վահե - 235, (957)
Արղութեան Յովսեփ Արք. Երկայնաբա-
զուկ - (5)
Արշակյան Արմեն - 508
Արշակյան Գոհար - 507
Արշակյան Միեր - 236
Արշակյան Ռուզան - 509
Արոյան Արմեն - 384
Արսեն Աբղ. - 511
Արսենյան Ա. - 316
Արսլանեան Արա - (1162)
Արսլանեան Մելքոն - 512
Արփիարյան Վ. - 212
Ափինյան Աբգար - 513

Բ

Բաբայան Անուշ - 514, 515
Բաբայան Ս[անիկ] - 247
Բաբկեն Կաթողիկոս - 212
Բաբգեն Վրդ. - 516
Բաղայան Մելանյա - 10, 513, 516 520, 1140
Բախտամյան Արթուր - 1036
Բախչինյան Ա[րծվի] - 238

Բախչինյան Հ[ենրիկ] - 239, 521, 522
Բաղդյան Սյուզի - 523
Բարոնչ Սադոկ - (283)
Բարոյեան Խորեն Արք. - (701)
Բարսեղյան Ջոյա - 81
Բեհբուդյան Սանդրո - 259, 357, (508)
Բեյլերյան Սիեր - 240, (826)
Բուդաղեան Հենրիկ - 73, 138-142,
154, 158-160, 527, 528, 1142-1144
Բուլղաղարյան Անուշ - 530
Բոզոյան Ա. - 327
Բունիաթյան Անուշ - 1037, 1126
Բրուտյան Վ. - 241
Բրուտյան Ցիցիլիա - 1141

Գ

Գագիկյան Մ. - 534
Գաբրիելյան Արա - 531
Գաբրիելյան Արեւիկ - 532
Գազանճեան Գարեգին Արք. - (596)
Գազանճեան Կարպիս - 45, 535-541, 1145
Գազանճեան Հայկ - 763
Գալոյան Սերգեյ - 67, 68
Գալստյան Բագրատ Արղ. - 542
Գալստյան Լիլիթ - 242, 363, 392
Գալստյան Սերգեյ - 243, 542-548
Գալուստեան Մուշեղ Քին. - (868)
Գալուստեան Շնորհք Արք. - 244, (874)
Գասպար Նեմցե - 212
Գարագոզյան Լեյլա - (144)
Գարամանուկեան Արամ - (490)
Գարեգին Ա - (10, 32, 42, 96, 113, 145, 149, 176, 222) 245, (394,
458, 462, 463, 467), 550-552, (597, 600, 636, 654, 846, 873), 926,
(968, 997), 1033, (1104)

Գարեգին Բ - (67, 417, 510, 544), 553-592, (593, 594, 600, 634, 646, 658, 684, 687, 719, 723, 748, 749, 752, 753, 762, 772, 803, 850-861), 871-878, (954, 969-974, 1008, 1027, 1079, 1119, 1153)

Գարեգին Նժդեհ - 246, (595, 839)

Գեղամյան Թամար - 597

Գեղամյան Սեյրանուհի - 116

Գեջյան Ս[աթիկ] - 247

Գևորգ Եպիսկ. - (1)

Գևորգյան Լարիսա - 598

Գևորգյան Հ[ամլետ] - 248

Գևորգյան Նարինե - 599

Գեորգ Դ Կոստանդնուպոլսեցի - (5)

Գեորգ Ե - (5)

Գեորգ Ջ - (5, 357)

Գեորգեան Արա - 1142

Գեորգեան Ցոլիմե - 1142

Գլջյան Արմեն - 246

Գյուրջյան Գագիկ - 612

Գոնեալեան Եղիկ - 613, 614, 865

Գորբաչով Սիխայիլ - (582, 774)

Գրիգոր Լուսավորիչ - 6, 9, 10, 100, 106, 192, 346, 384, 486, 488, 489-491, 553-563, 565-575, 582, 583, 672, 797, 852

Գրիգոր Ծերենց Խլաթեցի - (309)

Գրիգոր Նարեկացի - 249, (374)

Գրիգորեան Ռուբեն - (7)

Գրիգորյան Արեգ - (745)

Գրիգորյան Գրիգոր - 250, 251

Գրիգորյան Դիանա - 615, 616

Գրիգորյան Ս. - 252

Գույումճյան Տիգրան - 307

Գօլանճեան Սուրեն - 253

Դ

Դանիելյան Անուշավան Վրդ. - 619, 620, (693, 773)

Դանիելյան Ժիրայր - 3, 4, 759

Դանհիելյան Սավր - 352, 369, 522, 1054
Դանհիլեան Դաւիթ - (5)
Դաւթեան Վահագն - (566)
Դաւթեան Տ - 1078, 1079
Դավոյան Ռազմիկ - 622, (754), 1033
Դարբինեան Սիւզի - 408
Դարբինյան Արմեն - (824)
Դեմիրճյան Արմենուհի - 246, 624-629
Դևիս Լ. - 254
Դևրիկյան Վարդան - 1, 255, 356
Դետ Շնորհաբեր - 631
Դոնոյան Լևոն - 635
Դրո - (188), 247, 453
Դուրեան Եղիշե - (213, 217, 1002)
Դվորկին Ալ. - 256

Ե

Եազյան Գ[ևորգ] - 246, 378, 828
Եզնիկ Կողբացի - (86)
Ենգոյան Գայանե - 643
Ենիգոմշեան Յովսեփ - (698)
Եղիազար Ա Այնթապցի - (5)
Եղիազարյան Ազատ - 361
Եղիազարյան Գայանե - (531)
Եղիազարյան Ն. - 641
Եղիազարյան Նառա - 642
Եղիազարյան Ֆելիքս - 1039
Եսաեան Զապել - (9, 85)
Եսայան Անահիտ - 35, 80, 648
Եսայան Մ. - 78
Երանյան Հովհաննես - 10, 649
Երանյան Մկրտիչ Քհն. - 1064, 1065
Երևանյան Արա - (559)
Եփրեմ Ա Չորագեղցի - (5)
Եփրեմ Խան - (98)

Ջ

Ջահրատ - 224

Ջառիկեան Ստեփան - (936)

Ջարեհ Ա - (188, 196)

Ջարյան Կոստան - 260

Ջաքարյան Ա. - 261

Է

Էքմէքճեան Ջարեհ - 90, 659

Էքմէքճեան Պարոյր Վրդ. - (71, 153), 660, (830, 1137)

Թ

Թաթիկյան Վ. - 262

Թաղիադեան Մեսրոպ - 3, 4, (8)

Թամարյան Վ. - 263

Թամրազյան Յրաչյա - (715)

Թաշճեան Մեսրոպ Քհն. - 264, 665, 1033

Թապագեան Եփրեմ Եպիսկ. - (1005)

Թևոսյան Վահագն - 170

Թերզյան Անդրանիկ - 265

Թերզյան Կլարա - 92

Թեքեյան Վահան - 6

Թէրլեմէզեան Տաճատ - 7

Թէօլէօան Մինաս - (9)

Թիզյան Մխիթար - (1077)

Թովմա Մեծփեցի - (95)

Թորգոմ պատրիարք - 274, 655

Թորոսյան Ա. - (823)

Թովիկյան Յ. - 334

Թովչյան Ալեքսանդր - 338

Թովչյան Կ. - 266

Թրթռեան Տիգրան Սրկ. - 671

Թումանյան Գևորգ - 268, (761)

Թումանյան Յովհաննէս - 6, (93)

Ժ

Ժ.Ղ. - 167

Ժ.Մ. - 829

Ժմայիլ Ամի - 66

Ի

Իզմիրլեան Մատթեոս Բ - 356

Իշխանեան Հռիփսիմե - (1164)

Իշխանյան Եղիշե - 269

Իշխանյան Ռաֆայել - 4

Իսահակյան Ալվիկ - 270

Իսահակյան Վիգեն - 270

Իսպիրյան Հ. - 266

Լ

Լալայան Մուշեղ - 246, 358

Լանկլուա Վիկթոր - 30

Լևոն Ե. - (219)

Լուսաբեր Գ. - 235

Խ

Խաթլամաջյան Մ. - 1149

Խալաթյան Ա. - 323

Խալաթյան Ներսես Աբղ. - 689

Խաչատրյան Արշակ Աբղ. - 356

Խաչատրյան Հայկ - 271

Խաչատրյան Յուրի - 260

Խաչատուրեան Հրանդ Արք. - 956

Խաչիկեան Ռուբեն - (565)

Խաչիկյան Արտակ Դպիր - 6

Խապայեան Սահակ Բ - (356)

Խառատյան-Առաքելյան Հրանուշ - 272

Խարամանձեան Միսաք - 690, 691

Խենոյան Օմարի - 468

Խոյեան Տիգրան Քին. - (971)

Խորեն Ա - (5, 59, 107, 169, 199, 356, 480, 506, 646, 869, 985, 986)

Խրիմյան Հայրիկ Մկրտիչ Ա - (7, 356, 575)

Խուդավերդյան Անի - 89, 1105

Խուդավերդյան Կոստանտին - 291

Խուդավերդյան Ներսես - (186)

Կ

Կ.Դ. - 839

Կաբադյան Ջարեհ Վրդ. - 274

Կաբադյան Ֆլորա - 255, 323, 694, 695, 1106, 1107, 1128, 1129

Կամսարական Ս. - 375

Կանայան Գուրգեն - 276

Կարապենց Յակոբ - տես Յակոբ Կարապենց

Կարապետյան Արմեն - 10, 696, 1043, 1044

Կարապետյան Սամվել - 105, 1054

Կարճիկյան Համլետ - 268

Կարսոյեան Նինա - (563)

Կ.Դ. - 839

Կիրակոսյան Անահիտ - 163, 1150

Կյուրճեան Մելքոն - 212

Կոմիտաս Վրդ. - (8)

Կուրազյան Ս. - 281

Հ

Հ. Ծ. - 744

Հախնազարյան Արմեն - (76), 407, 713, 714

Հախվերդյան Հովիկ - 383, 384, (548, 669)

Հախվերդյան Վահե - 383

Հակոբյան Ժակ - (6, 8)

Հակոբյան Թագուհի - 715

Հակոբյան Թորգոմ Քհն. - (477)

Հակոբյան Հ. - 356

Հաճեթյան Դիանա - 732, 982

Հաճեթյան Տիգրան - 732, 982

Հաճյան Ստեփան - 384, 404
Հանքարձույնյան Ռ. - 283
Հանքարյան Արտաշես - (555)
Հանքարյան Ռաֆայել - 736
Հայկազ Արամ - տես՝ Արամ Հայկազ
Հայրապետ - (184)
Հաշօլեան Եղիա - 408
Հապէշեան Խորէն Քհն. - 758
Հապոզյան Մեսրոպ Արք. - (209)
Հասրաթյան Մուրադ - 247, 299, 437
Հարպոյեան Կարափս - 533
Հարությունյան Ա[վագ] - 246
Հարությունյան Արա - 383
Հարությունյան Ս. - 301, 360
Հարությունյան Վարազդատ - 302
Հ.Ե. - 776
Հեճինեան Վազգեն Արղ. - 762
Հ.Ծ. - 744
Հոթոյան Գրիգոր - 770, 1153
Հովհաննես Երզնկացի - 6
Հովհան Օձնեցի - (340, 391)
Հովնանյան Հասմիկ - (1158)
Հովնանյան Վահագն - (1158)
Հովհաննիսյան Արթուր - 117, 175
Հովհաննիսյան Լարիսա - 782
Հովհաննիսյան Կ. - 438
Հովհաննիսյան Մուշեղ Սրկ. - 771
Հովհաննիսյան Պետրոս - 356
Հովհաննիսյան Ս. - 303
Հովհաննիսյան Տիգրան - 266
Հովսեփյան Ա. - 303
Հովսեփյան Աիդա - 1154
Հրայր Դժոխք - 189
Հրանդ Արք - (132)
Հրայր Բագե - 383

Հրայր Դժոխք - (10, 192)

Հունանյան Աճի - 777

Ղ

Ղազար Փարպեցի - (307, 755)

Ղազարյան Ա. - 285

Ղազարյան Խաչիկ - 306

Ղազիյան Ա. - 286, 357

Ղահրամանեան Կիմ - 269

Ղափլանյան Տարոն - 1102

Ճ

Ճիվելէքեան Պետրոս - (571)

Ճոն Վարդան - (781)

Մ

Մ.Բ. - 285, 740

Մադոյան Արշակ - 308, 356

Մաթեոսեան Հրանտ - (754)

Մաթևոսյան Արտաշես - 309, 310, 314, 315, 782

Մաթևոսյան Կարեն - 94, 291, 311, 439, 783, 1113, 1114

Մաթևոսյան Հրաչյա - 43, 57, 124, 150, 784, 1050

Մաթևոսյան Ռ. - 296, 311, 312

Մալոյան Իզնատիոս Արք. - (10, 55)

Մակար Ա Թեղուտցի - (5)

Մակարյան Մարիետա - 732, 785-787, 1051, 1052

Մաղալյան Արտակ - 356

Մայիլյան Ս. - 788

Մանուկեան Յարութիւն - 792

Մանուկեան Նէրսես Քին. - (468, 773)

Մանուկյան Ա. - (460)

Մանուկյան Ալէք - (916)

Մանուկյան Արմենակ - (82), 315

Մանուկյան Թորգոմ պատր. - (63)

Մանուկյան Մանուկ - 174

Մատթեոս Ա Կոստանդնուպոլսեցի - (5)
Մատթեոս Բ Կոստանդնուպոլսեցի - (5)
Մարաբյան Սեդա - 309
Մարաշյան Օննիկ - 1033
Մարգարյան Դերենիկ - (531)
Մարգարյան Ժանետ - 1054
Մարգարյան Լյովա - (40)
Մարգարյան Լուսինե - 795, 796
Մարգարյան Ջրանտ - 10, 319, 372, 1053, 1054
Մարտիրոսեան Մուշեղ Եպիսկ. - (476)
Մարտիրոսյան Լիլիթ - 1036
Մարտիրոսյան Ջրաչյա - 1092
Մարտոեան Նավասարդ Վրդ. - 797
Մաքսիմոս Դ. Սայեղ Պատրիարք - (131)
Մելիքյան Գրիգոր - (662)
Մելիքյան Եղիշե - 986
Մելիքյան Սիրակ - 986
Մելիքսեթյան Գ. - 1155
Մելիքսեթեան Նորայր - 1156
Մելոեան Վաղինակ Աբղ. - (815)
Մելքոնեան Երուանդ - (84, 259)
Մելքոնյան Աշոտ - 383
Մեհրաբյան Լյուսյա - 1055
Մեսրոպյան Չայկանուշ - 6
Մեուշ Պատրիարք - (686)
Միանսարյանց Միքայել - (359)
Միկոյան Նամի - 322
Միհրանեան Աբղ. - (815)
Մինաս Սրկ. - 819, 820
Մինասեան Արմինե - 821
Մինասեան Մինաս - (529)
Մինասյան Գ. - 350
Մինասյան Լևոն - 32,4 (756)
Միւռոն Վրդ. - (804)
Միրզոյան Յ. - 261

Միքայելյան Վարդգես - 325
Մկրտիչ Ա Վանեցի - (5)
Մկրտչյան Շանթ - 293
Մովսես Խորենացի - 326
Մովսիսյան Դերենիկ - (152), 823, 824
Մովսիսյան Լաերոս - 392
Մովսիսյան Ստեփան - 392
Մութաֆյան Կլոդ - 327
Մուրադբեկեանց Խորեն Ա - տես՝ Խորեն Ա
Մուրադեան Յեղիմե - 1033
Մուրադեան Վազգեն - (489)
Մուրադյան Ռազմիկ - 827, 1057
Մուրադյան Վերա - 1058

Յ

Յազըճյան Գ. - տես Եազճեան Գ.
Յակոբ Կարապենց - (9)
Յակոբեան Թորգոմ Քին. - (979)
Յակոբեան Խաժակ Վրդ. - 1033
Յակոբեան Շուշանիկ - (556)
Յակոբեան Վարդան - 1033
Յովնանեան Հրայր - (594)
Յովհաննէս Բ Կարբեցի - (5)
Յովհաննէս Հաննէ Վրդ. - (10)
Յովհաննէս Պօղոս Բ - (849)
Յովհաննէս Սրկ. - (165)
Յովսեփեան Էդիկ - 408

Ե

Եազարյան Արտավազդ - 56, 58, 126, 162, 218, 831-834
Եազարյան Ստեփանոս - (304), 329
Եազիւնյան Ա. - 288
Եալբանդյան Վարուժան - 330
Եալպանտեան Մ. - 835
Եահապետյան Գագիկ - 1115

Նահապետյան Ռաֆայել - 331
Նանունյան Ռուզան - 4, 304
Նարեկ Վրդ. - (804), 836, 837
Ներսես Գ - (166)
Ներսոյեան Տիրան - (585)
Նիկողոսյան Գոհար - 332
Նուրիջանյան Գոհար - 1093

Շ

Շահբազյան Պարզև - 863
Շահնազարյան Ա[րթուր] - 334, 864
Շահնազարյան Ռեմետա - 1094
Շահունյան Ա. - 327
Շամլեան Վարդգես - 865
Շամսետ Շէյխ - (866)
Շառոյան Ռուլանդ - 392
Շարլ Դելու - 59
Շաքարյան Ֆիրդուս - 392
Շիրազ Յովհաննես - 335
Շիրուանեան Տիգրան - 867
Շնուտա Գ - (582)
Շրիգեան Կորլին Քին. - (488)
Շուշանյան Վազգեն - 336-338, (518, 871)

Ո

Ոսկանյան Ա. - 312

Չ

Չամչյան Տ. - 1155
Չարենց Արփենիկ - 339
Չարենց Եղիշե - (329, 761)
Չարեան Բաբգեն Աբղ. - 876-878
Չարխչյան Յովիկ - 879
Չելեպեան Անդրանիկ - 880
Չեքենյան Արամ Զայկազ - տես՝ Արամ Զայկազ

Չերեքչեան Գէորգ Զ - տես՝ Գէորգ Զ
Չեպեան Ղևոնդ Արք. - 881
Չիթճեան Ներսես - (574)
Չիֆթճեան Գրիգոր Վրդ. - 882-884
Չուլջյան Սեպուհ Եպիսկ. - (1121)

Պ

Պալճեան Անդրանիկ Քին. - (491)
Պալճեան Վազգեն Ա - տես՝ Վազգեն Ա
Պաղսարեան Կոմիտաս Քին. - (494)
Պապյան Մ. - 340
Պապոյան Վաչագան - 341
Պապօղլեան Վարդգես - (9)
Պատրիկեան Ա. Վերապ. - (7)
Պարտիզացի Վահան Վրդ. - (1)
Պետրոսյան Ա. Շաքե - 714, 911
Պետրոսյան Աշոտ - 136
Պետրոսյան Գ. - 343
Պետրոսյան Հակոբ - 6, 371, 1059
Պերպերյան Լ. - (186)
Պիպոյան Վարդինե - 523
Պոզապալյան Ներսես Արք. - 216, 344, 912
Պողոսյան Ժիրայր - 1026
Պողոսյան Ռուզան - 913
Պոլաճեան Մանուշակ - 914
Պօղոսեան Յակոբ - 916

Ջ

Ջանիկյան Գրիգոր - 10, 39, 120, 151, 917

Ս

Սահակ Ա Չորափորեցի - (6)
Սահակյան Ս. - 36
Սահեան Հանօ - (562)
Սադյան Մ. - 304

Սաղունյան Սուրեն - 345, 440
Սանթրյան Վանիկ - 346-348, 784
Սարգսյան Ջավեն - 383
Սարգիսեան Շահան Վրդ. - 921-923, 927
Սարգիսեան Սագո - (663)
Սարգսեան Տաթև Արք. - 186, 187, 924, 925, (972)
Սարգսյան Անահիտ - 1060
Սարգսյան Աստղիկ - 1061
Սարգսյան Դավիթ - 928
Սարգսյան Ջավեն - 298
Սարգսյան Ժիրայր - (651)
Սարգսյան Սիմոն - 929
Սարգսյան Վազգեն - (168)
Սարգսյան Ֆ. - 457
Սարյան Մարտիրոս - 320
Սևակ Պարույր - (210), 349, (459, 543, 617, 872, 910)
Սերոբյան Նարինե - 338, 935
Սէթեան Վարուժան - (967)
Սիմոնյան Աստղիկ - 351
Սիմոնյան Երվանդ - 352
Սիմոնյան Զ. - 435, 436, 438
Սիմոնյան Սիմոն - 3
Սմբատ Արք. - (593)
Սմբատյանց Արտակ Եպիսկ. - (356)
Սողանալեան Կարօ - (1159)
Սողոմոնյան Ա. - 435
Սվազլյան Վերժինե - 288, 360
Ստեփան Կերտող - 353, 368
Սրապյան Հակոբ - 331
Սուրբ Սարգիս Ջորավար - (1)
Սուրբ Ստեփանոս - (7)
Սուրենեանց Գէորգ Ե - տես՝ Գէորգ Ե
Սուքիասյան Սիլվա - 32, 33, 42, 62, 114, 119, 195, 356, 949,
950, 1063

Վ

Վ.Պ. - 681

Վազգեն Ա - (5, 5, 127, 464, 589, 723, 776, 842, 861, 876, 884),
952-954

Վազգեն Քհն. - (868)

Վանական - 958, 959

Վանեցի - 963, 964

Վարդանյան Արտակ - 358, (840)

Վարդանյան Ռ. - 359

Վարդանյան Ս. - (1021)

Վարդանյան Ս. - 291

Վարդանյան Ս[վետա] - 360

Վարդունյան Արփի - 1099

Վարժապետեան Ներսես Արք. - 10, (356)

Վարուժան Վրդ. - 3

Վեզներ Ա - 361

Տ

Տաշեան Մուսա - 825

Տասնապետյան Թամար - 362

Տատուրյան Ահարոն - 365

Տարօնեան Եղուարդ - (9, 77, 88), 200, 1033

Տեշոյան Սարգիս - 1026

Տեր-Կարապետյան Վ. - (185), 505

Տեր-Միքայելյան Ն. - 83, 366

Տերչանյան Ա. - 367

Տերտերյան Անդրանիկ - 978

Տերտերյան Լ. - 1100

Տեմիրճեան Վարդան Աբղ. - 3, 206, 977

Տեմիրճեան Վրույր Աբղ. - (915), 976

Տէր-Փալուստեան Մուշեղ Քհն. - 505, 980

Տէր-Մովսիսեան Մեսրոպ - 368

Տէր-Պետրոսեան Լեւոն - (7, 983, 1026)

Տէր-Պետրոսեան Լուտմիլա - (983)

Տէր-Վարդանեան Չևորգ - 368, 370

Տեղանուններ [Ձոր] - (753)
Տիուֆ Ապտու - (932)
Տոնալեկյան Խաժակ - (560)
Տրդատ (թագավոր) - (6, 46)

Ր

Րեկըն Րանըլտ - (652)

ՈՒ

Ուլուբարյան Բագրատ - 4, 269, 326, 356, 369

Փ

Փանուցյան Արմինե - 1035
Փափազեան Ա. - 372
Փափազեան Սուրեն - (1132)
Փափազյան Այիրիս - 1033
Փիտեճեան Գրիգոր - 373
Փիրումեան Նշան - 992

Ք

Քալանթարյան Ա. - 301, 357
Քալանթարյան Ժենյա - 375
Քաչա Վահե - 376
Քաջբերունի - 357, 377
Քարաուղլանյան Խոնարի - 994, 995
Քերոբյան Հասմիկ - 996
Քեշիշեան Արամ Արք. - 186, 997
Քլինթըն Պիլ - (487, 992, 1026)
Քյուրքչյան Ռ. - (101)
Քոչարյան Ռոբերտ - (168)
Քոչարյան Օֆելյա - 1102
Քոչքանյան Աշոտ - 378, (546)
Քուշերեան Կ. - 1072
Քուշերեան Վ. - 147

Օ

Օհանյան Ա. - 1123

Օհանյան Լուսինե - 1008

Օւէպէ - 1009

Օտյան Երվանդ - 371

Ա

Անանյան Աբգար - 1012

Ասրատյան Մուրադ - 441

Ախверդյան Օւիկ - (1075)

Դ

Դալոյան Ե. - 1014

Ը

Ըջանիկյան Գրիգոր - (1014)

Յ

Յատիկյան Մաղդալինա - 1015

Մ

Մատեւոսյան Գրաչյա - 1073

Միկասլյան Կարեն - 1016, 1075

Օ

Օւսեփյան Բ. - 378

Թ

Туциян В. - 379, 380

A

Alexander of Julfa - (16)

Arghutian Hovsep - (16)

Aserbaur Haig - 381

B

Balian Vazgen - (16)

Barsamian Khajag - 1026

Bishop Thomas - (14)

Bonner Yelena - (14)

C

Cheorekchian Gevorg VI - (16)

Cox Caroliane - (16)

D

Danielian Davit - (16)

Dednerian Hovan- 1026

Deukmejian Georg - 409

Dole Robert - (16)

G

Gevorg IV of Constantinople - (16)

Gregorian Vartan - (14)

H

Hasratian T. - 442

Hovhannes VIII of Ashtarak - (16)

Hovsepian Haik - 408

Hovanessian Raffy - 406, 1026

Hovanessian R. - 406

K

Kocharian Robert - (1018)

M

Makar I of Feghut - (16)

Matteos I of Constantinople - (16)

Mkrtich I of Van - (16)

Muratbekian Khoren - (16)

N

Nalbandian Zaven - 382

Nerses of Lambron - (16)

S

Sanagian Dick - 1030

Simonian Arpi - 1026

Simonian H. - 442

Sureniants Gevorg - (16)

Y

Yeghiazar of Aintap - (16)

Yeprem of Dzoragegh - (16)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դավիթ Սարգսյան. Հպարտ հայրը	3
Պատառիկներ Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մտքերից	6
Խոսքեր ուղղված Մեսրոպ Արք. Աշճյանին	9
Մեսրոպ Արք. Աշճյան (Ավագանի անունը Հրայր) (Կյանքի և գործունեության համառոտ տարեգրություն)	13
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հեղինակած գրքերը	14
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի կազմած և խմբագրած գրքերը	23
Մեսրոպ Արք. Աշճյանը թարգմանիչ	24
Մեսրոպ Արք. Աշճյանը մամուլի էջերում և ժողովածուներում..	24
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մեկենասությամբ և հոգածությամբ լույս տեսած գրքերը	49
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի հովանավորած տեսաֆիլմերը	68
Հրավերներ	73
Բուկլետներ	76
Մեսրոպ Արք. Աշճյանի մասին մամուլում	77
Ուխտագնացություններ	182
Նվիրատվություններ և բարեգործություններ	189
Վանքերի վերանորոգում և եկեղեցիների օծում	194
Պսակադրություններ և մկրտություններ	198
Հովանավորած միջոցառումներ	200
Հավելված.....	204
Անվանացանկ	202

Բովանդակություն.....

....210

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՇՃՅԱՆ
ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Կազմող՝ Ա.Յ ԱԿՈՐՅԱՆ

Խմբագիր՝ Յ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Սրբագրիչ՝ Ե. ՉԵՔԵԼԵԶՅԱՆ

Համակարգչային շարվածքը՝ Լ. ԱՅԱՐՈՆՅԱՆԻ

Համակարգչային ձևավորումը՝ Ն. ՍԱՄԿԵԼՅԱՆԻ